

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Αναπαραστάσεις των Μέσων και Φυσικές Καταστροφές: Η πυρκαγιά
στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τηλελή Δήμητρα

Αθήνα, 2020

Τριμελής Επιτροπή

Βώβου Ιωάννα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Βατικιώτης Παντελής, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Μπακουνάκης Νικόλαος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Τηλελή Δήμητρα, 2020

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στους γονείς μου και στον αδερφό μου

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία δεν αποτελεί προϊόν μόνο της προσωπικής μου προσπάθειας, αλλά και πολλών άλλων ανθρώπων, η στήριξη των οποίων υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για την ομαλή ολοκλήρωσή της. Στο σημείο αυτό, λοιπόν, έχω την ανάγκη, να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε αυτούς τους ανθρώπους με πρώτη από όλους, την επιβλέπουσα της διπλωματικής μου εργασίας, κυρία Βώβου Ιωάννα, η οποία αποτέλεσε πολύτιμος αρωγός στην προσπάθεια μου να διεκπεραιώσω αυτή την εργασία προσφέροντας μου απλόχερα και υπομονετικά τις συμβουλές της. Στη συνέχεια, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς όλους τους διδάσκοντες του μεταπτυχιακού προγράμματος, για τις γνώσεις και τα εφόδια που μου προσέφεραν βοηθώντας με να προχωρήσω σοφότερη στη μετέπειτα επαγγελματική μου πορεία. Παράλληλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Πάντειο Πανεπιστήμιο και το τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, για την ευκαιρία που μου προσέφερε να συμμετάσχω σε αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα και να εξειδικεύσω τις σπουδές μου στη Δημοσιογραφία, αλλά και τους συμφοιτητές μου, με τους οποίους μοιράστηκα άπειρες όμορφες στιγμές. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, χωρίς τους οποίους δε θα είχα καταφέρει τίποτα στη ζωή μου μέχρι τώρα.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	16
Εισαγωγή.....	18
ΜΕΡΟΣ Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	21
Κεφάλαιο 1. Η έννοια της αναπαράστασης.....	21
1.1 Η αναπαράσταση στα πλαίσια του πολιτισμού.....	22
1.2 Οι κοινοί εννοιολογικοί χάρτες του πολιτισμού.....	23
1.3 Επιστημονικές προσεγγίσεις της αναπαράστασης.....	24
1.3.1 Η σημειολογική προσέγγιση του Saussure.....	25
1.3.2 Η σημειωτική προσέγγιση του Peirce.....	27
1.3.3 Η σημειωτική προσέγγιση του Barthes.....	29
1.3.4 Η προσέγγιση της ανάλυσης λόγου του Foucault.....	30
1.4 Η αναπαράσταση στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.....	30
1.4.1 Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης.....	33
1.4.2 Η θεωρία της καλλιέργειας.....	34
1.5 Η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου από τα Μέσα.....	35
1.5.1 Οι λόγοι εστίασης στον ανθρώπινο πόνο	36
1.5.2 Η διαχείριση των προβλημάτων των πολιτών	37
1.5.3 Η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου κατά τη διάρκεια κρίσεων	41
1.5.4 Οι λόγοι εστίασης στα θύματα των κρίσεων	41
1.5.5 Η συμπόνια του κοινού για τα θύματα των κρίσεων	42
1.5.6 Η σημασία του θύματος.....	43
1.5.7 Οι αντιδράσεις του κοινού.....	44
1.5.8 Η ρευστότητα της συμπόνιας και των σκοπών των Μέσων.....	45
Κεφάλαιο 2. Η θεωρία της πλαisiώσης.....	46
2.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις της πλαisiώσης.....	47
2.2 Εννοιολογικό πλαίσιο.....	47
2.3 Μεθοδολογικό πλαίσιο.....	50
2.4 Η χρήση της πλαisiώσης στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.....	51

2.4.1 Η πλαισίωση των ειδήσεων.....	52
2.4.2 Τα σημαντικότερα γνωρίσματα των ειδήσεων.....	53
2.4.3. Τα είδη των ειδησεογραφικών πλαισίων.....	54
2.4.4 Η σχέση της πλαισίωσης με την ιδεολογία.....	56
2.4.5 Οι σημαντικότερες ιδεολογίες.....	56
Α). Σοσιαλισμός.....	57
Β). Φιλελευθερισμός.....	57
Γ). Νεοφιλελευθερισμός.....	58
Κεφάλαιο 3. Η διαχείριση των κρίσεων από τα Μέσα.....	59
3.1 Ο ορισμός της κρίσης.....	59
3.2 Τα είδη των κρίσεων.....	60
3.3 Τα χαρακτηριστικά των κρίσεων.....	62
3.4 Η κάλυψη της κρίσης από τα Μέσα.....	64
3.4.1 Η συμπεριφορά των Μέσων προς τα θύματα και τους συγγενείς τους.....	65
3.4.2 Η θεωρία επίδρασης του CNN.....	66
3.4.3 Οι Παράμετροι που επηρεάζουν τις λειτουργίες των Μέσων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης.....	67
3.4.4 Οι λειτουργίες των Μέσων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης.....	68
Α). Εμπορική λειτουργία.....	68
Β). Ηγετική λειτουργία.....	69
Γ). Συνεργατική λειτουργία.....	69
Κεφάλαιο 4. Έρευνες για τις αναπαραστάσεις κρίσεων από τα Μέσα.....	70
4.1 Έρευνες με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου.....	71
4.2 Έρευνες με τη μέθοδο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου.....	75
4.3 Έρευνες με διαφορετικά μεθοδολογικά εργαλεία.....	78
4.4 Σύνδεση με την παρούσα έρευνα	81

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	82
Κεφάλαιο 5. Ερευνητικά Ερωτήματα.....	82
Κεφάλαιο 6. Ερευνητική Διαδικασία.....	84
6.1 Ερευνητικό υλικό.....	84
6.1.1 Η ταυτότητα της κάθε εφημερίδας.....	85
Α).Καθημερινή.....	85
Β). Εφημερίδα των Συντακτών.....	86
6.1.2 Ο ιδεολογικός προσανατολισμός των ιστοσελίδων.....	86
6.2 Μελέτη περίπτωσης.....	87
6.3 Μονάδες ανάλυσης και κριτήρια επιλογής τους.....	89
6.4 Διαδικασία επιλογής του ερευνητικού υλικού.....	91
6.5 Περιορισμοί στην επιλογή του ερευνητικού υλικού.....	93
6.6 Στάδια διαδικασίας ανάλυσης των δεδομένων.....	94
Α). Συλλογή δεδομένων.....	94
Β). Επεξεργασία δεδομένων.....	95
Γ). Ανάλυση δεδομένων.....	96
6.7 Ποιοτική μέθοδος έρευνας.....	97
6.8 Ποσοτική Μέθοδος Έρευνας.....	99
6.9 Ανάλυση Περιεχομένου.....	99
6.9.1 Ανάλυση περιεχομένου στο Διαδίκτυο.....	100
6.10 Κριτική Ανάλυση Λόγου.....	101
6.10.1 Κριτική Ανάλυση Λόγου στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.....	105
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ.ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.....	108
Κεφάλαιο 7. Γενική ποσοτική ανάλυση άρθρων.....	108

7.1 Ποσοτική ανάλυση άρθρων ανά μήνα και ανά ιστοσελίδα.....	108
Κεφάλαιο 8. Ποσοτική ανάλυση θεματικών κατηγοριών.....	111
A). Kathimerini.gr	115
B). Efsyn.gr	116
8.1 Η ποσοτική ανάλυση των υποκατηγοριών της κάθε θεματικής κατηγορίας.....	118
8.1.1 Απολογισμός συνεπειών.....	118
A). Kathimerini.gr	119
B). Efsyn.gr.....	120
8.1.2 Τρόποι αντιμετώπισης.....	122
A). Kathimerini.gr	122
B). Efsyn.gr	123
8.1.3 Απόδοση ευθύνης	124
A). Kathimerini.gr	125
B). Efsyn.gr.....	126
8.1.4 Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος.....	128
A). Kathimerini.gr.....	128
B). Efsyn.gr.....	130
Κεφάλαιο 9. Ανάλυση ειδολογικών και υφολογικών κατηγοριών περιεχομένου.....	132
9.1 Ειδολογικές κατηγορίες περιεχομένου	133
9.2 Υφολογικές Κατηγορίες Περιεχομένου.....	133
Κεφάλαιο 10. Ποιοτική ανάλυση των θεματικών, ειδολογικών και υφολογικών κατηγοριών.....	135
10.1 Απολογισμός Συνεπειών.....	135
A). Περιβαλλοντικές συνέπειες.....	136
B). Ανθρωποκεντρικές συνέπειες.....	136
Γ). Υλικές συνέπειες.....	137

10.2 Τρόποι αντιμετώπισης.....	138
Α). Επιχειρήσεις διάσωσης.....	138
Β). Μέτρα κυβέρνησης.....	140
Γ). Εθελοντικές ενέργειες	141
10.3 Ανθρώπινες ιστορίες	143
10.4 Απόδοση ευθυνών	145
Α) Ευθύνη της κυβέρνησης.....	146
Β). Διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων.....	147
Γ). Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας.....	148
Δ). Καταγγελίες μαρτύρων.....	149
Ε). Πολιτικές αντιπαραθέσεις.....	150
10.5 Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος.....	151
Α). Επιστημονικές αιτίες	153
Β). Συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι.....	155
Κεφάλαιο 11. Ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίωσης.....	156
11.1 Ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών του θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου.....	158
Α). Kathimerini.gr	160
Β). Efsyn.gr.....	161
11.2 Ποσοτική ανάλυση των υπόλοιπων κατηγοριών πλαισίων.....	162
Α). Kathimerini.gr.....	164
Β). Efsyn.gr.....	166
11.2.1 Πλαίσιο διάγνωσης	169
Α). Αναγνώριση του συνεπειών του γεγονότος.....	169

B). Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος.....	170
11.2.2. Ποσοτική ανάλυση των υποκατηγοριών του πλαισίου διάγνωσης....	170
A). Kathimerini.gr.....	170
B). Efsyn.gr	171
11.2.3 Περαιτέρω ποσοτική ανάλυση της υποκατηγορίας αναγνώρισης αιτιών..	172
A). Kathimerini.gr	173
B). Efsyn.gr	174
Κεφάλαιο 12. Ποιοτική ανάλυση κατηγοριών πλαισίωσης.....	176
12.1 Θεματικό και περιπτωσιολογικό πλαίσιο.....	176
A). Περιπτωσιολογικό πλαίσιο.....	176
B). Θεματικό πλαίσιο.....	177
12.2 Πλαίσιο διάγνωσης	178
A). Αναγνώριση των συνεπειών.....	179
B) Αναγνώριση των αιτιών	179
12.3 Πλαίσιο πρόγνωσης.....	182
12.4 Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος.....	183
12.5 Συγκρουσιακό πλαίσιο.....	185
12.6 Πλαίσιο Ηθικής.....	186
12.7 Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος	188
Κεφάλαιο 13. Συμπεράσματα.....	193
Επίλογος	204
Πηγές – Βιβλιογραφία.....	207
Παράρτημα.....	221

Πίνακες

Πίνακας 1. Ποσοτικά στοιχεία άρθρων ανά μήνα και ιστοσελίδα.....	109
Πίνακας 2. Ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων στις Θεματικές Κατηγορίες.....	113
Πίνακας 3. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Kathimerini.gr στις Θεματικές Κατηγορίες	115
Πίνακας 4. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Efsyn.gr στις Θεματικές Κατηγορίες.....	117
Πίνακας 5. Απολογισμός Συνεπειών – Kathimerini.gr.....	119
Πίνακας 6. Απολογισμός Συνεπειών – Efsyn.gr	121
Πίνακας 7. Τρόποι αντιμετώπισης – Kathimerini.gr	123
Πίνακας 8. Τρόποι αντιμετώπισης – Efsyn.gr	124
Πίνακας 9. Απόδοση ευθύνης – Kathimerini.gr	125
Πίνακας 10. Απόδοση ευθύνης – Efsyn.gr	126
Πίνακας 11. Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος – Kathimerini.gr	128
Πίνακας 12. Επιστημονικές αιτίες – Kathimerini.gr	129
Πίνακας 13. Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος -Efsyn.gr	130
Πίνακας 14. Επιστημονικές αιτίες – Efsyn.gr	131
Πίνακας 15. Ποσοτική κατανομή συνολικού αριθμού άρθρων στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	159
Πίνακας 16. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Kathimerini.gr στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	160
Πίνακας 17. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Efsyn.gr στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	161

Πίνακας 18. Ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων στις κατηγορίες πλαισίων	162
Πίνακας 19. Ποσοτική κατανομή άρθρων Kathimerini.gr στις κατηγορίες πλαισίων...	165
Πίνακας 20. Κατηγορίες πλαισίων	167
Πίνακας 21. Πλαίσιο Διάγνωσης - Kathimerini.gr	171
Πίνακας 22. Πλαίσιο Διάγνωσης – Efsyn.gr	172
Πίνακας 23. Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος - Kathimerini.gr	173
Πίνακας 24. Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος - Efsyn.gr	174

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1. Ποσοτική κατανομή συνολικού αριθμού άρθρων.....	108
Διάγραμμα 2. Διακύμανση άρθρων Kathimerini.gr κατά το ερευνώμενο χρονικό διάστημα	109
Διάγραμμα 3. Διακύμανση άρθρων Efsyn.gr κατά το ερευνώμενο χρονικό διάστημα.....	110
Διάγραμμα 4. Συχνότητα υποκατηγοριών Απολογισμού Συνεπειών στην Kathimerini.gr.....	120
Διάγραμμα 5. Συχνότητα υποκατηγοριών Απολογισμού Συνεπειών στην Efsyn.gr.....	121
Διάγραμμα 6. Συχνότητα υποκατηγοριών Τρόπων Αντιμετώπισης στην Kathimerini.gr.....	123
Διάγραμμα 7. Συχνότητα υποκατηγοριών Τρόπων Αντιμετώπισης στην Efsyn.gr.....	124
Διάγραμμα 8. Συχνότητα υποκατηγοριών Απόδοσης Ευθύνης στην Kathimerini.gr.....	125
Διάγραμμα 9. Συχνότητα υποκατηγοριών Απόδοσης Ευθύνης στην Efsyn.gr.....	127

Διάγραμμα 10. Συχνότητα υποκατηγοριών Επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στην Kathimerini.gr.....	129
Διάγραμμα 11. Συχνότητα επιστημονικών αιτιών της θεματικής κατηγορίας Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος στην Kathimerini.gr.....	129
Διάγραμμα 12. Συχνότητα υποκατηγοριών Επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στην Efsyn.gr.....	130
Διάγραμμα 13. Συχνότητα επιστημονικών αιτιών της θεματικής κατηγορίας Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος στην Efsyn.gr.....	131
Διάγραμμα 14. Συχνότητες υποκατηγοριών πλαισίου διάγνωσης Kathimerini.gr.....	171
Διάγραμμα 15. Συχνότητες υποκατηγοριών πλαισίου διάγνωσης Efsyn.gr.....	172
Διάγραμμα 16. Συχνότητες υποκατηγοριών της αναγνώρισης αιτιών για την Kathimerini.gr.....	173
Διάγραμμα 17. Συχνότητες υποκατηγοριών της αναγνώρισης αιτιών για την Efsyn.gr.....	175

Γραφήματα

Γράφημα 1. Συχνότητα θεματικών κατηγοριών στον συνολικό αριθμό άρθρων.....	113
Γράφημα 2. Συχνότητα των θεματικών κατηγοριών στην Kathimerini.gr	115
Γράφημα 3. Συχνότητα θεματικών κατηγοριών στην Efsyn.gr	117
Γράφημα 4. Συχνότητες περιπτωσιολογικού και θεματικού πλαισίου επί του συνολικού αριθμού των άρθρων	159
Γράφημα 5. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Kathimerini.gr	160
Γράφημα 6. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Efsyn.gr	161
Γράφημα 7. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων επί του συνολικού αριθμού άρθρων....	163
Γράφημα 8. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Kathimerini.gr	165
Γράφημα 9. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Efsyn.gr	167

Εικόνες

Εικόνα 1. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018).....	139
Εικόνα 2. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018)	139
Εικόνα 3. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018)	140
Εικόνα 4.«Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018).....	142
Εικόνα5.«Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018).....	142
Εικόνα 6. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018).....	142
Εικόνα 7. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018).....	143
Εικόνα 8. «Έχασε τη μάχη για τη ζωή και η γυναίκα του πυροσβέστη» (Efsyn.gr, 3/8/2018)	144
Εικόνα 9. «Η ελπίδα δίπλα στην απόγνωση» (Efsyn.gr, 27/7/2018)	145
Εικόνα 10. Ήθελα να βλέπω τους πυροσβέστες να τρέχουν να σβήσουν τις φωτιές» (Efsyn.gr, 1/8/2018)	149
Εικόνα 11. «Λάθη διαπιστώνει η επιτροπή Συνολάκη για την πυρκαγιά στο Μάτι» (Efsyn.gr, 12/9/2018)	181
Εικόνα 12. «Ν. Σαντορινιός: Απεγκλωβίστηκαν τουλάχιστον 700 άνθρωποι από τις ακτές της Ραφήνας» (24/7/2018)	183
Εικόνα 13. «Δε θα σταματήσουν οι έρευνες στη θάλασσα» (Kathimerini, 24/7/2018).....	183
Εικόνα 14. «Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων» (Kathimerini.gr, 24/7/2018).....	184
Εικόνα 15. «Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων» (Kathimerini.gr, 24/7/2018).....	184

Εικόνα 16.«Το δράμα ενός πυροσβέστη» (Efsyn.gr, 28/7/2018).....	185
Εικόνα 17. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποιήσε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018).....	189
Εικόνα 18. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποιήσε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018).....	189
Εικόνα 19. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποιήσε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018).....	190
Εικόνα 20. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποιήσε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018).....	190
Εικόνα 21«Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης - Επισκέφθηκε τους τραυματίες» (Kathimerini.gr, 30/7/2018).....	191
Εικόνα 22 «Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης - Επισκέφθηκε τους τραυματίες» (Kathimerini.gr, 30/7/2018).....	191
Εικόνα 23«Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης - Επισκέφθηκε τους τραυματίες» (Kathimerini.gr, 30/7/2018).....	191
Εικόνα 24 «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018).....	192
Εικόνα 25 «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018).....	192
Εικόνα 26 «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018).....	193
Εικόνα 27 «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018).....	193

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση των τρόπων παρουσίασης της φονικής πυρκαγιάς που εκδηλώθηκε στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 από τις εγχώριες ενημερωτικές ιστοσελίδες. Ειδικότερα, επιδιώκεται η μελέτη των αναπαραστάσεων του γεγονότος από δύο ηλεκτρονικές εκδόσεις ημερήσιων εφημερίδων πανελλαδικής εμβέλειας και διαφορετικού ιδεολογικού προσανατολισμού, μέσα από την ανάλυση των σχετικών άρθρων τους για το χρονικό διάστημα από τις 23 Ιουλίου 2018 έως και τις 30 Σεπτεμβρίου 2018. Τα ερωτήματα που απαντώνται μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα αφορούν τους θεματικούς, υφολογικούς και ειδολογικούς τρόπους που επιλέχθηκαν από την κάθε ιστοσελίδα, για να καλύψουν το γεγονός, τον τρόπο παρουσίασης του τελευταίου από την κάθε ιστοσελίδα ανάλογα με την ταυτότητά της, τα ειδησεογραφικά πλαίσια που χρησιμοποιήθηκαν για την αναπαράστασή του ίδιου, καθώς και τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρατηρούνται στις παρουσιαζόμενες όψεις του στα πλαίσια των δύο ιστοσελίδων. Για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε ένας συνδυασμός μεθόδων έρευνας, και συγκεκριμένα η Ανάλυση Περιεχομένου και η Κριτική Ανάλυση Λόγου σε ποσοτικό και ποιοτικό επίπεδο. Από την ανάλυση του ερευνητικού υλικού διαπιστώθηκε ότι και οι δύο ιστοσελίδες παρουσίασαν το θέμα της πυρκαγιάς μέσα από ποικίλες πτυχές του, ενώ εμφάνισαν αρκετές ομοιότητες και διαφορές ως προς τους τρόπους αναπαράστασης του. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι και οι δύο ιστοσελίδες εστίασαν περισσότερο στην ευθύνη που φέρει η πολιτεία για το γεγονός, ενώ επικεντρώθηκαν επίσης σε μεγάλο βαθμό στις δραματικές ανθρώπινες ιστορίες που αναδύθηκαν από την πολύνεκρη τραγωδία. Ωστόσο, η βασική διαφορά που εντοπίστηκε ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες, αφορά κυρίως την πολιτική πλευρά, στην οποία αποδόθηκε η ευθύνη για την καταστροφή, αποδεικνύοντας ότι η ιδεολογική ταυτότητα των δύο ιστοσελίδων επηρέασε τον τρόπο παρουσίασης του γεγονότος. Τέλος, μέσα από την εστίαση των δύο ιστοσελίδων στις δραματικές ανθρώπινες ιστορίες από το πεδίο της καταστροφής διαπιστώθηκε και η εξυπηρέτηση της εμπορικής λειτουργίας των δύο ιστοσελίδων.

Λέξεις – κλειδιά: Μέσα, αναπαράσταση, κρίση, καταστροφή, πλαισίωση.

Media Representations and Natural Disasters: The Wildfire in Mati in July 2018

Tileli Dimitra

Abstract

The purpose of this paper is to investigate the ways in which the Greek media portrayed the deadly fire caused in the Mati area of the Attica prefecture in July 2018. In particular, the research seeks to investigate the representations of the event by the online publications of two daily Greek newspapers, which have different ideological orientations. For this reason, the relevant articles of the two websites are analyzed for the period from July 23, 2018 to September 30, 2018. The questions examined through this research concern the writing topics, styles and genres selected by each website, to cover the event, the attitude of each website regarding the event, depending on its ideological identity, the media frames that were used for the representation of the event from the two websites, as well as the similarities and differences in the aspects of the event, which are observed on the two websites. For this purpose, a combination of qualitative and quantitative research methods was selected. These are the method of Content Analysis in quantitative and qualitative terms, as well as the qualitative method of Critical Discourse Analysis. The analysis of the research material showed that both websites presented the issue of fire through its various aspects, while they showed several similarities and differences in the ways of its representation. In particular, it was found that both websites focused more on the responsibility of the state for the event, while also focusing heavily on the dramatic human stories that emerged from the deadly tragedy. However, the main difference between the two websites was mainly the political side, to which the responsibility for the disaster was attributed, proving that the ideological identity of the two websites affected the way the event was presented. Finally, it was found that through the focus of the two websites on dramatic human stories, their commercial operation was also served.

Key-words: Media, representation, crisis, disaster, framing.

Εισαγωγή

Στις 23 Ιουλίου 2018 σημειώθηκαν δύο πυρκαγιές στο νομό Αττικής, και συγκεκριμένα στην περιοχές της Κινέττας και της Πεντέλης. Η πυρκαγιά που σημειώθηκε στη δεύτερη περιοχή εξαπλώθηκε ταχύτατα τυλίγοντας στις φλόγες τις περιοχές Νέο Βουτζά και Μάτι. Η πυρκαγιά κατέληξε σε τραγωδία, αφήνοντας πίσω της εκατόν δύο θύματα και δεκάδες τραυματίες, ενώ κάηκε ένας πολύ μεγάλος αριθμός σπιτιών και δασικών εκτάσεων. Μετά από επτάμηνη έρευνα για την απόδοση ευθυνών σε αυτούς που στάθηκαν υπαίτιοι για την ανυπολόγιστη καταστροφή, αποδείχτηκε ότι η πυρκαγιά οφειλόταν σε ανθρώπινη ενέργεια και συγκεκριμένα στην αμέλεια ενός εξηντατετράχρονου άνδρα, ο οποίος άναψε φωτιά για να κάψει ξερά κλαδιά και στη συνέχεια η φωτιά διέφυγε από τον έλεγχό του. Σε βάρος του ασκήθηκε ποινική δίωξη για εμπρησμό, ανθρωποκτονία και σωματική βλάβη κατά συρροή και από αμέλεια. Παράλληλα ασκήθηκε ποινική δίωξη στην περιφερειάρχη Αττικής Ρένα Δούρου, στον δήμαρχο Μαραθώνα Ηλία Ψινάκη, στο δήμαρχο Ραφήνας Ευάγγελο Μπουρνού, στον πρώην Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας Ιωάννη Καπάκη, καθώς και σε κάποια στελέχη της Πολιτικής Προστασίας, της Ελληνικής Αστυνομίας και της Πυροσβεστικής. Οι κατηγορίες που τους αποδόθηκαν ήταν αυτές της ανθρωποκτονίας και της σωματικής βλάβης κατά συρροή και από αμέλεια. Η πυρκαγιά στο Μάτι χαρακτηρίστηκε από τον Τύπο ως η φονικότερη πυρκαγιά στην ιστορία της Ελλάδας και η δεύτερη φονικότερη πυρκαγιά παγκοσμίως για τον εικοστό πρώτο αιώνα, μετά από εκείνη που ξέσπασε στην Αυστραλία στις 7 Φεβρουαρίου 2009, η οποία κόστισε τις ζωές εκατόν ογδόντα ατόμων (Naftemporiki.gr, 25/8/2018)

Η εργασία εξετάζει το θέμα της παρουσίας του γεγονότος της πυρκαγιάς, από δύο ελληνικές ενημερωτικές ιστοσελίδες. Ο βασικός λόγος που επιλέχθηκε το συμβάν της πυρκαγιάς για να διερευνηθεί, ήταν ότι συγκλόνισε την κοινή γνώμη και αποτέλεσε κεντρικό θέμα συζήτησης στα εγχώρια και διεθνή ενημερωτικά Μέσα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ προκάλεσε κύμα συγκίνησης και εθελοντισμού παγκοσμίως. Η κάλυψη του θέματος από τα Μέσα έγινε σε όλες του τις διαστάσεις, ενώ επικεντρώθηκε αρκετές φορές στις ανθρώπινες ιστορίες των οικογενειών των θυμάτων και των πληγέντων, που βίωσαν την καταστροφή της περιουσίας τους. Επίσης, το θέμα καλύφθηκε εκτενώς από την οπτική των συγκρούσεων αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει η κάθε πολιτική πλευρά της κοινωνίας για το γεγονός, ενώ αναλύθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι τρόποι της πρόκλησης, της εξάπλωσής και των συνεπειών του.

Λαμβάνοντας υπόψιν τους πολλαπλούς τρόπους νοηματοδότησης της πραγματικότητας από τα Μέσα, καθώς και τη σημαντική επίδραση των τελευταίων στην αντίληψη της κοινής γνώμης σχετικά με τα κρίσιμα γεγονότα, η ανάλυση των τρόπων παρουσίασης της φονικής πυρκαγιάς από τα Μέσα κρίθηκε εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος συνετέλεσε και το γεγονός ότι ήταν ένα πολύ πρόσφατο παράδειγμα ενεργοποίησης των Μέσων.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στον τρόπο δομής της παρούσας εργασίας. Το πρώτο μέρος, λοιπόν, αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο βασίστηκε η τελευταία. Στα πλαίσια του γίνεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση των σημαντικότερων θεωρητικών προσεγγίσεων του ερευνητικού αντικειμένου και συγκεκριμένα αναλύεται η έννοια των αναπαραστάσεων ως αντικείμενο των πολιτισμικών σπουδών και ειδικότερα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, η έννοια της πλαισίωσης και η χρήση της για την παρουσίαση των ειδήσεων, καθώς και η διαχείριση των κρίσεων από τα Μέσα. Στο τέλος του πρώτου μέρους της εργασίας γίνεται και μια αναφορά σε προγενέστερες έρευνες που σχετίζονται με την παρουσίαση κρίσιμων καταστάσεων από τα Μέσα, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος ανάλυσης παρόμοιων ζητημάτων.

Έχοντας λάβει υπόψιν το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας, ακολουθεί το δεύτερο μέρος, το οποίο περιλαμβάνει τα ερευνητικά ερωτήματα που θα απασχολήσουν την τελευταία, καθώς και τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διεκπεραίωσή της. Τα ερωτήματα, που εξετάζονται, αφορούν τους τρόπους και τα πλαίσια που επιλέχθηκαν για την κάλυψη του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες, τη στάση της κάθε ιστοσελίδας απέναντι στο γεγονός, σχετικά με την ταυτότητά της, καθώς και τη σύγκριση των δύο ιστοσελίδων αναφορικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρατηρούνται στις παρουσιαζόμενες όψεις του συμβάντος. Στη συνέχεια της εργασίας ορίζεται η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε για την απάντηση στα συγκεκριμένα ερωτήματα. Για το σκοπό αυτό, κρίθηκε καταλληλότερη η επιλογή ενός συνδυασμού μεθόδων, οι οποίες είναι η Ανάλυση Περιεχομένου σε ποιοτικό αλλά και ποσοτικό επίπεδο και η Κριτική Ανάλυση Λόγου. Μέσω των συγκεκριμένων μεθόδων διεκπεραιώθηκε η ανάλυση των δημοσιευμάτων των δύο ιστοσελίδων για ένα διάστημα τριών μηνών, από την ημέρα που ξέσπασε η πυρκαγιά.

Το τρίτο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει την ανάλυση του ερευνητικού υλικού, με βάση τη μεθοδολογία που ορίστηκε νωρίτερα, καθώς και τα ευρύτερα συμπεράσματα που εξήχθησαν από αυτή τη διαδικασία, αναφορικά με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της έρευνας. Η έρευνα κλείνει με τον επίλογο, στον οποίο συνοψίζονται τα κυριότερα σημεία της, καθώς και οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διάρκεια της διεκπεραίωσής της, ενώ διατυπώνονται κάποιες προτάσεις για περεταίρω μελέτη αναφορικά με το ερευνώμενο θέμα. Τέλος, ακολουθεί η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την πραγμάτωσή της και το παράρτημα, στο οποίο βρίσκεται διαθέσιμο όλο το ερευνητικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας στηρίζεται σε τρεις θεματικούς άξονες: την έννοια της αναπαράστασης, την έννοια της πλαισίωσης και τη διαχείριση των κρίσεων από τα Μέσα. Τα εν λόγω θέματα σχετίζονται άμεσα με το ερευνώμενο θέμα και η θεωρητική τους ανάλυση, πριν την διεξαγωγή του εμπειρικού μέρους της έρευνας, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωσή της και την παραγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Ειδικότερα, η θεωρητική ανάλυση των αναπαραστάσεων ως αντικείμενο των πολιτισμικών σπουδών και, πιο συγκεκριμένα, των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας θα βοηθήσει στην επαλήθευση των αποτελεσμάτων αναφορικά με τις αναπαραστάσεις της πυρκαγιάς από τις ιστοσελίδες, μέσα από την υπάρχουσα θεωρία. Παράλληλα, η θεωρητική προσέγγιση της έννοιας της πλαισίωσης θα καθορίσει τον τρόπο ανάλυσης του ερευνητικού υλικού αναφορικά με τα πλαίσια που χρησιμοποιήθηκαν για την προβολή του γεγονότος, καθώς και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τους λόγους που αυτά χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος, η θεωρητική προσέγγιση της συμπεριφοράς των Μέσων κατά τη διάρκεια κρίσεων είναι σκόπιμη για τη εξαγωγή συμπερασμάτων, βασισμένων σε επιστημονικό υπόβαθρο, αναφορικά με τους τρόπους χειρισμού της τραγωδίας από τις δύο ιστοσελίδες, καθώς και για την κατανόηση των λόγων που επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένοι τρόποι. Ουσιαστικά, οι τρεις αυτοί θεματικοί άξονες καθορίζουν την απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας.

Κεφάλαιο 1. Η έννοια της αναπαράστασης

Δεδομένου ότι το αντικείμενο της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι οι αναπαραστάσεις μιας φυσικής καταστροφής από τα Μέσα, κρίνεται σημαντική η αποσαφήνιση του όρου της αναπαράστασης και, ειδικότερα, η αποσαφήνιση της σχέσης της με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Η αναπαράσταση, λοιπόν, είναι μια έννοια που έχει απασχολήσει στο παρελθόν ιδιαίτερα την επιστημονική κοινότητα στο χώρο του πολιτισμού. Συγκεκριμένα, ο Hall (1997) ασχολήθηκε εκτενώς με το ζήτημα των αναπαραστάσεων στα πλαίσια της πολιτιστικής του μελέτης, καθώς θεωρούσε ότι είναι περισσότερο σημαντικό και πολύπλοκο από ό,τι οι άνθρωποι πίστευαν. Προκειμένου να αποσαφηνιστεί, λοιπόν, η συγκεκριμένη έννοια, θα γίνει μια ανάλυση

των θεωρητικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με την αναπαράσταση στα ευρύτερα πλαίσια των επιστημών του πολιτισμού, και στη συνέχεια, η ανάλυση αυτή θα εξειδικευθεί στις προσεγγίσεις της αναπαράστασης αναφορικά με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

1.1 Η αναπαράσταση στα πλαίσια του πολιτισμού

Στο βιβλίο του “Cultural Representations and Signifying Practices”, ο Hall (1997, σ. 15) αναφέρει ότι ο πολιτισμός επηρεάζει καθοριστικά τις κοινωνικές συνήθειες και τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Με τη σειρά τους, οι αναπαραστάσεις αποτελούν τα συστατικά στοιχεία του πολιτισμού και για αυτό η μελέτη τους θεωρήθηκε από τον ίδιο αναγκαία. Κατά τον Hall (1997, σ. 16), οι τρόποι που επιλέγουν οι άνθρωποι να νοηματοδοτούν τα αντικείμενα του κόσμου, όσον αφορά τις λέξεις, τις ιστορίες, τις εικόνες και τα συναισθήματα που χρησιμοποιούν για να εκφραστούν, αποτελούν αναπαραστάσεις. Ο ίδιος θέλοντας να δώσει έναν σύντομο ορισμό στις τελευταίες, αναφέρει ότι αποτελούν τις σημασίες που εξάγονται για τα πράγματα μέσα από τη χρήση της γλώσσας (Hall, 1997, σ. 17). Το βασικό επιχείρημα του Hall (1997, σ. 24) με αυτό τον ορισμό, είναι ότι «το νόημα του κάθε αντικειμένου στον κόσμο δεν είναι εξ αρχής συστατικό του στοιχείο, αλλά κατασκευάζεται. Είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας σημασιοδότησης».

Σύμφωνα με τον Hall (1997, σ. 21), ο πολιτισμός στηρίζεται σε κοινούς κώδικες αντιλήψεων, αξιών και συμβάσεων που μοιράζονται οι άνθρωποι, με τους οποίους οι τελευταίοι μπορούν να αντιλαμβάνονται τον κόσμο με παρόμοιο τρόπο. Αυτό που επιτρέπει στους ανθρώπους να μοιράζονται κοινές σημασίες για τα πράγματα γύρω τους και κατ' επέκταση να δημιουργείται αυτό που ονομάζουμε «πολιτισμός», είναι η γλώσσα. Η ίδια ενεργοποιεί την παραγωγή και την ανταλλαγή νοημάτων μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας και μέσα από αυτή τη διαδικασία, σταδιακά, τα μέλη καταλήγουν να μοιράζονται κοινές ιδέες για τον κόσμο και μέσα από αυτές συγκροτείται τελικά ο πολιτισμός. Κατά τον du Gay (1997), όσο οι άνθρωποι επικοινωνούν μεταξύ τους, η παραγωγή νοημάτων δεν θα σταματήσει ποτέ. Μάλιστα, η κυκλοφορία των νοημάτων γίνεται πλέον και μέσω της τεχνολογίας και των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, χάρη στα οποία είναι εφικτή η ταχύτατη και ευρύτερη μετάδοση διαφορετικών αντιλήψεων ανά τον κόσμο.

Ένα παρόμοιο ορισμό για τις αναπαραστάσεις με αυτόν του Hall, διατυπώνει και ο Fairclough (1989/1995, σ. 65), ο οποίος υποστηρίζει ότι οι ίδιες αποτελούν τη γλώσσα που αποδίδει νόημα σε ανθρώπους, καταστάσεις και γεγονότα, σε ένα κείμενο. Λαμβάνοντας υπόψιν τους δύο προηγούμενους ορισμούς, δημιουργείται η υπόθεση ότι οι δημοσιογράφοι που δημοσίευσαν άρθρα σχετικά με το συμβάν της πυρκαγιάς στο Μάτι, χρησιμοποίησαν στοχευμένη γλώσσα, προκειμένου να δοθεί μια συγκεκριμένη σημασία στις αναπαραστάσεις τους για το γεγονός και κατ' επέκταση να συγκροτηθούν συγκεκριμένες αντιλήψεις για αυτό.

1.2 Οι κοινοί εννοιολογικοί χάρτες του πολιτισμού

Σύμφωνα με τον Hall (1997, σ. 21), τα δύο συστήματα αναπαραστάσεων που καθορίζουν την κατασκευή και την κυκλοφορία των εννοιών μέσα στην κοινωνία, είναι η γλώσσα και ο εννοιολογικός χάρτης. Όπως ισχυρίζεται, οι κοινοί εννοιολογικοί χάρτες είναι αυτοί που καθορίζουν την ομαλή επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων προσδιορίζοντας τη σχέση μεταξύ των εννοιών και των συμβόλων και προσφέροντας μια σχετική ομοιομορφία των νοημάτων ανά πολιτισμό και γλώσσα. Κατά συνέπεια, καθορίζουν την θεμελίωση ενός πολιτισμού, όπου οι άνθρωποι που ζουν μέσα σε αυτόν, κατανοούν ο ένας τον άλλον και μοιράζονται κοινές απόψεις και εικόνες για τον κόσμο.

Προκειμένου να γίνει εφικτή η ανταλλαγή νοημάτων μεταξύ των ανθρώπων, οι εννοιολογικοί χάρτες πρέπει πρώτα να μεταφραστούν σε μια κοινή γλώσσα για όλους. Η γλώσσα, με τη σειρά της, επιτρέπει την κυκλοφορία κοινών εννοιών μεταξύ των μελών του πολιτισμού. Οι άνθρωποι μαθαίνουν σταδιακά να χρησιμοποιούν αυτές τις έννοιες μέσα από τη συνεχή χρήση τους κι έτσι οι ίδιες καταλήγουν να γίνονται μέρος του πολιτισμού. Κάθε έννοια, λοιπόν, γίνεται κατανοητή από τους ανθρώπους μέσα από τους πολιτιστικούς κώδικες που μοιράζονται ανά εποχή και ανά τόπο και μόνο στα πλαίσια του πολιτισμού τους (Hall, 1997, σ. 21). Την ίδια άποψη μοιράζεται και ο Moscovici (1981, σ. 193) αναφέροντας ότι ο ρόλος της αναπαράστασης είναι να δώσει τη δυνατότητα σε ένα καινούριο κοινωνικό αντικείμενο, να αναγνωριστεί από το κοινό και να προσαρμοστεί στην κατηγορία μαζί με τα υπόλοιπα συνήθη, αναγνωρισμένα κοινωνικά αντικείμενα. Ουσιαστικά, η αναπαράσταση επιτρέπει στα άτομα να δουν το νέο αντικείμενο από μια κοινή οπτική γωνία.

1.3 Επιστημονικές προσεγγίσεις της αναπαράστασης

Ο Hall (1997, σ. 24-25) εξετάζει τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα συνδέεται με τις αναπαραστάσεις: αυτή της αντανάκλασης, της πρόθεσης και του δομισμού ή αλλιώς στρουκτουραλισμού. Και οι τρεις αυτές προσεγγίσεις απαντούν με τον δικό τους τρόπο στα ερωτήματα «πώς προκύπτουν οι έννοιες;» και «ποια είναι η πραγματική έννοια για τα πράγματα;» (Hall, 1997, σ. 24).

Σύμφωνα, λοιπόν, με την προσέγγιση της αντανάκλασης ή αλλιώς της μίμησης, η αναπαράσταση αποτελεί έναν πιστό «καθρέφτη» της πραγματικότητας (Hall, 1997, σ. 24). Ο Hall (1997, σ. 24) διαφωνεί με αυτή τη θεωρία, καθώς, όπως ισχυρίζεται, η αναπαράσταση, ναι μεν, μπορεί να ανταποκρίνεται έως έναν βαθμό στην πραγματικότητα, αλλά δεν παύει να βασίζεται σε σύμβολα, δηλαδή απλουστευτικές λέξεις, που βοηθούν τους ανθρώπους να σχηματίσουν μια γενική εικόνα στο μυαλό τους για το αντικείμενο που αναπαρίσταται. Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι αρκετά πιο πολύπλοκη από την αναπαράσταση. Επίσης, πολλά σύμβολα δεν αναφέρονται μόνο στην πραγματικότητα, αλλά και σε αντικείμενα και καταστάσεις, που ανήκουν μόνο στο χώρο της φαντασίας.

Από την άλλη πλευρά, κατά την προσέγγιση της πρόθεσης, ο παραγωγός της αναπαράστασης είναι αυτός που νοηματοδοτεί τον κόσμο έτσι όπως εκείνος επιθυμεί και ανάλογα με την πρόθεση που έχει (Hall, 1997, σ. 25). Σύμφωνα με τον Hall (1997, σ. 25), η προσέγγιση αυτή είναι σωστή έως έναν βαθμό, αφού όλοι οι άνθρωποι δίνουν ένα διαφορετικό νόημα στα πράγματα, ανάλογα με τη σχέση που έχουν με αυτά και ανάλογα με το σκοπό που έχουν, όταν τα χρησιμοποιούν στην επικοινωνία τους με άλλους. Παρόλα αυτά, και αυτή η προσέγγιση, σύμφωνα με τον Hall (1997, σ. 25), χωλαίνει. Ο λόγος είναι ότι, αν ο καθένας νοηματοδοτούσε τον κόσμο με τον δικό του προσωπικό τρόπο και μόνο, όλοι θα είχαν αναπτύξει ιδιωτικούς γλωσσικούς κώδικες και η επικοινωνία μεταξύ των ατόμων θα ήταν αδύνατη, καθώς ο ένας δε θα κατανοούσε τη «γλώσσα» του άλλου. Αντίθετα, η γλώσσα βασίζεται ακριβώς σε αυτούς τους κοινούς γλωσσικούς κώδικες που επιτρέπουν στα μέλη της κοινωνίας να επικοινωνούν μεταξύ τους και να αλληλοκατανοούνται. Κατά αυτόν τρόπο, η ανταλλαγή των νοημάτων όχι μόνο δεν παρεμποδίζεται, αλλά και η πορεία του

νόηματος από άνθρωπο σε άνθρωπο και μέσα στον χρόνο δεν μένει στάσιμη. Επομένως, μπορεί ο καθένας να δημιουργεί ένα ξεχωριστό νόημα για όλα τα πράγματα του κόσμου, αλλά οφείλει να συμβαδίζει και να λαμβάνει υπόψη του τις έννοιες που είναι ήδη συγκροτημένες μέσω της γλώσσας και έχουν εδραιωθεί στους κοινούς σημασιολογικούς κώδικες του πολιτισμού.

Τέλος, ο δομισμός, για τον οποίο ο Hall (1997, σ. 25) κάνει περισσότερο λόγο στο βιβλίο του, διαφωνεί με τις δύο προηγούμενες προσεγγίσεις. Κατά την προσέγγιση αυτή, η αναπαράσταση δεν είναι ούτε ένας «καθρέφτης» του πραγματικού κόσμου, ούτε οι μοναδικές ερμηνείες των πραγμάτων από τους παραγωγούς των αναπαραστάσεων. Η κατασκευαστική προσέγγιση επικεντρώνεται στη συμβολική λειτουργία της γλώσσας και όχι στον υλικό κόσμο. Συγκεκριμένα, πρεσβεύει ότι η αναπαράσταση αποτελεί προϊόν της γλώσσας. Αυτό σημαίνει ότι οι έννοιες για όλα τα πράγματα του κόσμου κατασκευάζονται μέσω της γλώσσας, και μπορούν να διαδοθούν στους ανθρώπους με τη χρήση κοινών εννοιολογικών κωδίκων. Επομένως, δεν είναι ο κόσμος των υλικών πραγμάτων που μεταδίδει το νόημα, αλλά η γλώσσα που χρησιμοποιείται, προκειμένου αυτά να αναπαρασταθούν. Μόνο μέσω της γλώσσας η σημασία των πραγμάτων γίνεται κατανοητή και μόνο μέσω αυτής είναι δυνατή η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων για τον κόσμο.

Ο Hall (1997, σ. 29) επικεντρώνεται στη σημασία της κατασκευαστικής προσέγγισης, καθώς είναι εκείνη που έχει ασκήσει τη μεγαλύτερη επίδραση στις πολιτιστικές σπουδές. Ο ίδιος κάνει λόγο για δύο μοντέλα αυτής της προσέγγισης, τη σημειωτική και την προσέγγιση της ανάλυσης λόγου. Η πρώτη αναπτύχθηκε από τον Ελβετό γλωσσολόγο Ferdinand de Saussure το 1916 και η δεύτερη από το Γάλλο φιλόσοφο και ιστορικό Michel Foucault το 1972 (Hall, 1997, σ. 30-51).

1.3.1 Η σημειολογική προσέγγιση του Saussure

Ο Saussure ασχολήθηκε πολύ με την κατασκευαστική προσέγγιση της αναπαράστασης. Ο ίδιος συμφωνεί με την συγκεκριμένη προσέγγιση στο ότι η σύσταση των εννοιών είναι αποτέλεσμα της γλώσσας, ενώ υποστηρίζει ότι «η γλώσσα συγκροτείται από ένα σύστημα σημείων» ή αλλιώς συμβόλων, τα οποία μπορεί να είναι λέξεις, εικόνες, ήχοι και ο,τιδήποτε υπάρχει σε γραπτό και οπτικοακουστικό υλικό (Culler, 1976, σελ. 19). Τα σημεία αυτά χρησιμοποιούνται μέσα στη γλώσσα για να

δώσουν μορφή και νόημα σε συναισθήματα, απόψεις, αντικείμενα, χαρακτήρες ή γεγονότα και αυτά με τη σειρά τους μεταλαμπαδεύονται μέσω της επικοινωνίας σε άλλους ανθρώπους (Culler, 1976, σ. 19).

Ο Saussure (όπως αναφέρει ο Culler, 1976, σ. 19) προχωρά ακόμη περισσότερο στην ανάλυση της κατασκευαστικής προσέγγισης, αναλύοντας την έννοια του σημείου και διαιρώντας το σε δύο ξεχωριστά δομικά στοιχεία, στο σημαίνον (signifier) και στο σημαινόμενο (signified). Ο ίδιος ορίζει το σημαίνον ως το στοιχείο που σημασιοδοτεί μια έννοια στο μυαλό μας, το οποίο μπορεί να είναι μια λέξη, μια εικόνα ή ένας ήχος και το «σημαινόμενο», ως την έννοια που σημασιοδοτείται από το «σημαίνον». Η σύνδεση αυτών των δύο στοιχείων εξαρτάται από τους κοινούς γλωσσικούς κώδικες, που χρησιμοποιούνται σε κάθε πολιτισμό, ενώ ο συνδυασμός των δύο στοιχείων είναι αυτός που παράγει την αναπαράσταση (Culler, 1976, σ. 21-22). Ο Saussure τονίζει ότι «τα σημεία μπορούν να λειτουργήσουν μόνο ως μέλη ενός συστήματος και ορίζονται σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη του συστήματος» (Culler, 1976, σ. 19). Παράλληλα, επισημαίνει ότι η σχέση μεταξύ του σημαίνοντος και του σημαινόμενου δεν είναι φυσική, ούτε καθορισμένη και σταθερή, αλλά διαρκώς μεταβάλλεται. Αυτό συμβαίνει, γιατί γίνονται αλλαγές στους κοινούς εννοιολογικούς χάρτες που μοιράζονται οι άνθρωποι ανά εποχή και λόγω ιστορικών και χρονικών συγκυριών και αυτό επηρεάζει άμεσα τον πολιτισμό βάζοντας τον σε μια διαδικασία διαρκούς εξέλιξης. Κατά αυτόν τον τρόπο, ανάλογα με την κάθε εποχή και τον κάθε πολιτισμό, όλα τα σημεία της γλώσσας έχουν ένα διαφορετικό νόημα για τους ανθρώπους (Culler, 1976, σ. 23).

Αυτό που προσέφερε ο Saussure στην επιστήμη του πολιτισμού, μελετώντας τη γλώσσα, ήταν να δώσει στην τελευταία τη σημασία ενός κοινωνικού φαινομένου φέρνοντας για πρώτη φορά στο φως τις βαθύτερες και ουσιαστικότερες λειτουργίες της για την παραγωγή και την ανταλλαγή του νοήματος μεταξύ των ανθρώπων. Κατά συνέπεια, αντιμετώπισε την έννοια της αναπαράστασης ως μια ενεργητική και συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία.

Το έργο του Saussure για τη γλώσσα, την παραγωγή νοήματος και τις αναπαραστάσεις επηρέασε καθοριστικά τις προσεγγίσεις των μεταγενέστερων γλωσσολόγων. Ήταν αυτός που είδε τη γλώσσα για πρώτη φορά, με μια επαναστατική οπτική και ήταν εκείνος που οραματίστηκε στο έργο του «Μαθήματα Γενικής

Γλωσσολογίας» (1960), την σημειωτική προσέγγιση της γλώσσας, με τη φράση: «Μπορούμε να νοήσουμε μια επιστήμη που μελετά τη ζωή των σημείων μέσα στην κοινωνία [...] Θα την ονομάσουμε Σημειολογία από τις ελληνικές λέξεις σημείον και λόγος» (Saussure, 1960, σ. 16). Η προσέγγιση λοιπόν της γλώσσας ως ένα σύστημα σημείων, ονομάζεται σημειωτική. Η τελευταία μελετά την παραγωγή νοήματος μέσα από τις αναπαραστάσεις. Η κεντρική ιδέα της είναι, ότι η γλώσσα αποτελεί ένα σύστημα σημείων και μόνο μέσω της χρήσης αυτού του συστήματος μπορούν οι άνθρωποι να αποδώσουν νόημα στα αντικείμενα του κόσμου (Hall, 1997, σ. 36).

1.3.2 Η σημειωτική προσέγγιση του Peirce

Ο Charles Sanders Peirce υπήρξε επίσης ένας από τους σημαντικότερους μελετητές της πρώιμης σημειωτικής θεωρίας και ένας από τους θεμελιωτές της τελευταίας ως επιστήμης. Ο ίδιος ήταν Αμερικάνος μαθηματικός και φιλόσοφος και, όπως και ο Saussure, ασχολήθηκε με τη μελέτη των σημείων, αλλά μέσα από μια διαφορετική οπτική. Συγκεκριμένα, εξέτασε το ρόλο των σημείων όχι μόνο στο πλαίσιο της γλώσσας, όπως ο Saussure, αλλά σε όλες του τις εκφάνσεις, καθώς ο ίδιος αντιμετώπιζε τη σημειωτική ως μια επιστήμη των σημείων και όχι απλώς ως ένα εργαλείο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Ουσιαστικά, ο Peirce ασχολήθηκε περισσότερο με την φιλοσοφική διάσταση της σημειωτικής, σε αντίθεση με τον Saussure, ο οποίος έδωσε περισσότερη προσοχή στη γλωσσολογική της διάσταση (Joly, 1994/2011, σ. 19).

Μια ακόμη βασική διαφορά μεταξύ των δύο προσεγγίσεων είναι ότι ο Saussure αντιλαμβάνεται τη σημειωτική διαδικασία ως το αποτέλεσμα μια δυαδικής σχέσης ανάμεσα στο σημαίνον και στο σημαινόμενο, ενώ ο Peirce την αντιμετωπίζει ως μια συνεργασία τριών παραγόντων: του σημείου (sign), του αντικείμενου (object) και του ερμηνευμένου (interpretant). Η σχέση αυτών των τριών στοιχείων δεν μπορεί να αποκωδικοποιηθεί σε απλούστερα στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, το σημείο αποτελεί την αναπαράσταση του αντικειμένου, το αντικείμενο με τη σειρά του είναι αυτό στο οποίο αναφέρεται το σημείο, ενώ το ερμηνευμένο είναι η σημασία που δίνεται στο σημείο μέσα από την αναπαράσταση του αντικειμένου (Χαλεβελάκη, 2010, σ. 68). Ουσιαστικά το ερμηνευμένο είναι η έννοια που αντιστοιχεί σε ένα αντικείμενο και είναι το πρώτο πράγμα που έρχεται στο μυαλό κάποιου, όταν θέλει να αναφερθεί σε αυτό.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το σημείο είναι το αντίστοιχο σημαίνον στην θεωρία του Saussure, ενώ το ερμηνευμένο, το αντίστοιχο σημαινόμενο. Στην προσέγγιση του Peirce, το σημείο και το αντικείμενο συνεργάζονται και συγκροτούν το ερμηνευμένο. Στη συνέχεια, το ερμηνευμένο θα αποτελέσει το σημείο για μια επόμενη σημειωτική διαδικασία και αυτός ο κύκλος συνεχίζεται επ' άπειρον. Ο Peirce ονόμασε αυτή την συνεχή διαδικασία ως σημείωση (Χαλεβελάκη, 2010, σ. 68-84).

Κατά τον ίδιο, τα σημεία μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τη σχέση που τα συνδέει με τα αντικείμενα που αναπαριστούν. Τέτοιες σχέσεις μπορεί να βασίζονται στην ομοιότητα των σημείων με τα αντικείμενα, στα σημάδια ή τις αιτίες που εκφράζουν τα σημεία για τα αντικείμενα ή στους κανόνες και τις συμβάσεις που τα σημεία συμβολίζουν αναφορικά με τα συγκεκριμένα αντικείμενα. Αντιστοίχως τα σημεία μπορούν να θεωρηθούν εικονικά, δεικτικά ή συμβολικά, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν. Παράλληλα, τα ίδια μπορούν να ανήκουν είτε σε μία κατηγορία από αυτές, είτε σε δύο είτε και στις τρεις μαζί (Peirce, 1998, σ. 291-292).

Ειδικότερα, ο Peirce (1998, σ. 291) ονομάζει εικονικά τα σημεία που αναπαριστούν αντικείμενα, με τα οποία έχουν ομοιότητες. Τέτοια αντικείμενα αποτελούν οι φωτογραφίες, οι χάρτες, οι πίνακες ζωγραφικής και τα αγάλματα, ενώ τα εικονικά σημεία μπορούν να αναπαριστούν και αντικείμενα που δεν είναι υπαρκτά στην πραγματικότητα. Επομένως, το αναπαριστώμενο αντικείμενο χρησιμοποιείται απλά για να δώσει την εικόνα του οποιοδήποτε αντικειμένου, ακόμη κι αν αυτό ανήκει στο χώρο της φαντασίας, όπως είναι τα μυθικά πλάσματα ή οι έννοιες που χρησιμοποιούνται μεταφορικά.

Από την άλλη πλευρά, τα δεικτικά σημεία δεν έχουν κάποια ομοιότητα με το αντικείμενο, αλλά σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους. Ένα παράδειγμα δεικτικού σημείου είναι τα συμπτώματα μιας ασθένειας. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα τα συμπτώματα, όπως ο έντονος βήχας ή ο πυρετός, είναι οι δείκτες μιας ασθένειας. Άλλο παράδειγμα δεικτικού σημείου είναι ο καπνός, που υποδεικνύει ότι κάπου υπάρχει φωτιά. Επομένως, οι δείκτες καθοδηγούν κάποιον στο να καταλάβει τα χαρακτηριστικά και τη μορφή ενός αντικειμένου, χωρίς να έχουν άμεσες ομοιότητες με το αντικείμενο καθ'αυτό (Peirce, 1998, σ. 291).

Τέλος, τα συμβολικά σημεία σχετίζονται άμεσα με τις κοινωνικές και πολιτισμικές συμβάσεις με τις οποίες είναι συνδεδεμένα τα αντικείμενα και αναγνωρίζονται βάσει αυτών. Τα συμβολικά σημεία συνεχώς μεταβάλλονται, ακριβώς επειδή είναι προσδιορισμένα αυθαίρετα βάσει κάποιων συμβάσεων, αξιών και αντιλήψεων ενός συγκεκριμένου πολιτισμού, μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Στο επιχείρημα αυτό, συμφωνεί και η προσέγγιση του Saussure, καθώς και ο ίδιος έδωσε μεγάλη προσοχή στην αυθαίρετη φύση των σημείων και στην άρρηκτη σύνδεση τους με τον πολιτισμό. Κάποια παραδείγματα συμβολικών σημείων αποτελούν ο σταυρός που συμβολίζει τη χριστιανική θρησκεία, ένα σήμα οδικής κυκλοφορίας και η σημαία ενός κράτους (Peirce, 1998, σ. 292).

1.3.3 Η σημειωτική προσέγγιση του Barthes

Ένας πιο σύγχρονος θεωρητικός της σημειωτικής ήταν ο Γάλλος γλωσσολόγος και φιλόσοφος Ronald Barthes. Για την ακρίβεια, η σημειωτική προσέγγιση άρχισε να γίνεται περισσότερο γνωστή στον επιστημονικό χώρο μέσα από τα έργα του, και κυρίως μέσα από το έργο «Μυθολογίες» το 1972, το οποίο είναι μια σειρά δοκιμίων, όπου ο Barthes αντιμετωπίζει κάποια αντικείμενα ως σημεία. Μέσα από αυτά, δείχνει στα κείμενά του, ότι η γλώσσα χρησιμοποιείται για να μεταφέρει ένα μήνυμα. Αυτό που ενδιαφέρει τον Barthes, είναι η βαθύτερη σημασία όλων των αντικειμένων του κόσμου (Hall, 1997, σ. 36). Η καινοτόμος προσέγγιση που ο ίδιος προσφέρει, σε σχέση με τον Saussure, είναι ότι «όχι μόνο οι λέξεις, οι εικόνες, οι ήχοι, αλλά ακόμη και τα αντικείμενα του κόσμου παράγουν νόημα», (Hall, 1997, σ. 37). Επίσης, όλα τα υλικά αντικείμενα έχουν μια πρώτη προφανή ερμηνεία, αλλά έχουν και μια δεύτερη, βαθύτερη ερμηνεία και μεταδίδουν ένα συγκεκριμένο μήνυμα (Barthes, 1972). Επομένως οι αναπαραστάσεις μπορεί να χρησιμοποιούνται για να προσδώσουν στις διάφορες καταστάσεις και ευρύτερα νοήματα από τα προφανή (Hall, 1997, σ. 37-39). Εάν εφαρμοστεί αυτή η ιδέα και στην περίπτωση της αναπαράστασης της πυρκαγιάς στο Μάτι, θα μπορούσε να δημιουργηθεί η υπόθεση ότι η γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε για να παρουσιαστεί το γεγονός, έφερε μαζί της και ένα μήνυμα προς το κοινό.

1.3.4 Η προσέγγιση ανάλυσης λόγου του Foucault

Ο Foucault επηρεάστηκε από τον Saussure και τον Barthes, αλλά αντιμετώπισε την αναπαράσταση με μια διαφορετική προσέγγιση από αυτούς, αυτήν της ανάλυσης λόγου. Αυτό που ξεχωρίζει την προσέγγιση του Foucault από αυτήν του Saussure και του Barthes, είναι η απομάκρυνση από την έννοια της γλώσσας και η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στο λόγο ως σύστημα αναπαραστάσεων. Ο Foucault μελέτησε το λόγο ως μια διαδικασία που χρησιμοποιεί τη γλώσσα για να παράγει γνώση. Ειδικότερα, τον αντιμετώπισε σαν ένα μέσο με το οποίο οι άνθρωποι εκφράζουν τις απόψεις και τις αξίες τους για τον κόσμο, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ταυτόχρονα, ο ίδιος ανέλυσε τον τρόπο που αυτές οι απόψεις αξιοποιούνται μέσω του λόγου, για να διαμορφώσουν τις αντιλήψεις άλλων ανθρώπων, ενώ υποστήριξε ότι ο λόγος δε μπορεί να πάρει μορφή μόνο μέσα από μια συγκεκριμένη αντίληψη ή μια συμπεριφορά, αλλά μέσα από ένα σύνολο αντιλήψεων και συμπεριφορών. Με λίγα λόγια, το ενδιαφέρον του Foucault επικεντρώνεται στη σημασία μιας σειράς αντιλήψεων και πρακτικών που επηρεάζει σημαντικές πτυχές της κοινωνίας (Hall, 1997, σ. 44).

Ο Foucault προσέφερε μια πρωτοποριακή άποψη στην μελέτη των αναπαραστάσεων, δηλώνοντας ότι τα υποκείμενα των τελευταίων διαμορφώνονται και έχουν νόημα μόνο μέσα στα πλαίσια του λόγου. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η γνώση που παράγει ο λόγος είναι αυτή, που ορίζει τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων μέσα σε ένα ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, κάποιος άνθρωπος μπορεί να χαρακτηριστεί ευφυής ή ανόητος ή άρρωστος, να γίνει, δηλαδή, το υποκείμενο της αναπαράστασης αντίστοιχα της ευφυΐας, της ανοησίας ή της αρρώστιας, ανάλογα με τις γνώσεις που παράγει ο λόγος για αυτές τις έννοιες, μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, μέσα στον πολιτισμό (Hall, 1997, σ. 45-46).

1.4 Η αναπαράσταση στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Μέχρι τώρα, αναφέρθηκαν οι κυριότερες θεωρίες για τις αναπαραστάσεις, στα πλαίσια των επιστημών του πολιτισμού. Στη συνέχεια, θα γίνει μια προσπάθεια επικέντρωσης της προσοχής στα Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, έτσι ώστε να γίνει περισσότερο κατανοητή η σημασία των αναπαραστάσεων στο πλαίσιό τους.

Το ενδιαφέρον των επιστημών της Επικοινωνίας συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στον τρόπο που οι δημοσιογραφικοί φορείς αναπαριστούν την πραγματικότητα. Ο λόγος είναι ότι τα Μέσα αποτελούν πλέον ένα αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των ανθρώπων και έτσι θεωρείται αναπόφευκτη η επιρροή τους στις αντιλήψεις των τελευταίων για τον κόσμο (Robinson, 2009, σ. 497). Σχετικά με αυτό το ζήτημα, μια μερίδα ερευνητών υποστηρίζει ότι τα Μέσα αντικατοπτρίζουν την κοινωνική πραγματικότητα. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, τα άτομα αντιμετωπίζουν τα Μέσα ως μία πηγή πληροφοριών για τον πολιτισμό και διαμορφώνουν τον τρόπο σκέψης τους ανάλογα με τις εικόνες που έχουν για αυτόν από τα Μέσα. Άλλοι ερευνητές διαφωνούν με τη συγκεκριμένη άποψη, αλλά αναγνωρίζουν ότι οι συμπεριφορές των ανθρώπων και οι απόψεις τους για τον κόσμο είναι έως έναν βαθμό αποτέλεσμα της επιρροής των Μέσων (Robinson, 2009, σ. 497).

Σύμφωνα με τον Hall (1982, σ. 65-66), τα Μέσα δεν αντικατοπτρίζουν και δεν παραποιούν την πραγματικότητα. Αντίθετα τη διαμορφώνουν. Για τον ίδιο τα πρώτα αποτελούν ένα σύστημα αξιών και αντιλήψεων, με βάση τις οποίες ο δημοσιογράφος επεξεργάζεται τα γεγονότα και στη συνέχεια τα προωθεί, ανακατασκευασμένα, στο κοινό. Κατά συνέπεια, η αναπαράσταση ενός συμβάντος με τη μορφή της είδησης δεν αποτελεί παρά ένα προϊόν των Μέσων.

Την ίδια άποψη μοιράζονται και οι Stewart και Kowaltzke (2008, σ. 35) οι οποίοι αναφέρουν, ότι τα Μέσα παρουσιάζουν επιλεγμένες πτυχές της πραγματικότητας και όχι την ίδια την πραγματικότητα. Η πρόσληψη των μηνυμάτων και ο τρόπος που το κοινό των Μέσων θα επεξεργαστεί και θα κατανοήσει αυτές τις αναπαραστάσεις, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως η ηλικία, το φύλο, οι εμπειρίες και τα βιώματα του κάθε αποδέκτη. Αυτό συνεπάγεται ότι οι αναπαραστάσεις έχουν ποικίλες ερμηνείες και όχι ένα σταθερό νόημα, το οποίο είναι αποδεκτό από όλους (Stewart & Kowaltzke, 2008, σ. 38).

Έχοντας ασχοληθεί αρκετά με τις αναπαραστάσεις στα Μέσα, η Fürsich (2010, σ. 113) υποστηρίζει ότι οι ίδιες συγκροτούν την πραγματικότητα προσπαθώντας να δημιουργήσουν σταθερές και αμετάβλητες ιδέες για τον κόσμο. Μάλιστα, η ίδια αναφέρει ότι η δύναμη των αναπαραστάσεων έγκειται στο ότι οι τελευταίες μπορούν να κατευθύνουν το κοινό ή να το απομακρύνουν από μια άποψη αναφορικά με τα πολιτικά ζητήματα. Η Fürsich (2010, σ. 115) ισχυρίζεται ότι οι αναπαραστάσεις των

Μέσων δεν αποτελούν την αντανάκλαση της πραγματικότητας, αλλά περισσότερο μια αντανάκλαση του πολιτισμού, μέσα στον οποίο τοποθετούνται και εργάζονται τα Μέσα. Αν εφαρμοστεί αυτή η άποψη και στο γεγονός της πυρκαγιάς, θα μπορούσε να διατυπωθεί η υπόθεση, ότι τα Μέσα προέβαλαν επιλεκτικά κάποιες πλευρές του γεγονότος αποκρύπτοντας κάποιες άλλες, ανάλογα με τον σκοπό που ήθελαν να επιτύχουν, την ιδεολογία που εξυπηρετούν, καθώς και το μήνυμα που επιθυμούν να μεταλαμπαδεύσουν στο κοινό.

Παρόμοια άποψη έχει και η Kidd (2016, σ. 19), η οποία αναφέρει ότι η πραγματικότητα διαμορφώνεται από τα Μέσα και οι θεατές την κατανοούν με τον δικό τους προσωπικό τρόπο. Έτσι η προσωπική ιστορία ενός ατόμου αποτελεί ένα προϊόν το οποίο διαμεσολαβείται από τα Μέσα με έναν συγκεκριμένο τρόπο και ο θεατής με τη σειρά του θα το αξιολογήσει με τα δικά του κριτήρια. Η διαδικασία αυτή θα κρίνει, αν ο θεατής θα ταυτιστεί με αυτό που προσλαμβάνει ή θα το απορρίψει.

Η D' Acci (όπως αναφέρουν οι Stewart & Kowaltzke, 2007, σ. 38) αναφέρεται στους παράγοντες που επηρεάζουν τις αναπαραστάσεις στα Μέσα, υποστηρίζοντας ότι η φύση των τελευταίων εξαρτάται άμεσα από τους ανθρώπους που εργάζονται σε αυτά. Παράλληλα, ο τρόπος που το κοινό των Μέσων εκλαμβάνει την αναπαράσταση είναι συχνά διαφορετικός από αυτόν που στοχεύει ο δημιουργός των αναπαραστάσεων. Η D' Acci θεωρεί ότι η κατανόηση της αναπαράστασης γίνεται μόνο μέσα από ένα συγκεκριμένο σύστημα κωδίκων και κανόνων που ορίζει το κάθε Μέσο και μόνο μέσα στο κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο κάθε εποχής. Για το λόγο αυτό, οι ειδήσεις, αν δεν ανταποκρίνονται στους καθορισμένους κώδικες και τις συμβάσεις του κάθε πολιτισμού, δεν έχουν κάποια σημασία για το κοινό.

Κατά τον Hacker (όπως αναφέρει ο Robinson, 2009, σ. 497), η διερεύνηση των αναπαραστάσεων, που χρησιμοποιούν οι δημοσιογραφικοί φορείς, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την κατανόηση των ταυτοτήτων των διάφορων ομάδων της κοινωνίας. Όπως υποστηρίζει, τα Μέσα απεικονίζουν τις κοινωνικές ομάδες με συγκεκριμένους τρόπους, αναδεικνύοντας θετικά τη θέση κάποιων από αυτές και υποβαθμίζοντας κάποιες άλλες, με τρόπο που υποδεικνύει ότι είναι κοινωνικά κατώτερες από τις πρώτες. Το αποτέλεσμα αυτής της τακτικής είναι η διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης εικόνας από το κοινό, για όλα τα μέλη της κοινωνίας και κατ' επέκταση την αντιμετώπιση των τελευταίων με όμοιο τρόπο.

1.4.1 Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Μια από τις πιο γνωστές θεωρίες για την επιρροή των Μέσων στους ανθρώπους είναι αυτή της κοινωνικής μάθησης, η οποία αναπτύχθηκε από τον Albert Bandura (1977) με σκοπό τη μελέτη της επιρροής των βίαιων τηλεοπτικών προγραμμάτων στα παιδιά. Σύμφωνα με τον Bandura, τα παιδιά ανακαλύπτουν τον κόσμο και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους, όχι μόνο μέσα από τη διαδικασία της δοκιμής διαφορετικών συμπεριφορών και των σφαλμάτων που τους οδηγούν σε νέες συμπεριφορές, αλλά και μέσω της παρακολούθησης των συμπεριφορών άλλων ανθρώπων και, στη συνέχεια, μέσω της μίμησής τους.

Ειδικά τα άτομα μικρής ηλικίας που δεν έχουν ακόμη διαμορφωμένες αντιλήψεις λόγω έλλειψης βιωμάτων και εμπειριών, ούτε ανεπτυγμένη κριτική ικανότητα, ώστε να ελέγχουν τα μηνύματα που λαμβάνουν από τους εξωτερικούς παράγοντες, η ταυτότητά τους είναι πολύ εύπλαστη. Συνεπώς, οι αναπαραστάσεις των Μέσων αποτελούν έναν φορέα πληροφοριών για εκείνα, σχετικά με συμπεριφορές άλλων ανθρώπων που μπορούν να μιμηθούν και στη συνέχεια να υιοθετήσουν. Για το λόγο αυτό, οι συγκεκριμένες αναπαραστάσεις κρίνονται καθοριστικές για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους.

Ωστόσο, σύμφωνα με την θεωρία της κοινωνικής μάθησης, τα άτομα πέρα από την δυνατότητα μίμησης άλλων συμπεριφορών, έχουν και τη δυνατότητα να ενημερώνονται, μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων, για τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την υιοθέτηση των εν λόγω συμπεριφορών. Κατά αυτό τον τρόπο, η αναπαράσταση παράνομων ή αρνητικών συνηθειών, που παρουσιάζονται με τρόπο που γίνονται εμφανείς οι συνέπειές τους για αυτόν που τις υιοθετεί, έχει ως αποτέλεσμα την κατανόηση από την πλευρά των παιδιών, ότι πρέπει να τις αποφύγουν. Αντίθετα, αν οι αρνητικές συμπεριφορές παρουσιάζονται στα Μέσα ως ασήμαντες ή με κωμικό τρόπο, τότε τα παιδιά πολύ πιθανόν να υιοθετήσουν παρόμοιες συμπεριφορές, καθώς διαμορφώνουν την αντίληψη ότι τα αποτελέσματά τους δεν θα τα επηρεάσουν αρνητικά. Συνεπώς οι αναπαραστάσεις των Μέσων μπορεί να λειτουργήσουν με θετικό αλλά και αρνητικό τρόπο στη συγκρότηση της προσωπικότητας των παιδιών.

Συνοψίζοντας, το βασικό επιχείρημα του Bandura (1986) μέσα από αυτή την προσέγγιση είναι, ότι οι άνθρωποι δεν διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους μόνο μέσα από τον προσωπικό τους πειραματισμό με διαφορετικές συμπεριφορές, αλλά και μέσα

από την παρατήρηση διαφορετικών μοντέλων συμπεριφοράς, που παρουσιάζονται στο περιεχόμενο των Μέσων. Για την ακρίβεια, η συχνή έκθεση στις αναπαραστάσεις των Μέσων αυξάνει την πιθανότητα υιοθέτησης μιας παρουσιαζόμενης συμπεριφοράς. Σαφώς και τα άτομα μπορούν να ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους και δεν υιοθετούν με απάθεια όποια συμπεριφορά παρουσιάζεται θετικά από τα Μέσα. Ωστόσο, μέσα από τη χρήση των τελευταίων αντλούν πληροφορίες για κάποιες συμπεριφορές και, με βάση τις προσλαμβάνουσές τους, κρίνουν αν θα τις υιοθετήσουν ή όχι. Ο τρόπος που τα άτομα εξετάζουν τις εν λόγω συμπεριφορές είναι μέσα από τις ενδεχόμενες συνέπειές τους. Με αυτό τον τρόπο κατανοούν ποια πρότυπα θεωρούνται θετικά και ποια προς αποφυγήν.

1.4.2 Η θεωρία της καλλιέργειας

Μια ακόμη ευρέως διαδεδομένη θεωρία αναφορικά με τις αναπαραστάσεις των Μέσων είναι η θεωρία της καλλιέργειας (Robinson, 2009, σ. 499). Η εν λόγω θεωρία αναπτύχθηκε το 1969 από τον Gerbner, ο οποίος διατύπωσε την άποψη ότι η έκθεση των ανθρώπων στο περιεχόμενο των Μέσων οδηγεί στην καλλιέργεια αντιλήψεων και ιδεών για την πραγματική ζωή, οι οποίες προβάλλονται μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων. Η διαφορά αυτής της θεωρίας από εκείνη της κοινωνικής μάθησης είναι, ότι η πρώτη δεν συμφωνεί με την αντιμετώπιση της υιοθέτησης συμπεριφορών, που παρουσιάζονται στα Μέσα, ως ατομική υπόθεση και επιλογή του κάθε μέλους της κοινωνίας. Διαφωνεί, επίσης, με την άποψη ότι η υιοθέτηση των παρουσιαζόμενων συμπεριφορών εξαρτάται από την παρακολούθηση ενός μεμονωμένου προϊόντος των Μέσων. Αντίθετα, η θεωρία της καλλιέργειας βασίζεται στο επιχείρημα, ότι τα άτομα καλλιεργούν απόψεις σχετικές με την πραγματικότητα μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων και τελικά ενστερνίζονται τις απόψεις που εμφανίζονται συστηματικά στο συνολικό περιεχόμενο των τελευταίων.

Ωστόσο, ο Greenberg (όπως αναφέρει ο Robinson, 2009, σ. 501) άσκησε κριτική στη θεωρία της καλλιέργειας διατυπώνοντας την άποψη, ότι η επίδραση των Μέσων στη συμπεριφορά και στις αντιλήψεις του κάθε ατόμου είναι διαφορετική. Συγκεκριμένα, ο ίδιος ισχυρίζεται ότι κάποια άτομα είναι πιο επιρρεπή στην υιοθέτηση αρνητικών συμπεριφορών από κάποια άλλα, λόγω διαφορετικών βιωμάτων, ηλικιών και άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών. Συνεπώς, κάθε απόπειρα επιστημονικής

προσέγγισης των αναπαραστάσεων των Μέσων πρέπει να λαμβάνει ως δεδομένο, ότι ο αντίκτυπος των ιδίων στον κάθε άνθρωπο εξαρτάται από πολλούς προσωπικούς παράγοντες και για αυτό δεν μπορεί να είναι ο ίδιος για όλους, ούτε να προκαθοριστεί. Επιπρόσθετα, ο Greenberg δεν διαφωνεί με την άποψη ότι το συνολικό περιεχόμενο των Μέσων μπορεί να ασκήσει έναν βαθμό επίδρασης στον τρόπο σκέψης των ατόμων, αλλά υποστηρίζει ότι αρκεί έστω και ένα μόνο τμήμα αυτού του περιεχομένου για να επηρεάσει τον τρόπο σκέψης τους. Ταυτόχρονα, δεν αποκλείει την πιθανότητα να μην ασκηθεί και καμία μορφή επίδρασης στα άτομα από την έκθεση τους στις αναπαραστάσεις των Μέσων.

Εν τέλει, το βασικό συμπέρασμα που εξάγεται από τη μελέτη της θεωρίας της καλλιέργειας αναφορικά με τις αναπαραστάσεις των Μέσων είναι ότι οι άνθρωποι δεν αποκτούν εξ ολοκλήρου καινούριες πληροφορίες για την πραγματικότητα από τα Μέσα. Αντίθετα, έχουν μια πρώτη εικόνα στο μυαλό τους για το πώς είναι οι διάφορες καταστάσεις στην πραγματική ζωή, και μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων αναπτύσσουν αυτή την εικόνα. Αυτό σημαίνει ότι, αν μια ομάδα ατόμων, που στην πραγματική ζωή είναι υποτιμημένη από το κοινωνικό σύστημα, συνεχίζει να παρουσιάζεται ως υποτιμημένη και από τα Μέσα, τα άτομα αναπτύσσουν την αρνητική άποψη τους για αυτή την ομάδα. Κατά αυτό τον τρόπο ανακυκλώνονται οι στερεοτυπικές αντιλήψεις της κοινωνίας. Από την άλλη πλευρά, η θεωρία της κοινωνικής μάθησης δεν απορρίπτει την άποψη ότι οι άνθρωποι μπορούν να αντλήσουν καινούριες πληροφορίες για τον πραγματικό κόσμο μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων (Robinson, 2009, σ. 501).

1.5 Η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου από τα Μέσα

Όπως αναφέρει η Χουλιανάκη (2011/2012, σ. 15-16) τα Μέσα είναι υπεύθυνα για την αναπαράσταση του ανθρώπινου πόνου. Ειδικότερα, οι αφηγηματικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται από τα Μέσα κατά την αναπαράσταση χαρακτήρων, γεγονότων και καταστάσεων είναι ιδιαίτερα καθοριστικές για την επίτευξη της ψυχολογικής ταύτισης του θεατή με τον πάσχοντα χαρακτήρα, και κατ' επέκταση για τη δημιουργία δεσμού μεταξύ τους. Αναφορικά με αυτό το θέμα, οι Gentz και Kramer (2006, σ. 16) ισχυρίζονται ότι το μεγάλο στοίχημα των Μέσων είναι να κρατήσουν αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού. Άρα η επίτευξη αυτού του δεσμού κρίνεται ιδιαίτερα

σημαντική. Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, ότι οι ιστορίες των ανθρώπων που έχασαν τις οικογένειες ή τα σπίτια τους στο Μάτι, αποτελούν τραγικά γεγονότα που θα συγκινήσουν το θεατή, άρα είναι αναγκαία για την κατασκευή των ειδήσεων σχετικά με την καταστροφή.

Σύμφωνα με τον Ong (2009, σ. 449), εδώ και αρκετά χρόνια παρατηρείται μια στροφή στον τρόπο παρουσίασης του κόσμου από το περιεχόμενο των Μέσων δίνοντας περισσότερο βάρος στον ανθρώπινο παράγοντα και στην παρουσίαση προσωπικών ιστοριών ανθρώπων, που βιώνουν δυσάρεστες καταστάσεις. Ειδικότερα, ο ανθρώπινος πόνος αποτελεί μια ιδιαίτερα δημοφιλή θεματική για τα Μέσα, τα οποία συχνά εστιάζουν στην παρουσίαση των καθημερινών προβλημάτων των πολιτών, με σκοπό τη μεσολάβηση των Μέσων για την επίλυσή τους, αλλά και στην παρουσίαση εγχώριων και διεθνών κρίσεων, όπου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα θύματα αυτών των καταστάσεων. Όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, ο λόγος που οι αναπαραστάσεις των Μέσων αναφορικά με την πραγματικότητα έχουν αποκτήσει κυρίως ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, μπορεί φαινομενικά να είναι η προώθηση της βοήθειας προς τους ανθρώπους που βιώνουν τις δυσάρεστες αυτές καταστάσεις, ωστόσο, σε έναν μεγάλο βαθμό είναι και η εξυπηρέτηση της εμπορικής λειτουργίας των Μέσων μέσα από την προσέλκυση του ενδιαφέροντος όσο το δυνατόν μεγαλύτερου εύρους κοινού. (Hoiijer, Nohrstedt & Ottosen, 2002, σ. 9-11)

1.5.1 Οι λόγοι εστίασης στον ανθρώπινο πόνο

Οι πληροφορίες που λαμβάνει το κοινό από τα Μέσα σχετικά με τα δεινά των ανθρώπων είναι πολύ προσεκτικά διαμορφωμένες, ώστε να προωθούνται στο πρώτο μόνο οι πτυχές της πραγματικότητας που εξυπηρετούν τους ιδεολογικούς και εμπορικούς στόχους των Μέσων. Το αποτέλεσμα αυτής της τακτικής είναι το κοινό να αποκτά μια διαστρεβλωμένη άποψη για τα γεγονότα, η οποία σταδιακά εδραιώνεται στη σκέψη του ως φυσιολογική και αμετάβλητη (Rothe, 2011, σ. 52). Ο Rothe (2011, σ. 52) διατυπώνει πολύ εύστοχα την άποψη ότι η κατασκευασμένη άποψη των ανθρώπων για τον κόσμο λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο που ανέφερε ο Μαρξ αναφορικά με τη θρησκεία χαρακτηρίζοντας την ως το «όπιο των μαζών». Ο ανθρωποκεντρικός, λοιπόν, χαρακτήρας της κάλυψης των δυσάρεστων καταστάσεων από τα Μέσα και η εστίαση στον ανθρώπινο πόνο έχει ως στόχο την επίκληση στο συναίσθημα του μέσου

πολίτη και στην ταύτιση του με αυτό που παρακολουθεί. Ακριβώς επειδή οι ανθρώπινες ιστορίες έχουν ιδιαίτερα μεγάλη απήχηση στις λαϊκές μάζες, τα Μέσα επικεντρώνονται στη δημοσιοποίησή τους, προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον όσο το δυνατόν μεγαλύτερης μερίδας του κοινού και να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των δημοσιογραφικών φορέων. Κατά αυτό τον τρόπο ο ανθρώπινος πόνος μετατρέπεται σε ένα εμπορικό προϊόν που έχει ως βασικό στόχο το κέρδος (Rothe, 2011, σ. 53).

1.5.2 Η διαχείριση των προβλημάτων των πολιτών

Με γνώμονα την εστίαση σε προσωπικές ιστορίες ανθρώπων, τα Μέσα αναλαμβάνουν συχνά το ρόλο της διαχείρισης των προβλημάτων των πολιτών. Πιο συγκεκριμένα, οι πολίτες απευθύνονται συχνά στους δημοσιογραφικούς φορείς, με σκοπό να επιλύσουν κάποιο πρόβλημά τους αναφορικά με τις κρατικές υπηρεσίες και τους πολιτικούς φορείς. Στο πλαίσιο αυτό, οι δημοσιογραφικοί φορείς αντιμετωπίζονται ως διαμεσολαβητές μεταξύ των πολιτών και των φορέων της εξουσίας. Η τάση αυτή, μάλιστα, είναι τόσο αυξημένη πλέον, που έχει ως αποτέλεσμα, ο βασικός ρόλος των Μέσων, που είναι η ενημέρωση των πολιτών, να επεκτείνεται και στη διαχείριση του πόνου τους σε βαθμό, μάλιστα, που να θεωρείται από τους βασικούς τους ρόλους. Η ανάπτυξη αυτού του διεκπεραιωτικού χαρακτήρα από τα Μέσα βασίζεται στο γεγονός ότι τα τελευταία αποτελούν έναν σημαντικό φορέα της κοινωνίας, που επηρεάζει τόσο τον τρόπο σκέψης των πολιτών, όσο και τις αποφάσεις των πολιτικών φορέων. Κατά συνέπεια, θεωρούνται ο συνδετικός κρίκος που φέρνει τους πολίτες σε επαφή με την εξουσία (Blumler & Kavanagh, 1999, σ. 209-220).

Ωστόσο, η ανταπόκριση των δημοσιογραφικών φορέων σε αυτά τα αιτήματα δεν βασίζεται μόνο στην καλή θέληση και στο αίσθημα αλληλεγγύης των ίδιων προς τους πολίτες, αλλά και σε μια σχέση ανταπόδοσης. Η δημοσιοποίηση του προσωπικού προβλήματος ενός πολίτη αντιμετωπίζεται ως ένα εμπορικό θέαμα, με το οποίο ταυτίζεται μεγάλη μερίδα των πολιτών και για αυτό προσελκύει και την προσοχή του. Συνεπώς, τα Μέσα εκμεταλλεύονται το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις ανάγκες των πολιτών, με σκοπό την εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων τους (Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, 2009, σ. 280). Μάλιστα, αποτελεί συχνό φαινόμενο για τα Μέσα η προβολή των προβλημάτων των πολιτών με τέτοιο τρόπο, που να φαίνεται, ότι

τα ίδια αφορούν αποκλειστικά τους πολίτες και απομονώνοντας τα από κάθε βαθύτερη σύνδεσή τους με δυσλειτουργίες του κοινωνικού και πολιτικού συστήματος. Μέσα από αυτή την τακτική, οι δημοσιογραφικοί φορείς επιδιώκουν την αναγωγή των εν λόγω προβλημάτων σε ζητήματα που προκαλούνται αποκλειστικά από ευθύνη των ατόμων που τα δημοσιοποιούν αποφεύγοντας την αναφορά στις ευθύνες του κράτους σχετικά με αυτά. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι ίδιοι προσπαθούν να αποπροσανατολίσουν το κοινό, καταστέλλοντας το θυμό και τη δυσαρέσκεια του προς τους κρατικούς φορείς (Rothe, 2011, σ. 52).

Όπως γίνεται κατανοητό, λοιπόν, ο ισχυρισμός ότι τα Μέσα επιτελούν κάποιου είδους κοινωνικό έργο βοηθώντας τους πολίτες να επιλύσουν το πρόβλημά τους δεν ευσταθεί, καθώς η διάθεσή τους υποκινείται κυρίως από οικονομικά και ιδεολογικά κίνητρα και όχι από κάποιο αίσθημα αλληλεγγύης. Για το λόγο αυτό, ο τρόπος διαχείρισης του ανθρώπινου πόνου γίνεται με εξαιρετικά μεθοδικό τρόπο, ώστε, μέσα από τη δομή, το περιεχόμενο και το ύφος του δημοσιογραφικού λόγου, να εξυπηρετούνται τα κίνητρα του εκάστοτε φορέα (Πολίτης, 2001, σ. 115). Τα προβλήματα των πολιτών είναι μια θεματική ενότητα που λαμβάνεται σοβαρά υπόψιν κατά τη διαμόρφωση του περιεχομένου των Μέσων, καθώς επιδιώκεται η παρουσίαση θεμάτων που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα του μέσου πολίτη. Έτσι, το περιεχόμενο αυτό, που αφορούσε κάποτε αποκλειστικά την ενημέρωση του κοινού, μετατοπίστηκε προς την ενημερωψυχαγωγία, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις επιθυμίες της λαϊκής μάζας (Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, 2009, σ. 280). Παρόλα αυτά, η τάση των Μέσων να εκλαϊκεύουν το περιεχόμενό τους με στόχο το κέρδος, έχει και αρνητικές συνέπειες στην ενημερωτική λειτουργία των Μέσων, καθώς η ίδια επισκιάζεται από την εμπορική τους λειτουργία.

Από την άλλη πλευρά, οι πολίτες, μέσα από τη διεκπεραίωση των αιτημάτων τους από τα Μέσα, αποκτούν την ψευδαίσθηση, ότι κρατούν την τύχη τους στα χέρια τους και μπορούν να ελέγξουν την εξουσία. Ωστόσο, στην πραγματικότητα δεν τους δίνεται αυτή η επιλογή, αλλά η τύχη τους βρίσκεται, ουσιαστικά, στα χέρια του δημοσιογραφικού φορέα που απευθύνονται για την επίλυση του προβλήματός τους. Κατ' επέκταση, ο τελευταίος θα αποφασίσει με ποιο τρόπο θα χρησιμοποιήσει τις προσωπικές ιστορίες τους, προκειμένου να εκπληρώσει τους στόχους του. Μάλιστα, η ελαττωματική λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών είναι ένας παράγοντας που βοηθά

σε μεγάλο βαθμό τη διατήρηση του διεκπεραιωτικού ρόλου των Μέσων. (Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, 2009, σ. 285).

Στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του συγκεκριμένου ρόλου τους, οι δημοσιογραφικοί φορείς προσπαθούν να αποκτήσουν μια στενή επαφή με το κοινό διαπνέοντας του μια αίσθηση αλληλεγγύης από την πλευρά τους, προκειμένου να προσελκύσουν περισσότερο την προσοχή της λαϊκής τάξης της κοινωνίας και οι πολίτες να τους εμπιστευτούν ευκολότερα την ιστορία τους. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με πολλούς τρόπους, όπως μέσω της δραματοποίησης του δημοσιογραφικού λόγου κατά την παρουσίαση των προβλημάτων των πολιτών και της επιφανειακής στήριξης των τελευταίων, μέσω της στοχευμένης προώθησης θεμάτων που αφορούν τα λαϊκά στρώματα της κοινωνίας, μέσω της χρήσης ανεπίσημου λεξιλογίου, που χρησιμοποιείται συχνά από τις λαϊκές ομάδες, καθώς και μέσω της επανειλημμένης δήλωσης των δημοσιογράφων, ότι είναι αναγκαία η εκπλήρωση των αιτημάτων του εκάστοτε πολίτη από τους φορείς της εξουσίας. (Blumler & Kavanagh, 1999, σ. 221-230).

Παρόλα αυτά, η υιοθέτηση του συγκεκριμένου ρόλου από τα Μέσα ελλοχεύει και αρκετούς κινδύνους. Ένας από αυτούς είναι, ότι η προβληματική λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών επιτείνεται ακόμη περισσότερο εξαιτίας της διεκπεραιωτικής λειτουργίας των Μέσων, εφόσον τα τελευταία τείνουν να αντικαταστήσουν το ρόλο τους. Για την ακρίβεια, η υποβάθμιση της λειτουργίας των κρατικών φορέων συμφέρει τους δημοσιογραφικούς φορείς, καθώς όλο και περισσότεροι πολίτες συγκεντρώνουν την προσοχή τους στα Μέσα, προκειμένου να βρουν λύση στο πρόβλημά τους. Κατά συνέπεια, αυξάνεται η σημασία των Μέσων για το λαό. Παράλληλα, οι πολίτες που δημοσιοποιούν το πρόβλημά τους με σκοπό να βρουν λύση σε αυτό, σταδιακά αποκτούν απαιτήσεις από τους δημοσιογραφικούς φορείς, όπως κάποια χρηματική αμοιβή, λόγω του ότι τους εμπιστεύονται προσωπικά τους δεδομένα. Τα Μέσα με τη σειρά τους αντιλαμβάνονται ότι αυτές οι απαιτήσεις είναι μέσα στο πλαίσιο της ανταποδοτικής σχέσης που έχουν αναπτύξει με τους πολίτες και έτσι υπακούουν σε αυτές. Κατά αυτό τον τρόπο, η συγκεκριμένη συνθήκη καταλήγει να γίνεται κανόνας. Ταυτόχρονα, η αίσθηση που δίνεται στους πολίτες, ότι έχουν κάποιο είδος εξουσίας μέσω της υποστήριξης των Μέσων, έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές την καλλιέργεια μιας αλαζονικής στάσης από την πλευρά των πρώτων. Ένα παράδειγμά αυτής της στάσης είναι η αγενής συμπεριφορά προς τους δημοσιογράφους αντιμετωπίζοντας τους

ως «υποτελείς» τους που οφείλουν να τους βοηθήσουν, γιατί αυτός είναι ο ρόλος τους. Άλλο ένα παράδειγμα είναι ο εκφοβισμός υπαλλήλων των κρατικών υπηρεσιών από την πλευρά των πολιτών λέγοντας τους, ότι θα απευθυνθούν στα Μέσα, αν δεν εκπληρωθεί το αίτημά τους (Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, 2009, σ. 288).

Όπως γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, η διαχείριση των προβλημάτων των πολιτών από τα Μέσα είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Παρόλα αυτά, αν και είναι σαφές ότι τα Μέσα έχουν αναλάβει το ρόλο της διεκπεραίωσης των αιτημάτων των πολιτών για οικονομικούς λόγους, δεν μπορεί να μην συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι προσφέρουν «φωνή» στα λαϊκά στρώματα της κοινωνίας, έτσι ώστε τα μέλη όλων των κοινωνικών τάξεων να έχουν την ευκαιρία να δηλώσουν τα προβλήματά τους στους φορείς της εξουσίας. Άλλωστε, ο λαός είναι αυτός που συντηρεί τη λειτουργία των Μέσων και των πολιτικών φορέων και για αυτό πρέπει να λαμβάνει την ανάλογη προσοχή τους (Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, 2009, σ. 289). Ιδιαίτερα, μάλιστα, οι μειονότητες, που αντιμετωπίζονται ρατσιστικά και υποτιμητικά πολλές φορές από την κοινωνία, έχουν τη δυνατότητα, μέσω των δημοσιογραφικών φορέων, να γνωστοποιήσουν τα προβλήματά που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους δίνοντας κουράγιο σε άλλους ανθρώπους, που ενδεχομένως να βιώνουν παρόμοιες καταστάσεις (Rothe, 2011, σ. 52).

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα στο περιεχόμενο των Μέσων που αποδεικνύουν τον διεκπεραιωτικό τους ρόλο. Όσον αφορά το χώρο της τηλεόρασης, τέτοιου είδους παραδείγματα αποτελούν οι ενημερωτικές εκπομπές που δίνουν τη δυνατότητα στους τηλεθεατές να στείλουν ηλεκτρονικά τις ερωτήσεις τους προς τους πολιτικούς εκπροσώπους που είναι καλεσμένοι σε αυτές, οι φιλανθρωπικοί μααραθώνιοι που οργανώνουν οι τηλεοπτικοί σταθμοί, προκειμένου να προσφέρουν ένα χρηματικό ποσό σε ανθρωπιστικές οργανώσεις, οι ψυχαγωγικές εκπομπές που χρησιμοποιούν ως πρόσχημα την επανένωση συγγενών, αλλά στοχεύουν σε υψηλά νούμερα τηλεθέασης από τη δημοσιοποίηση των δραματικών ιστοριών τους ή οι εκπομπές, που με πρόσχημα την οικονομική βοήθεια άπορων οικογενειών, εστιάζουν στην ιστορία των τελευταίων με σκοπό την επίκληση στο συναίσθημα του τηλεθεατή. Αντίστοιχα, στο χώρο του Τύπου πολλά εξώφυλλα εφημερίδων είναι συστηματικά εμπλουτισμένα με δραματικούς τίτλους, ενώ τα άρθρα των εν λόγω εφημερίδων εστιάζουν σε προσωπικές ιστορίες, που φορτίζουν συγκινησιακά τον αναγνώστη. Η ίδια τακτική ακολουθείται και στο χώρο του Διαδικτύου και των ενημερωτικών ιστοσελίδων.

1.5.3 Η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου κατά τη διάρκεια κρίσεων

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της ενότητας, η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου από τα Μέσα δεν περιορίζεται μόνο στη διεκπεραίωση των καθημερινών προβλημάτων των πολιτών, αλλά αναδεικνύεται και μέσω της κάλυψης των εγχώριων και διεθνών ανθρωπιστικών κρίσεων, όπου τα Μέσα εστιάζουν στα θύματα αυτών των καταστάσεων και στις δραματικές ιστορίες τους. Στις περιπτώσεις αυτές ο ανθρώπινος πόνος αποτελεί έναν σημαντικό συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους πολίτες, στα Μέσα, στους φορείς της εξουσίας και στις ανθρωπιστικές οργανώσεις. Αναλυτικότερα, οι άνθρωποι ενημερώνονται από τα Μέσα για τις εγχώριες και παγκόσμιες κρίσεις, όπως είναι ο πόλεμος, οι τρομοκρατικές ενέργειες και οι φυσικές καταστροφές, κυρίως μέσα από την εστίαση στα θύματα αυτών των καταστάσεων. Με τη σειρά τους οι πολίτες ταυτίζονται συναισθηματικά με τις ιστορίες των θυμάτων και αισθάνονται συμπόνια για αυτούς. Το συναίσθημα αυτό τους ωθεί στην επιθυμία να προσφέρουν την βοήθειά τους στα θύματα των κρίσεων και σε αυτό το έργο καλούνται να βοηθήσουν οι πολιτικοί φορείς και οι μη κερδοσκοπικές και ανθρωπιστικές οργανώσεις (Hoijer, 2004, σ. 515).

1.5.4 Οι λόγοι εστίασης στα θύματα των κρίσεων

Το πλεονέκτημα που προσφέρουν οι αναπαραστάσεις των Μέσων αναφορικά με τις πιο μακρινές κρίσεις του πλανήτη είναι, ότι το κοινό γίνεται μάρτυρας των ανθρώπινων τραγωδιών σε όλο τον κόσμο εκμηδενίζοντας τις αποστάσεις που χωρίζουν το ίδιο από το πεδίο της κρίσης και αποκτώντας γνώσεις για αυτές που διαφορετικά δε θα μπορούσε να έχει. Επομένως, οι αντιλήψεις των ανθρώπων για τις κρίσεις σε όλο τον κόσμο διαμορφώνονται στο μεγαλύτερο μέρος τους από τα Μέσα (Rothe, 2011, σ. 49). Παρόλα αυτά, όπως έγινε κατανοητό και κατά την ανάλυση του διεκπεραιωτικού ρόλου των Μέσων, η κάλυψη του ανθρώπινου πόνου από τα τελευταία δεν βασίζεται μόνο σε ανιδιοτελείς προθέσεις. (Rothe, 2011, σ. 52) Αντίθετα, οι τραγικές εικόνες που μεταδίδουν από τα πεδία των κρίσεων και η επικέντρωση στις ιστορίες των θυμάτων υποκινούνται συχνά από εμπορικά κίνητρα (Moeller, 1999).

Ειδικότερα, οι συγκλονιστικές εικόνες από τα κρίσιμα γεγονότα, που μεταδίδουν τα Μέσα, έχουν ως αποτέλεσμα την συμπόνια του κοινού, το οποίο ταυτίζεται με τον πόνο των θυμάτων και νιώθει ότι η προσφορά για την ανακούφιση

των τελευταίων είναι ηθικό καθήκον του (Hoijer, 2004, σ. 515). Για το λόγο αυτό, τα Μέσα δίνουν μεγάλη προσοχή στα θύματα αυτών των καταστάσεων χρησιμοποιώντας περισσότερο δραματική χροιά στο λόγο τους και οπτικό υλικό που αποτυπώνει την τραγικότητα της θέσης τους. Αντίθετα, αποφεύγουν τις εκτενείς αναφορές σε άλλες πτυχές των κρίσεων, που δεν προξενούν τέτοια συναισθήματα, όπως, για παράδειγμα, στον εξοπλισμό του στρατού και στις επιχειρήσεις του κατά τη διάρκεια ενός πολέμου (Bell, 1998, σ. 15-16).

Παράλληλα, η ανθρωπιστική βοήθεια που προωθείται από τα Μέσα συχνά επηρεάζεται και από εξωτερικούς παράγοντες, όπως οι πολιτικοί φορείς, που παρεμβαίνουν στον τρόπο χειρισμού του ανθρώπινου πόνου από τα Μέσα, με σκοπό την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους (Hoijer κ.ά., 2002, σ. 9-11). Ένα παράδειγμα αυτής της μεθοδευμένης διαχείρισης του ανθρώπινου πόνου είναι η προβολή του πολέμου στο Αφγανιστάν από τα αμερικανικά Μέσα, κατά τον οποίο οι αμερικανικές αρχές άσκησαν έλεγχο στον τρόπο μετάδοσης της κρίσης στο κοινό, προκειμένου να μην δημοσιοποιηθούν οι τραυματισμοί και οι θάνατοι του άμαχου πληθυσμού και έτσι να μην παρουσιαστεί ο πόλεμος ως μία κακόβουλη κίνηση από την πλευρά τους (Hoijer, 2004, σ. 515).

1.5.5 Η συμπόνια του κοινού για τα θύματα των κρίσεων

Η Nussbaum (2001, σ. 301) όρισε την συμπόνια ως «το επώδυνο συναίσθημα της συνειδητοποίησης της ανεπιθύμητης ατυχίας ενός άλλου ατόμου». Όπως αναφέρει η ίδια (2001, σ. 306) οι πολίτες συμπονούν τα θύματα των κρίσεων, καθώς αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν μια τραγική κατάσταση, για την οποία δεν ευθύνονται εκείνα. Παράλληλα, ο Sznajder (1998, σ. 117) υποστηρίζει ότι η συμπόνια αφορά την κατανόηση του πόνου των ατόμων, ο οποίος γίνεται γνωστός μέσα από τις εικόνες που μεταδίδονται από τα Μέσα. Για την ακρίβεια, οι αναπαραστάσεις των ανθρώπινων δεινών από τους δημοσιογραφικούς φορείς είναι αυτές που διαμορφώνουν την αντίληψη του κοινού για τις κρίσιμες καταστάσεις και αυτές που προκαλούν στο κοινό το συναίσθημα της συμπόνιας, την επιθυμία για ανθρωπιστική βοήθεια προς τους πληγέντες και κατ' επέκταση τη συμμετοχή των πολιτών στις ανθρωπιστικές οργανώσεις (Tvendt, 1993) Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή αυτή είναι ιδιαίτερα αυξημένη, κάτι που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι

τα Μέσα δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα των κρίσεων προκαλώντας ένα κύμα ευαισθητοποίησης από την πλευρά των πολιτών (Hoijer, 2004, σ. 513). Ένα στοιχείο που ενδεχομένως να βοηθά περισσότερο στην αύξηση του εθελοντισμού και της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι και η απουσία πολιτικού χρώματος των ανθρωπιστικών οργανώσεων, καθώς και ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας, που εκφράζει τον ανιδιοτελή χαρακτήρα του έργου τους (Hoijer, 2004, σ. 513). Αντίστοιχα, το κοινό θεωρείται ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τις ανθρωπιστικές οργανώσεις, όπως και για τα Μέσα και τους φορείς της εξουσίας, καθώς η ύπαρξη και η λειτουργία των τριών τελευταίων καθορίζεται από το κοινό. Για το λόγο αυτό, οι δημοσιογραφικοί φορείς, ως ενδιάμεσος και διαμεσολαβητικός παράγοντας ανάμεσα στους πολίτες, από τη μία πλευρά, και στους πολιτικούς φορείς και της ανθρωπιστικές οργανώσεις, από την άλλη πλευρά, δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις αναπαραστάσεις του ανθρώπινου πόνου, όπως αυτές μεταδίδονται στο κοινό (Hoijer, 2004, σ. 515).

1.5.6 Η σημασία του θύματος

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, οι αναπαραστάσεις του κόσμου μεταβάλλονται ανάλογα με τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες κάθε εποχής. Έτσι και ο τρόπος κατανόησης της βίας και της αντιμετώπισης των θυμάτων είναι διαφορετικός ανά πολιτισμό και εποχή. Για παράδειγμα, η σωματική κακοποίηση των γυναικών και των παιδιών σε κάποια κράτη δεν θεωρείται κατακριτέα. Με τον ίδιο τρόπο ένας πόλεμος δεν θεωρείται πράξη βίας από την πλευρά ενός κράτους που τον υποκινεί, αλλά θεωρείται πράξη βίας για το κράτος που είναι ο αποδέκτης αυτής της κατάστασης. Ταυτόχρονα, ο τρόπος κατανόησης της βίας και η αναγνώριση κάποιων ανθρώπων ως θύματα εξαρτάται από τις πληροφορίες των ανθρώπων σχετικά με τη σημασία αυτών των στοιχείων, η οποία συγκροτείται σε μεγάλο βαθμό από τα Μέσα. Ειδικότερα, οι δημοσιογραφικοί φορείς τείνουν να παρουσιάζουν κάποια θύματα περισσότερο σημαντικά από κάποια άλλα, αναφορικά με την συμπόνια που πρέπει να νιώθει το κοινό για αυτά (Hoijer κ.ά, 2002, σ. 13). Επομένως, οι αναπαραστάσεις των Μέσων είναι ένας σημαντικός παράγοντας διαμόρφωσης της άποψης των ανθρώπων για τον πόνο των άλλων και κατ' επέκταση για τη συμπόνια που πρέπει να δείξουν σε αυτούς. Σύμφωνα με την Christie (1996), τα σημαντικότερα θύματα για τα Μέσα είναι οι γυναίκες, τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι, καθώς θεωρούνται ο άμαχος πληθυσμός σε

έναν πόλεμο ή διαφορετικά η πιο αθώα ομάδα της κοινωνίας σε μια ανθρωπιστική κρίση. Μάλιστα, τα παιδιά θεωρούνται τα σημαντικότερα θύματα και από τις προαναφερθείσες ομάδες, καθώς η αθωότητα της ηλικίας τους δεν τους επιτρέπει να κατανοήσουν καν το λόγο που βιώνουν μια τραγική κατάσταση. Κατά συνέπεια, τα τελευταία λαμβάνουν τη μεγαλύτερη προβολή από τα Μέσα ως θύματα, άρα και την περισσότερη συμπόνια του κοινού. Ο βαθύτερος, όμως, λόγος που τα παιδιά αποσπών το μεγαλύτερο βαθμό συμπόνιας από τους ανθρώπους, είναι ότι οι τελευταίοι νιώθουν κατά βάθος ντροπή για τα εγκλήματα που διαπράττουν οι άνθρωποι στην ενήλικη ζωή τους σε βάρος των παιδιών. Παρόλα αυτά, όπως ειπώθηκε και προηγουμένως, η αντιμετώπιση των γυναικών και των παιδιών σε κάποια κράτη ως θύματα δεν υφίσταται, λόγω διαφορετικού αξιακού συστήματος στα πλαίσια του πολιτισμού τους (Hoijer, 2004, σ.522).

1.5.7 Οι αντιδράσεις του κοινού

Όπως έχει γίνει μέχρι τώρα κατανοητό, ο ανθρώπινος πόνος μεταδίδεται στα άτομα από τα πιο κοντινά έως και τα πιο μακρινά σημεία του πλανήτη, μέσα από τις αναπαραστάσεις των Μέσων. Οι τελευταίες χρησιμοποιούνται με συστηματικό και συγκεκριμένο τρόπο, προκειμένου να δημιουργούν καθορισμένες και εδραιωμένες εικόνες στο μυαλό των ανθρώπων σχετικά με την κάθε κρίση. Πιο συγκεκριμένα, το οπτικό υλικό από τα πεδία των κρίσεων θεωρείται από το κοινό ως η απόδειξη της τραγικότητας της κάθε κατάστασης, με αποτέλεσμα το ίδιο να μην αμφισβητεί το μήνυμα που επιδιώκουν οι δημοσιογραφικοί φορείς να του εμφυσήσουν. Ουσιαστικά, το κοινό, λόγω της συγκίνησης και της ταύτισής του με τα θύματα των εικόνων, συχνά σταματά να χρησιμοποιεί την κριτική του ικανότητα και δεν κατανοεί ότι οι εικόνες που βλέπει επιδιώκουν την αποκάλυψη συγκεκριμένων πτυχών της πραγματικότητας και όχι την ίδια την πραγματικότητα. (Hoijer, 2004, σ. 520)

1.5.8 Η ρευστότητα της συμπόνιας και των σκοπών των Μέσων

Το βασικό συμπέρασμα που εξάγεται από την ανάλυση της διαχείρισης του ανθρώπινου πόνου από τα Μέσα είναι, ότι τα ίδια προβάλλοντας το πρόσχημα της ανάγκης για βοήθεια των ανθρώπων επιδιώκουν την προσέλκυση της προσοχής του κοινού και την υπερνίκηση του ανταγωνισμού, στα πλαίσια της εμπορικής τους λειτουργίας. Ωστόσο, ο Tester (1994, σ. 107) υποστηρίζει ότι η επιδίωξη της ευαισθητοποίησης του κοινού μπορεί να λειτουργήσει και αρνητικά για τα Μέσα. Σύμφωνα με τον ίδιο, η επαναλαμβανόμενη προβολή τραγικών εικόνων και η συνεχής χρήση δραματοποιημένου λόγου, αναφορικά με τις εγχώριες και διεθνείς κρίσεις, μπορεί να κουράσει το κοινό και να έχει ως συνέπεια την εξασθένηση της συμπόνιας του. Επομένως, αν και το συναίσθημα αυτό λαμβάνει σημαντικές διαστάσεις στα πλαίσια της κοινωνίας, η υπερέκθεση του κοινού σε δραματικές εικόνες μπορεί να επιφέρει την δραστική μείωση του, με συνέπειες στη λειτουργία όλων των κοινωνικών φορέων, που οι πολίτες επηρεάζουν και από τους οποίους επηρεάζονται, όπως τα Μέσα, οι φορείς εξουσίας και οι ανθρωπιστικές οργανώσεις (Tester, 2001, σ. 13). Όπως ισχυρίζεται ο Hoijer (2004, σ. 529), όταν επέλθει το στάδιο της κόπωσης της συμπόνιας, η τελευταία μπορεί να αναπτυχθεί ξανά μόνο μέσα από την εμφάνιση μιας καινούριας κρίσης, που θα εκπλήξει δυσάρεστα το κοινό, ώστε το ίδιο να μπορέσει να ταυτιστεί ξανά με την δυστυχία των άλλων ανθρώπων.

Γίνεται προφανές, λοιπόν, ότι η διαχείριση του ανθρώπινου πόνου από τους δημοσιογραφικούς φορείς είναι ένα αρκετά πολύπλοκο και ρευστό ζήτημα, καθώς η προσέλκυση της προσοχής του κοινού δεν μπορεί να καθοριστεί εξ αρχής. Αντίθετα, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που καθορίζουν τον βαθμό επίδρασης του δημοσιογραφικού λόγου στο κοινό, και ειδικότερα, τη συμπόνια τους, αλλά και τη διατήρησή της. Από την άλλη πλευρά, διαπιστώνεται και μια πολυμορφία αναφορικά με τους σκοπούς τους Μέσων (Hoijer, 2004, σ. 529). Αυτό σημαίνει ότι, αν και οι δημοσιογραφικοί φορείς συχνά επιδιώκουν το κέρδος μέσα από την κάλυψη του ανθρώπινου πόνου, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το γεγονός ότι πολλές φορές στοχεύουν, όντως, στην προώθηση της ανθρωπιστικής βοήθειας και η ίδια υποκινείται περισσότερο από την αίσθηση αλληλεγγύης του εκάστοτε δημοσιογραφικού φορέα παρά από τα εμπορικά κίνητρά του.

Συνοψίζοντας, στο κεφάλαιο αυτό έγινε μια αναδρομή στις επιστημονικές θεωρήσεις αναφορικά με τις αναπαραστάσεις ως κοινωνικό φαινόμενο στα ευρύτερα πλαίσια του πολιτισμού, αλλά και ειδικότερα ως πρακτικό εργαλείο των Μέσων. Όπως και σε όλους τους υπόλοιπους φορείς του πολιτισμού, έτσι και στα Μέσα, οι αναπαραστάσεις αποδείχθηκαν απαραίτητες για την ύπαρξή τους, και συγκεκριμένα για τους στόχους που επιθυμούν να επιτύχουν, για τα μηνύματα και τις ιδεολογίες που μεταλαμπαδεύουν, και γενικά για τον τρόπο που θεμελιώνουν τη σχέση τους με το κοινό. Όπως και σε όλα τα γεγονότα που αναπαριστούν τα Μέσα, έτσι και στο γεγονός της πυρκαγιάς στο Μάτι, διατυπώνεται η υπόθεση ότι διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην παρουσίαση του, η οποία έγινε μεθοδευμένα, με στόχο να παρουσιαστεί με τον τρόπο που επιθυμεί η κάθε ιστοσελίδα, δηλαδή με γνώμονα τους σκοπούς της, τα μηνύματα που θέλει να διαδώσει, τις πλευρές του γεγονότος που θέλει να προβάλει και, ενδεχομένως, αυτές που θέλει να αποκρύψει.

Κεφάλαιο 2. Η θεωρία της πλαισίωσης

Τα πλαίσια παρουσίασης μιας είδησης από τα Μέσα έχουν την ικανότητα να επηρεάσουν καθοριστικά την αντίληψη του κοινού για ένα γεγονός. Για το λόγο αυτό, η θεωρία της πλαισίωσης διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην μελέτη των αναπαραστάσεων των Μέσων και ειδικά, των αναπαραστάσεων σχετικά με σοβαρά ζητήματα που αφορούν το σύνολο της κοινωνίας, όπως η πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής το 2018. Η αποσαφήνιση της έννοιας της πλαισίωσης αποτελεί βασική προϋπόθεση για να υλοποιηθεί η παρούσα έρευνα, καθώς εκτός από το θεωρητικό της υπόβαθρο, η ίδια θα χρησιμοποιηθεί και ως μεθοδολογικό εργαλείο, προκειμένου να γίνουν κατανοητοί οι διαφορετικοί τρόποι παρουσίασης της είδησης της πυρκαγιάς από τα Μέσα. Η ανάλυση του τραγικού αυτού γεγονότος με βάση τη θεωρία της πλαισίωσης, αποβλέπει στην μελέτη των τρόπων που οι δημοσιογράφοι χρησιμοποίησαν για να παρουσιάσουν το γεγονός, των λόγων που επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένοι τρόποι και των συνεπειών της χρήσης τους για την κατασκευή απόψεων σχετικά με το γεγονός.

2.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις της πλαισίωσης

Η θεωρία της πλαισίωσης έχει μελετηθεί με βάση τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις: τη γνωστική, την κονστρουκτιβιστική και την κριτική προσέγγιση (Reese, 2007, σ. 149).

Ο τομέας της γνωστικής ψυχολογίας δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις επιδράσεις των Μέσων και για αυτό η γνωστική προσέγγιση ήταν αυτή που άσκησε τη μεγαλύτερη επίδραση στους μελετητές της πλαισίωσης, σε σχέση με τις δύο άλλες προσεγγίσεις (Reese, 2007). Συγκεκριμένα, η εν λόγω προσέγγιση εστιάζει στο ρόλο που διαδραματίζουν οι ψυχολογικοί μηχανισμοί στην επεξεργασία των πληροφοριών, ενώ δεν δίνει καμία βαρύτητα στη συσχέτιση της πλαισίωσης με τον τομέα της εξουσίας. Σύμφωνα με την γνωστική προσέγγιση, η πλαισίωση προσφέρει τους κανόνες βάσει των οποίων κατασκευάζονται και γίνονται κατανοητά τα μηνύματα. Με βάση αυτούς τους κανόνες, γίνεται η επιλογή των πληροφοριών για την παρουσίαση ενός γεγονότος, ανάλογα με το σκοπό του πληροφοριοδότη (Reese, 2007, σ. 149).

Από την άλλη πλευρά, η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση αντιμετωπίζει τα πλαίσια ως μέσα ερμηνείας των πληροφοριών, τα οποία χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι για να αναπαραστήσουν ένα θέμα. Στη διαδικασία πλαισίωσης συμμετέχουν και άλλοι κοινωνικοί παράγοντες επηρεάζοντας την ροή της, ανάλογα με τους σκοπούς τους (Gamson & Modigliani, 1989).

Τέλος, σύμφωνα με την κριτική προσέγγιση τα πλαίσια είναι αποτέλεσμα της δράσης των δημοσιογραφικών πρακτικών και των σκοπών των ανώτερων κοινωνικών τάξεων, οι οποίες ελέγχουν και επηρεάζουν τις ειδήσεις ασκώντας κατ' επέκταση έλεγχο στις αντιλήψεις του κοινού, σχετικά με τα γεγονότα που παρουσιάζονται (Reese, 2007).

2.2 Εννοιολογικό πλαίσιο

Η έννοια της πλαισίωσης μελετήθηκε για πρώτη φορά από τον Goffman (1974, σ. 21), ο οποίος θεώρησε ότι τα πλαίσια παρέχουν στα άτομα ένα ευρύτερο περιβάλλον, το οποίο τα βοηθά να ερμηνεύσουν τα γεγονότα που συμβαίνουν γύρω τους, με βάση το κοινωνικό γίγνεσθαι. Δηλαδή, τα πλαίσια δίνουν στα άτομα τη δυνατότητα να κατανοήσουν και να ταξινομήσουν τις νέες πληροφορίες που λαμβάνουν κάθε φορά, σε

ήδη υπάρχουσες κατηγορίες πληροφοριών, που έχουν συγκροτήσει στο νου τους. Όπως αναφέρει ο Hallahan (1999), η πλαισίωση βασίζεται σε δύο τακτικές: την ανάδειξη κάποιων στοιχείων της πληροφορίας και την απόκρυψη κάποιων άλλων.

Κατά τον Goffman (1974, σ. 21), λοιπόν, ο δημιουργός της πληροφορίας είναι αυτός που αποφασίζει σε ποιες πτυχές της τελευταίας θα επικεντρωθεί και ποιες θα παραλείψει, ανάλογα με την ερμηνεία που θέλει να παράγει για αυτήν. Ο ίδιος θεωρεί δηλαδή, την πλαισίωση ως μια μέθοδο επεξεργασίας και ταξινόμησης των πληροφοριών, με σκοπό οι τελευταίες να μεταδοθούν στο κοινό με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Παρόμοια άποψη με τον Goffman έχει και ο Gitlin (1980, σ. 11), σύμφωνα με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται ως πραγματικότητα, αυτό που λαμβάνουν από τα Μέσα. Κατά συνέπεια, η παράλειψη κάποιων πληροφοριών και η ανάδειξη κάποιων άλλων διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο η κοινή γνώμη θα σχηματίσει μια άποψη για το προβαλλόμενο γεγονός.

Παράλληλα, ο Tankard επιδιώκοντας να δώσει κι αυτός έναν ορισμό στην πλαισίωση, αναφέρει ότι «είναι η κεντρική ιδέα για την οργάνωση του περιεχομένου των ειδήσεων, η οποία παρέχει ένα πλαίσιο και αναδεικνύει ένα θέμα μέσα από τη διαδικασία της επιλογής, της έμφασης, του αποκλεισμού και της επεξεργασίας» (όπως αναφέρει ο Griffin, 2000, σ. 366). Αυτό που εννοεί ο Tankard είναι, ότι η παρουσίαση ενός γεγονότος από τα Μέσα, γίνεται έπειτα από επιλογή συγκεκριμένων πτυχών του, που θεωρούν οι δημοσιογράφοι, ότι πρέπει να αναδειχθούν. Ο Entman (1993, σ. 52) συμπληρώνει αυτό τον ορισμό υποστηρίζοντας ότι:

«Το να πλαισιώνεις είναι να διαλέγεις μερικές πτυχές της αντιληπτής πραγματικότητας και να τις κάνεις πιο εμφανείς σε ένα κείμενο επικοινωνίας με τέτοιο τρόπο, ώστε να προωθείς έναν συγκεκριμένο ορισμό, μια αιτιώδη ερμηνεία, μια ηθική αξιολόγηση ή και συστατική επεξεργασία ενός προβλήματος.»

Ο ίδιος υποστηρίζει ότι τα πλαίσια μπορεί να είναι απλουστευτικές και στερεοτυπικές λέξεις, φράσεις ή εικόνες που έχουν εδραιωθεί μέσα στο χρόνο ως κοινώς αποδεκτές αντιλήψεις αναφορικά με κάποια θέματα και οι οποίες βοηθούν στην ευκολότερη αφομοίωση των νέων πληροφοριών (Entman, 1993, σ. 55).

Συμφωνώντας με τις προηγούμενες απόψεις ο Kosicki (1993, σ. 112-116) υποστηρίζει ότι τα πλαίσια που χρησιμοποιούνται από τα Μέσα για την προβολή ενός

γεγονότος είναι στοχευμένα, ώστε να γίνουν γνωστές μόνο κάποιες από τις πλευρές της ιστορίας στο κοινό συγκεντρώνοντας την προσοχή του και, παράλληλα, νοηματοδοτώντας το γεγονός με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Μάλιστα, ο Kinder (2007, σ. 156) αναφέρει ότι τα πλαίσια στα Μέσα συγκροτούνται με βάση τις επιθυμίες του κοινού. Για το λόγο αυτό, τα Μέσα προσπαθούν να προβλέψουν αν οι αποδέκτες θα ταυτιστούν ή όχι με αυτό που θα προσλάβουν. Σχετικά με αυτό το ζήτημα, ο Chong και ο Druckman (2007, σ. 120) διατύπωσαν την άποψη ότι, αν τα πλαίσια μιας είδησης δεν αντιτίθενται στις ιδέες της κοινής γνώμης, είναι πιο πιθανό το κοινό να ταυτιστεί με την είδηση.

Από την άλλη πλευρά, κάποιοι θεωρητικοί δίνουν περισσότερη βάση στην οργανωτική ικανότητα των πλαισίων θέλοντας να δώσουν μια άλλη ερμηνεία στην διαδικασία της πλαισίωσης. Συγκεκριμένα, ο Gamson και ο Botigliani (όπως αναφέρει ο Reese, 2001, σ. 7) αντιμετωπίζουν τα πλαίσια ως συστήματα, όπου το καθένα διαθέτει έναν κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο κατασκευάζεται η πληροφορία και ο οποίος δίνει κάθε φορά ένα διαφορετικό νόημα στα γεγονότα.

Ταυτόχρονα, η Tuchman (1978, σ. 193) αναλύει τη λειτουργία της πλαισίωσης στα Μέσα υποστηρίζοντας ότι η τελευταία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την κατασκευή των ειδήσεων και κατ' επέκταση είναι εκείνη που συγκροτεί την πραγματικότητα των μελών της κοινωνίας. Παρόμοια άποψη με αυτήν, μοιράζονται και οι Esser και D' Angelo (2003), οι οποίοι θεωρούν ότι τα Μέσα δεν περιγράφουν απλώς τα γεγονότα, αλλά διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην κατασκευή τους.

Καταλήγοντας, ο Reese (2001) αναφέρει ότι τα πλαίσια οργανώνουν τον κόσμο προσφέροντας διαχρονικές και κοινώς αποδεκτές ερμηνείες για αυτόν, ενώ υπογραμμίζει ότι η διαδικασία της πλαισίωσης ενέχει και το στοιχείο της εξουσίας μέσα της. Κατά συνέπεια, τα άτομα που βρίσκονται σε ηγετικές θέσεις στην κοινωνία μπορεί να προωθούν τα συμφέροντά τους μέσα από τη διαδικασία της πλαισίωσης (Reese, 2001, σ. 11).

Όπως γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, κάποιοι επιστήμονες που μελέτησαν την έννοια της πλαισίωσης, εστίασαν στις πλευρές που περιλαμβάνονται και παραλείπονται όσον αφορά την παρουσίαση της πραγματικότητας, ενώ άλλοι αντιμετώπισαν την πλαισίωση περισσότερο ως μια πρακτική οργάνωσης των πληροφοριών και νοηματοδότησης της πραγματικότητας.

2.3 Μεθοδολογικό πλαίσιο

Εκτός από τη θεωρητική προσέγγιση της πλαισίωσης, ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον έχει και η τελευταία ως μεθοδολογία έρευνας. Η ανάλυση των πλαισίων, τα οποία χρησιμοποιούνται για την παρουσίαση των ειδήσεων, αποτελεί αντικείμενο για έναν μεγάλο αριθμό επιστημονικών ερευνών στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Σε αυτού του είδους τις έρευνες μελετώνται οι διαφορετικές οπτικές της πραγματικότητας που παρουσιάζονται από τα Μέσα, οι τρόποι με τους οποίους αναδεικνύονται κάποιες πληροφορίες, οι σκοποί που εξυπηρετούν αυτοί οι τρόποι παρουσίασης, αλλά και οι συνέπειες που έχουν στην αντίληψη του κοινού για την πραγματικότητα (Bryant & Miron, 2004, σ. 693).

Ωστόσο, κατά τον Tankard (2001, σ. 98), οι έρευνες με το μεθοδολογικό εργαλείο της πλαισίωσης συνήθως δεν καταλήγουν σε ασφαλή, αντικειμενικά αποτελέσματα, καθώς δεν υπάρχει ένας επιστημονικά καθορισμένος τρόπος μελέτης κειμένου. Για το λόγο αυτό, ο ίδιος προτείνει τη συγκρότηση ενός συγκεκριμένου τρόπου ανάλυσης των πλαισίων που χρησιμοποιούν τα Μέσα, έτσι ώστε να επιτρέπεται η εξαγωγή έγκυρων και αντικειμενικών συμπερασμάτων. Για αυτό το σκοπό, αναφέρει τρεις προσεγγίσεις, με τη βοήθεια των οποίων, ισχυρίζεται ότι, είναι δυνατή η επιστημονική εξέταση της πλαισίωσης.

Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση, η οποία στηρίζεται στο συλλογισμό των Gamson και Modigliani (1989, σ. 3-4), τα πλαίσια διαθέτουν μηχανισμούς πλαισίωσης και μηχανισμούς συλλογιστικής και εκλογίκευσης. Οι μηχανισμοί πλαισίωσης είναι αυτοί που καθορίζουν τους τρόπους ερμηνείας ενός θέματος, ενώ οι μηχανισμοί συλλογιστικής και εκλογίκευσης είναι αυτοί που καθορίζουν τους τρόπους αιτιολόγησης και αντιμετώπισης ενός θέματος, μέσω της αναφοράς των αιτιών και των επιπτώσεων και μέσω της ανάλυσης του θέματος σε ένα γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με την δεύτερη προσέγγιση του Tankard (2001, σ. 100), η πλαισίωση είναι η παρουσίαση της είδησης μέσα από ποικίλες πλευρές της. Για να επεξηγήσει την προσέγγισή του, ο Tankard χρησιμοποιεί το παράδειγμα της έρευνας του Swenson (1990), ο οποίος μελέτησε το ζήτημα των αμβλώσεων εξετάζοντας οχτώ διαφορετικά ερωτήματα αναφορικά με τον τρόπο προβολής της είδησης από τα Μέσα.

Τέλος, σύμφωνα με την τρίτη προσέγγιση του Tankard (2001, σ. 101), τα πλαίσια σε μια είδηση έχουν δομικό και επεξηγηματικό ρόλο στο κείμενο και βοηθούν

στην καλύτερη κατανόηση του τελευταίου, με συγκεκριμένους τρόπους. Τα ίδια μπορούν να έχουν λεκτική ή οπτική υπόσταση και να γίνονται εμφανή στους τίτλους, τους υπότιτλους, στα στοιχεία που συνοδεύουν την είδηση, όπως τις φωτογραφίες ή τα βίντεο.

Για της ανάγκες της παρούσας έρευνας, θα επιδιωχθεί η ανάλυση του θέματος με τη χρήση και των τριών αυτών προσεγγίσεων, καθώς όλες μαζί θα βοηθήσουν στην λεπτομερέστερη και πολύπλευρη εξέτασή του, καθώς και στην εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων. Ειδικότερα, η πρώτη προσέγγιση, η οποία σχετίζεται με τη σύνδεση ενός γεγονότος με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, είναι χρήσιμη για τη διερεύνηση του θέματος της πυρκαγιάς, αναφορικά με τη χρήση στερεοτυπικών εικόνων, λέξεων ή φράσεων, σχετικών με την προβληματική λειτουργία του ελληνικού πολιτικού και κοινωνικού συστήματος, καθώς και την αδυναμία του να ανταπεξέλθει σε τόσο σοβαρά εθνικά προβλήματα. Παράλληλα, η χρήση της δεύτερης προσέγγισης, η οποία έχει να κάνει με την ανάλυση ενός θέματος από ποικίλες πλευρές, θα βοηθήσει στη διερεύνηση των παραμέτρων του γεγονότος της πυρκαγιάς, στις οποίες επικεντρώθηκαν τα Μέσα, άρα και στους τρόπους ερμηνείας του γεγονότος που υιοθετήθηκαν από αυτά. Με την ίδια λογική, και η τρίτη προσέγγιση, η οποία σχετίζεται με την πολυμορφία των πλαισίων μέσα στην είδηση, θα φανεί χρήσιμη στη μελέτη των τεχνικών και των μοτίβων που επιλέχθηκαν για να εξυπηρετήσουν τους στόχους των πλαισίων, που χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιαστεί το γεγονός.

2.4 Η χρήση της πλαισίωσης στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Έπειτα από την εξέταση των θεωρητικών προσεγγίσεων της πλαισίωσης, κρίνεται σκόπιμη η ειδίκευση της ανάλυσής μας αναφορικά με αυτή τη θεωρία, στα σημερινά Μέσα. Για το σκοπό αυτό, αρχικά, θα γίνει μια περιγραφή των γνωρισμάτων των ειδήσεων, όπως οι τελευταίες παρουσιάζονται από τα Μέσα στη σημερινή εποχή, καθώς πολλά μορφικά στοιχεία τους σχετίζονται άμεσα με τα πλαίσια που χρησιμοποιούνται από τα Μέσα. Στη συνέχεια, θα περιγράψουν τα βασικά είδη πλαισίων που χρησιμοποιούνται για την προβολή επίκαιρων γεγονότων, αφού θα χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση των ειδήσεων και στην παρούσα έρευνα, και στο τέλος θα γίνει λόγος για τις σημαντικότερες πολιτικές ιδεολογίες του 21^{ου} αιώνα, οι

οποίες προωθούνται μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων πλαισίων. Η τελευταία αυτή αναφορά κρίνεται χρήσιμη, καθώς η ιδεολογική χροιά των πλαισίων θα είναι επίσης ένα αντικείμενο ανάλυσης, αναφορικά με την πλαισίωση της είδησης της πυρκαγιάς από τα Μέσα.

2.4.1 Η πλαισίωση των ειδήσεων

Ο πρώτος που έδωσε έναν ορισμό στην είδηση ήταν ο Park (1940). Ο ίδιος την περιέγραψε ως μια πηγή γνώσης και περισσότερο μια πηγή εφήμερης πληροφορίας, η οποία γίνεται κατανοητή με διαφορετικό τρόπο από τον κάθε αποδέκτη. Η είδηση είναι, ουσιαστικά, το αντικείμενο του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και χρησιμεύει στην πληροφόρηση σχετικά με πρόσφατα σημαντικά γεγονότα (Πλειός, 2011). Όπως νωρίτερα είχε αναφέρει ο Lippman (1922, σ. 611), οι ειδήσεις δεν αντικατοπτρίζουν την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά περιγράφουν μια μόνο πτυχή της τελευταίας. Εφόσον η πραγματικότητα αναμεταδίδεται από τα Μέσα, θεωρείται διαμεσολαβημένη, άρα δεν είναι δυνατόν να μην έχει υπεισέλθει μέσα σε αυτήν το υποκειμενικό στοιχείο του δημοσιογράφου, που συγκροτεί την είδηση. Οι δημοσιογράφοι είναι αυτοί που θα επεξεργαστούν την πληροφορία, επιλέγοντας τις πλευρές που θα αναδειχθούν και αυτές που θα αποσιωπηθούν, και είναι αυτοί που θα αποφασίσουν με ποιο τρόπο θα παρουσιαστεί το εκάστοτε θέμα. Κατ' επέκταση οι ίδιοι νοηματοδοτούν το προβαλλόμενο γεγονός και καθορίζουν τις αντιλήψεις του κοινού για αυτό, με βάση τους στόχους που θέλουν να επιτύχουν. (Παπαθανασόπουλος, Καραδημητρίου & Γιαννούλη, 2014).

Στον τομέα των Μέσων, τα πλαίσια αναφέρονται στους διαφορετικούς τρόπους κατασκευής της είδησης, που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι, με σκοπό να μεταδώσουν την τελευταία στο κοινό με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (Valkenburg, Semetko & de Vresse, 1999, σ. 550). Η Tuchman (1978) συσχετίζει την έννοια του πλαισίου με την ανάλυση των ειδήσεων, αναφέροντας ότι η πλαισίωση της είδησης σημαίνει τη διαμόρφωσή της με έναν συγκεκριμένο τρόπο ορίζοντας, παράλληλα, την αντίληψή τους σχετικά με το προβαλλόμενο θέμα.

Η πλαισίωση μιας είδησης γίνεται μέσα από ποικίλους τρόπους. Η ίδια γίνεται εμφανής στους τίτλους μιας είδησης, στα γνωρίσματα που θα αποδώσουν οι δημοσιογράφοι στα αντικείμενα της είδησης, στους συστηματικούς τρόπους διαμόρφωσης των κειμένων, στις πηγές που οι δημοσιογράφοι επιλέγουν για την

πληροφόρηση τους και σε πολλά άλλα σημεία (Pan & Kosicki, 1993). Παράλληλα, τα Μέσα είναι επαγγελματικές επιχειρήσεις και για αυτό το λόγο, οι άνθρωποι που εργάζονται σε αυτά επιδιώκουν, μέσα από συγκεκριμένους τρόπους πλαισίωσης των ειδήσεων, να προσεγγίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο κοινό. Ειδικότερα, η πλαισίωση είναι μια τεχνική συστηματοποίησης της κατασκευής της είδησης, ώστε να απαιτεί όσο το δυνατόν λιγότερο χρόνο από το δημοσιογράφο για να συγκροτηθεί και παράλληλα απλούστευσης της, ώστε να είναι εύληπτη απ' το κοινό και το ίδιο να μπορεί να ταυτιστεί με αυτήν (Tuchman, 1978).

Ωστόσο, η τεχνική της πλαισίωσης χρησιμοποιείται και για άλλους λόγους στην κατασκευή των ειδήσεων. Λόγω του ότι τα Μέσα αποτελούν ως επί το πλείστον ιδιωτικές επιχειρήσεις, συχνά οι απόψεις που μεταδίδουν στο κοινό συμφωνούν με τις απόψεις των ιδιοκτητών των Μέσων (Chapman-Perkins, 2005). Επομένως, η πλαισίωση της είδησης ρυθμίζεται από βαθύτερους πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες, διαμορφώνοντας τη γνώμη του κοινού για τα γεγονότα. Παράλληλα, μια είδηση μπορεί να πλαισιωθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, με συνέπεια να προκύπτουν διαφορετικοί τρόποι ερμηνείας της από το κοινό (Scheufele & Tewksbury, 2007, σ. 11).

2.4.2 Τα σημαντικότερα γνωρίσματα των ειδήσεων

Προκειμένου να γίνει η διερεύνηση των πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση της πυρκαγιάς στο Μάτι από τις εγχώριες ειδησεογραφικές ιστοσελίδες, είναι σκόπιμη η ανάλυση των γνωρισμάτων των ειδήσεων, που προβάλλονται στα σημερινά Μέσα. Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, ο λόγος είναι ότι αυτά τα γνωρίσματα σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα πλαίσια που χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιάσουν το γεγονός της πυρκαγιάς, επομένως θα μας φανούν το ίδιο χρήσιμα και για την ανάλυση των σχετικών ειδήσεων αργότερα.

Σύμφωνα με τον Bennett (1999), οι ειδήσεις έχουν τα εξής γνωρίσματα: την προσωποποίηση, την δραματοποίηση, την αποσπασματικότητα και την κανονικοποίηση.

Ο Bennett (1999, σ. 105) χαρακτηρίζει τις ειδήσεις προσωποποιημένες, καθώς οι δημοσιογράφοι τείνουν να επικεντρώνονται στα άτομα που σχετίζονται με αυτήν μιλώντας κυρίως για τις προσωπικές ιστορίες τους. Κατά αυτό τον τρόπο καταλήγουν

να δίνουν πολύ λιγότερο βάρος στους γενικότερους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες που αφορούν την είδηση.

Παράλληλα, ο Bennett (1999, σ. 100) χαρακτηρίζει τις ειδήσεις και δραματοποιημένες, καθώς οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν το στοιχείο του δράματος μέσα στην παρουσίαση τους εστιάζοντας στον ανθρώπινο πόνο, προκειμένου να προσελκύσουν την προσοχή του κοινού.

Ένα ακόμη στοιχείο που ο Bennett (1999, σ. 131) προσδίδει στις ειδήσεις, είναι αυτό της αποσπασματικότητας. Στα σημερινά Μέσα, οι ειδήσεις παρατίθενται ασύνδετες μεταξύ τους και απλά η μία διαδέχεται την άλλη, ανάλογα με τη σειρά που έχουν θέσει οι δημοσιογράφοι. Η σειρά αυτή καθορίζεται ανάλογα με τη σημασία των ειδήσεων, όπως αυτή έχει καθοριστεί από τους δημοσιογράφους. Για τον Bennett, αυτός ο τρόπος απλής παράθεσης των ειδήσεων, χωρίς κάποια σύνδεση μεταξύ τους, παρεμποδίζει την ενδελεχή και αναλυτική ενημέρωση του κοινού.

Τέλος, η κανονικοποίηση των ειδήσεων για τον Bennett (1999, σ. 146) έγκειται στο ότι η συγκρότηση τους γίνεται με άξονα την κοινωνική και πολιτική ιδεολογία της εκάστοτε ειδησεογραφικής επιχείρησης. Ο Bennett υποστηρίζει ότι οι ειδήσεις κατασκευάζονται με κριτήριο τη συμφωνία τους με την πολιτική ιδεολογία της κάθε επιχείρησης, και κατ' επέκταση την μετάδοση της στο κοινό, έτσι ώστε οι σχετικές με αυτήν αντιλήψεις να κανονικοποιούνται στην κοινωνία. Επίσης, η κανονικοποίηση των ειδήσεων γίνεται εμφανής και στην χρήση των ίδιων κάθε φορά πλαισίων για την παρουσίασή τους, τα οποία χρησιμοποιούνται με σκοπό να διατηρήσουν τις παγιωμένες αντιλήψεις του κοινού (Bennett, 1999, 233).

2.4.3 Τα είδη των ειδησεογραφικών πλαισίων

Η παρούσα μελέτη θα εστιάσει στη χρήση των πιο γνωστών και περισσότερο χρησιμοποιούμενων πλαισίων από τα Μέσα, για την παρουσίαση πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων. Βάσει αυτών των πλαισίων θα εξεταστούν στη συνέχεια και οι ειδήσεις για την πυρκαγιά στο Μάτι.

Ο Iyengar (1991, σ. 18-19) προτείνει δύο είδη πλαισίωσης των ειδήσεων: Την θεματική και την περιπτωσιολογική. Η θεματική πλαισίωση προσφέρει ένα είδος παρουσίασης του θέματος συνδέοντας το με γενικότερα κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα

και αποδίδοντας του μια βαθύτερη ερμηνεία. Αντίθετα, η περιπτωσιολογική πλαισίωση παρουσιάζει το θέμα ως μεμονωμένο και τυχαίο γεγονός, χωρίς να το συσχετίζει με γενικότερα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα και χωρίς να του αποδίδει βαθύτερες ερμηνείες. Ανάλογα με το είδος της πλαισίωσης που χρησιμοποιείται, διεξάγεται και ένα διαφορετικό νόημα από το κοινό, ενώ, ανάλογα με το νόημα που διεξάγεται, θεωρούνται διαφορετικές πλευρές της κοινωνίας υπεύθυνες, για το πρόβλημα που έχει προκύψει.

Εξίσου σημαντικά για την έρευνα της πλαισίωσης των Μέσων, είναι τα είδη πλαισίωσης που προτείνουν οι Neuman, Just και Crigler (1992). Το πρώτο είναι αυτό του ανθρώπινου ενδιαφέροντος, το οποίο χρησιμοποιείται με σκοπό την ταύτιση του κοινού με την είδηση. Το συγκεκριμένο είδος εστιάζει στην ανθρώπινη διάσταση του θέματος, με σκοπό την επίκληση στο συναίσθημα του κοινού (Bennett, 1999, σ. 163). Το δεύτερο είναι αυτό της συγκρουσιακής πλαισίωσης, η οποία επικεντρώνεται στις αντιθέσεις και τις διαφωνίες που προκύπτουν ανάμεσα στις εμπλεκόμενες πλευρές αναφορικά με το θέμα (Newman, Just & Cringler, 1992, σ. 61-62). Στόχος του συγκεκριμένου είδους πλαισίωσης, σύμφωνα με τους Semetko και Valkenburg (2000, σ. 95), είναι και πάλι η προσέγγιση της προσοχής του κοινού. Το τρίτο είδος είναι η πλαισίωση της αδυναμίας, η οποία προσεγγίζει το παρουσιαζόμενο θέμα με την ιδέα ότι μια πλευρά της κοινωνίας ασκεί σκόπιμα εξουσία σε μια άλλη πλευρά υποβαθμίζοντας την (Neuman, Just & Crigler, 1992, σ. 66-67). Το τέταρτο είδος πλαισίωσης είναι αυτό της οικονομικής πλαισίωσης, κατά την οποία η παρουσίαση του θέματος γίνεται από την οικονομική του πλευρά, δηλαδή επίκεντρο της είναι ο παράγοντας της οικονομίας και ειδικότερα οι θετικές ή αρνητικές οικονομικές συνέπειες ενός γεγονότος (Neuman, Just & Crigler, 1992, σ. 63). Τέλος, το πέμπτο είδος πλαισίωσης που προτείνουν οι Neuman, Just και Crigler (1992, σ. 72) είναι η ηθική πλαισίωση, η οποία πραγματεύεται και αξιολογεί το θέμα με άξονα παγιωμένες ηθικές αξίες και θρησκευτικές αντιλήψεις της κοινωνίας.

Τα ίδια είδη πλαισίωσης των ειδήσεων με τον Iyengar (1991) και τους Neuman, Just και Crigler (1992), προτείνουν οι Semetko και Valkenburg (2000, σ. 95-96), με τη διαφορά ότι προσθέτουν ένα ακόμη είδος στα ήδη αναφερθέντα, αυτό της ευθύνης. Η είδηση σύμφωνα με αυτό το είδος στοχεύει στον καταλογισμό ευθυνών που έχουν προκύψει για το θέμα, σε διάφορες πλευρές της κοινωνίας (Semetko & Valkenburg, 2000, σ. 96).

2.4.4 Η σχέση της πλαισίωσης με την ιδεολογία

Για τον Hacket (1984, σ. 246-248), η πλαισίωση αποτελεί μία μέθοδο προώθησης της ιδεολογίας. Η πλαισίωση και η ιδεολογία συνδέονται στενά μεταξύ τους λόγω του ότι τα πλαίσια των πληροφοριών συσχετίζουν τις πληροφορίες που παρουσιάζονται με ευρύτερα θέματα αξιών του πολιτισμού. Εκτός, λοιπόν, από τη διερεύνηση των πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση του γεγονότος της πυρκαγιάς από τα Μέσα, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι και η διερεύνηση των ιδεολογιών που εξυπηρετήθηκαν και προωθήθηκαν μέσα από αυτούς τους τρόπους πλαισίωσης της είδησης.

Στη συνέχεια γίνεται λόγος για τις πιο σημαντικές πολιτικές ιδεολογίες του 21^{ου} αιώνα, με σκοπό, στη συνέχεια, να διερευνηθεί αν στην πλαισίωση του γεγονότος από την κάθε ειδησεογραφική ιστοσελίδα, παρατηρείται κάποια ιδεολογική τοποθέτηση και, εάν τελικά παρατηρείται, ποια είναι και με τη χρήση ποιου πλαισίου προωθείται.

2.4.5 Οι σημαντικότερες ιδεολογίες

Η παρούσα έρευνα θα χρησιμοποιήσει την κατηγοριοποίηση του Heywood (2007, σ. 57-58) όσον αφορά τις σημαντικότερες πολιτικές ιδεολογίες. Ο ίδιος τις διαχωρίζει αρχικά, βάσει των πεποιθήσεων που στηρίζει η κάθε μία, σε δύο πολιτικά ρεύματα, το αριστερό και το δεξιό και στη συνέχεια, από τα αριστερά προς τα δεξιά, κατατάσσει τις ιδεολογίες σε πέντε κατηγορίες: τον Κομμουνισμό, το Σοσιαλισμό, το Φιλελευθερισμό, το Συντηρητισμό και το Φασισμό. Το ερευνητικό υλικό της συγκεκριμένης εργασίας σχετίζεται άμεσα με δύο από αυτές τις ιδεολογίες, τον Σοσιαλισμό και τον Φιλελευθερισμό. Για το λόγο αυτό θα γίνει στη συνέχεια μια σύντομη περιγραφή των εν λόγω ιδεολογιών, προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι αξίες από τις οποίες διαπνέεται η κάθε μία και έτσι ώστε αυτά τα στοιχεία να χρησιμοποιηθούν αργότερα, στην ανάλυση των πλαισίων των ειδήσεων για την πυρκαγιά. Για την ακρίβεια, θα γίνει αναφορά και στην ιδεολογία του Νεοφιλελευθερισμού, η οποία αποτελεί μια μεταγενέστερη εκδοχή του Φιλελευθερισμού και από την οποία το ερευνητικό υλικό είναι εξίσου επηρεασμένο.

A). Σοσιαλισμός

Οι βασικές αξίες που υποστηρίζει ο Σοσιαλισμός είναι, η συνεργασία και η ισότητα μεταξύ όλων των μελών της κοινωνίας. Όσον αφορά τη συνεργασία, ο σοσιαλισμός θεωρεί ότι ο άνθρωπος μπορεί να καταφέρει περισσότερα πράγματα μέσα από τη σύμπραξη του κοινωνικού συνόλου παρά μόνος του (Heywood, 2007, σ. 205). Ταυτόχρονα, η ισότητα μεταξύ των μελών της κοινωνίας κρίνεται απαραίτητη για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης των ατόμων (Vincent 1993, σ. 88). Η πίστη στην απόλυτη ισότητα μεταφράζεται στην ιδέα της συλλογικής ιδιοκτησίας, η οποία επίσης υποστηρίζεται από τον Σοσιαλισμό (Vincent, 1993, σ. 110).

Ο παραδοσιακός Σοσιαλισμός διαφωνεί με την φιλελεύθερη δημοκρατία λόγω του έντονου καπιταλιστικού στοιχείου που τη διαπνέει, και προτείνει μια μορφή δημοκρατίας που θα βασίζεται στη συμμετοχή του λαού. Παρ' όλα αυτά, σήμερα οι οπαδοί του Σοσιαλισμού δείχνουν να συμφωνούν ολοένα και περισσότερο με τις αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας (Heywood, 2007, σ. 105).

Οι σοσιαλιστές διαφωνούν με το γεγονός ότι οι ανώτερες οικονομικές τάξεις της κοινωνίας έχουν το προνόμιο της εξουσίας υποστηρίζοντας, ότι οι τελευταίες δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των πολιτών (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 47). Ωστόσο, με όποιον τρόπο και αν ασκείται η εξουσία, θεωρούν ότι πρέπει να λειτουργεί κατασταλτικά απέναντι στη διαφθορά και την ασυδοσία (Heywood, 2007, σ. 396). Τέλος, όσον αφορά τα Μέσα, ο Σοσιαλισμός θεωρεί ότι η τεχνολογία έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία και για αυτό πρέπει να χρησιμοποιείται και για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 47).

B). Φιλελευθερισμός

Οι βασικές αρχές του Φιλευθερισμού είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων της ατομικής ελευθερίας και της ατομικής ιδιοκτησίας (Russell, 2000). Πιο συγκεκριμένα, ο Φιλελευθερισμός πρεσβεύει την υπεράσπιση των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών, όσον αφορά τη συμμετοχή στα κοινά, το εκλέγειν και το εκλέγεσθαι, τη θρησκεία, την ιδιοκτησία και την επιχειρηματικότητα (Sehldon, 2004).

Για τον Φιλελευθερισμό, ο λαός έχει τον κύριο λόγο στην εξουσία, ο οποίος αποφασίζει για τους κυβερνητικούς του εκπροσώπους, ενώ η εξουσία πρέπει να

υπόκειται στον έλεγχο της νομοθεσίας, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητά της (Heywood, 2007, σ. 396). Ειδικότερα, η λειτουργία της δημοκρατίας αντικατοπτρίζεται στην διαφανή διαδικασία της εκλογής του κυβερνώντος κόμματος μέσα από την κάλπη και μέσα από τη συχνή εφαρμογή αυτής της διαδικασίας. Παράλληλα, το δημοκρατικό πολίτευμα πρέπει να ρυθμίζεται πάντα από ένα νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο θα εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή και τον περιορισμό της ελευθεριότητας (Heywood, 2007, σ. 105).

Τέλος, σύμφωνα με τον Φιλελευθερισμό, τα Μέσα λειτουργούν σε οριοθετημένα πλαίσια από το κράτος. Για το λόγο αυτό, πρέπει να υπάρχουν περισσότερες ειδησεογραφικές επιχειρήσεις, ώστε το κοινό να μπορεί να επιλέξει τις πηγές της ενημέρωσής του μέσα από μια μεγάλη γκάμα, να είναι πιο περιορισμένος ο έλεγχος τους από την εξουσία και να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία τους (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 45).

Γ). Νεοφιλελευθερισμός

Ο Νεοφιλελευθερισμός είναι μια νεότερη εκδοχή του Φιλελευθερισμού, η οποία γεννήθηκε τη δεκαετία του 1930 αλλά απέκτησε ουσιαστική δημοφιλία ως ιδεολογία κατά τη δεκαετία του 1980 (Mirowski & Plehwe, 2009, σ. 14-15). Έχει ως κεντρικό άξονα την οικονομία όπως και ο Φιλελευθερισμός, με τη διαφορά ότι επικεντρώνεται περισσότερο στην πολιτική (Harvey, 2005, σ. 12). Η ιδεολογία αυτή προωθεί την αντίληψη ότι το κέντρο βάρους της εξουσίας πρέπει να βρίσκεται στην αγορά και όχι στον διοικητικό μηχανισμό (Heywood, 2007). Ουσιαστικά, στηρίζει τον περιορισμό του κρατικού παρεμβατισμού στην αγορά, επειδή το κράτος στερείται από γνώσεις χειρισμού της και λόγω της τάσης να υπεισέρχονται στη διαχείριση της συμφέροντα τρίτων παρεμποδίζοντας την διαφανή λειτουργία της (Harvey, 2005, σ. 25). Επίσης, ο Νεοφιλελευθερισμός θεωρεί αναγκαία τη δημιουργία νομοθεσίας που θα στηρίζει το δικαίωμα των πολιτών στην ιδιωτική επιχειρηματικότητα (Harvey, 2005, σ. 24).

Σύμφωνα με τον Νεοφιλελευθερισμό, η αντίληψη ότι η αγορά κατέχει την εξουσία της κοινωνίας, επηρεάζει και το ρόλο των Μέσων, ως σημαντικό παράγοντα της κοινωνικής λειτουργίας, εφόσον περιορίζει την αντικειμενικότητα της ενημέρωσης

του λαού, με σκοπό την εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων των ιδιοκτητών των Μέσων (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 47).

Κεφάλαιο 3. Η διαχείριση των κρίσεων από τα Μέσα

Στο ξέσπασμα μιας κρίσης, η κοινωνία συγκεντρώνει την προσοχή της στο συμβάν και αναμένει από τα Μέσα να ενημερωθεί για τις αιτίες, τις συνέπειες, τους τρόπους αντιμετώπισης του και γενικώς όλες τις εξελίξεις σχετικά με αυτό. Ωστόσο, ο χειρισμός μιας κρίσης από τα Μέσα δεν αποτελεί μια εύκολη διαδικασία, καθώς οι διάλογοι ενημέρωσης πλέον είναι πολλοί, και μαζί τους έχει αυξηθεί κατά πολύ και η ανάγκη του κοινού για ενημέρωση (Πανηγυράκης & Βεντούρα-Νεοκοσμίδη, 2001, σ. 260). Ταυτόχρονα, η δυνατότητα των Μέσων να διαμορφώνουν τη γνώμη του κοινού για την κρίση, καθιστά τη διαδικασία ακόμη πιο δύσκολη, καθώς, λόγω αυτής της δυνατότητας, έχουν πληθύνει και οι παράμετροι που επηρεάζουν τη λειτουργία τους σε τέτοιες καταστάσεις (Thompson, 1990, σ. 266).

Στο παρόν κεφάλαιο, λοιπόν, αναλύεται η συμπεριφορά των Μέσων σε κρίσιμες περιόδους. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διερεύνηση της δυνατότητας των Μέσων να διαχειρίζονται απρόσμενα και σοβαρά γεγονότα, που αφορούν ολόκληρη την κοινωνία, όπως ήταν η φονική πυρκαγιά στο Μάτι. Κατ' επέκταση μελετάται ο τρόπος αναμετάδοσης των γεγονότων στο κοινό, αλλά και οι επιδράσεις που ασκούν τα Μέσα στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης, σχετικά με τα γεγονότα.

3.1 Ο ορισμός της κρίσης

Η κρίση αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια και για αυτό λαμβάνει πολλούς και διαφορετικούς ορισμούς, ανάλογα με το είδος της και ανάλογα με τα μέλη του κοινωνικού συνόλου που επηρεάζει. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά σε κάποιους από αυτούς τους ορισμούς.

Ο Coombs (1999, σ. 2) ορίζει την κρίση ως ένα απρόβλεπτο συμβάν, που παρεμβαίνει στην ρουτίνα μιας μονάδας ή μιας κοινότητας, διαταράσσοντας τις συνηθισμένες δραστηριότητές της και θέτοντας σε κίνδυνο της ισορροπία της, με

άγνωστες συνέπειες για αυτήν. Από την άλλη πλευρά, ο Hermann (1972, σ. 13) περιγράφει την κρίση ως μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από επικινδυνότητα, προκαλεί αιφνιδιασμό και δίνει την αίσθηση της άμεσης ανάγκης για λήψη αποφάσεων. Με την άποψη του Hermann συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό και οι Rosenthal και Pijnenburg (1991, σ. 3), οι οποίοι συνδέουν την έννοια της κρίσης με «καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από σοβαρή απειλή, αβεβαιότητα και μια αίσθηση του επείγοντος». Παράλληλα, ο Barton (1993, σ. 2) χαρακτηρίζει την κρίση ως μια απρόσμενη κατάσταση που μπορεί να επιφέρει σοβαρές συνέπειες και ηθικές βλάβες στα άτομα που τη βιώνουν. Έναν παρόμοιο ορισμό διατυπώνει και ο Luecke (2004, σ. 16), σύμφωνα με τον οποίο, η κρίση αποτελεί μια αναπάντεχη ή σταδιακά εμφανιζόμενη μεταβολή στις συνηθισμένες διαδικασίες μιας κοινότητας και η οποία χρήζει άμεση αντιμετώπιση για να αποφευχθούν δυσάρεστες συνέπειες.

Μέσα από την παράθεση κάποιων από τους ποικίλους ορισμούς της κρίσης, διαπιστώνεται ότι όλοι οι προαναφερόμενοι έχουν κάποια κοινά στοιχεία μεταξύ τους. Αυτά είναι η επείγουσα ανάγκη για την αντιμετώπιση της κρίσης, η αίσθηση ανασφάλειας και αγωνίας για την έκβαση της, καθώς και η επίγνωση ότι οι θα υπάρξουν συνέπειες, αν το υπάρχον πρόβλημα δεν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

3.2 Τα είδη των κρίσεων

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η έννοια της κρίσης είναι πολυδιάστατη, καθώς παρουσιάζει μια τεράστια ποικιλία αναφορικά με τις μορφές που η ίδια μπορεί να λάβει, τους παράγοντες που μπορούν να την προκαλέσουν, αλλά και τις πλευρές που επηρεάζει. Για το λόγο αυτό, έχουν αναπτυχθεί αρκετές τυπολογίες κρίσεων και με διαφορετικά κριτήρια, προκειμένου να διευκολυνθεί η ταξινόμηση των ειδών τους σε κατηγορίες. Η παρούσα έρευνα θα επικεντρωθεί στη χρήση τριών συγκεκριμένων τυπολογιών, με κριτήρια τον τρόπο εμφάνισης της κρίσης, τη μορφή της και την αιτία πρόκλησής της.

Η πρώτη τυπολογία αναπτύχθηκε από τους Seymour και Moore (2000, σ. 10), με βάση το κριτήριο του τρόπου εμφάνισης της κρίσης. Οι ερευνητές διαχώρισαν την τελευταία σε δύο είδη:

- το πρώτο ονομάζεται “Cobra” και αποτελεί την απρόσμενη κρίση, που ξεσπάει ξαφνικά, χωρίς να έχει διαπιστωθεί κάποιο προμήνυμα για την εμφάνισή της. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν κρίσεις όπως οι φυσικές καταστροφές, τα δυστυχήματα και οι τρομοκρατικές επιθέσεις.
- Το δεύτερο είδος κρίσης ονομάζεται “Python” και αποτελεί την σταδιακά αναπτυσσόμενη κρίση. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν καταστάσεις, όπως η οικονομική κρίση μιας επιχείρησης, που μπορεί να οδηγήσει σε πτώχευση και η πολεμική σύγκρουση μεταξύ δύο κρατών, έπειτα από αλληπάλληλες προκλήσεις εκατέρωθεν.

Η δεύτερη τυπολογία αναπτύχθηκε από τον Γιωτάκο (2008), με βάση το κριτήριο της μορφής της κρίσης. Ο ίδιος διαχώρισε την τελευταία σε τέσσερα είδη: την περιστασιακή, την αναπτυξιακή, την υπαρξιακή και την περιβαλλοντική.

- Η περιστασιακή κρίση σχετίζεται με αναπάντεχα και ασυνήθιστα γεγονότα, που πολλές φορές έχουν ανυπολόγιστες συνέπειες. Τέτοιες κρίσεις μπορεί να είναι ένας σοβαρός τραυματισμός, ένα δυστύχημα, η ξαφνική απώλεια ενός ανθρώπου ή μια έκρηξη από απρόβλεπτη βλάβη.
- Η αναπτυξιακή κρίση σχετίζεται με σημαντικά γεγονότα στη ζωή του ανθρώπου, όπως είναι η έναρξη της σχολικής ζωής, η εφηβεία, η αποφοίτηση από το πανεπιστήμιο και η γέννηση ενός παιδιού, καταστάσεις δηλαδή που θεωρούνται μέρος της φυσιολογικής διαδικασίας της ανάπτυξης του, όμως συχνά επηρεάζουν δραματικά την ψυχολογία του, λόγω της ξαφνικής αλλαγής των συνηθειών του.
- Η υπαρξιακή κρίση σχετίζεται με τους ψυχολογικούς μηχανισμούς του ατόμου και αναφέρεται κυρίως στους προβληματισμούς και τις φοβίες του σχετικά με τον τρόπο ζωής του και την ταυτότητά του.
- Τέλος, η περιβαλλοντική κρίση περιλαμβάνει τις φυσικές καταστροφές που οφείλονται είτε σε ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως είναι οι πυρκαγιές λόγω υψηλής θερμοκρασίας το καλοκαίρι και οι πλημμύρες λόγω έντονης βροχόπτωσης, είτε στις ανθρώπινες ενέργειες, όπως είναι οι πυρκαγιές από εμπρησμό και η αποψίλωση των δασών.

Τέλος, η τρίτη τυπολογία αναπτύχθηκε από τον Glaeser (2003/2006, σ. 14-15), ο οποίος κατηγοριοποίησε τις κρίσεις με κριτήριο την αιτία που τις προξενεί. Συγκεκριμένα, ο ίδιος τις διαχώρισε στις εξής πέντε κατηγορίες:

- Εντάσεις στο πολιτικό σκηνικό, όπως διαμαρτυρίες και βίαιες συγκρούσεις μεταξύ ομάδων καταστολής και αντιεξουσιαστών
- Τρομοκρατικές ενέργειες, όπως βομβαρδισμοί και ένοπλες επιθέσεις με πολλούς τραυματίες και νεκρούς
- Εγκλήματα, όπως είναι οι ληστείες, οι απαγωγές και οι εμπρησμοί
- Επιδημίες, όπως είναι ο κορονοϊός και η γρίπη των χοίρων
- Φυσικές καταστροφές, όπως είναι οι δασικές πυρκαγιές, οι ηφαιστειακές εκρήξεις και οι σεισμοί

Όσον αφορά το αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας έρευνας, δηλαδή τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι, το ίδιο θα μπορούσε να τοποθετηθεί στην τυπολογία των Seymour και Moore (2000), στην κατηγορία των “Cobra” κρίσεων, καθώς αποτέλεσε ένα απρόβλεπτο και ξαφνικό περιστατικό, που δεν είχε εμφανίσει κάποιες ενδείξεις, πριν το ξέσπασμά του και οι άνθρωποι που το βίωσαν, βρέθηκαν εξ απήνης. Αναφορικά με τη δεύτερη τυπολογία, του Γιωτάκου (2008), το περιστατικό θα μπορούσε να τοποθετηθεί σε δύο κατηγορίες: στην περιστασιακή κρίση, καθώς ήταν ένα αναπάντεχο και σπάνιο γεγονός με πολύ σοβαρές συνέπειες για τους κατοίκους της περιοχής, καθώς επίσης και στην κατηγορία της περιβαλλοντικής κρίσης, εφόσον αποτελεί μια φυσική καταστροφή. Τέλος, όσον αφορά την τρίτη τυπολογία του Glaeser (2003), η πυρκαγιά στο Μάτι θα μπορούσε να τοποθετηθεί στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών για τους ίδιους λόγους που αναφέρθηκαν και πριν.

3.3 Τα χαρακτηριστικά των κρίσεων

Σύμφωνα με τον Μοσχούτη (2002), όλες οι κρίσιμες καταστάσεις, ανεξάρτητα από τον τύπο τους, διαθέτουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Αυτά είναι τα εξής:

- Μια κρίση παρουσιάζει σταδιακή ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι τα συνολικά αποτελέσματα της κρίσης δεν είναι εξ αρχής εμφανή, αλλά με την πάροδο του χρόνου οι πληροφορίες σχετικά με αυτήν αυξάνονται και η κατάσταση επιδεινώνεται.
- Το ξέσπασμα μιας κρίσης προκαλεί στα άτομα που τη βιώνουν αγωνία και μια αίσθηση ότι διατρέχουν κίνδυνο. Ο λόγος είναι η διαρκής επιδείνωση της κατάστασης και η αβεβαιότητα για τις τελικές συνέπειες του γεγονότος.
- Η παρέμβαση μιας κρίσης κλονίζει την ομαλή διεξαγωγή των συνηθισμένων διαδικασιών της κοινότητας που υφίσταται την κρίση απειλώντας την ισορροπία της.
- Τα άτομα ή η κοινότητα που υφίσταται την κρίση, υπόκεινται τις αρνητικές συνέπειες της τελευταίας, οι οποίες μπορεί να είναι σωματικές, υλικές ή ηθικές βλάβες, αλλά και η ολοκληρωτική απώλεια κάποιων στοιχείων της, όπως συνέβη στην περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι, με το θάνατο πολλών ανθρώπων.
- Η εκδήλωση της κρίσης και οι αρνητικές συνέπειες που αυτή επιφέρει, έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση του κύρους και τη ζημίωση της φήμης αυτού που την υφίσταται.

Σε αυτά τα χαρακτηριστικά, ο Πανηγυράκης και η Νεοκοσμίδη (2001, σ. 264) προσθέτουν το στοιχείο του αιφνιδιασμού των ατόμων που βιώνουν την κρίση, εξαιτίας του απρόσμενου συμβάντος, την έλλειψη πληροφοριών και, κατ' επέκταση, την επείγουσα ανάγκη για πολύπλευρη και ακριβή ενημέρωση για το γεγονός. Τέλος, σύμφωνα με τους Duhe και Zoch (1994), μια κρίση προσδιορίζεται από την έντονη ανάγκη για ενημέρωση, έτσι ώστε να γίνουν γνωστές οι συνέπειες της και να υπολογιστεί η επικινδυνότητά της. Βασικό ρόλο σε κρίσιμες καταστάσεις, διαδραματίζει η λειτουργία των Μέσων, τα οποία είναι υπεύθυνα για την αναμετάδοση της κρίσης στο κοινό, που παρακολουθεί την εξέλιξή της με μεγάλη προσοχή μέσα από τη χρήση τους. Τα Μέσα, με τη σειρά τους, χρειάζονται την συμβολή των κρατικών φορέων, προκειμένου να ενημερώνονται για την εξέλιξη της κατάστασης και να βρίσκονται σε θέση να αναμεταδώσουν την είδηση στο κοινό. Αντίστοιχα, και οι κρατικοί φορείς χρειάζονται τη βοήθεια των Μέσων, για να καθησυχάζουν τους πολίτες και να τους επιβεβαιώνουν ότι η κρίση βρίσκεται υπό έλεγχο.

3.4 Η κάλυψη της κρίσης από τα Μέσα

Η αναμετάδοση των κρίσεων αποτελεί μια επιτακτική διαδικασία για τα Μέσα, καθώς το κοινό εστιάζει την προσοχή του σε γεγονότα, όπως είναι ο πόλεμος, οι φυσικές καταστροφές και οι τρομοκρατικές ενέργειες και επιθυμεί να ενημερωθεί για την εξέλιξή τους (Arno & Dissanayake, 1984). Όπως αναφέρουν οι Stewart και Hodgkinson (1988), η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στις κρίσιμες ειδήσεις, συνδέεται με την φυσική τάση των ανθρώπων να θέλουν να ενημερώνονται για αναπάντεχα και δυσάρεστα γεγονότα. Αναφορικά με αυτό το θέμα, η Antilla (2005) χρησιμοποιεί το παράδειγμα των κινηματογραφικών ταινιών σχετικών με φυσικές καταστροφές, τις οποίες το κοινό αγαπά να παρακολουθεί, για να στηρίξει το επιχείρημά, ότι οι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να μαθαίνουν για τις τραγικές ιστορίες άλλων ανθρώπων.

Ο Benthall (1995, σ. 27) ισχυρίζεται ότι, αν οι φυσικές καταστροφές δεν γίνονται γνωστές από τα Μέσα, δεν υφίστανται παρά μόνο για τα τους ανθρώπους που βιώνουν τις τραγικές συνέπειες τους. Χρησιμοποιώντας αυτό το επιχείρημα, εννοεί ότι τα κρίσιμα γεγονότα είναι το αποτέλεσμα της λειτουργίας των Μέσων, να διαμορφώνουν με συγκεκριμένο τρόπο τις ειδήσεις. Σύμφωνα με τον Starn (1976, σ. 13), η κρίση είναι μια πολύτιμη έννοια για τα Μέσα, καθώς τα τελευταία την χρησιμοποιούν για να καταστήσουν μια είδηση ενδιαφέρουσα για το κοινό. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται μέσα από την επένδυση των ειδήσεων με το στοιχείο του δράματος και μέσα από την προώθηση της ιδέας, ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Κατά αυτό τον τρόπο, ακόμη και τα γεγονότα δευτερεύουσας σημασίας καταλήγουν να φαίνονται σημαντικά, το κοινό ταυτίζεται συναισθηματικά με αυτά και αγωνιά για την έκβασή τους.

Κατά τον Bailey (2006), υπάρχει μια συστηματική τακτική, η οποία ακολουθείται από τα Μέσα σε κρίσιμες καταστάσεις. Συγκεκριμένα, το κάθε Μέσο δηλώνει τη σημασία του στο κοινό για την γρήγορη και έγκυρη ενημέρωση του, ισχυριζόμενο ότι βρίσκεται στην «καρδιά των εξελίξεων», ενώ ωθεί τους πολίτες που δεν έχουν ζημιωθεί από κρίση, τους εθνικούς οργανισμούς, αλλά και τη διεθνή κοινότητα να βοηθήσουν τους πληγέντες με όποιο τρόπο μπορούν. Δηλώνουν, επίσης, ότι δίνουν χώρο και χρόνο σε όλες τις πολιτικές πλευρές, για να εκφράσουν τις απόψεις

τους για το γεγονός, έτσι ώστε η κοινή γνώμη να είναι σε θέση να σχηματίσει μια αντικειμενική άποψη για αυτό. Μέσα από την εν λόγω τακτική, τα Μέσα προωθούν στους πολίτες την ιδέα ότι αποτελούν βασικό παράγοντα για τον έλεγχο της κατάστασης.

Η συνηθισμένη διαδικασία κάλυψης της κρίσης από τα σύγχρονα Μέσα είναι η «ζωντανή» αναμετάδοση των γεγονότων. Ειδικότερα, για να είναι ενδιαφέρουσα η είδηση της κρίσης και να προσελκύει το κοινό, ο δημοσιογράφος πρέπει να αναπαριστά την κατάσταση, τη στιγμή που εκείνη εξελίσσεται και σαν να βρίσκεται στον ίδιο χώρο που εκείνη λαμβάνει χώρα (Silva & McGann, 1995). Ταυτόχρονα, ο δημοσιογράφος πρέπει να αναμεταδίδει γλαφυρές εικόνες από το πεδίο της κρίσης, οι οποίες μπορεί να είναι σε οπτική μορφή, όπως, για παράδειγμα, φωτογραφίες ανθρώπων που τρέχουν να σωθούν από μια πυρκαγιά, είτε περιγραφικές εικόνες που μπορεί να σχετίζονται με την αναφορά στα αληθινά θύματα μιας τραγωδίας και στις οικογένειές τους (Apps, 2009, σ. 259).

3.4.1 Η συμπεριφορά των Μέσων προς τα θύματα και τους συγγενείς τους

Ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα σχετικά με την κάλυψη της κρίσης από τα Μέσα, είναι ο τρόπος που τα τελευταία μεταχειρίζονται τα θύματα της κρίσης και τους συγγενείς τους. Πολλές φορές οι δημοσιογράφοι δέχονται αυστηρή κριτική για την κάλυψη των κρίσιμων γεγονότων, με το επιχείρημα ότι γίνονται ενοχλητικοί και δεν επιδεικνύουν σεβασμό στα θύματα και στις οικογένειές τους. Σύμφωνα με τους επικριτές, ο λόγος είναι ότι οι πρώτοι παραβιάζουν την ιδιωτικότητα των πληγέντων προσπαθώντας να εκμαιεύσουν δραματικές ιστορίες ή δημοσιεύοντας πληροφορίες και οπτικοακουστικό υλικό με τη συμμετοχή τους, χωρίς να διαθέτουν την έγκρισή τους. Σύμφωνα με τον Wigley (2003, σ. 40) το δίλημμα που προκύπτει για τους δημοσιογράφους σε τέτοιες καταστάσεις, σχετίζεται με το αν θα επιλέξουν να σεβαστούν τις δύσκολες στιγμές που βιώνουν τα θύματα και οι οικογένειές τους ή αν θα εκμεταλλευτούν αυτό το γεγονός, με σκοπό την εμπορευματοποίησή του πόνου τους.

Σχετικά με αυτό το ακανθώδες ζήτημα, ο ερευνητικός οργανισμός “Nieman Reports” όρισε κάποιους κανόνες αναφορικά, με τον χειρισμό τέτοιων καταστάσεων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η προστασία των θυμάτων και των οικογενειών τους από

την ενδεχόμενη διαστρέβλωση των λόγων τους. Βάσει αυτών των κανόνων, πρέπει να υπάρχει η σύμφωνη γνώμη των θυμάτων για μια συνέντευξη, ενώ η διαδικασία πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες του κάθε συνεντευξιαζόμενου, προκειμένου εκείνος να νιώθει άνετα. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι συνεντευξιαζόμενοι νιώθουν ότι ρυθμίζουν εκείνοι τη διαδικασία και εμπιστεύονται περισσότερες πληροφορίες στον αρμόδιο δημοσιογράφο (Cote & Bucqueroux, 1996).

3.4.2 Η θεωρία επίδρασης του CNN

Μια από τις βασικότερες θεωρίες για τη σημασία της ειδησεογραφικής κάλυψης των κρίσεων είναι αυτή της επίδρασης του CNN. Η θεωρία αυτή αναφέρεται στην επιρροή που ασκούν τα Μέσα στις αποφάσεις της πολιτικής ηγεσίας σε κρίσιμες περιόδους. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη δράση του τηλεοπτικού σταθμού των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, Cable News Network ή CNN, όσον αφορά τη μετάδοση κρίσεων από όλο τον κόσμο, με τρόπο που καθοδηγεί τις αποφάσεις των κυβερνήσεων σχετικά με αυτές. Σύμφωνα με τον Φραγκονικολόπουλο (2005), η εν λόγω θεωρία αναφέρεται στη διαδικασία της κατασκευής μιας πλασματικής εικόνας για τις διεθνείς κρίσεις, χρησιμοποιώντας κυρίως δραματικές ιστορίες και συγκινησιακά φορτισμένη πληροφόρηση, με σκοπό την καθοδήγηση της κρίσης του κοινού και της πολιτικής ηγεσίας. Η θεωρία αυτή χρησιμοποιήθηκε κυρίως τη δεκαετία του 1990 για την ανάλυση της επίδρασης των Μέσων στη διεθνή πολιτική σκηνή (Φραγκονικολόπουλος & Παναγιώτου, 2008).

Όπως αναφέρει ο Douglas Hurd, πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας, η εξωτερική πολιτική καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις εικόνες που προβάλλονται από τα Μέσα, σχετικά με τις σημαντικές διεθνείς κρίσεις (Taylor, 2004, σ. 185-186). Ωστόσο, η θεωρία της επίδρασης του CNN συγκρούεται με τη θεωρία που ανέπτυξαν οι Chomsky και Herman για την κατασκευή της συναίνεσης. Η διαφορά των δύο προσεγγίσεων έγκειται στο ότι η πρώτη πρεσβεύει, ότι τα Μέσα κατευθύνουν την πολιτική ηγεσία, ενώ η δεύτερη πρεσβεύει ότι η πολιτική ηγεσία κατευθύνει τα Μέσα (Robinson, 1999, σ. 303).

Κάποια παραδείγματα διεθνών κρίσεων, στην έκβαση των οποίων διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο η θεωρία της επίδρασης του CNN, αποτελούν ο πόλεμος του Κόλπου το 1991, οι διαμαρτυρίες της πλατείας Τιενανμέν το 1989 και ο

πόλεμος της Βοσνίας το διάστημα 1992-1995, όπου η μετάδοση εικόνων από το πεδίο που έλαβαν χώρα οι κρίσεις, οδήγησε στην παρέμβαση της αμερικανικής κυβέρνησης μέσω της χρήσης ένοπλων δυνάμεων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κάθε κατάσταση (Robinson, 2006, σ. 344).

Παρόλα αυτά, η συγκεκριμένη θεωρία δεν αρκεί για να περιγράψει τη σύνθετη συμπεριφορά των σύγχρονων Μέσων σε καταστάσεις κρίσης, ούτε και την επίδραση που ασκείται στο κοινό και την πολιτική ηγεσία από τα Μέσα (Φραγκονικολόπουλος, 2008). Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στις παραμέτρους που ρυθμίζουν τις λειτουργίες των Μέσων σε έκτακτα περιστατικά, έτσι ώστε να γίνει περισσότερο κατανοητή η δυσκολία του εγχειρήματος, όσον αφορά τη διαχείριση των κρίσεων από τις σημερινές ειδησεογραφικές επιχειρήσεις.

3.4.3 Οι Παράμετροι που επηρεάζουν τις λειτουργίες των Μέσων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης

Αν και η κάλυψη των κρίσιμων γεγονότων για τα Μέσα είναι αναγκαία, πρέπει να σημειωθεί ότι προκαλεί τη διατάραξη της συστηματοποιημένης μεθόδου, που τα ίδια ακολουθούν, για τη συγκρότηση των ειδήσεων. Αυτό συμβαίνει διότι τα έκτακτα περιστατικά, απαιτούν διαφορετική διαχείριση από ότι οι συνηθισμένες ειδήσεις (Altheide, 1976). Ωστόσο, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τις συνηθισμένες ειδήσεις, υπάρχουν κάποιες παράμετροι που διαμορφώνουν τον τρόπο προβολής των έκτακτων περιστατικών από τα Μέσα (Δουλκέρη, 2001, σ. 87). Οι παράμετροι αυτοί είναι οι εξής:

- Η συμφωνία της παρουσίασης των ειδήσεων με την ιδεολογική τοποθέτηση της εκάστοτε ειδησεογραφικής επιχείρησης
- Η επιδίωξη του κέρδους μέσα από την παρουσίαση εμπορικών ειδήσεων
- Η συμμόρφωση με τις τεχνικές μεθόδους συγκρότησης των ειδήσεων που ακολουθεί το κάθε Μέσο
- Η ιεράρχηση που θέτει η κάθε ειδησεογραφική επιχείρηση για τις ειδήσεις, με βάση τις ανάγκες της και τους στόχους που θέλει να επιτύχει

3.4.4 Οι λειτουργίες των Μέσων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης

Ο ενημερωτικός ρόλος των Μέσων δεν περιορίζεται σε μια απλή περιγραφή του συμβάντος. Αντίθετα, οι λειτουργίες του σε μια κρίσιμη κατάσταση είναι πολλές και πρέπει να εξεταστούν σε συνδυασμό με τις παραμέτρους, οι οποίες επηρεάζουν καθοριστικά τη διαδικασία κατασκευής της είδησης (Thompson, 1990, σ. 266). Στη συνέχεια, θα γίνει λόγος για τις τρεις βασικές λειτουργίες των Μέσων κατά τη διάρκεια μιας κρίσης, με σκοπό να εξεταστεί η αλληλεπίδραση τους με τις προαναφερθείσες παραμέτρους.

A). Εμπορική λειτουργία

Πριν από κάθε άλλη επιδίωξη τους, τα Μέσα, ως αμιγώς επαγγελματικές επιχειρήσεις, εστιάζουν κυρίως στο σκοπό του κέρδους. Κατά συνέπεια, δίνουν περισσότερη προσοχή στον τρόπο που θα ικανοποιηθεί η οικονομική ευμάρεια της επιχείρησης, παρά στην ενημερωτική της λειτουργία. Για το λόγο αυτό, το στοιχείο του δράματος, όπως επίσης και η επιλογή της δημοσιοποίησης μόνο των πληροφοριών που θα προκαλέσουν την συναισθηματική ταύτιση του κοινού, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις, για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός. Στην περίπτωση μιας κρίσης, λοιπόν, τα Μέσα παρεμβαίνουν στο γεγονός αλλάζοντας κάποια στοιχεία του, με σκοπό να δοθεί έμφαση στην τραγικότητα του και όχι τόσο στην αντικειμενική περιγραφή του. Έτσι, αντί να καλλιεργηθεί στους πολίτες η αίσθηση της ασφάλειας σε αυτές τις δύσκολες στιγμές, αυξάνεται ο φόβος τους (Glassner, 1999/2010, σ. 29).

Μια συνηθισμένη τακτική που ακολουθούν τα Μέσα κατά τη διάρκεια της κάλυψης μιας κρίσης, είναι, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, η εστίαση σε προσωπικές ιστορίες ανθρώπων που έχουν υποστεί τις τραγικές συνέπειες του γεγονότος, είτε είναι θύματα είτε συγγενείς θυμάτων. Στόχος μέσα από αυτή τη διαδικασία είναι το κοινό να ταυτιστεί συναισθηματικά με την προβαλλόμενη ιστορία. Ωστόσο, αυτή η τακτική ενδεχομένως να έχει ως αποτέλεσμα τη μετάδοση μιας παραποιημένης εικόνας όσον αφορά τις πραγματικές συνέπειες της κατάστασης. Πολλές φορές, οι πολίτες δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν αυτή τη διαδικασία επένδυσης των ειδήσεων με το στοιχείο του προσωπικού δράματος και της υπερβολής και καταλήγουν να έχουν μια αλλοιωμένη άποψη για τα γεγονότα (Wenger, James & Faupe, 1980, σ. 40).

B). Ηγετική λειτουργία

Η ηγετική λειτουργία των Μέσων σε περιόδους κρίσης σχετίζεται με το μοντέλο της Newman (1974), σύμφωνα με το οποίο παρατηρείται μια σπειροειδής γραμμή σιωπής της κυβέρνησης και μια σπειροειδής γραμμή διεύρυνσης της σημασίας των Μέσων. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, οι κυβερνητικοί φορείς του κράτους, λόγω του ότι δυσκολεύονται να αντιληφθούν το μέγεθος του προβλήματος και να λάβουν τις απαραίτητες αποφάσεις, συχνά δεν παίρνουν θέση για αυτό δημοσίως. Σε αυτές της περιπτώσεις, ο ρόλος των Μέσων γίνεται ολοένα και σημαντικότερος, καθώς αποτελούν τη μοναδική πηγή γνώσης για τους πολίτες. Κατά αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται από τα Μέσα μια συγκεκριμένη εικόνα για την κρίση, την οποία οι πολιτικοί φορείς πρέπει στη συνέχεια να λάβουν υπόψιν τους, για να σχεδιάσουν την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Ωστόσο, η τάση των Μέσων να προσδίδουν στις ειδήσεις μία δραματική χροιά, με σκοπό να τις καταστήσουν πιο ενδιαφέρουσες, έχει ως αποτέλεσμα, το στοιχείο της υπερβολής να υπερισχύει της ενημέρωσης, τροποποιώντας το πραγματικό γεγονός σε κάτι πολύ πιο σοβαρό από ό,τι πραγματικά είναι. Λόγω, λοιπόν της διόγκωσης της κρίσης αλλά και της απαθούς στάσης των κυβερνητικών φορέων αναφορικά με την τελευταία, αυξάνεται ακόμη περισσότερο η ανησυχία των πολιτών για την εξέλιξή της (Glassner, 1999/2010, σ. 29).

Γ). Συνεργατική λειτουργία

Τέλος, μπορεί η εμπορική λειτουργία των Μέσων να επισκιάζει την ενημερωτική τους διάσταση, ωστόσο η συνεργατική τους λειτουργία διαδραματίζει τον ίδιο σημαντικό ρόλο στη διαχείριση μιας κρίσης. Στη μελέτη του για την δραστηριότητα των Μέσων σε κρίσιμα περιστατικά, ο Quarantelli (1988, σ. 377) επισημαίνει ότι η λειτουργία των Μέσων είναι πολύ σημαντική, όσον αφορά τις οδηγίες που δίνουν στους πολίτες, για να αποφύγουν τον κίνδυνο κατά τη διάρκεια μιας κρίσης. Λόγω της ικανότητας των ίδιων να απευθύνονται στο σύνολο της κοινωνίας και να αποτελούν μοναδικό εργαλείο για την ενημέρωσή της, η συμβολή τους στον καθησυχασμό των πολιτών σε τέτοιες κρίσιμες περιόδους, θεωρείται καθοριστική. Για

το λόγο αυτό, οι δημοσιογράφοι συνηθίζουν να συνεργάζονται με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνεχής και ακριβούς πληροφόρηση του κοινού, με σκοπό και των δύο πλευρών την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Κεφάλαιο 4. Έρευνες για τις αναπαραστάσεις κρίσεων από τα Μέσα

Στο παρελθόν έχει διεξαχθεί ένας μεγάλος αριθμός επιστημονικών ερευνών με αντικείμενο τις αναπαραστάσεις φυσικών καταστροφών και άλλων κρίσεων από τα Μέσα. Αρκετές από τις εν λόγω έρευνες μελετήθηκαν με σκοπό την κατανόηση του τρόπου εξέτασης του σχετικού ερευνητικού αντικειμένου και, στη συνέχεια, για τη διεκπεραίωση της παρούσας έρευνας. Στο σημείο αυτό, λοιπόν, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά σε κάποιες από αυτές, έτσι ώστε να γίνει μια σύγκριση του τρόπου ανάλυσης του εκάστοτε θέματος με τον τρόπο ανάλυσης του θέματος στη συγκεκριμένη εργασία. Να σημειωθεί ότι η αναζήτηση των ερευνών δεν περιορίστηκε μόνο σε αυτές που πραγματεύονται αποκλειστικά και μόνο φυσικές καταστροφές, αλλά συμπεριέλαβε και έρευνες που αφορούν τη διαχείριση και άλλων ειδών κρίσης από τα Μέσα. Για τη αναζήτηση των σχετικών ερευνών στο Διαδίκτυο, αρχικά χρησιμοποιήθηκε το λήμμα «Αναπαραστάσεις των Μέσων και Φυσικές Καταστροφές», με το οποίο εντοπίστηκε ένας αξιοσημείωτος αριθμός από αυτές. Στη συνέχεια, αναζητήθηκαν αντίστοιχες ξενόγλωσσες έρευνες, με το λήμμα “New Media and Natural Disasters”, το οποίο βοήθησε επίσης στο εντοπισμό ενός μεγάλου αριθμού ερευνών, σχετικών με το παρόν αντικείμενο μελέτης. Οι αναφερόμενες έρευνες χωρίζονται σε τρεις ενότητες, ανάλογα με τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε για την υλοποίησή τους, δηλαδή με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου, με τη μέθοδο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου ή με μια διαφορετική μέθοδο έρευνας.

4.1 Έρευνες με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου

Από την διαδικασία, που προαναφέρθηκε, εντοπίστηκαν αρκετές ενδιαφέρουσες μελέτες, οι οποίες χρησιμοποιούν ως ερευνητικό εργαλείο τη μέθοδο την Ανάλυσης Περιεχομένου. Μια από αυτές είναι η μελέτη της Κικουδή - Ξιαρχοπούλου (2009) για το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, με τίτλο «Η νοηματική πλαισίωση της πυρκαγιάς στην Πάρνηθα και των σχετικών κινητοποιήσεων διαμαρτυρίας του καλοκαιριού του 2007 μέσα από τα ελληνικά ιστολόγια (blogs)». Η εν λόγω έρευνα μελετά το γεγονός της φωτιάς στην Πάρνηθα το καλοκαίρι του 2007 από τα εναλλακτικά Μέσα, και συγκεκριμένα τα ιστολόγια, ενώ το στοιχείο στο οποίο επικεντρώνεται είναι η οργάνωση μιας διαμαρτυρίας, με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση των πολιτών, αλλά και την αφύπνιση της πολιτικής ηγεσίας σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Ειδικότερα, η έρευνα εξετάζει τα πλαίσια που διαμορφώνουν τη διαμαρτυρία, καθώς και την υπόθεση, αν η τελευταία αποτελεί μέρος ενός ολόκληρου κινήματος ή απλώς μια μεμονωμένη αντίδραση.

Η Ανάλυση Περιεχομένου χρησιμοποιείται σε ποιοτικό αλλά και ποσοτικό επίπεδο, ενώ το ερευνητικό υλικό προέρχεται από τα κείμενα που αναρτήθηκαν σε συγκεκριμένα ιστολόγια με θέμα τη φωτιά στην Πάρνηθα το 2009, αλλά και από τους συνδέσμους που αυτά περιείχαν. Το διάστημα που εξετάζεται είναι περίπου ενός μήνα, ενώ οι κατηγορίες περιεχομένου που μελετώνται είναι: η αναγνώριση του προβλήματος, η απόδοση ευθύνης για αυτό, η αντιμετώπιση του, οι στόχοι της διαμαρτυρίας, τα χαρακτηριστικά της και τα συναισθήματα που συνόδευαν το γεγονός της φωτιάς.

Μέσα από την ανάλυση αυτών των στοιχείων προκύπτουν κάποια συμπεράσματα. Ένα από αυτά, είναι ότι οι συντάκτες των κειμένων στα συγκεκριμένα ιστολόγια εκφράζουν τη λύπη τους για τη φυσική καταστροφή και, μάλιστα, η λύπη αυτή δεν πηγάζει από την ζημίωση του ανθρώπου λόγω της καταστροφής φυσικών πόρων που του είναι χρήσιμοι, αλλά από την καταστροφή της φύσης καθαυτής. Άλλο ένα βασικό συμπέρασμα είναι ότι η απογοήτευση των συντακτών από τους κρατικούς φορείς και η συνειδητοποίηση ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην ομαδική δραστηριοποίηση των πολιτών, έτσι ώστε να προστατευτεί το περιβάλλον από τα πολιτικά συμφέροντα. Επίσης, διαπιστώνεται ότι η απογοήτευση και η έλλειψη

εμπιστοσύνης προς τους κρατικούς φορείς οδήγησε στην διαμόρφωση μιας κινητοποίησης χωρίς κομματικά κριτήρια και πολιτικούς χρωματισμούς.

Αντίθετα, δεν εξάγεται ένα ασφαλές συμπέρασμα σχετικά με το αν η διαμαρτυρία αποτελεί μεμονωμένη αντίδραση ή μέρος ενός γενικότερου κινήματος, καθώς τα κείμενα των συγγραφέων δεν αναφέρονταν σε συλλογικές ιδέες για μια επαναστατική κίνηση, ενώ, πέρα από την περίπτωση της Πάρνηθας δεν υπήρξε αναφορά σε γενικότερα πολιτικά ζητήματα. Παρόλα αυτά, η συγκεκριμένη διαμαρτυρία αποτέλεσε μια αρχή για τις κινητοποιήσεις που έγιναν μετά το συμβάν της Πάρνηθας και είναι ένα αντικείμενο ανάλυσης για τις σημερινές κινητοποιήσεις και κυρίως αυτές που οργανώνονται μέσω του διαδικτύου, καθώς έχουν ταχύτερη και μεγαλύτερη εξάπλωση (Ξιαρχοπούλου, 2009).

Άλλη μια σχετική έρευνα, η οποία συγκέντρωσε την προσοχή μας, είναι αυτή της Λουκοπούλου (2012) για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Ανθρωπιστικές Κρίσεις (πόλεμος & συγκρούσεις) και ΜΜΕ – Η Διαχείριση του σεισμού της Αϊτής από τον ελληνικό Τύπο». Η έρευνα επικεντρώνεται στην αναπαράσταση του φονικού σεισμού της Αϊτής το 2012 από τέσσερις μεγάλες ημερήσιες εφημερίδες της Αθήνας (Ριζοσπάστης, Ελευθεροτυπία, Το Βήμα, Καθημερινή). Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιείται ποιοτική και ποσοτική Ανάλυση Περιεχομένου των άρθρων των εφημερίδων, που σχετίζονται με το γεγονός, για το διάστημα περίπου ενός μήνα. Οι υποθέσεις που εξετάζονται είναι οι εξής: αν οι σχετικές με τον σεισμό ειδήσεις ενέχουν το στοιχείο του δράματος και της υπερβολής, αν υπάρχει διαφορετική απεικόνιση της κρίσης από την κάθε εφημερίδα ανάλογα με την ιδεολογική της τοποθέτηση και αν η επικοινωνιακή τακτική της κάθε εφημερίδας είναι ίδια ή διαφορετική με τις υπόλοιπες.

Από την ανάλυση του δείγματος, εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο Τύπος ασκεί σημαντική επιρροή στο κοινό, ενώ χρησιμοποιεί στοιχεία υπερβολής για να προσδώσει σημασία στις ειδήσεις και να προσελκύσει τους αναγνώστες. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι τελευταίοι ευαισθητοποιούνται και παρέχουν τη βοήθειά τους στους πληγέντες, χωρίς να γνωρίζουν την τακτική των Μέσων, που τους υποβάλλει σε αυτή την ενέργεια. Έτσι αποδεικνύεται ότι η σημασία του σεισμού της Αϊτής ως φυσική καταστροφή δεν σχετίζεται μόνο με το θέμα αυτό καθαυτό, αλλά στη σημασιοδότησή του συμβάλλουν καθοριστικά τα Μέσα, τα οποία προβάλλουν το συμβάν με συγκεκριμένο τρόπο

προωθώντας μια διαμεσολαβημένη αντίληψη για αυτό. Ο στόχος της ευαισθητοποίησης του κοινού μέσα από αυτήν την τακτική επετεύχθη και στην περίπτωση του σεισμού της Αϊτής, όπου οι ελληνικές εφημερίδες επένδυσαν σε μεγάλο βαθμό τις αναφορές τους στην κρίση με το στοιχείο του δράματος και κατά αυτόν τον τρόπο, μια χώρα ταυτίστηκε με το δράμα μιας, ίσως και άγνωστης μέχρι τότε, άλλης χώρας. Κατ' επέκταση γίνεται κατανοητό ότι η ανθρωπιστική βοήθεια δεν προέρχεται πάντα από την ανιδιοτέλεια μιας χώρας προς μια άλλη, αλλά πολλές φορές, μέσα από αυτή την κίνηση, μπορεί να εξυπηρετούνται οι σκοπιμότητες των κυβερνητικών φορέων. (Λουκοπούλου, 2012).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η έρευνα του Safarov (2019) για το Πανεπιστήμιο Περιβάλλοντος της Οτάβας, με τίτλο “Framing Environmental Dilemmas: The ethical positioning of the seal hunt in two Canadian newspapers”. Η συγκεκριμένα έρευνα ασχολείται με ένα αρκετά αμφιλεγόμενο περιβαλλοντικό ζήτημα, το οποίο είναι το κυνήγι της φώκιας. Ειδικότερα, εξετάζεται ο τρόπος προβολής του θέματος από δύο канаδέζικες εφημερίδες (Globe and Mail και The Telegraph), κατά το έτος 2009. Η χρονολογία είναι καθοριστική, καθώς το 2009 απαγορεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η εισαγωγή προϊόντων φώκιας, στα πλαίσια της εφαρμογής της πολιτικής της προστασίας των ζώων.

Το ερευνητικό υλικό προέρχεται από τα σχετικά άρθρα των δύο εφημερίδων. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, προκύπτει το συμπέρασμα ότι παρουσιάζεται περισσότερο η οικονομική διάσταση και πολύ λιγότερο η ηθική διάσταση του θέματος, ενώ οι θηρευτές της φώκιας παρουσιάζονται ως άνθρωποι που επιτελούν το επαγγελματικό τους καθήκον στηρίζοντας την οικονομία, μέσα από το εμπόριο προϊόντων φώκιας.

Το γενικότερο συμπέρασμα που εξάγεται από την έρευνα είναι, ότι η άποψη των ανθρώπων για τα ζώα εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τα οφέλη που εκείνοι αποκομίζουν από αυτά, ενώ διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει μια ορθή και κοινή δεοντολογία όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η εφαρμογή μιας νέας περιβαλλοντικής ηθικής, η οποία θα έχει ως κίνητρο την απόδοση αξίας στα ζώα, χωρίς αυτή να εξαρτάται από τη χρησιμότητά τους για το ανθρώπινο είδος. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίζεται η επιδίωξη της βελτίωσης της σχέσης του ανθρώπου με τα ζώα και η τήρηση μιας ευσυνείδητης στάσης απέναντι στα

γενικότερα περιβαλλοντικά ζητήματα, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η αντιμετώπιση τους (Safarov, 2019).

Μια ακόμη ενδιαφέρουσα έρευνα είναι αυτή των Paveglio, Norton και Carroll (2011) για το επιστημονικό περιοδικό Human Ecology Review, με τίτλο “Fanning the Flames? Media Coverage during Wildfire Events and its Relation to Broader Societal Understandings of the Hazard”. Το θέμα της έρευνας είναι η κάλυψη δύο περιπτώσεων πυρκαγιάς το καλοκαίρι του 2006, σε δύο διαφορετικές πολιτείες της Αμερικής, την Ουάσινγκτον και την Καλιφόρνια, από δύο αντίστοιχες τοπικές εφημερίδες (Complex Columbia & Day Fire). Στο πλαίσιο αυτό, ερευνώνται τα σχετικά άρθρα των εν λόγω εφημερίδων, για ένα διάστημα περίπου δύο μηνών. Ο βαθύτερος όμως σκοπός της έρευνας είναι η εξέταση των ζητημάτων που προβάλλει ο Τύπος, σε περιπτώσεις εκδήλωσης πυρκαγιάς, και η ανάλυση τους με βάση το κριτήριο της παιδείας πυροπροστασίας που διαθέτουν οι πολίτες.

Η αρχική υπόθεση των ερευνητών είναι ότι η δημοσιογραφική κάλυψή των πυρκαγιών ρυθμίζεται από βαθύτερες κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους, οι οποίες επηρεάζουν την ειδησεογραφία στο σύνολό της. Αυτές οι παράμετροι οδηγούν την κάλυψη των πυρκαγιών να κινείται σε ένα περιορισμένο πλαίσιο, αναδεικνύοντας μόνο κάποιες από τις ποικίλες διαστάσεις της. Έπειτα από την ανάλυση του δείγματος, η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνεται και, συγκεκριμένα, αποδεικνύεται ότι τα Μέσα αντιμετωπίζουν την πυρκαγιά τις περισσότερες φορές ως κίνδυνο για τις περιουσίες των πολιτών. Ταυτόχρονα, οι δημόσιες εκτάσεις γης χαρακτηρίζονται ως μη ιδιοκτησία των πολιτών, ενώ η πυροπροστασία αντιμετωπίζεται ως αναγκαία για την ασφάλεια της ιδιωτικής ιδιοκτησίας.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι ερευνητές είναι, ότι η επικέντρωση της συζήτησης από τα Μέσα στις πυρκαγιές ως κίνδυνο για την ιδιωτική ιδιοκτησία, οδηγεί σε αποκλεισμό των υπόλοιπων εξίσου σημαντικών διαστάσεων του προβλήματος, με συνέπεια οι πολίτες να αγνοούν τις τελευταίες. Οι διαστάσεις αυτές είναι η προσωπική ευθύνη των ίδιων για την εκδήλωση μιας πυρκαγιάς, ειδικά αυτών που ζουν σε ευάλωτες περιοχές, οι τρόποι προστασίας τους σε τέτοιες περιπτώσεις, η λήψη προληπτικών μέτρων για την αποφυγή παρόμοιων κινδύνων και η επίγνωση των επιπτώσεων μιας τέτοιας καταστροφής σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Μέσα από την έρευνα παρατηρείται ακόμη, ότι τα Μέσα αντιμετωπίζουν τις

δημόσιες εκτάσεις γης ως λιγότερο σημαντικές από τις περιουσίες των πολιτών, καθώς τονίζουν ότι δεν ανήκουν στους πολίτες, κάτι που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αδιαφορία των τελευταίων για την πυροπροστασία, άρα και την αύξηση του κινδύνου για την εκδήλωση πυρκαγιάς σε αυτές τις περιοχές.

Από την άλλη πλευρά, για την πολύπλευρη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις πυρκαγιές, οι ερευνητές προτείνουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των επιστημόνων και των ειδικών εμπειρογνομόνων στην ειδησεογραφική κάλυψη, ώστε να προβάλλονται όλες οι διαστάσεις του θέματος. Σε αυτό το πλαίσιο, τα Μέσα, θα έπρεπε να προβάλουν τις δημόσιες εκτάσεις γης ως ιδιοκτησία όλων, που επηρεάζει άμεσα και την ατομική ιδιοκτησία, έτσι ώστε οι πολίτες να είναι πιο προσεκτικοί και ευσυνείδητοι στον τρόπο που συμπεριφέρονται στις πρώτες και έτσι να μειωθεί ο κίνδυνος πυρκαγιάς λόγω αδιαφορίας τους. Τέλος, όπως αναφέρουν οι ερευνητές, τα Μέσα θα έπρεπε να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ των πολιτών και των υπεύθυνων για την πυροπροστασία, έτσι ώστε να μειωθεί, από τη μία πλευρά, η ανησυχία των πολιτών για την ατομική τους ιδιοκτησία, αλλά και από την άλλη πλευρά, να διευκολυνθεί το έργο των εμπειρογνομόνων, μέσα από τη συλλογή πληροφοριών από τους κατοίκους επικίνδυνων περιοχών για την εκδήλωση πυρκαγιάς (Paveglio, Norton & Carroll, 2011).

4.2 Έρευνες με τη μέθοδο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου

Εκτός από τις σχετικές με το θέμα μελέτες που χρησιμοποιούν ως μεθοδολογικό εργαλείο την Ανάλυση Περιεχομένου, εντοπίστηκαν και δύο μελέτες με τη χρήση της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, οι οποίες καταλήγουν σε σημαντικά ευρήματα. Η μία από αυτές είναι η έρευνα των Σημιαίκη και Τσαπάρα (2016) του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας, με τίτλο «Πυρκαγιές στην Ηλεία 2007. Σύγκριση και ανάλυση της παρουσίας του θέματος από τηλεοπτικούς, διαδικτυακούς σταθμούς και δημοσιογράφους των Έντυπων Μέσων. Δημοσιογραφική αποτύπωση της σημερινής κατάστασης 8 χρόνια μετά». Αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας είναι η αναπαράσταση των πυρκαγιών που εκδηλώθηκαν στην περιοχή της Ηλείας Πελοποννήσου το καλοκαίρι του 2007 από τα Μέσα και, ειδικότερα, η συγκριτική ανάλυση της παρουσίας του γεγονότος από την τηλεόραση, τον Τύπο και τις ειδησεογραφικές ιστοσελίδες.

Το υλικό που χρησιμοποιείται για την έρευνα είναι τα εξώφυλλα και τα άρθρα εφημερίδων εθνικής εμβέλειας (Έθνος, Πρώτη, Derby Sports, Αγγελιοφόρος, Espresso, Ελευθεροτυπία, Απογευματινή, Goal και Αυριανή) τα ρεπορτάζ των δελτίων ειδήσεων τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας (ANTENNA, MEGA, ALPHA και ALTER) και τα άρθρα ειδησεογραφικών ιστοσελίδων (in.gr και ethnos.gr) τα οποία σχετίζονται με το γεγονός. Το διάστημα που ερευνάται είναι από τις 24 έως τις 31 Αυγούστου 2007.

Όπως διαπιστώνεται από την ανάλυση του δείγματος, τα Μέσα εστίασαν σε έξι θεματικές ενότητες ως προς την ενημέρωση του κοινού: στη «ζωντανή» αναμετάδοση των γεγονότων, στον αριθμό των νεκρών και των τραυματιών, στη διαχείριση του γεγονότος από τους κρατικούς φορείς, στις υλικές ζημιές στους αρχαιολογικούς χώρους με επίκεντρο την Αρχαία Ολυμπία, στους δράστες και στην αντιμετώπιση της κατάστασης.

Παρατηρείται, ακόμη, ότι η διαχείριση μιας φυσικής καταστροφής διαφέρει για το κάθε Μέσο, ενώ όλα τα Μέσα σε τόσο κρίσιμες περιόδους επικεντρώνονται στο γεγονός παρεμβαίνοντας στη συνηθισμένη διαδικασία της ειδησεογραφίας και ενημερώνοντας το κοινό για όλες τις εξελίξεις. Κατά συνέπεια, τα Μέσα αποτελούν βασικό παράγοντα για την έκβαση της κρίσης, καθώς πληροφορούν συνεχώς το κοινό για την αποφυγή των κινδύνων, την εξέλιξη της κατάστασης, τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισής της. Για το λόγο αυτό, οι πληροφορίες σε τόσο κρίσιμες καταστάσεις πρέπει να είναι ακριβείς και από επαληθευμένες πηγές, καθώς η παραπληροφόρηση μπορεί να οδηγήσει σε άσχημες επιπτώσεις για τους ανθρώπους που βιώνουν την κρίση.

Ταυτόχρονα, συμπεραίνεται ότι η μεγαλύτερη μερίδα του Τύπου άσκησε έντονη κριτική στη συμπεριφορά της ηγεσίας αναφορικά με την κατάσταση, γεγονός που εν μέρει οφείλεται στην πολιτική γραμμή κάποιων εφημερίδων. Αντίθετα, οι εφημερίδες που υποστήριζαν ιδεολογικά την πολιτική ηγεσία, προωθούν αισιόδοξα και ελπιδοφόρα μηνύματα στους πολίτες. Τέλος, αποδεικνύεται ότι η ενημέρωση που παρείχαν οι ειδησεογραφικές ιστοσελίδες προέρχεται κατά κύριο λόγο από το υλικό των τηλεοπτικών ρεπορτάζ και τις ανακοινώσεις των κρατικών φορέων, χωρίς να προσφέρουν κάποιο σχόλιο ή κάποια επιπλέον πληροφορία στους αναγνώστες, ενώ,

μέσα από τη χρήση του δραματικού στοιχείου στις ειδήσεις επιδιώχθηκε η προσέλκυση του κοινού. (Σημαιάκη & Τσαπάρα, 2016).

Η δεύτερη σχετική έρευνα, με τη μέθοδο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, η οποία αξίζει να σημειωθεί, είναι αυτή των Suroko, Muktiyo και Rahmanto (2019), για το επιστημονικό περιοδικό “International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding” με τίτλο “Construction of Reality in Post-Disaster News on Television Programs: Analysis of Framing in "Sulteng Bangkit" News Program on TVRI”. Αντικείμενο της εν λόγω έρευνας είναι οι αναπαραστάσεις των φυσικών καταστροφών του σεισμού και του τσουνάμι που προκλήθηκε στην Ινδονησία τον Οκτώβριο του 2018, από τον τηλεοπτικό σταθμό της Ινδονησίας TVRI.

Μέσα από τη συγκεκριμένη μελέτη επιδιώκεται η εξέταση της πλαισίωσης των γεγονότων από το ειδικό πρόγραμμα “Sulteng Bangkit”, που χρησιμοποίησε ο τηλεοπτικός σταθμός μετά από την καταστροφή, για τη μετάδοση ειδήσεων σχετικών με την ανάκαμψη των πολιτών του νησιού Σουλαουέζι της Ινδονησίας. Ειδικότερα, σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη του τρόπου διαμόρφωσης της πραγματικότητας, από τους συντελεστές του TVRI αναφορικά με την ειδησεογραφική κάλυψη του σεισμού και του τσουνάμι που τον ακολούθησε.

Από την έρευνα αποδεικνύεται ότι η κοινωνία εξακολουθεί να εξαρτάται από τα Μέσα για την ενημέρωσή του αναφορικά με την καταστροφή και για αυτό το λόγο τα ίδια διαμορφώνουν την επικρατούσα κατάσταση στις περιοχές που έχουν πληγεί. Επίσης, αποδεικνύεται ότι ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας TVRI χρησιμοποιώντας το ειδικό πρόγραμμα "Sulteng Bangkit" κάλυψε την φυσική καταστροφή εστιάζοντας στους τρόπους αντιμετώπισης των συνεπειών της τελευταίας, μέσω του οποίου πρόβαλε τον αγώνα των κρατικών φορέων για την αποκατάσταση της περιοχής.

Ο σταθμός TVRI, όμως, δεν περιορίστηκε στην ενημερωτική του λειτουργία, αλλά αποτέλεσε και παράγοντα εμψύχωσης των πληγέντων, εκπέμποντας μηνύματα αισιοδοξίας, ώστε οι πολίτες να προσπαθήσουν να ανακάμψουν και να έχουν πίστη στη βελτίωση της κατάστασης. Παράλληλα, προβάλλοντας κατά κύριο λόγο τη σημασία της πολιτικής ηγεσίας για τον έλεγχο της κατάστασης, ο σταθμός αύξησε τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις των πολιτών για τη συμβολή των κρατικών φορέων στις δύσκολες στιγμές που οι ίδιοι περνούσαν (Suroko, Muktiyo & Rahmanto, 2019).

4.3 Έρευνες με άλλα μεθοδολογικά εργαλεία

Από την αναζήτηση σχετικών ερευνών με τις αναπαραστάσεις φυσικών καταστροφών από τα Μέσα, προέκυψαν, επίσης, τρεις έρευνες με διαφορετικά μεθοδολογικά εργαλεία από τα προαναφερθέντα. Η πρώτη είναι αυτή του Murthy (2011), για το επιστημονικό περιοδικό “Information, Communication and Society”, με τίτλο “New Media and Natural Disasters”. Η ίδια ασχολείται με την παρουσίαση του τσουνάμι στον Ινδικό Ωκεανό το 2004 από ένα ιστολόγιο που δημιουργήθηκε από δημοσιογράφους της Νότιας Ασίας με την ονομασία “Chiens Sans Frontiers”.

Η υπόθεση που εξετάζεται είναι, αν τα νέα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας λειτουργούν ως υποστηρικτές της δημοκρατίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τον ερευνητή αν αυτό συμβαίνει, οφείλεται στο ότι η ενημέρωση στα παραδοσιακά Μέσα ρυθμίζεται από κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες, έχει στοιχεία δραματοποίησης χάριν εντυπωσιασμού και προσέλκυσης του κοινού κι έτσι επηρεάζεται κατά πολύ η αντικειμενικότητά της. Αντίθετα, στα ιστολόγια επικρατεί περισσότερη ελευθερία λόγου, οι δημοσιογράφοι είναι πιο ανεξάρτητοι και έτσι συντάσσουν περισσότερο αντικειμενικά άρθρα. Ταυτόχρονα, διερευνάται, αν υπάρχει κάποιο ψηφιακό χάσμα ανάμεσα στους πολίτες της Νότιας Ασίας και, αν ναι, πώς ορίζεται η σημασία του. Τέλος, αναλύεται η δυνατότητα αυτοεκπροσώπησης των πληγέντων μέσα από τα ιστολόγια, καθώς και η δυνατότητα των ίδιων να μοιράζονται τις προσωπικές τους εμπειρίες από την καταστροφή, χωρίς κάποια διαμεσολάβηση από τα Μέσα.

Για την ανάλυση του ερευνητικού υλικού χρησιμοποιείται ποιοτική μέθοδος έρευνας, και συγκεκριμένα η ψηφιακή εθνογραφία, ενώ το δείγμα προέρχεται από τις δημοσιεύσεις στο εν λόγω ιστολόγιο και τα σχόλια που αναρτήθηκαν σε αυτές. Από την ανάλυση του δείγματος προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: Τα διεθνή Μέσα Ενημέρωσης δίνουν πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα στα θύματα της καταστροφής που προέρχονται από δυτικές χώρες παρά στους ιθαγενείς που πλήττονται από την καταστροφή, ενώ τα ινδικά παραδοσιακά Μέσα έχουν μια πιο έντονη τάση προς τη δραματοποίηση της κατάστασης, από ότι τα διεθνή Μέσα. Παράλληλα, όσοι συμμετέχουν στο ιστολόγιο, το αντιμετωπίζουν ως έναν χώρο κάλυψης των εξελίξεων της φυσικής καταστροφής με αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς να εξυπηρετούνται

κοινωνικά και πολιτικά συμφέροντα, όπως γίνεται σε μεγάλο βαθμό στα παραδοσιακά Μέσα.

Σχετικά με την αρχική υπόθεση του ερευνητή, ότι υπάρχει ένα ψηφιακό χάσμα στους κατοίκους της Νότιας Ασίας, η ίδια επιβεβαιώνεται, καθώς μεγάλη μερίδα του πληθυσμού αποδείχτηκε ότι δεν έχει την ικανότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο και έτσι στερείται τη δυνατότητα συμμετοχής στα ιστολογία. Παρόλα αυτά, φαίνεται ότι το συγκεκριμένο ιστολόγιο προσέφερε μεγαλύτερη ελευθερία λόγου, πολύ μεγαλύτερη ποικιλία πληροφοριών και περισσότερο αντικειμενική ενημέρωση για το γεγονός. Η βασικότερη, όμως, διαπίστωση είναι ότι οι παραγωγοί των κειμένων παρουσίασαν μια διαφορετική οπτική της ενημέρωσης από τα παραδοσιακά Μέσα της Νότιας Ασίας, περιορίζοντας την απήχηση των τελευταίων.

Οι δύο επόμενες έρευνες, που θα αναφερθούν στη συνέχεια, αφορούν το ίδιο ερευνητικό αντικείμενο με αυτό της παρούσας εργασίας, δηλαδή την πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018. Αν και οι ίδιες προσεγγίζουν το θέμα από μία διαφορετική οπτική γωνία από αυτήν που θα επιδιωχθεί στην συγκεκριμένη εργασία, αξίζει να σημειωθούν λόγω της κοινής τους θεματολογίας με την τελευταία.

Ειδικότερα, η έρευνα των Λαγουβάρδου, Κοτρώνη, Γιάνναρου και Ντάφη (2019), για το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, με τίτλο “Meteorological conditions conducive to the rapid spread of the deadly wildfire in eastern Attica, Greece” ασχολείται με το θέμα της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι εξετάζοντας τις μετεωρολογικές συνθήκες, κάτω από τις οποίες προέκυψε το γεγονός. Ταυτόχρονα, εξετάζει τη χρησιμότητα του συστήματος πρόγνωσης εξάπλωσης πυρκαγιάς “WRF-SFIRE” στην αντιμετώπιση της συγκεκριμένης περίπτωσης. Στόχος της έρευνας είναι να βοηθήσει, μέσω των ευρημάτων της, στην βελτίωση των αντανakλαστικών ικανοτήτων της πολιτικής πυροπροστασίας στην Ελλάδα, ως έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς της χώρας.

Έπειτα από τη διερεύνηση των στοιχείων, προκύπτει ότι η ραγδαία εξάπλωση της πυρκαγιάς στο Μάτι οφειλόταν κατά κύριο λόγο στις καιρικές συνθήκες εκείνης της ημέρας, ενώ η λειτουργία του συστήματος “WRF-SFIRE” αποδείχτηκε σωτήρια για τους κατοίκους της περιοχής, καθώς εκτίμησε με ακρίβεια την πορεία της πυρκαγιάς και βοήθησε στην αντιμετώπιση της επερχόμενης καταστροφής. (Λαγουβάρδος, Κοτρώνη, Γιάνναρου & Ντάφης, 2019).

Από την ανάλυση των άρθρων διαπιστώνεται επίσης, ότι η συνεχής ανανέωση και η απήχηση του ιστολογίου ήταν αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας των συγγραφέων και όχι μιας μεμονωμένης, ατομικής προσπάθειας. Αυτό βοήθησε ακόμη περισσότερο στον εκδημοκρατισμό της ενημερωτικής λειτουργίας του ιστολογίου, καθώς ήταν ένα μέσο στο οποίο είχαν συμμετοχή πολλοί άνθρωποι, με διαφορετικές απόψεις και κάλυπταν τις διαφορετικές ανάγκες του κάθε αναγνώστη (Murthy, 2011).

Τέλος, η έρευνα του Blandford (2019), Ομότιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Penn University Park της Πενσυλβάνια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, με τίτλο “Burn Baby Burn – Controlling the Risk of Wildfires in Greece” αφορά, επίσης, την πυρκαγιά που σημειώθηκε στο Μάτι τον Ιούλιο του 2018. Η συγκεκριμένη έρευνα διεξήχθη στα πλαίσια των ετήσιων συναντήσεων της Εταιρείας Αγροτικής Οικονομίας, στο Πανεπιστήμιο Warwick, του Ηνωμένου Βασιλείου, το διάστημα από 15 έως 17 Απριλίου 2019.

Ο ερευνητής, με γνώμονα την έκταση και τις συνέπειες της πυρκαγιάς, αναγνωρίζει την ανάγκη για την αναδιοργάνωσή της πολιτικής πυροπροστασίας της Ελλάδας και επικεντρώνεται στην παράθεση κάποιων τρόπων πρόσληψης και αντιμετώπισης των συχνών εκδηλώσεων πυρκαγιάς, έτσι ώστε να μην επαναληφθούν οι τραγικές συνέπειες της φονικής πυρκαγιάς του 2018. Για το σκοπό αυτό, ξεκινά με μια βιβλιογραφική ανασκόπηση των χαρακτηριστικών των πυρκαγιών στην Ελλάδα και στη συνέχεια, βάσει αυτών, προχωρά στην ανάλυση των μέτρων που μπορούν να υιοθετηθούν, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος επανεμφάνισής τους.

Όπως ο ίδιος αναφέρει, οι χώρες της Μεσογείου είναι ευάλωτες στην εκδήλωση πυρκαγιών λόγω κλιματικών συνθήκων, ενώ η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί σύμμαχο στην προσπάθεια μείωσης αυτού του κινδύνου. Για το λόγο αυτό, κρίνει απαραίτητη την πρόσληψη μέτρων για την αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων όπως ήταν αυτή στο Μάτι το 2018, που κόστισε ανθρώπινες ζωές, και τονίζεται η ανάγκη προστασίας ειδικά των περιοχών με έντονη βλάστηση. Ο λόγος είναι, πρώτον, ότι αποτελούν περιοχές υψηλής επικινδυνότητας για εκδήλωση πυρκαγιάς και, δεύτερον, η καταστροφή δασικών εκτάσεων μπορεί να έχει, μελλοντικά, πολύ δυσάρεστα αποτελέσματα για την κλιματική αλλαγή (Blandford, 2019).

4.4 Η συμβολή των προηγούμενων ερευνών στην παρούσα μελέτη

Από τη μελέτη των προηγούμενων ερευνών γίνεται αντιληπτό ότι οι φυσικές καταστροφές, αλλά και οι κρίσιμες καταστάσεις γενικότερα, αποτελούν ένα καίριο αντικείμενο ανάλυσης για τα Μέσα. Τα τελευταία, τείνουν να παρουσιάζουν τα γεγονότα από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία, προωθώντας στοχευμένα μηνύματα, τα οποία η εκάστοτε ειδησεογραφική επιχείρηση επιθυμεί να προωθήσει για τους δικούς της λόγους. Το κοινό, με τη σειρά του, σχηματίζει μια άποψη για τα γεγονότα, η οποία είναι εν πολλοίς κατασκευασμένη από τα Μέσα.

Στις προαναφερθείσες έρευνες παρατηρήθηκε μία ποικιλία ως προς τις μελέτες περίπτωσης και τα Μέσα που επιλέχθηκαν προς ανάλυση, ενώ διαπιστώθηκαν διαφορές και ως προς τις μεθόδους ανάλυσης των θεμάτων. Παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις, όμως, όλες οι έρευνες είχαν ως κοινό σκοπό την ανάλυση των αναπαραστάσεων των Μέσων αναφορικά με κρίσιμα γεγονότα. Να σημειωθεί πάντως ότι η μέθοδος που αποδείχτηκε πιο κοινή για την ανάλυση των εν λόγω κρίσεων ήταν η πλαισίωση, σε ποιοτικό αλλά και σε ποσοτικό επίπεδο.

Η παρούσα έρευνα, κινούμενη στα ίδια θεματικά πλαίσια με τις προηγούμενες, επιδιώκει να μελετήσει την παρουσίαση ενός κρίσιμου γεγονότος από τα Μέσα, και συγκεκριμένα μιας φυσικής καταστροφής, αυτή της πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018. Παράλληλα, όπως έχει αναφερθεί και νωρίτερα, το Μέσο που πρόβαλε το συγκεκριμένο γεγονός και επιλέχθηκε για την ανάλυση της πυρκαγιάς, είναι οι ειδησεογραφικές ιστοσελίδες. Σε αντίθεση με τις δύο έρευνες που αναφέρθηκαν προηγουμένως, οι οποίες πραγματεύονται το ίδιο ερευνητικό αντικείμενο, η συγκεκριμένη διαφέρει στο ότι δεν εστιάζει στις μετεωρολογικές συνθήκες που προκάλεσαν το γεγονός, ούτε και στα χαρακτηριστικά παρόμοιων γεγονότων στην Ελλάδα, με σκοπό την πρόταση μέτρων για τη βελτίωση της πυροπροστασίας. Αντίθετα, επικεντρώνεται στην ανάλυση των διαφορετικών οπτικών που παρουσιάστηκαν από τα Μέσα αναφορικά με το γεγονός χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό μεθόδων, αυτό της Ανάλυσης Περιεχομένου και της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, σε ποιοτικό και σε ποσοτικό επίπεδο. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη διεκπεραίωσή της έρευνας περιγράφεται αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο.

ΜΕΡΟΣ II: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κεφάλαιο 5. Ερευνητικά Ερωτήματα

Μέσα από τη μελέτη των αναπαραστάσεων της πυρκαγιάς από τα Μέσα, επιδιώκεται η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη συμπεριφορά των Μέσων σε κρίσιμες καταστάσεις, καθώς και οι τεχνικές προβολής τέτοιου είδους γεγονότων, με σκοπό τη διαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού σχετικά με αυτά. Η επιλογή των ελληνικών ενημερωτικών ιστοσελίδων για το σκοπό αυτό, σε σχέση με τα άλλα Μέσα, έγινε, γιατί το Διαδίκτυο αποτελεί πλέον ένα αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των ανθρώπων και της ανάγκης τους για ενημέρωση. Όπως αποδεικνύει η μελέτη του Ερευνητικού Κέντρου Reuters του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης “Digital News Report” (Kalogeropoulos, 2019), το Διαδίκτυο κατέχει την πρώτη θέση στην κατάταξη των Μέσων, τα οποία εμπιστεύονται οι Έλληνες για την ενημέρωσή τους. Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε και στο τέταρτο κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάστηκαν σχετικές έρευνες με το παρόν θέμα, αρκετές από αυτές, επικεντρώνονται στη μελέτη των παραδοσιακών Μέσων αναφορικά με την παρουσίαση μιας κρίσης και ειδικά μιας φυσικής καταστροφής. Αντίθετα, λίγες από αυτές εστιάζουν στη χρήση του Διαδικτύου ως Μέσο προς διερεύνηση, ενώ όσες εστιάζουν σε αυτό, επικεντρώνονται στα ιστολόγια (blogs), τα οποία ως επί το πλείστον αποτελούν ερασιτεχνικές και μεμονωμένες προσπάθειες ατόμων, παρά επαγγελματικές προσπάθειες στο πλαίσιο επίσημων ειδησεογραφικών φορέων.

Σκοπός, λοιπόν, μέσα από την εστίαση της έρευνας στις ελληνικές ενημερωτικές ιστοσελίδες, είναι η αναζήτηση απαντήσεων σε ερωτήματα που αφορούν τους τρόπους παρουσίασης μιας κρίσης από τα σύγχρονα ελληνικά Μέσα. Στο πλαίσιο αυτό, όπως θα αναφερθεί και στο κεφάλαιο 6 αναλυτικότερα αναφορικά με την επιλογή των πηγών του ερευνητικού υλικού, επιλέχθηκαν ιστοσελίδες που αποτελούν ηλεκτρονικές εκδόσεις εφημερίδων, οι οποίες έχουν αντίθετους ιδεολογικούς προσανατολισμούς, προκειμένου να διερευνηθεί η στάση τους αναφορικά με το γεγονός και, ειδικότερα, αν η αντικειμενικότητά τους επηρεάστηκε από την πολιτική γραμμή της κάθε εφημερίδας.

Ειδικότερα, το πρώτο ερευνητικό ερώτημα στο οποίο αναζητείται απάντηση μέσα από την παρούσα εργασία αφορά τους θεματολογικούς, υφολογικούς και ειδολογικούς τρόπους που επέλεξε η κάθε ιστοσελίδα, για να καλύψει το γεγονός. Πιο συγκεκριμένα, θα διερευνηθούν οι θεματολογίες που επιλέχθηκαν από την κάθε ιστοσελίδα για να παρουσιάσουν τις ειδήσεις σχετικά με την πυρκαγιά, η υφολογική προσέγγιση του γεγονότος από την κάθε ιστοσελίδα, καθώς και τα είδη των δημοσιευμάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την προβολή του θέματος. Η εξέταση του εν λόγω ερωτήματος κρίνεται σημαντική, καθώς ανάλογα με τους τρόπους που χρησιμοποίησε η κάθε ιστοσελίδα για να προβάλει το συμβάν, θα εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τις αναπαραστάσεις που επιδίωξε να αποδώσει στο γεγονός, καθώς και για τους σκοπούς που σχετίζονται με αυτήν την επιλογή, όσον αφορά την μεταφορά μηνυμάτων προς το κοινό.

Το δεύτερο ερώτημα το οποίο θα διερευνηθεί αφορά τη στάση της κάθε ιστοσελίδας σχετικά με το γεγονός, ανάλογα με την ταυτότητά της. Η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα θεωρήθηκε επιτακτική, καθώς έχει πολύ ενδιαφέρον να ερευνηθεί, αν η κομματικοποίηση που συναντάται συχνά στα παραδοσιακά Μέσα, επεκτείνεται και στα πλαίσια των σύγχρονων Μέσων, επηρεάζοντας με παρόμοιο τρόπο την αντικειμενικότητα των ειδήσεων και την αντίληψη του κοινού για καίρια κοινωνικά προβλήματα.

Παράλληλα, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέταση των πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν από τις δύο ιστοσελίδες, για να καλύψουν το γεγονός. Η εξέταση της πλαισίωσης των σχετικών ειδήσεων, θα οδηγήσει σε επιπλέον διαπιστώσεις αναφορικά με τους τρόπους παρουσίασης του γεγονότος από την κάθε ιστοσελίδα, καθώς και για τους σκοπούς που επιδιώκονται μέσω της χρήσης αυτών των πλαισίων.

Τέλος, η παρούσα ερευνητική εργασία επιδιώκει να δώσει απάντηση στο ερώτημα, πόσο όμοιες ή διαφορετικές είναι οι όψεις του συμβάντος, όπως αυτές παρουσιάστηκαν από τις δύο ιστοσελίδες. Το ερώτημα αυτό αφορά μια συγκριτική ανάλυση των απαντήσεων στα τρία προαναφερθέντα ερωτήματα και στοχεύει σε μια συνολική απάντηση στο ερώτημα, αν οι θεματολογικοί, ειδολογικοί και υφολογικοί τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν για να προβάλλουν το γεγονός, τα είδη πλαισίωσης των σχετικών ειδήσεων, αλλά και οι ιδεολογικές στάσεις των δύο εφημερίδων απέναντι στο γεγονός, παρουσιάζουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους. Η απάντηση στο εν λόγω

ερώτημα θα βοηθήσει στη εξαγωγή ευρύτερων συμπερασμάτων, σχετικά με τον χειρισμό μιας αναπάντεχης καταστροφής από τον Τύπο, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το υλικό των δύο ιστοσελίδων για τη συγκεκριμένη καταστροφή.

Κεφάλαιο 6. Ερευνητική Διαδικασία

6.1 Ερευνητικό υλικό

Έπειτα από την διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων που θα απασχολήσουν την παρούσα εργασία, είναι απαραίτητη η περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθήθηκε στο εμπειρικό μέρος της. Στα πλαίσια λοιπόν της ανάλυσης της λειτουργίας των Μέσων σε κρίσιμες καταστάσεις, επιδιώχθηκε η διερεύνηση των αναπαραστάσεων που συνθέτουν τους τρόπους παρουσίασης της είδησης της πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 από δύο ηλεκτρονικές εκδόσεις ελληνικών ημερήσιων εφημερίδων διαφορετικού ιδεολογικού προσανατολισμού, της Καθημερινής από το χώρο της κεντροδεξιάς και της Εφημερίδας των Συντακτών από το χώρο της κεντροαριστεράς, και συγκεκριμένα τις ιστοσελίδες Kathimerini.gr και Efsyn.gr.

Μέσα από τη μελέτη των άρθρων των δύο ιστοσελίδων, διαπιστώθηκε ότι περικλείουν πολλά ενδιαφέροντα επί μέρους θέματα αναφορικά με τις οπτικές της παρουσίασης της είδησης. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε ότι η προβολή του γεγονότος έγινε μέσα από ποικίλες οπτικές γωνίες, με ένα μεγάλο μέρος των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων να επικεντρώνονται στις προσωπικές ιστορίες των πληγέντων, δίνοντας έμφαση στην οδυνηρότητα της κατάστασής τους. Έχει ενδιαφέρον, λοιπόν, να διερευνηθεί ο τρόπος που αναπαρίστανται αυτοί οι άνθρωποι ως πάσχοντες και ο τρόπος που επιτυγχάνεται η ταύτιση του αναγνώστη με τον πάσχοντα και την οδύνη του «άλλου» (Χουλιάρη, 2011/2012).

Παράλληλα, σε κάποια άρθρα εντοπίζεται το υποκειμενικό στοιχείο του συντάκτη, ο οποίος δηλώνει εμμέσως τον ιδεολογικό του προσανατολισμό και τον προωθεί στο κοινό μέσα από το κείμενό του. Αυτό, για παράδειγμα, συμβαίνει είτε μέσα από τη χρήση επιθετικής γλώσσας προς την κυβέρνηση αναφορικά με τον χειρισμό

της κατάστασης από την πλευρά της, είτε μέσω της υπεράσπισής της κυβέρνησης και τη χρήση επιθετικής γλώσσας προς την αντιπολίτευση, η οποία κατηγορεί την κυβέρνηση για λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης. Έχει επίσης ενδιαφέρον, λοιπόν, να ερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους γίνεται εμφανές το υποκειμενικό στοιχείο του συντάκτη και οι τρόποι με τους οποίους μετασχηματίζεται η πραγματικότητα μέσα από τη χρήση διάφορων στρατηγικών λόγου, με σκοπό την προώθηση μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας.

6.1.1 Η ταυτότητα της κάθε εφημερίδας

Σύμφωνα με την έρευνα του ινστιτούτο Reuters σχετικά με τις δημοφιλέστερες ελληνικές ενημερωτικές ιστοσελίδες στην Ελλάδα για το 2019 (Kalogeropoulos, 2019), η Kathimerini.gr έρχεται πρώτη στην εμπιστοσύνη του κοινού για την ενημέρωσή του, ενώ η Efsyn.gr ένατη. Τα κριτήρια με τα οποία επιλέχθηκαν οι δύο αυτές ιστοσελίδες σε αντίθεση με άλλες αναφέρονται στη συνέχεια του κεφαλαίου. Στο σημείο αυτό και πριν ξεκινήσει η ανάλυση της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την διεκπεραίωση της έρευνας, κρίνεται σκόπιμη μια σύντομη περιγραφή της ταυτότητας της κάθε εφημερίδας, της οποίας η ηλεκτρονική έκδοση αποτελεί το ερευνητικό υλικό της εργασίας.

A). Καθημερινή

Η Καθημερινή αποτελεί ημερήσια εφημερίδα πανελλαδικής εμβέλειας, η οποία ασχολείται με πολιτικά και οικονομικά θέματα. Ιδιοκτήτης της από το 1919, όταν και άρχισε να εκδίδεται, ήταν ο δημοσιογράφος Γεώργιος Α. Βλάχος. Από το 1951, όταν ο ίδιος απεβίωσε, την ιδιοκτησία της εφημερίδας ανέλαβε η κόρη του Ελένη Βλάχου, ενώ το 1987 η εφημερίδα μεταβιβάστηκε στον Γεώργιο Κοσκωτά. Λόγω του ξεσπάσματος του σκανδάλου γύρω από το όνομά του στις αρχές της δεκαετίας του 1990, την ιδιοκτησία της εφημερίδας ανέλαβε ο Αριστείδης Αλαφούζος μέχρι και το 2017, όταν απεβίωσε. Μετά το θάνατο του η εφημερίδα πέρασε στα χέρια της οικογένειάς του, η οποία σήμερα έχει την ιδιοκτησία και του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΪ (Ψυχογιός, 2004, σ. 444).

Η ιστορία της Καθημερινής από την αρχή της κυκλοφορίας της μέχρι σήμερα αποδεικνύει ότι οι απόψεις που υποστηρίζει και προωθεί κινούνται περισσότερο στο δεξιό πολιτικό ρεύμα. Συγκεκριμένα, στο παρελθόν έχει υιοθετήσει δεξιές απόψεις και έχει στηρίξει με τα δημοσιεύματά της τις κυβερνήσεις του Μεταξά, του Παπάγου και του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Σήμερα υιοθετεί κυρίως κεντροδεξιές απόψεις, στηρίζοντας περισσότερο την ιδεολογία του Νεοφιλελευθερισμού και το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, αν και συγκεντρώνει όλων των ειδών τις αντιλήψεις στα άρθρα της. Αρχισυντάκτης της εφημερίδας είναι ο Αλέξης Παπαχελάς. Μαζί με την έντυπη έκδοση πλέον υπάρχει και η ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας, η ιστοσελίδα με την ονομασία Kathimerini.gr, το περιεχόμενο της οποίας είναι διαφορετικό από αυτό της έντυπης (Ψυχογιός, 2004, σ. 445).

B). Εφημερίδα των Συντακτών

Η εφημερίδα των Συντακτών αποτελεί επίσης μια ημερήσια εφημερίδα πανελλαδικής εμβέλειας, η κυκλοφορία της οποίας ξεκίνησε το 2012 από μια μερίδα απολυμένων δημοσιογράφων της Ελευθεροτυπίας, οι οποίοι ίδρυσαν την εταιρία με την ονομασία Ανεξάρτητα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης Α.Ε. (Ψυχογιός, 2004, 446). Όλοι οι εργαζόμενοι της Εφημερίδας των Συντακτών έχουν τις ίδιες χρηματικές απολαβές, ενώ ο διευθυντής της εφημερίδας Νικόλας Βουλέλης δεν λαμβάνει αμοιβή για την εργασία του. Η εφημερίδα, βάσει των δημοσιευμάτων της, τάσσεται ιδεολογικά περισσότερο υπέρ του κεντροαριστερού πολιτικού ρεύματος και κατά το χρονικό διάστημα 2015-2019, όταν ο Αλέξης Τσίπρας και το πολιτικό κόμμα ΣΥΡΙΖΑ ανέλαβε την κυβέρνηση της χώρας, τα δημοσιεύματα της εφημερίδας έδειχναν μια προτίμηση προς αυτήν. Αρχισυντάκτες της εφημερίδας είναι ο Νικόλας Βουλέλης και ο Σωτήρης Μανιάτης. Μαζί με την έντυπη έκδοση πλέον υπάρχει και η ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας, η ιστοσελίδα με την ονομασία Efsyn.gr, το περιεχόμενο της οποίας είναι διαφορετικό από αυτό της έντυπης έκδοσης της εφημερίδας (Ψυχογιός, 2004, σ. 447).

6.1.2 Ο ιδεολογικός προσανατολισμός των ιστοσελίδων

Όσον αφορά τον ιδεολογικό προσανατολισμό της κάθε ιστοσελίδας, είναι χρήσιμη μία σύντομη εξήγηση των πολιτικών ρευμάτων της κεντροαριστεράς και της κεντροδεξιάς, τα οποία υποστηρίζουν οι δύο προαναφερθείσες ηλεκτρονικές εκδόσεις

εφημερίδων. Όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 2, ο Heywood (2007, σ. 14) διαχωρίζει τις πολιτικές ιδεολογίες σε δύο ρεύματα, την αριστερά και τη δεξιά. Η ιδεολογία του Σοσιαλισμού ανήκει στον χώρο της κεντροαριστεράς και η ιδεολογία του Νεοφιλελευθερισμού στο χώρο της κεντροδεξιάς. Αντίστοιχα η ιδεολογία του Σοσιαλισμού υποστηρίζεται περισσότερο από την ιστοσελίδα Efsyn.gr (Ψυχογιός, 2004), ενώ η ιδεολογία του Νεοφιλελευθερισμού από την Kathimerini.gr (Ψυχογιός, 2004).

Οι βασικές αρχές του Σοσιαλισμού είναι η ισότητα όλων των μελών της κοινωνίας και η συνεργασία μεταξύ τους (Vincent, 1993, σ. 88). Ταυτόχρονα, οι υποστηρικτές της εν λόγω ιδεολογίας διαφωνούν με το Νεοφιλελευθερισμό ως προς το έντονο καπιταλιστικό στοιχείο που τον διαπνέει. Ο Σοσιαλισμός προτείνει μια δημοκρατία βασισμένη στην συμμετοχή του λαού στα κοινά (Heywood, 2007, σ. 105). Διαφωνεί με τον Νεοφιλελευθερισμό στην άνοδο των ανώτερων οικονομικών τάξεων στην εξουσία, γιατί αυτές, όπως ισχυρίζονται οι σοσιαλιστές, δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα του λαού (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 47). Παράλληλα, αναφορικά με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, ο Σοσιαλισμός πρεσβεύει ότι διαθέτουν σημαντική κοινωνική δύναμη και για αυτό πρέπει να εξυπηρετούν τα συμφέροντά του λαού (Heywood, 2007, σ. 86-94).

Αντίθετα ο Νεοφιλελευθερισμός επικεντρώνεται στη σημασία της ατομικής ιδιοκτησίας και της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας (Heywood, 2007, σ. 44-52). Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της συγκεκριμένης ιδεολογίας, η αγορά είναι ο βασικός μηχανισμός λειτουργίας της κοινωνίας, ενώ οι ειδησεογραφικοί φορείς, στο πλαίσιο του κυρίαρχου ρόλου της αγοράς στην κοινωνικό σύστημα, πρέπει να υπακούουν πρώτα στις επιταγές του κέρδους και μετά στις επιταγές του κοινωνικού τους ρόλου. (Παπαθανασόπουλος, 1993, σ. 47).

6.2 Μελέτη περίπτωσης

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης. Αυτό σημαίνει ότι επικεντρώνεται στην ανάλυση μιας περίπτωσης, που βοηθά στην εξαγωγή ευρύτερων συμπερασμάτων για το γενικότερο πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 159). Η περίπτωση που μελετάται στη συγκεκριμένη εργασία είναι η πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 και το γενικότερο πλαίσιο στο

οποίο λαμβάνει χώρα και για το οποίο θα εξαχθούν συμπεράσματα βασισμένα στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή, είναι τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας κατά τη διάρκεια κρίσιμων καταστάσεων.

Η μελέτη περίπτωσης αποτελεί ένα αρκετά δημοφιλές εργαλείο των ποιοτικών μεθόδων έρευνας. Σύμφωνα με τους Wimmer και Dominick (2006/2014, σ. 159), η ίδια «χρησιμοποιεί όσο περισσότερες πηγές δεδομένων είναι δυνατόν για τη συστηματική μελέτη ατόμων, ομάδων, οργανισμών ή γεγονότων». Όπως αναφέρει ο Yin (όπως αναφέρεται από τους Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 159), η μελέτη περίπτωσης αποσκοπεί στη διερεύνηση ενός φαινομένου μέσα από τη συλλογή δεδομένων για μια συγκεκριμένη μορφή εκδήλωσής του, που οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στην τελευταία και το γενικότερο φαινόμενο δεν είναι ευδιάκριτες. Σύμφωνα με τον Merriam (όπως αναφέρεται από τους Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 159) η τεχνική της μελέτης περίπτωσης επικεντρώνεται σε ένα ειδικό ερευνητικό αντικείμενο, και όχι σε κάτι γενικό. Η επικέντρωση αυτή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εκδήλωσης ενός φαινομένου επιτρέπει στον ερευνητή να ασχοληθεί σε βάθος με ένα ζήτημα, εξαгонτας αναλυτικά συμπεράσματα για αυτό. Παράλληλα, μια μελέτη περίπτωσης προσφέρει καινούριες πληροφορίες για το ερευνώμενο θέμα, ενώ δίνεται η δυνατότητα στον ερευνητή, μέσα από την αναλυτική εξέταση των δεδομένων και την εξαγωγή νέων πληροφοριών για το εν λόγω θέμα, να προβεί σε γενικεύσεις των συμπερασμάτων και να προκύψουν νέα δεδομένα για το γενικότερο φαινόμενο που ερευνάται. Η μελέτη περίπτωσης είναι μια μέθοδος που προτιμά ως ερευνητικό υλικό τα δημόσια έγγραφα, όπως είναι τα άρθρα εφημερίδων, καθώς διαθέτουν άφθονο και απεριόριστο υλικό διαθέσιμο προς διερεύνηση.

Το προνόμιο του ερευνητή χρησιμοποιώντας την τεχνική της μελέτης περίπτωσης είναι ότι μπορεί να αντλήσει ένα πλήθος στοιχείων για το ερευνώμενο θέμα, και είναι ιδιαίτερος χρήσιμη, ειδικά όταν ο ερευνητής δεν γνωρίζει κανένα στοιχείο για το θέμα. Οι μελέτες περίπτωσης συνδέονται με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που υπάρχει σχετικά με το γενικότερο ερευνητικό αντικείμενο, και το αποτέλεσμα της χρήσης αυτών των δύο τακτικών είναι η εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων βασισμένων σε επιστημονικό υπόβαθρο. Επίσης, η συγκεκριμένη τεχνική προσφέρει τη δυνατότητα στον ερευνητή να ασχοληθεί με ένα μεγάλο μέγεθος δεδομένων. Μάλιστα, όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος των δεδομένων, τόσο

αυξάνεται η πιθανότητα εξαγωγής ασφαλών συμπερασμάτων και κατ' επέκταση η αξιοπιστία της έρευνας (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 160).

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον Yin (1994, σ. 21), είναι δύσκολο σε μια μελέτη περίπτωσης να μην υπεισέλθει το υποκειμενικό στοιχείο του ερευνητή και έτσι αμφισβητείται από πολλούς η εγκυρότητα των ερευνών με αυτή την τεχνική. Παράλληλα, τα αποτελέσματα των ερευνών που βασίζονται σε μελέτες περίπτωσης δεν εξάγουν εύκολα ασφαλή συμπεράσματα για ένα γενικότερο φαινόμενο, καθώς τα αποτελέσματα κάθε μελέτης περίπτωσης μπορεί να είναι διαφορετικά. Άλλο ένα μειονέκτημα των μελετών περίπτωσης είναι ότι είναι χρονοβόρες και το μεγάλο μέγεθος δεδομένων που συλλέγουν μπορεί να μην είναι εύκολα διαχειρίσιμο (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 160).

Η μελέτη περίπτωσης, δεν διαθέτει καθορισμένους κανόνες για την ανάλυση των δεδομένων. Μία τεχνική ανάλυσης που προτείνει ο Yin (όπως αναφέρεται από τους Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 162), είναι η «στρατηγική συνταιριάσματος προτύπων». Σύμφωνα με αυτήν την τακτική, το ερευνητικό αντικείμενο εξετάζεται με βάση τη θεωρία που υπάρχει σχετικά με αυτό. Στην παρούσα μελέτη περίπτωσης, η παρουσίαση της είδησης της πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής από τα Μέσα θα διερευνηθεί με βάση τη θεωρία αναφορικά με τις αναπαραστάσεις που χρησιμοποιούνται από τα Μέσα, τη χρήση ειδησεογραφικών πλαισίων και τη συμπεριφορά των Μέσων κατά τη διάρκεια κρίσιμων καταστάσεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης θα δείξουν αν η σχετική με το ερευνητικό αντικείμενο θεωρία επαληθεύθηκε ή όχι.

6.3 Μονάδες ανάλυσης και κριτήρια επιλογής τους

Ειδικότερα, οι μονάδες ανάλυσης που επιλέχθηκαν για τη συγκεκριμένη έρευνα είναι τα άρθρα που δημοσιεύτηκαν στις δύο προαναφερθείσες ελληνικές ενημερωτικές ιστοσελίδες σχετικά με την πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 την περίοδο από τις 23 Ιουλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2018.

Ο Wimmer και ο Dominick (2006/2014, σ. 183-184) αναφέρουν ότι «μια μονάδα ανάλυσης είναι το μικρότερο αλλά και ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία της ανάλυσης περιεχομένου». Όταν το περιεχόμενο που αναλύεται είναι έντυπο, η μονάδα ανάλυσης μπορεί να είναι από μία λέξη, ένα θέμα έως και ένα ολόκληρο άρθρο.

Παράλληλα, ο ορισμός των μονάδων ανάλυσης πρέπει να γίνεται με ακρίβεια, ώστε να επιτυγχάνεται ο μέγιστος βαθμός ταύτισης της κάθε μονάδας με τις κατηγορίες περιεχομένου, και κατ' επέκταση να εξάγονται όσο το δυνατόν πιο ασφαλή συμπεράσματα.

Ταυτόχρονα, οι μονάδες ανάλυσης πρέπει να επιλέγονται με σαφή κριτήρια (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 183-184). Στην παρούσα εργασία, το κριτήριο με βάση το οποίο επιλέχθηκαν οι μονάδες ανάλυσης, δηλαδή τα άρθρα σχετικά με την πυρκαγιά στο Μάτι από τις ιστοσελίδες Kathimerini.gr και Efsyn.gr, είναι ότι, όσον αφορά την πηγή του υλικού που είναι το Διαδίκτυο, το μεγαλύτερο μέρος του κοινού σήμερα επιλέγει το τελευταίο για την ενημέρωση του γύρω από την επικαιρότητα (Kalogeropoulos, 2019). Έτσι οι ενημερωτικές ιστοσελίδες αποτελούν ένα βασικό τμήμα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στον τομέα της ενημέρωσης, άρα και έναν καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης των αντιλήψεων της κοινής γνώμης σχετικά με το γεγονός της πυρκαγιάς. Επομένως, μέσα από την ανάλυση των συγκεκριμένων άρθρων επιδιώκεται η εξέταση των διαφορετικών τρόπων παρουσίασης του γεγονότος από το βασικότερο σύγχρονο ειδησεογραφικό φορέα, που είναι το Διαδίκτυο, με σκοπό να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της έρευνας. Παράλληλα, βασικό ρόλο στην επιλογή του Διαδικτύου για την συλλογή των άρθρων που είναι σχετικά με την πυρκαγιά στο Μάτι, διαδραμάτισαν τα πλεονεκτήματα που προσφέρονται στον ερευνητή μέσα από τη χρήση του Διαδικτύου για τη συλλογή δεδομένων. Τα πλεονεκτήματα αυτά αφορούν τη γρήγορη και εύκολη αναζήτηση των σχετικών άρθρων και την άμεση πρόσβαση σε αυτά ανά πάσα στιγμή, χωρίς να χρειάζεται η διατήρηση έντυπων αντιγράφων (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 197-198). Παράλληλα, ένας βασικός παράγοντας που συνετέλεσε στην επιλογή του Διαδικτύου ως πηγή του ερευνητικού υλικού, είναι ότι τα άρθρα της ηλεκτρονικής έκδοσης των εφημερίδων ήταν διαθέσιμα προς ανάγνωση δωρεάν, ενώ το υλικό της έντυπης έκδοσης ήταν στο μεγαλύτερο μέρος των εφημερίδων διαθέσιμο έναντι της καταβολής ενός χρηματικού ποσού.

Επιπρόσθετα, η επιλογή ιστοσελίδων που αποτελούν τις ηλεκτρονικές εκδόσεις ελληνικών ημερήσιων εφημερίδων, και όχι κάποιων τυχαίων ενημερωτικών ιστοσελίδων, είναι ότι, μέσα από την παρούσα έρευνα, επιδιώχθηκε η μελέτη του ιδεολογικού προσανατολισμού του συντάκτη των άρθρων, ως παράγοντα διαμόρφωσης της πραγματικότητας και μετάδοσης μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας στο

αναγνωστικό κοινό. Με γνώμονα, λοιπόν, την ιδεολογική τοποθέτηση της κάθε εφημερίδας του παραδοσιακού ελληνικού Τύπου, για την οποία έγινε λόγος νωρίτερα, λήφθηκε σαν υπόθεση ότι η ιδεολογική χροιά της έντυπης έκδοσης της κάθε εφημερίδας θα αντικατοπτρίζεται και στην ηλεκτρονική της έκδοση και για αυτό επιλέχθηκε αυτή η μορφή του Τύπου.

6.4 Διαδικασία επιλογής του ερευνητικού υλικού

Πριν την διεξαγωγή της έρευνας έγινε μια πιλοτική μελέτη του ερευνητικού αντικειμένου, προκειμένου να διαπιστωθούν κάποια πρώτα στοιχεία για το πώς πρέπει να διεξαχθεί η έρευνα. Η πιλοτική μελέτη βοήθησε στην επιλογή των ερευνητικών ερωτημάτων, του ερευνητικού υλικού, καθώς και στη διαμόρφωση των κατηγοριών περιεχομένου στις οποίες θα ταξινομούταν στην πορεία το υλικό, για να αναλυθεί. Παράλληλα, κρίθηκε αναγκαία για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της έρευνας (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 161-162).

Κατά κανόνα, στα πλαίσια μιας πιλοτικής μελέτης, ο ερευνητής συνθέτει ένα πρωτόκολλο, στο οποίο αναφέρει τα ερευνητικά ερωτήματα που θα τον απασχολήσουν, τον τρόπο εργασίας για την υλοποίηση της έρευνας, τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων, τον τρόπο πρόσβασης στο υλικό, το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί, καθώς και τις όποιες δυσκολίες ενδέχεται να αντιμετωπίσει. Η πιλοτική μελέτη είναι χρήσιμη για την προετοιμασία της έρευνας, ενώ υπάρχει περίπτωση μετά από αυτή τη διαδικασία να προκύψουν καινούρια δεδομένα προς διερεύνηση, καθώς και εμπόδια που δεν είχαν ληφθεί εξ αρχής υπόψιν. Ουσιαστικά, η πιλοτική μελέτη δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να πειραματιστεί με διαφορετικούς τρόπους εργασίας και να επιλέξει ποιος του ταιριάζει περισσότερο για το σκοπό του (Wimmer & Dominick, 2006/2014).

Στη συγκεκριμένη εργασία, η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την προετοιμασία της έρευνας ήταν η εξέταση του υλικού που υπάρχει στο Διαδίκτυο αναφορικά με το ερευνώμενο θέμα από ημερήσιες εφημερίδες πανελλαδικής εμβέλειας. Στη συνέχεια, αφού διαπιστώθηκε ότι όλες οι εφημερίδες έχουν ασχοληθεί εκτενώς με το θέμα αφιερώνοντας έναν μεγάλο αριθμό άρθρων για αρκετό χρονικό διάστημα, εξετάστηκε ο ιδεολογικός προσανατολισμός αυτών των εφημερίδων, προκειμένου να επιλεγθούν κάποιες από αυτές, που να αντιπροσωπεύουν όσο το

δυνατόν περισσότερες πολιτικές πλευρές. Αφού αναζητήθηκαν πληροφορίες για τον ιδεολογικό προσανατολισμό πολλών ελληνικών ημερήσιων εφημερίδων, βρέθηκαν δύο εφημερίδες που τάσσονται υπέρ του πολιτικού κόμματος ΣΥΡΙΖΑ, το οποίο ανήκει στο χώρο της κεντροαριστεράς, δύο εφημερίδες που τάσσονται υπέρ του πολιτικού κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, που ανήκει στο χώρο της κεντροδεξιάς, και μία εφημερίδα που τάσσεται υπέρ του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, που ανήκει στο χώρο της ακροαριστεράς. Αντίστοιχα, οι εν λόγω εφημερίδες που υποστηρίζουν το ΣΥΡΙΖΑ ήταν η Εφημερίδα των Συντακτών (Ψυχογιός, 2004) και η Αυγή, της οποίας η ιστοσελίδα μάλιστα τιτλοφορείται ως «Η εφημερίδα της αριστεράς στο Διαδίκτυο», οι εφημερίδες που υποστηρίζουν τη Νέα Δημοκρατία ήταν η Καθημερινή (Ψυχογιός, 2004) και ο Ελεύθερος Τύπος (Ψυχογιός, 2004) και η εφημερίδα που υποστηρίζει το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος ήταν ο Ριζοσπάστης, η ιστοσελίδα της οποίας τιτλοφορείται ως «Όργανο της κεντρικής επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος».

Έπειτα, εξετάστηκε ποιες από αυτές τις εφημερίδες διαθέτουν ηλεκτρονική έκδοση. Από την αναζήτηση αυτή προέκυψε ότι από το χώρο της κεντροαριστεράς διέθεταν η Εφημερίδα των Συντακτών και η Αυγή, από το χώρο της κεντροδεξιάς η Καθημερινή και ο Ελεύθερος Τύπος, ενώ ο Ριζοσπάστης από το χώρο της ακροαριστεράς διέθετε μόνο έντυπη έκδοση, οπότε απορρίφθηκε, προκειμένου το περιεχόμενο όλων των εφημερίδων να έχει την ίδια μορφή. Στη συνέχεια, στις τέσσερις αυτές εφημερίδες, επιχειρήθηκε η αναζήτηση σχετικών άρθρων με την πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής, πληκτρολογώντας στη μηχανή αναζήτησης που διαθέτει η κάθε μία τη λέξη-κλειδί «Μάτι». Διαπιστώθηκε ότι από τις εφημερίδες της κεντροαριστεράς, η μηχανή αναζήτησης της Εφημερίδας των Συντακτών εμφάνιζε έναν μεγάλο αριθμό άρθρων που σχετίζονταν άμεσα με το θέμα. Αντίθετα η μηχανή αναζήτησης της Αυγής εμφάνιζε έναν μεγάλο αριθμό άρθρων, που ωστόσο δεν σχετίζονταν άμεσα με το θέμα. Για το λόγο αυτό επιχειρήθηκε ξανά η αναζήτηση άρθρων στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα, με πιο συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά αυτή τη φορά, τις λέξεις «Μάτι πυρκαγιά». Ωστόσο, και πάλι ο αριθμός των άρθρων που εμφανιζόταν δεν ήταν άμεσα σχετικός με το θέμα, οπότε η εφημερίδα απορρίφθηκε. Το ίδιο συνέβη και με τον Ελεύθερο Τύπο και για αυτό απορρίφθηκε και επιλέχθηκε μόνο η Καθημερινή από τις εφημερίδες της κεντροδεξιάς, της οποίας η μηχανή αναζήτησης παρείχε πολύ συγκεκριμένα αποτελέσματα, εμφανίζοντας έναν μεγάλο αριθμό άρθρων άμεσα

σχετικών με το θέμα. Κατά αυτό τον τρόπο οι πηγές των δεδομένων περιορίστηκαν σε δύο μόνο εφημερίδες διαφορετικού προσανατολισμού και όχι περισσότερες. Όπως υποστηρίζει και ο Stempel (όπως αναφέρουν οι Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 182), ένας ερευνητής μπορεί να μάθει περισσότερες πληροφορίες για την κάλυψη των γεγονότων στη Νότια Αφρική μέσα από τη διερεύνηση ενός μικρού αριθμού εφημερίδων παρά μέσα από τη διερεύνηση 100 εφημερίδων.

Η πιλοτική μελέτη λοιπόν ανέδειξε τις πηγές του ερευνητικού υλικού της παρούσας έρευνας, οι οποίες, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, είναι οι ηλεκτρονικές εκδόσεις δύο εφημερίδων διαφορετικού ιδεολογικού προσανατολισμού και συγκεκριμένα, η Εφημερίδα των Συντακτών από το χώρο της κεντροαριστεράς και η Καθημερινή από το χώρο της κεντροδεξιάς. Οι ιστοσελίδες έχουν την ονομασία Efsyn.gr και Kathimerini.gr αντίστοιχα. Στη συνέχεια, ορίστηκε το διάστημα που θα ερευνηθεί, αναφορικά με τη δημοσίευση των άρθρων στην κάθε ιστοσελίδα. Συγκεκριμένα, θεωρήθηκε ικανό προς διερεύνηση το διάστημα από την ημερομηνία που ξέσπασε η πυρκαγιά, δηλαδή από τις 23 Ιουλίου 2018 έως και τις 30 Σεπτεμβρίου 2018, καθώς όλες της ημέρες του Ιουλίου το ενδιαφέρον των ιστοσελίδων για το θέμα κορυφώθηκε, συνεχίστηκε τον Αύγουστο με μια ήπια ελάττωση των άρθρων, ενώ από τις αρχές Σεπτεμβρίου τα άρθρα που αφορούσαν το θέμα άρχισαν να μειώνονται αισθητά, οπότε και ελαττώθηκε αρκετά το ενδιαφέρον του Τύπου για το εν λόγω θέμα. Ο συνολικός αριθμός των άρθρων που ανέδειξαν προς διερεύνηση οι δύο ιστοσελίδες για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ήταν 322 και συγκεκριμένα από την Efsyn.gr 154 και από την Kathimerini.gr 168 άρθρα.

6.5 Περιορισμοί στην επιλογή του ερευνητικού υλικού

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν σε όλη αυτή τη διαδικασία επιλογής του ερευνητικού υλικού αφορούσαν κυρίως την επιλογή των πηγών των δεδομένων. Συγκεκριμένα υπήρξε μία δυσκολία στον ορισμό κοινών κριτηρίων αναφορικά με την επιλογή των εφημερίδων, ώστε να επιτευχθεί η ομοιομορφία του περιεχομένου τους. Ειδικότερα, οι τρεις αρχικές προϋποθέσεις για την επιλογή των εφημερίδων ήταν η αντιπροσωπευτικότητα αναφορικά με τον ιδεολογικό προσανατολισμό τους, η ύπαρξη ηλεκτρονικής έκδοσης της κάθε εφημερίδας και η εύρεση άμεσα σχετικών με το θέμα άρθρων αναφορικά με το χρονικό διάστημα που ερευνάται από την μηχανή αναζήτησης

της κάθε εφημερίδας. Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, δεν διέθεταν όλες οι εφημερίδες από όλα τα πολιτικά ρεύματα ηλεκτρονική έκδοση, ούτε όλες οι εφημερίδες που εξετάστηκαν διέθεταν αξιόπιστη μηχανή αναζήτησης, που να αποδίδει τα επιθυμητά αποτελέσματα για το ερευνητικό αντικείμενο. Οπότε τα κριτήρια επιλογής του ερευνητικού υλικού αναπροσαρμόστηκαν και τελικά επιλέχθηκαν εφημερίδες που διέθεταν ηλεκτρονική έκδοση μόνο από τα πολιτικά ρεύματα της κεντροαριστεράς και της κεντροδεξιάς και συγκεκριμένα επιλέχθηκαν οι εφημερίδες αυτών των ρευμάτων που διέθεταν αξιόπιστη μηχανή αναζήτησης.

6.6 Στάδια διαδικασίας ανάλυσης των δεδομένων

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ανάλυση του ερευνητικού υλικού έγινε σε τρία στάδια:

A). Συλλογή δεδομένων

Το πρώτο στάδιο αφορά τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, μελετήθηκαν τα 322 άρθρα των δύο ιστοσελίδων, με σκοπό να καταγραφούν τα βασικότερα στοιχεία τους αναφορικά με τη θεματολογία τους, το είδος τους και το ύφος τους. Από αυτή τη διαδικασία δεν εξαιρέθηκε κανένα άρθρο. Σκοπός της καταγραφής των συγκεκριμένων στοιχείων, ήταν, στη συνέχεια, να μπορέσουν να ταξινομηθούν όλα τα άρθρα σε θεματικές, ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες, και παράλληλα σε κατηγορίες ειδησεογραφικών πλαισίων.

Με γνώμονα το σκοπό αυτό, έγινε αρχικά η μελέτη 20 άρθρων από την κάθε ιστοσελίδα, προκειμένου να γίνουν έως έναν πρώτο βαθμό κατανοητά το περιεχόμενο, η δομή, το είδος και η θεματολογία τους. Από τη διαδικασία αυτή, διαμορφώθηκε μια πρώτη τυπολογία κατηγοριών για την κάθε ιστοσελίδα, με βάση την οποία επιχειρήθηκε η ταξινόμηση των άρθρων.

Ωστόσο, κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι κατηγορίες που είχαν δημιουργηθεί άρχισαν να γίνονται περισσότερες, καθώς προχωρούσε η επεξεργασία των άρθρων. Αυτό συνέβη, γιατί οι δύο ιστοσελίδες ασχολήθηκαν αρχικά με το θέμα από την οπτική της καθαρής ενημέρωσης του αναγνωστικού κοινού για την εξέλιξη της πυρκαγιάς και τις επιχειρήσεις κατάσβεσης και διάσωσης των κατοίκων και των περιουσιών τους, αλλά στη συνέχεια, όσο προχωρούσαν οι μέρες, οι δύο ιστοσελίδες

ασχολήθηκαν με το θέμα και από άλλες οπτικές γωνίες, όπως οι συνέπειες του γεγονότος, εφόσον είχε αντιμετωπιστεί η πυρκαγιά, οι τραγικές ιστορίες των θυμάτων της πυρκαγιάς, οι γνώμες των ειδικών εμπειρογνομόνων για τους λόγους της καταστροφής και τα προληπτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, για να αποφευχθεί μια παρόμοια μελλοντική καταστροφή, ενώ ένας μεγάλος αριθμός άρθρων ασχολήθηκε, μετά από αρκετές ημέρες προς σεβασμό στους νεκρούς, με την απόδοση ευθυνών στις αρμόδιες αρχές και με τις συγκρούσεις που προέκυψαν για αυτό το λόγο. Με παρόμοιο τρόπο, υπήρξαν αλλαγές στις ειδολογικές και τις υφολογικές κατηγορίες, αλλά και στις κατηγορίες των ειδησεογραφικών πλαισίων, καθώς μετά από αρκετό αριθμό ημερών, εντοπίστηκαν στοιχεία των άρθρων, που δεν εμφανίστηκαν παρά μόνο στον απόηχο της καταστροφής.

B). Επεξεργασία δεδομένων

Στο δεύτερο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας, οι κατηγορίες που είχαν συγκεντρωθεί μέχρι το τέλος της επεξεργασίας των άρθρων εξετάστηκαν, προκειμένου να διαπιστωθεί αν είχαν ομοιότητες μεταξύ τους. Οι όμοιες κατηγορίες συγχωνεύθηκαν σε μία γενικότερη που περιλαμβάνει μικρές υποκατηγορίες, και κατά αυτό τον τρόπο μειώθηκε ο αριθμός των συνολικών κατηγοριών. Κατά αυτό τον τρόπο, διαμορφώθηκαν δύο τελικά κωδικολόγια, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στη συνέχεια για την ανάλυση του ερευνητικού υλικού. Το πρώτο κωδικολόγιο περιλαμβάνει τρία είδη κατηγοριοποίησης των άρθρων: με βάση τη θεματολογία τους, με βάση το είδος τους και με βάση το ύφος τους. Το δεύτερο κωδικολόγιο αφορά τα ειδησεογραφικά πλαίσια στα οποία υπάγεται το καθένα από τα άρθρα των ιστοσελίδων. Πιο συγκεκριμένα, περιέχει τις κατηγορίες πλαισίων, στις οποίες εντάχθηκαν τα άρθρα με βάση τα θέματα που εντοπίστηκαν σε αυτά.

Όπως αναφέρουν οι Wimmer και Dominick (2006/2014, σ. 184), οι κατηγορίες ανάλυσης του περιεχομένου των άρθρων αποτελούν τη βάση της ανάλυσης. Ο Berelson (1952, σ. 147) επισημαίνει ότι οι έρευνες που διέθεταν ακριβείς κατηγορίες ανάλυσης, οι οποίες είχαν καθοριστεί με κριτήριο να δίνουν σαφείς απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, κρίθηκαν αξιόπιστες και κάλυψαν σημαντικά ερευνητικά κενά.

Οι κατηγορίες περιεχομένου μπορούν να καθοριστούν με δύο τρόπους: την αναδυόμενη κωδικοποίηση και την εκ των προτέρων κωδικοποίηση. Στην αναδυόμενη κωδικοποίηση προηγείται ένας έλεγχος των δεδομένων, πριν οριστούν οι κατηγορίες. Ο ερευνητής εξετάζει τα δεδομένα και στη συνέχεια καταλήγει σε κοινά στοιχεία όλων των μονάδων ανάλυσης, βάσει των οποίων θεμελιώνει τις κατηγορίες που μπορούν αυτά να ταξινομηθούν και στη συνέχεια να αναλυθούν. Αντίθετα στην εκ των προτέρων κωδικοποίηση, ο ερευνητής ορίζει τις κατηγορίες πριν από τη συλλογή των δεδομένων, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που έχει θέσει ήδη (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 184-185). Στην παρούσα έρευνα οι κατηγορίες ορίστηκαν με την τεχνική της αναδυόμενης κωδικοποίησης, καθώς ο έλεγχος των άρθρων στο πρώτο στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας ήταν αυτός που όρισε τις κατηγορίες περιεχομένου, στις οποίες ταξινομήθηκαν στη συνέχεια τα άρθρα, αφού είχε καταγραφεί το θέμα, το είδος και το ύφος τους.

Οι κατηγορίες περιεχομένου των άρθρων στην παρούσα έρευνα ορίστηκαν με το κριτήριο να είναι «αμοιβαία αποκλειόμενες, εξαντλητικές και αξιόπιστες» (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ.185). Για να είναι οι κατηγορίες αμοιβαία αποκλειόμενες, πρέπει κάθε μονάδα ανάλυσης να υπάγεται μόνο σε μία κατηγορία. Σε περίπτωση που ο ερευνητής διαπιστώσει ότι μια μονάδα ανάλυσης μπορεί να υπαχθεί σε περισσότερες από μία κατηγορίες, πρέπει να επανεξετάσει τον τρόπο κωδικοποίησης που χρησιμοποίησε και να ανασυνθέσει τις κατηγορίες. Επίσης, για να θεωρούνται οι κατηγορίες εξαντλητικές, πρέπει όλες οι μονάδες ανάλυσης να μπορούν να υπαχθούν σε μία από τις κατηγορίες. Αν βρεθεί μια μονάδα ανάλυσης που δεν υπάγεται σε καμία κατηγορία, τότε και πάλι πρέπει να επανεξεταστεί η σύνθεση των κατηγοριών. Τέλος, για να είναι αξιόπιστες οι κατηγορίες ανάλυσης, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, πρέπει να έχουν καθοριστεί με ακρίβεια και σαφήνεια. Όσο πιο σαφείς είναι οι κατηγορίες και απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα, τόσο πιο αξιόπιστες είναι.

Γ). Ανάλυση δεδομένων

Το τρίτο στάδιο ήταν η εφαρμογή δύο μεθόδων για την ανάλυση του ερευνητικού υλικού με βάση τις προαναφερθείσες κατηγορίες περιεχομένου. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκε ο συνδυασμός της Ανάλυσης Περιεχομένου και της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, με σκοπό να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που

τέθηκαν στην αρχή της έρευνας. Ειδικότερα, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου, όλα τα άρθρα ταξινομήθηκαν στις θεματικές, υφολογικές και ειδολογικές κατηγορίες του πρώτου κωδικολογίου, που διαμορφώθηκε στο δεύτερο στάδιο. Στη συνέχεια, μετρήθηκε η συχνότητα εμφάνισης της κάθε θεματικής κατηγορίας στις δύο ιστοσελίδες, ενώ οι ειδολογικές και οι υφολογικές κατηγορίες μελετήθηκαν συνδυαστικά με τις θεματικές, ώστε να γίνει σαφής η χρησιμότητά τους για την παρουσίαση της κάθε θεματικής κατηγορίας και τη μορφή με την οποία η τελευταία εμφανίστηκε στα άρθρα της κάθε ιστοσελίδας. Έπειτα, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου με την οποία όλα τα άρθρα ταξινομήθηκαν στις κατηγορίες του δεύτερου κωδικολογίου, το οποίο περιλαμβάνει τα ειδησεογραφικά πλαίσια που εντοπίστηκαν κατά την επεξεργασία των άρθρων, και στη συνέχεια, με παρόμοιο τρόπο, μετρήθηκε η συχνότητα εμφάνισης του κάθε πλαισίου στις δύο ιστοσελίδες, ενώ μελετήθηκε και η μορφή εμφάνισής του στα άρθρα.

Ο λόγος επιλογής των δύο αυτών μεθόδων είναι, ότι η σύνδεση τους επιτρέπει αφενός τη διερεύνηση των πιο επιφανειακών και μετρήσιμων στοιχείων του περιεχομένου των Μέσων και αφετέρου των βαθύτερων ερμηνειών και σκοπών των κειμένων (Κυριαζή, 2011). Επιπρόσθετα, ο συνδυασμός αυτών των δύο μεθόδων θα βοηθήσει στην εξαγωγή ευρύτερων συμπερασμάτων για την παρουσίαση του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες, τα οποία θα είναι περισσότερο ακριβή και κατ' επέκταση θα βοηθήσει στην επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου βαθμού αξιοπιστίας της έρευνας (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 134-135).

6.7 Ποιοτική μέθοδος έρευνας

Ο λόγος της επιλογής δύο ποιοτικών μεθόδων έρευνας είναι ότι ο στόχος της τελευταίας δεν είναι τόσο η συστηματική εξέταση του ζητήματος μέσα από αριθμητικά δεδομένα, αλλά περισσότερο η βαθύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς των Μέσων μέσω της χρήσης αναπαραστάσεων της πυρκαγιάς και η διερεύνηση των υποκειμενικών στάσεων που παρατηρήθηκαν από τους παραγωγούς των άρθρων αναφορικά με το γεγονός (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 135).

Η προσπάθεια απόδοσης ενός ορισμού για την ποιοτική έρευνα αποτελεί μια περίπλοκη διαδικασία. Μελετώντας τη βιβλιογραφία σχετικά με το συγκεκριμένο είδος έρευνας, παρατηρεί κανείς ότι δεν υπάρχει ένας κοινώς αποδεκτός ορισμός για αυτήν

(Ισαρη & Πουρκός, 2015, σ. 12). Οι επιστήμονες ανάλογα με τον κλάδο που αντιπροσωπεύουν την ορίζουν με διαφορετικό τρόπο. Ένας από αυτούς τους ορισμούς είναι αυτός των Denzin και Lincoln (2005, σ. 3), οι οποίοι όρισαν την ποιοτική μέθοδο ως το είδος έρευνας που προσφέρει μια ερμηνευτική πλαισίωση του κόσμου, μέσα από αναπαραστάσεις και νοηματικές πλαισιώσεις που δίνει ο άνθρωπος στον κόσμο.

Ωστόσο, προκειμένου τα αποτελέσματα μιας έρευνας να καταλήγουν σε ευρύτερα συμπεράσματα για τον κόσμο, χρειάζεται είτε ένα μεγάλο σε μέγεθος δείγμα είτε η χρήση ενός συνδυασμού μεθόδων. Για το σκοπό αυτό, οι περισσότεροι ερευνητές πλέον ακολουθούν ένα συνδυασμό μεθόδων, επιδιώκοντας την εξαγωγή ασφαλών και αντικειμενικών συμπερασμάτων για το ερευνώμενο θέμα, καθώς και την επίτευξη της αξιοπιστίας της έρευνας (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 135).

Το πλεονέκτημα του ερευνητή χρησιμοποιώντας την ποιοτική μέθοδο έρευνας είναι ότι μπορεί να αναθεωρήσει τα ερευνητικά του ερωτήματα στην πορεία της έρευνας, έπειτα από τη μελέτη των δεδομένων που έχει συγκεντρώσει. Παράλληλα, η συλλογή των δεδομένων μπορεί να συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, σε αντίθεση με την ποσοτική μέθοδο, όπου όλα τα δεδομένα πρέπει να έχουν συλλεχθεί εξ αρχής για τη διεκπεραίωσή της. Ταυτόχρονα, η γενίκευση των συμπερασμάτων προκύπτει από τα ίδια τα δεδομένα και όχι από τις ερευνητικές υποθέσεις που έχουν τεθεί εξ αρχής, όπως συμβαίνει στην ποσοτική έρευνα (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 136).

Στην παρούσα εργασία η συλλογή των δεδομένων σχετίζεται με την καταγραφή των βασικότερων στοιχείων που απαρτίζουν τα άρθρα για την πυρκαγιά στο Μάτι από τις δύο ενημερωτικές ιστοσελίδες. Μετά από τη συλλογή των δεδομένων, ομαδοποιήθηκαν τα κοινά στοιχεία των κειμένων σε θεματικές, ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες. Κατά τη συλλογή των ποιοτικών δεδομένων απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, και καταγραφή παρατηρήσεων, ώστε τα δεδομένα να κατανοηθούν σωστά, καθώς επηρεάζουν όλη τη μετέπειτα διαδικασία, ενώ ο ερευνητής πρέπει να εξετάζει το σύνολο των περιπτώσεων που συναντά, χωρίς να απορρίπτει κάποιες, επειδή απλά δεν ανταποκρίνονται στο σκοπό του, αλλά εξηγώντας τους λόγους που οι συγκεκριμένες περιπτώσεις απορρίπτονται (Wimmer & Dominick, 2014, σ. 136-137).

6.8 Ποσοτική Μέθοδος Έρευνας

Από την άλλη πλευρά, η ποσοτική μέθοδος έρευνας αφορά τη μέτρηση των ερευνητικών δεδομένων. Χρησιμοποιείται για να εξετάσει τη συχνότητα εμφάνισης κάποιων μεταβλητών μέσω μαθηματικών υπολογισμών (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 61). Η χρήση της ποσοτικής μεθόδου στην συγκεκριμένη έρευνα, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, αφορά τη μέτρηση της συχνότητας των κατηγοριών περιεχομένου των άρθρων, έτσι ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με την προτίμηση της κάθε ιστοσελίδας προς συγκεκριμένα θέματα, είδη άρθρων και στυλ αφήγησης. Παράλληλα, η εν λόγω μέθοδος αφορά τη μέτρηση της συχνότητας των ειδησεογραφικών πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση της είδησης της πυρκαγιάς, προκειμένου να εξηγηθεί η προτίμηση της κάθε ιστοσελίδας σε συγκεκριμένα πλαίσια παρουσίασης του γεγονότος.

Το προνόμιο του ερευνητή από τη χρήση της ποσοτικής μεθόδου έρευνας είναι η δυνατότητα εξαγωγής συγκεκριμένων και σαφών συμπερασμάτων αναφορικά με το ερευνώμενο θέμα, που βοηθούν στην επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού βαθμού αντικειμενικότητας της έρευνας. Παρόλα αυτά, διαπιστώνεται μια διαφωνία ανάμεσα στους ερευνητές αναφορικά με το ποια μέθοδος είναι καταλληλότερη για την διεξαγωγή έρευνας, η ποσοτική ή η ποιοτική μέθοδος. Η πλειοψηφία των ερευνητών, όμως, συμφωνεί ότι ένας συνδυασμός των δύο μεθόδων είναι προτιμότερος για την εξαγωγή όσο το δυνατόν ασφαλέστερων συμπερασμάτων. (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 61).

6.9 Ανάλυση Περιεχομένου

Τα οφέλη του ερευνητή μέσα από τη χρήση της Ανάλυσης Περιεχομένου, ως μεθόδου έρευνας, είναι ποικίλα. Ένα από αυτά είναι ότι έχει τη δυνατότητα να μελετήσει ένα ερευνητικό υλικό ποιοτικής μορφής διακρίνοντας το σε ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα, τα οποία στη συνέχεια μπορεί να αναλύσει (Κυριαζή, 2011, σ. 281). Έτσι και στη συγκεκριμένη έρευνα η επιλογή της Ανάλυσης Περιεχομένου έγινε, επειδή το ερευνώμενο θέμα αποτελεί ένα πραγματικό γεγονός, που προβλήθηκε ευρέως από τα ελληνικά Μέσα, και συγκεκριμένα τις ενημερωτικές ιστοσελίδες, μέσα από την ανάρτηση ενός μεγάλου αριθμού άρθρων, το περιεχόμενο των οποίων μπορεί να

μελετηθεί σε ποιοτικό, αλλά και ποσοτικό επίπεδο και να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τους τρόπους κάλυψης του από το συγκεκριμένο Μέσο.

Υπάρχει μια ποικιλία ορισμών για την Ανάλυση Περιεχομένου ως μέθοδο έρευνας. Οι Walizer και Wiener (1978) αναφέρουν ότι η ανάλυση περιεχομένου είναι «οποιαδήποτε συστηματική διαδικασία σχεδιασμένη να εξετάζει το περιεχόμενο καταγεγραμμένων πληροφοριών» (στο Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 174), ενώ σύμφωνα με τον Kerlinger (2000) «η Ανάλυση Περιεχομένου είναι μια μέθοδος μελέτης και ανάλυσης της επικοινωνίας με συστηματικό, αντικειμενικό και ποσοτικό τρόπο και με σκοπό τη μέτρηση μεταβλητών (στο Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 174). Σύμφωνα με τον Krippendorff (1980), μέσα από τη χρήση της εν λόγω μεθόδου εξασφαλίζεται η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας (στο Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 174). Παράλληλα, ο ίδιος υποστηρίζει ότι ο σκοπός της Ανάλυσης Περιεχομένου ως μεθοδολογίας είναι να προσδιορίσει το νόημα ενός κειμένου, εξετάζοντας και ερμηνεύοντας τα μηνύματα που προωθεί στον κόσμο (Krippendorff, 2004).

Ειδικότερα, στη συγκεκριμένη έρευνα η μέθοδος της Ανάλυσης Περιεχομένου χρησιμοποιήθηκε για να γίνει η συλλογή των δεδομένων μέσα από τα άρθρα που αναρτήθηκαν σε δύο ενημερωτικές ιστοσελίδες σχετικά με την πυρκαγιά στο Μάτι για το διάστημα από τις 23 Ιουλίου 2018 έως 30 Σεπτεμβρίου 2018. Έπειτα αυτά τα δεδομένα ταξινομήθηκαν σε θεματικές, ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες περιεχομένου και στη συνέχεια τα δεδομένα αναλύθηκαν με βάση την κάθε κατηγορία στην οποία υπάγονται. Από την ανάλυση εξήχθησαν κάποια αποτελέσματα σε ποιοτικό και σε ποσοτικό επίπεδο και στη συνέχεια διαπιστώθηκαν γενικότερα συμπεράσματα αναφορικά με την παρουσίαση του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες, τα οποία απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της έρευνας.

6.9.1 Ανάλυση Περιεχομένου στο Διαδίκτυο

Η ανάλυση περιεχομένου στο Διαδίκτυο προσφέρει αρκετά πλεονεκτήματα στον ερευνητή. Το βασικό είναι ότι ο τελευταίος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το υλικό που θα αναλύσει, μέσα από μια αστείρευτη πηγή δεδομένων, μία από τις οποίες είναι και οι ειδησεογραφικές ιστοσελίδες. Επίσης, η αναζήτηση του υλικού γίνεται με ταχύτητα και ευκολία, εφόσον οι ψηφιακές μηχανές αναζήτησης διεκπεραιώνουν την

εργασία που θα έκανε ο ερευνητής για να βρει το υλικό του εκτός Διαδικτύου. Ταυτόχρονα, το υλικό είναι διαθέσιμο στον ερευνητή ψηφιακά ανά πάσα στιγμή και όποτε το χρειαστεί, χωρίς να χρειάζεται τη διατήρηση αντιγράφων (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 198).

Παρόλα αυτά, υπάρχουν και κάποιες δυσκολίες που ο ερευνητής αντιμετωπίζει μέσα από τη χρήση αυτής της μεθόδου. Η πρώτη είναι ότι, λόγω του τεράστιου σε όγκο υλικού που υπάρχει στο Διαδίκτυο, είναι συχνά δύσκολό να διαφανεί ποιες ιστοσελίδες είναι αξιόπιστες και ποιες όχι, ώστε να προσφέρουν το δείγμα για την ανάλυση. Η δεύτερη είναι ότι το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοσελίδων αλλάζει διαρκώς με αποτέλεσμα, ανάλογα με το διάστημα που ερευνάται, να προκύπτουν διαφορετικά αποτελέσματα. Αυτό ζημιώνει την αξιοπιστία της έρευνας και για αυτό το λόγο οι αλλαγές πρέπει να βρίσκονται υπό τον έλεγχο του ερευνητή καθόλη τη διάρκεια της έρευνας. Τέλος, η τρίτη δυσκολία που αντιμετωπίζει ο ερευνητής μέσα από τη χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου είναι ο προσδιορισμός της μονάδας ανάλυσης, λόγω του όγκου του υλικού και της πολυμορφίας του. Ειδικότερα, οι ιστοσελίδες έχουν συχνά πολλές επί μέρους σελίδες, πολλούς συνδέσμους που οδηγούν σε άλλες σελίδες και άλλα πολύπλοκα χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα να προκαλείται μια σύγχυση όσον αφορά τον σωστό χειρισμό του υλικού (Wimmer & Dominick, 2006/2014, σ. 198-199).

Στη συγκεκριμένη έρευνα, οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν ήταν, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, η επιλογή των εφημερίδων με κοινά κριτήρια, καθώς κάποιες δεν διέθεταν ηλεκτρονική έκδοση ή η μηχανή αναζήτησής τους δεν απέδιδε τα κατάλληλα αποτελέσματα για την έρευνα. Όσον αφορά τον καθορισμό της μονάδας ανάλυσης, δεν αντιμετωπίστηκε κάποιο πρόβλημα, καθώς τα άρθρα δεν διέθεταν συνδέσμους προς άλλα άρθρα, ενώ τα σχόλια των χρηστών για τα άρθρα ήταν απενεργοποιημένα, οπότε δεν αποτέλεσαν αντικείμενο προς διερεύνηση.

6.10 Κριτική Ανάλυση Λόγου

Από την άλλη πλευρά, ο τρόπος ανάλυσης της πλαισίωσης ενός ερευνητικού αντικειμένου δεν απαιτεί τη χρήση μιας καθορισμένης μεθόδου έρευνας. Αντίθετα, τα πλαίσια μπορούν να ερευνηθούν με πολλούς τρόπους. Συνήθως, όμως, η διερεύνηση τους γίνεται μέσω της χρήσης της μεθόδου Ανάλυσης Περιεχομένου ή της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (D' Angelo, 2002).

Ο λόγος που επιλέχθηκε η Κριτική Ανάλυση Λόγου για την εξέταση των πλαισίων, που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση του γεγονότος από τις ιστοσελίδες, είναι η εστίαση της στην ανάλυση γραπτών κειμένων εξετάζοντας την ιδεολογική χροιά που διαπνέει το λόγο τους. Ο ιδεολογικός χαρακτήρας των κειμένων εμφανίζεται μέσα από τη σύνδεση των τελευταίων με παράγοντες της εξουσίας και με τη χρήση στερεότυπων και προκαταλήψεων προς συγκεκριμένες κοινωνικές ή πολιτικές ομάδες. Γενικότερα, η Κριτική Ανάλυση λόγου διερευνά τους τρόπους που οι ιδεολογίες προωθούνται μέσα από τον γραπτό λόγο στο κοινό, αναλύοντας τα κείμενα μέσα στα πλαίσια του υπάρχοντος κοινωνικού και πολιτικού συστήματος (Sheyholislami, 2001, σ. 37). Επομένως, η χρήση της βοήθησε στη διερεύνηση των ιδεολογικών στοιχείων που εμπεριέχονται στα κείμενα και προωθούνται στο κοινό με έμμεσο τρόπο. Μέσα από τη διερεύνηση των πλαισίων εξήχθησαν συμπεράσματα σχετικά με τους τρόπους προσέγγισης του θέματος από τα Μέσα, τα οποία στηρίζονται στη θεωρία που αναφέρθηκε στο θεωρητικό πλαίσιο αναφορικά με την πλαισίωση και τους λόγους που χρησιμοποιείται το κάθε πλαίσιο στις ειδήσεις.

Η ερευνητική μέθοδος της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου προέκυψε τη δεκαετία του 1990, κατά τη διάρκεια της επιστημονικής συνάντησης των ερευνητών της γλώσσας Fairclough, Kress, Van Leeuwen, Wodak και Van Dijk. Πρόγονος της εν λόγω μεθόδου θεωρείται η Κοινωνιογλωσσολογία, η οποία εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1960, και η οποία εστιάζει στη σύνδεση της γλώσσας με την κοινωνία. Παράλληλα, πριν τη γέννηση της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, υπήρξε και η επιστήμη της Κριτικής Γλωσσολογίας, η οποία επικεντρωνόταν στη μελέτη της γλώσσας ως ιδεολογικό φορέα και η ανάλυσή της αφορούσε τη διαμόρφωση της ίδιας μέσα στο πλαίσιο της κοινωνίας. Ουσιαστικά, η Κριτική Ανάλυση Λόγου είναι μια πιο εξελιγμένη εκδοχή της Κριτικής Γλωσσολογίας (Στάμου, 2014, σ. 153-156).

Η συγκεκριμένη ερευνητική μέθοδος επιτρέπει την ανάδειξη της σχέσης της γλώσσας, της εξουσίας και της ιδεολογίας. Συγκεκριμένα εστιάζει στην κατανόηση του σημαντικού ρόλου της γλώσσας ως φορέα ιδεολογιών, που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την κοινή γνώμη. Όπως αναφέρει ο Fairclough, η γλώσσα είναι το μέσο μετάδοσης της ιδεολογίας και για αυτό το λόγο επηρεάζει τον τρόπο λειτουργίας της εξουσίας μέσα στο κοινωνικό σύστημα. Σύμφωνα με τον Fairclough (1992, σ. 95), η Κριτική Ανάλυση Λόγου δεν αντιμετωπίζει το κείμενο ως αυτόνομο αντικείμενο, αλλά ως αποτέλεσμα σύνθεσης κοινωνικών παραγόντων και αναλύεται με βάση τους στόχους του

συγγραφέα, τα πλαίσια μέσα στα οποία συντάσσεται, τους λόγους για τους οποίους συντάσσεται και το φορέα για τον οποίο ενδεχομένως παράγεται.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Van Dijk (2001, σ. 472-475), κατά τον οποίο η γλώσσα επιτρέπει τη διατήρηση και την προώθηση συγκεκριμένων αντιλήψεων. Καθώς η γλώσσα συγκροτείται στα πλαίσια ενός κοινωνικού και πολιτισμικού συστήματος, η ίδια δρα και συγκροτείται με βάση τις κοινωνικές πρακτικές του κάθε συστήματος. Κατά αυτόν τον τρόπο, ενέχει κάποιες ιδεολογίες και για αυτό, η διερεύνηση της μεταφοράς τους στο κοινό μέσα από το λόγο μπορεί να γίνει μέσα από τη διερεύνηση της γλώσσας.

Όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, ο γραπτός ή προφορικός λόγος δεν αναπαριστά απλά την πραγματικότητα, αλλά την κατασκευάζει. Κατ'επέκταση συγκροτεί την προσωπικότητα του κάθε μέλους της κοινωνίας, καθώς και των σχέσεων των μελών μεταξύ τους, ενώ διαμορφώνει τις αξίες και τις αντιλήψεις που είναι αποδεκτές ως φυσιολογικές από το κοινωνικό σύστημα (Hall, 1997, σ. 45-46). Συνεπώς, ο λόγος διαδραματίζει βασικό ρόλο στον τρόπο συγκρότησης του κοινωνικού συστήματος. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Van Dijk (2016, σ. 21), σύμφωνα με τον οποίο, η κοινωνία δομείται μέσα από την επικοινωνία των μελών της. Επομένως η ίδια αποτελεί προϊόν του λόγου, αλλά και ο λόγος προϊόν της κοινωνίας (Scollon, 1998). Με τον ίδιο τρόπο η συγγραφή ενός κειμένου δεν περιλαμβάνει μόνο την περιγραφή ενός γεγονότος, αλλά και την ερμηνεία του, καθώς επιδρά σε αυτό η κοινωνική πτυχή του λόγου, που αντικατοπτρίζει τις αντιλήψεις και τις αξίες του παρόντος κοινωνικού και πολιτισμικού συστήματος.

Ο ιδεολογικός χαρακτήρας του κειμένου δεν φαίνεται με την πρώτη ματιά, αλλά λειτουργεί υποδόρια, μέσα από τις αναπαραστάσεις των γεγονότων που περιγράφονται στο κείμενο. Όταν αυτές οι αναπαραστάσεις καταλήγουν να θεωρούνται φυσιολογικές από τα μέλη του κοινωνικού συστήματος, τότε η ιδεολογία έχει ενσωματωθεί στο κοινωνικό σύστημα. Με τη συχνή προώθηση συγκεκριμένων ιδεολογιών μέσα από το λόγο, ο άνθρωπος όσο κι αν νομίζει ότι δεν επηρεάζεται από τον τελευταίο, καταλήγει να θεωρεί την ιδεολογία, που του προωθείται, ως φυσιολογική και να την υιοθετεί (Fairclough, 2001, σ. 89). Έτσι γίνεται κατανοητό ότι ο τρόπος χρήσης της γλώσσας μπορεί να έχει ιδεολογικό χαρακτήρα και συγκεκριμένο σκοπό. Επομένως, η Κριτική Ανάλυση Λόγου σκοπεύει να ανακαλύψει τους τρόπους που η γλώσσα και ο λόγος

μεταλαμπαδεύουν στο κοινό ιδεολογίες και υποστηρίζουν συγκεκριμένους φορείς εξουσίας της κοινωνίας.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Fairclough (1992, σ. 90) ο λόγος δεν κανονικοποιεί και προωθεί μόνο κάποιους παράγοντες εξουσίας της κοινωνίας, αλλά μπορεί και να λειτουργήσει αρνητικά για αυτούς και να τους υποβαθμίσει. Άρα δεν βοηθά μόνο στη διατήρηση της εξουσίας, αλλά και στη μεταβολή της μορφής της μέσα στην κοινωνία. Για αυτό, θεωρείται πολύ σημαντικός παράγοντας για τους φορείς της εξουσίας και επιδιώκεται ο έλεγχός του από τις διαφορετικές πολιτικές πλευρές, προς όφελος της κάθε μίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Van Dijk (1993, σ. 253), ο σκοπός της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου ως ερευνητικής μεθόδου, είναι η κριτική αντιμετώπιση των κειμένων με τέτοιο τρόπο που να αποτρέπει την χειραγώγηση των ατόμων. Σκοπός της, δηλαδή, είναι τα μέλη της κοινωνίας να αντιμετωπίζουν το λόγο με κριτική διάθεση κατανοώντας ότι ο τελευταίος μπορεί να υποκρύπτει βαθύτερα ιδεολογικά μηνύματα.

Το βασικό χαρακτηριστικό της προσέγγισης της μεθόδου για τον Fairclough (όπως αναφέρει η Στάμου, 2014, σ. 167-168) είναι η διακειμενικότητα, η ιδιότητα δηλαδή του κειμένου να συνδέεται με παλαιότερα και άλλου είδους κείμενα. Το χαρακτηριστικό αυτό επιτρέπει στο κείμενο να συνδυάζει πολλών ειδών πληροφορίες αναδιαμορφώνοντας το νόημα του αρχικού κειμένου μέσα από τις διαφορετικές χρήσεις της γλώσσας και προκαλώντας έτσι μεταβολές στο κοινωνικό σύστημα.

Οι διαφορετικές χρήσεις της γλώσσας σχετίζονται με τρεις παράγοντες διαμόρφωσης ενός κειμένου: το λόγο, το ύφος και το κειμενικό είδος. Ο λόγος σχετίζεται με τη χρήση της γλώσσας, ανάλογα με τις επιταγές του αξιακού συστήματος του κοινωνικού φορέα μέσα στον οποίο παράγεται. Με αυτό το κριτήριο, συγκροτείται ένας διαφορετικός λόγος, δηλαδή μια διαφορετική ερμηνεία της πραγματικότητας, που αντικατοπτρίζει τις ιδέες και τις αντιλήψεις του κάθε φορέα. Το ύφος αφορά τη χρήση της γλώσσας με διαφορετικούς τρόπους αναφορικά με τεχνικές και μέσα, όπως το λεξιλόγιο, τη σύνδεση των προτάσεων μεταξύ τους, τις εκφράσεις και τα σχήματα λόγου, τις φωτογραφίες και τα βίντεο μέσα στο κείμενο, προκειμένου να σημασιοδοτηθεί ένα γεγονός με συγκεκριμένο τρόπο και ανάλογα με τους σκοπούς του φορέα στα πλαίσια του οποίου το κείμενο συγκροτείται. Τέλος, το κειμενικό είδος σχετίζεται με την ένταξη του κάθε κειμένου σε συμβατικές κατηγορίες κειμένων με

συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε επικοινωνιακής συνθήκης (Στάμου, 2014, σ. 169).

Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη ερευνητική μέθοδος συγκεντρώνει στο πεδίο της μια ευρεία γκάμα επιστημών, καθώς ασχολείται κυρίως με την ανάλυση κοινωνικών πρακτικών και για αυτό δανείζεται στοιχεία και προσεγγίσεις από πολλές και διαφορετικές κοινωνικές επιστήμες, όπως η Ανθρωπολογία και η Γλωσσολογία. Λαμβάνοντας υπόψιν, λοιπόν τον διεπιστημονικό της χαρακτήρα, υπάρχει και μια ποικιλία μεθόδων ανάλυσης, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διερεύνηση ενός θέματος στα πλαίσιά της, οι οποίες αντλούνται από αυτές τις κοινωνικές επιστήμες. Το πλεονέκτημα του ερευνητή από τη χρήση της Κριτικής Ανάλυση Λόγου είναι, ότι η τελευταία δεν απαιτεί έναν και μοναδικό τρόπο ανάλυσης κειμένου. Ακριβώς επειδή η Ανάλυση Λόγου στηρίζεται στην κριτική της ιδιότητα, δεν μπορεί να περιορίζεται σε έναν συστηματοποιημένο τρόπο μελέτης. Αντίθετα, ο τρόπος ανάλυσης ενός θέματος καθορίζεται από τους στόχους του ερευνητή και τη φύση του ερευνώμενου θέματος και αναλόγως λαμβάνει τη μορφή εκείνη που ταιριάζει με τους κανόνες της μεθόδου (Στάμου, 2014, σ.172-173).

6.10.1 Κριτική Ανάλυση Λόγου στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Ειδικότερα, η Κριτική Ανάλυση Λόγου εστιάζει στα κείμενα σημαντικών φορέων της κοινωνίας που η γνώμη τους έχει καθοριστικό αντίκτυπο στους πολίτες. Ένας τέτοιος φορέας είναι και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, καθώς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των ιδεών του κοινού, αναφορικά με τους κοινωνικούς και πολιτικούς φορείς (Στάμου, 2014, σ. 169-170). Παράλληλα, η εύκολη πρόσβαση στο υλικό του δημοσιογραφικού λόγου μέσω του Διαδικτύου, όπως, για παράδειγμα, συμβαίνει με τις ηλεκτρονικές εκδόσεις εφημερίδων και γενικότερα τις ενημερωτικές ιστοσελίδες, ωθεί τους ερευνητές στην ενασχόληση με αυτό (Ο'Keeffe, 2011, σ. 450-452).

Οι τεχνικές του δημοσιογραφικού λόγου, είναι ένα αντικείμενο που απασχολεί πολλών ειδών κοινωνικές επιστήμες, όπως αυτή της Γλωσσολογίας και των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Η εστίαση στον δημοσιογραφικό λόγο ως φορέα ιδεολογιών έγινε περισσότερο αισθητή το 1991, μετά την έκδοση του βιβλίου «Language in the News: Discourse and Ideology in the Press» του Roger Fowler, στο οποίο ο ίδιος

μελετά τη μορφή της γλώσσας και του λόγου στον Τύπο, αναφορικά με τον τρόπο που επηρεάζουν τις αντιλήψεις της κοινής γνώμης και κατασκευάζουν την επικρατούσα ιδεολογία μέσα στην κοινωνία. Βασική ιδέα του Fowler (1991) είναι ότι ο δημοσιογραφικός λόγος στον Τύπο χαρακτηρίζεται από το υποκειμενικό στοιχείο του δημοσιογράφου. Όπως αναφέρει ο White (1997) το υποκειμενικό στοιχείο του δημοσιογραφικού λόγου κρύβεται στη χρήση μιας επιφανειακά αντικειμενικής στάσης απέναντι στα γεγονότα, η οποία αντικατοπτρίζεται στην μετριοπάθεια της γλώσσας και του ύφους που υιοθετείται στα δημοσιεύματα από τους συντάκτες, ωστόσο η συγκεκριμένη στάση δεν είναι παρά μόνο ένα εργαλείο απόκρυψης του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στη γλώσσα του κειμένου.

Λόγω, λοιπόν, του κεντρικού ρόλου των Μέσων στην διαμόρφωση ιδεολογιών, μεγάλο μέρος των επιστημονικών ερευνών σχετικών με τα Μέσα επικεντρώνεται στην εξέταση της πλαισίωσης των ειδησεογραφικών κειμένων. Ο λόγος είναι ότι, όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, η πλαισίωση, ως μεθοδολογικό εργαλείο, εξετάζει τους τρόπους που ο δημοσιογραφικός λόγος μπορεί να καθορίσει την ερμηνεία των μηνυμάτων από το κοινό μέσα από χρήση διαφόρων τεχνικών λόγου στη γλώσσα, στις χρησιμοποιούμενες εικόνες ή στο ύφος του κειμένου (Gamson, 1989).

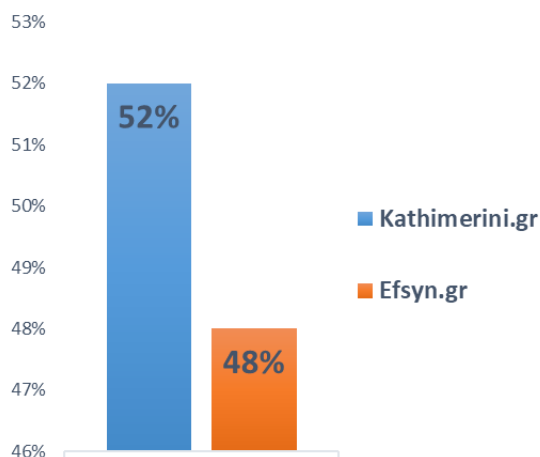
Ένας από τους τρόπους χρήσης της μεθόδου της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου για τη μελέτη του γραπτού δημοσιογραφικού λόγου περιγράφεται από την Carvalho (2008, σ.171-172). Ο τρόπος αυτός έχει δύο επίπεδα ανάλυσης: την κειμενική και την ανάλυση του συγκεκριμένου. Το πρώτο επίπεδο ανάλυσης αφορά τη δομή των κειμένων, το θέμα τους, τα άτομα που αναφέρονται στην είδηση, τα χαρακτηριστικά της γλώσσας, τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την σύνθεση της είδησης και την ιδεολογική χροιά του συγγραφέα που διαφαίνεται μέσα σε αυτό. Το δεύτερο επίπεδο ανάλυσης αφορά τη σύγκριση της παρουσίασης της είδησης από τον δημοσιογραφικό φορέα με έναν ή πολλούς άλλους δημοσιογραφικούς φορείς. Για παράδειγμα, τα κείμενα μιας εφημερίδας μπορούν να συγκριθούν με τα κείμενα μιας άλλης εφημερίδας που είναι σχετικά με το ίδιο θέμα, ώστε να εξεταστούν οι ομοιότητες και οι διαφορές που παρατηρούνται στην παρουσίαση του θέματος από τις δύο εφημερίδες. Κατά αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στον ερευνητή να αναλύσει την παρουσίαση του θέματος από ένα πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα πηγών, κατανοώντας καλύτερα τη σημασία του υποκειμενικού στοιχείου του συγγραφέα για τη σύνθεση ενός κειμένου,

για την προώθηση μιας συγκεκριμένης ερμηνείας του θέματος και κατ' επέκταση για την διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης οπτικής της πραγματικότητας. Ο τρόπος αυτός χρησιμοποιήθηκε και για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας προσαρμοσμένος στις ανάγκες της. Πιο συγκεκριμένα, όπως περιεγράφηκε και παραπάνω, η Κριτική Ανάλυση Λόγου χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση της πλαισίωσης των άρθρων της κάθε ιστοσελίδας και στη συνέχεια έγινε μία σύγκριση των τρόπων πλαισίωσης που χρησιμοποιήθηκαν στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, με σκοπό να εξαχθούν ευρύτερα συμπεράσματα για τους λόγους χρήσης αυτών των τρόπων και τη γενικότερη σημασία τους αναφορικά με την παρουσίαση μιας κρίσιμης είδησης από τα Μέσα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Κεφάλαιο 7. Γενική ποσοτική ανάλυση άρθρων

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο του ερευνητικού υλικού, ο συνολικός αριθμός των άρθρων που αναφέρεται στην πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 και θα ερευνηθεί για το χρονικό διάστημα από τις 23 Ιουλίου 2018 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2018 είναι 322 άρθρα. Στο Διάγραμμα 1. απεικονίζεται η ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων στα πλαίσια των δύο ιστοσελίδων, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Όπως παρατηρείται, το 52% των συνολικών άρθρων ανήκουν στην ιστοσελίδα Kathimerini.gr και το 48% στην ιστοσελίδα Efsyn.gr.

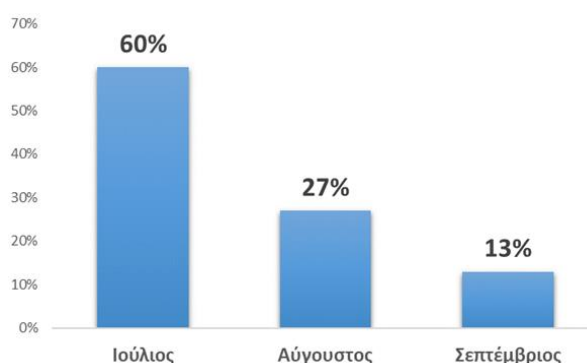
Διάγραμμα 1. Ποσοτική κατανομή συνολικού αριθμού άρθρων

7.1 Ποσοτική ανάλυση άρθρων ανά μήνα και ανά ιστοσελίδα

Η ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των ερευνώμενων άρθρων παρουσιάζεται πιο αναλυτικά στον Πίνακα 1:

Πίνακας 1. Ποσοτικά στοιχεία άρθρων ανά μήνα και ιστοσελίδα				
Ιστοσελίδες	Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Σύνολο
Kathimerini.gr	101	45	22	168
Efsyn.gr	74	68	12	154
Σύνολο	175	113	34	322

Ειδικότερα, στον Πίνακα 1. παρουσιάζεται ο ακριβής αριθμός των άρθρων που μελετήθηκαν ανά μήνα, σε κάθε ιστοσελίδα και συνολικά. Όπως παρατηρείται, λοιπόν, η μεγαλύτερη συγκέντρωση των άρθρων και στις δύο ιστοσελίδες ήταν το Μήνα Ιούλιο, ενώ τους επόμενους μήνες η ποσότητα των άρθρων που αναφέρονταν στο γεγονός της πυρκαγιάς ακολούθησε μια φθίνουσα πορεία. Στο Διάγραμμα 2. για την Kathimerini.gr, και στο Διάγραμμα 3., για την Efsyn.gr, παρουσιάζονται επίσης οι ακριβείς συχνότητες των άρθρων αναφορικά με το θέμα της πυρκαγιάς, όπως κυμάνθηκαν μέσα στους μήνες του ερευνώμενου χρονικού διαστήματος. Ειδικότερα, το 60 % των ερευνώμενων άρθρων της ιστοσελίδας Kathimerini.gr συγκεντρώνεται στον Ιούλιο, το 27% στον Αύγουστο και μόλις το 13% στο Σεπτέμβριο. Με αντίστοιχο τρόπο, το 48% των ερευνώμενων άρθρων της Efsyn.gr συγκεντρώνεται στον Ιούλιο, το 44% στον Αύγουστο και μόλις το 8% στον Σεπτέμβριο.

Διάγραμμα 2. Διακύμανση άρθρων Kathimerini.gr κατά το ερευνώμενο χρονικό διάστημα

Διάγραμμα 3. Διακύμανση άρθρων Efsyn.gr κατά το ερευνώμενο χρονικό διάστημα

Όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της έρευνας, το ξέσπασμα μιας πυρκαγιάς και γενικότερα οι φυσικές καταστροφές αποτελούν κρίσιμα γεγονότα, που ενδιαφέρουν τους πολίτες. Για το λόγο αυτό, τα συγκεκριμένα γεγονότα παρεμβαίνουν στην ομαλή ροή των ειδήσεων και τα Μέσα συγκεντρώνουν την προσοχή τους σε αυτά αναμεταδίδοντας όλες τις σχετικές εξελίξεις. Η πυρκαγιά στο Μάτι είχε ανυπολόγιστες συνέπειες, αφού κόστισε έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπινων ζωών και έκαψε έναν επίσης μεγάλο αριθμό εκτάσεων γης και περιουσιών. Λόγω της κρισιμότητας και της έκτασης του γεγονότος, λοιπόν, οι ιστοσελίδες αφιέρωσαν τον μεγαλύτερο αριθμό των άρθρων τους στο γεγονός από τις πρώτες κιόλας ημέρες, καθώς τότε η αγωνία του κοινού ήταν σε κορύφωση. Ωστόσο, όσον αφορά τον Αύγουστο, παρατηρείται μια μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες αναφορικά με τον αριθμό των άρθρων που επέλεξαν να αφιερώσουν στο θέμα, καθώς η Kathimerini.gr αφιέρωσε στο ερευνώμενο θέμα έναν πολύ μικρότερο αριθμό άρθρων από ό,τι τον Ιούλιο, σε αντίθεση με την Efsyn.gr, που το ενδιαφέρον της για το θέμα διατηρήθηκε σχεδόν αμείωτο. Τέλος, κατά το Σεπτέμβριο και οι δύο ιστοσελίδες μείωσαν δραστικά τα άρθρα τους αναφορικά με το θέμα, με την Kathimerini.gr να αφιερώνει τον μισό σχεδόν αριθμό των άρθρων της στο θέμα από ό,τι τον προηγούμενο μήνα, ενώ η Efsyn.gr μείωσε κατακόρυφα τις αναφορές της στην πυρκαγιά. Η βασική διαφορά που διαπιστώνεται ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες είναι, ότι η Kathimerini.gr μείωσε με έναν

σταδιακό ρυθμό τα άρθρα της, ενώ η μείωση των άρθρων της Efsyn.gr έγινε με έναν πολύ απότομο και αισθητό τρόπο.

Κεφάλαιο 8. Ποσοτική ανάλυση θεματικών κατηγοριών

Το γεγονός της πυρκαγιάς καλύφθηκε από τις δύο ιστοσελίδες μέσα από ποικίλες θεματικές ενότητες. Οι συχνότερες θεματικές ενότητες που παρατηρήθηκαν από τη μελέτη των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων, αφορούσαν κυρίως τις συνέπειες του γεγονότος σε φυσικό, ανθρώπινο και υλικό επίπεδο, τους τρόπους αντιμετώπισης της μεγάλης καταστροφής όσον αφορά τα μέτρα της πολιτείας για την ανάκαμψη της περιοχής και την ανακούφιση των πυρόπληκτων, αλλά και όλες τις εθελοντικές ενέργειες που έγιναν για να βοηθήσουν τους πληγέντες. Επίσης, τα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων εστίασαν σε μεγάλο βαθμό στις δραματικές ιστορίες των θυμάτων που έγιναν γνωστές μετά το γεγονός, καθώς τις μαρτυρίες των ανθρώπων που σώθηκαν από την πυρκαγιά, σχετικά με τον τρόπο που βίωσαν την καταστροφή.

Παράλληλα, έγινε εκτενής αναφορά και στη συζήτηση για τις ευθύνες σχετικά με το γεγονός, μια θεματική που αναλύθηκε με ποικίλους τρόπους από τα άρθρα. Ειδικότερα, ένας μεγάλος αριθμός των άρθρων εστίασε στις κατηγορίες της αντιπολίτευσης προς την ηγεσία, με το επιχείρημα ότι έγινε λανθασμένος χειρισμός της κατάστασης από την πλευρά της τελευταίας. Παράλληλα, υπήρξαν και αρκετές αναφορές στις καταγγελίες των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι επέρριψαν ευθύνες στις αρχές για την αδιαφορία τους και την έλλειψη συντονισμού τους την κρίσιμη ώρα, ενώ στο πλαίσιο της ίδιας θεματικής, υπάρχουν και κάποια άρθρα που αναφέρονται στις εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας αναφορικά με την απόδοση ποινικών ευθυνών για το γεγονός, καθώς και άρθρα που εστιάζουν στις αντιπαραθέσεις των πολιτικών κομμάτων αναφορικά με τις ευθύνες για το γεγονός.

Τέλος, ένας αξιοσημείωτος αριθμός άρθρων εστιάζει στις απόψεις των ειδικών εμπειρογνομόνων και επιστημόνων, αναφορικά με το θέμα, ως προς τις αιτίες του γεγονότος, αλλά και τις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι, έπειτα από την καταστροφή, αναφορικά με τα επίπεδα τοξικότητας που εντοπίζονται στην ατμόσφαιρα. Με βάση λοιπόν, τις συχνότερες θεματικές ενότητες στις οποίες αναφέρονται τα ερευνώμενα

άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, αναπτύχθηκαν οι θεματικές κατηγορίες του πρώτου κωδικολογίου, οι οποίες είναι οι ακόλουθες.

1). Απολογισμός συνεπειών

- A) Περιβαλλοντικές
- B). Ανθρωποκεντρικές
- Γ). Υλικές

2). Τρόποι αντιμετώπισης

- A). Επιχειρήσεις Διάσωσης
- B). Μέτρα πολιτείας
- Γ). Εθελοντικές ενέργειες

3). Ανθρώπινες ιστορίες

4). Απόδοση ευθύνης

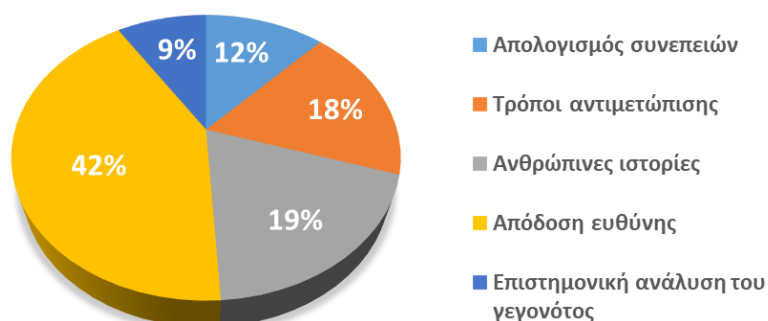
- A). Ευθύνη κυβέρνησης
- B). Διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων
- Γ). Καταγγελίες μαρτύρων
- Δ). Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας

5). Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος

- A). Επιστημονικές αιτίες (φυσικές, ανθρωποκεντρικές, συνδυασμός)
- B). Συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι

Τα άρθρα ταξινομήθηκαν και χωρίστηκαν στις παραπάνω πέντε κατηγορίες, ανάλογα με τη θεματική ενότητα στην οποία αναφέρονται. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι κάποια άρθρα μπορούσαν να υπαχθούν σε παραπάνω από μία θεματικές κατηγορίες, ωστόσο το καθένα ταξινομήθηκε μόνο σε μία κατηγορία, ανάλογα με αυτήν, στην οποία εστίαζαν περισσότερο στο περιεχόμενό τους. Η ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων των δύο ιστοσελίδων στις πέντε θεματικές κατηγορίες παρουσιάζεται στον πίνακα 2. και οπτικά στο Γράφημα 1.

Πίνακας 2. Ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων στις Θεματικές Κατηγορίες	
Απολογισμός συνεπειών	38
Τρόποι αντιμετώπισης	58
Ανθρώπινες ιστορίες	61
Απόδοση ευθύνης	137
Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος	28
Συνολικός αριθμός άρθρων	322

Γράφημα 1. Συχνότητα θεματικών κατηγοριών στον συνολικό αριθμό άρθρων

Όπως διαπιστώνεται από τα στοιχεία του πίνακα και του γραφήματος, η θεματική κατηγορία στην οποία εστίασαν τα περισσότερα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων ήταν η απόδοση ευθύνης. Συγκεκριμένα, το 42% των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων ασχολήθηκαν με την συζήτηση για την απόδοση ευθυνών, αλλά και με τις καταγγελίες των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή αναφορικά με την αδιαφορία των αρμόδιων αρχών. Η δεύτερη κατηγορία στην οποία τα άρθρα εστίασαν περισσότερο, ήταν οι ανθρώπινες ιστορίες. Συγκεκριμένα το 19% των συνολικών

άρθρων και των δύο ιστοσελίδων ασχολήθηκαν με τις ιστορίες και τις αφηγήσεις των ανθρώπων που γλίτωσαν από την καταστροφή ή τις ιστορίες συγκεκριμένων θυμάτων, που βρήκαν τραγικό θάνατο. Σε μικρότερο βαθμό και με ποσοστό 18% τα άρθρα επικεντρώθηκαν στους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος, ενώ σε ακόμη μικρότερο βαθμό και με ποσοστό 16% των συνολικών άρθρων, εστίασαν στις συνέπειες του γεγονότος για την περιοχή και τους κατοίκους της. Τέλος, η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος είναι η κατηγορία που συγκέντρωσε τη λιγότερη προσοχή και των δύο ιστοσελίδων με το ποσοστό 9% των συνολικών άρθρων.

Μέσα από τη μέτρηση των συχνοτήτων των θεματικών κατηγοριών στον συνολικό αριθμό των ερευνώμενων άρθρων, μπορούν να εξαχθούν κάποιες υποθέσεις αναφορικά με τις προτιμήσεις των δύο ιστοσελίδων σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, αναφορικά με την παρουσίαση του γεγονότος της πυρκαγιάς. Συγκεκριμένα, η συντριπτικά μεγαλύτερη συχνότητα της κατηγορίας της απόδοσης ευθύνης στα άρθρα, δηλώνει την προτίμηση των δύο ιστοσελίδων στην παρουσίαση του θέματος από την οπτική της συζήτησης των ευθυνών. Η επιλογή αυτή είναι λογική, καθώς ένα τόσο κρίσιμο γεγονός, το οποίο είχε ανυπολόγιστες συνέπειες για την περιοχή και τους ανθρώπους που το βίωσαν, εγείρει πολλά ερωτήματα για τα λάθη που έγιναν στο χειρισμό της κατάστασης από τον κρατικό μηχανισμό, ενώ, παράλληλα, αποτελεί αφορμή για κάποιες πλευρές του πολιτικού συστήματος, ώστε να ξεκινήσουν την επίρριψη κατηγοριών προς τον κρατικό μηχανισμό, με γνώμονα συχνά το πολιτικό όφελος, αλλά και το κίνητρο για το σχεδιασμό της υπερασπιστικής γραμμής του κρατικού μηχανισμού από την κυβερνητική πλευρά.

Παράλληλα, η μεγάλη συχνότητα της κατηγορίας των ανθρώπινων ιστοριών είναι επίσης μια δικαιολογημένη επιλογή. Ο λόγος είναι ότι, όπως αναφέρθηκε εκτενέστατα στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, οι ιστορίες των θυμάτων, αλλά και οι προσωπικές μαρτυρίες των ανθρώπων που επέζησαν από την καταστροφή είναι απαιτούμενες για τη δραματοποίηση του λόγου κατά την παρουσίαση κρίσιμων καταστάσεων, καθώς για την ταύτιση του κοινού με το θύμα ή τον πάσχοντα.

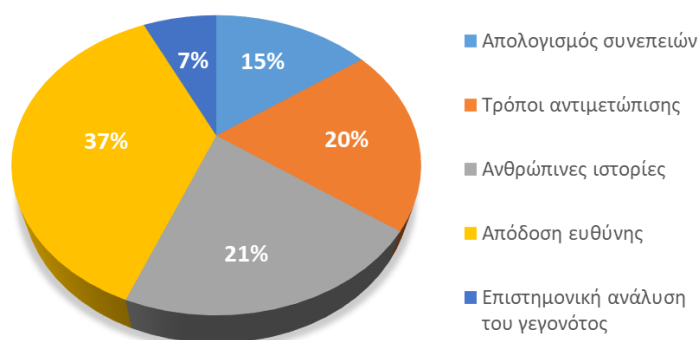
Κατ' επέκταση, είναι λογικό οι υπόλοιπες θεματικές κατηγορίες, να μη συγκεντρώνουν τόσο υψηλά ποσοστά συχνότητας, καθώς οι δύο πρώτες καταλήγουν να μονοπωλούν το ενδιαφέρον των ιστοσελίδων. Μάλιστα, η κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, είναι ίσως η μικρότερη σε συχνότητα

θεματική κατηγορία, καθώς το γεγονός είναι αρκετά πρόσφατο, και για αυτό δεν έχουν προλάβει οι ειδικοί να διεξάγουν πολλές επιστημονικές έρευνες σχετικά με τη συγκεκριμένη πυρκαγιά.

A). Kathimerini.gr

Αφού περιεγράφηκε η κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων στις θεματικές κατηγορίες, στη συνέχεια θα αναλυθεί η ποσοτική κατανομή των άρθρων της κάθε ιστοσελίδας στις εν λόγω κατηγορίες. Στον Πίνακα 3. και στο Γράφημα 2. αναλύεται η ποσοτική κατανομή των άρθρων της Kathimerini.gr στις πέντε θεματικές κατηγορίες.

Πίνακας 3. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Kathimerini.gr στις Θεματικές Κατηγορίες	
Απολογισμός συνεπειών	25
Τρόποι αντιμετώπισης	33
Ανθρώπινες ιστορίες	36
Απόδοση ευθύνης	62
Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος	12
Συνολικός αριθμός άρθρων	168

Γράφημα 2. Συχνότητα των θεματικών κατηγοριών στην Kathimerini.gr

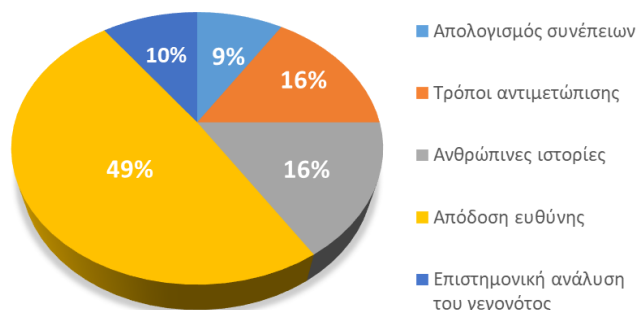
Όπως παρατηρείται στο Γράφημα 8., το υψηλότερο ποσοστό των άρθρων της Kathimerini.gr, αναφορικά με το θέμα, εστίασε στην κατηγορία της απόδοσης ευθύνης αγγίζοντας το 37% των συνολικών άρθρων της ιστοσελίδας, αναφορικά με την πυρκαγιά. Σε μικρότερο βαθμό ακολουθούν οι κατηγορίες των ανθρώπινων ιστοριών με ποσοστό 21%, σε ακόμη μικρότερο βαθμό η ιστοσελίδα επικεντρώνεται στις συνέπειες του γεγονότος με ποσοστό 15%, ενώ μόλις το 7% των άρθρων της Kathimerini.gr αναφέρεται στην επιστημονική ανάλυση του γεγονότος.

Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι η ιεράρχηση των θεματικών κατηγοριών στα άρθρα της Kathimerini.gr αναφορικά με τη συχνότητα, με την οποία εμφανίζονται στην ιστοσελίδα, ακολουθεί την ίδια ιεράρχηση που αναφέρεται για τις θεματικές κατηγορίες, αναφορικά με το συνολικό αριθμό των άρθρων, και των δύο ιστοσελίδων. Για το λόγο αυτό, οι υποθέσεις που μπορούν να γίνουν για την ιεράρχηση αυτή είναι οι ίδιες που έγιναν και για το συνολικό αριθμό των άρθρων. Ωστόσο, για την ιστοσελίδα Kathimerini.gr, μπορεί να επισημανθεί, ότι ο λόγος που επικέντρωσε την προσοχή της στην κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, ενδεχομένως να σχετίζεται με τον ιδεολογικό της προσανατολισμό. Ειδικότερα, θα μπορούσε κανείς να υποθέσει, ότι επιδίωξε την επίρριψη ευθυνών προς τον κρατικό μηχανισμό στοχευμένα, ώστε να καλλιεργήσει μια αρνητική εικόνα στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού για την κυβέρνηση και την ικανότητα της να ανταπεξέλθει στα καθήκοντά της. Ωστόσο, στο κεφάλαιο αυτό, μπορούν να γίνουν μόνο υποθέσεις. Η στάση της ιστοσελίδας αναφορικά με την απόδοση ευθυνών θα γίνει περισσότερο σαφής κατά την ποιοτική ανάλυση της θεματικής κατηγορίας.

B). Efsyn.gr

Με αντίστοιχο τρόπο, τα ερευνώμενα άρθρα της Efsyn.gr κατανεμήθηκαν στις θεματικές κατηγορίες, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 4. και το Γράφημα 3.

Πίνακας 4. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Efsyn.gr στις Θεματικές Κατηγορίες	
Απολογισμός συνεπειών	13
Τρόποι αντιμετώπισης	25
Ανθρώπινες ιστορίες	25
Απόδοση ευθύνης	75
Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος	16
Συνολικός αριθμός άρθρων	154

Γράφημα 3. Συχνότητα θεματικών κατηγοριών στην Efsyn.gr

Όπως παρατηρείται, το μεγαλύτερο μέρος των άρθρων με ποσοστό 49% στον συνολικό αριθμό των ερευνώμενων άρθρων της ιστοσελίδας, αναφέρεται στην απόδοση ευθυνών. Ένα πολύ μικρότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα το 16% των άρθρων, εστίασε στις θεματικές κατηγορίες των ανθρώπινων ιστοριών και των τρόπων αντιμετώπισης της καταστροφής, ενώ η κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος συγκέντρωσε μόλις το 10% της προσοχής της ιστοσελίδας, αναφορικά με το θέμα της πυρκαγιάς. Τέλος, διαπιστώνεται ότι η Efsyn.gr έδωσε το λιγότερο βάρος των αναφορών της στις συνέπειες του γεγονότος με το ποσοστό 9% από τα σχετικά άρθρα της.

Η υπόθεση που μπορεί να γίνει σχετικά με τις συχνότητες των θεματικών κατηγοριών της Efsyn.gr είναι, ότι η κατηγορία της απόδοσης ευθύνης συγκεντρώνει,

όπως και στην Kathimerini.gr, το μεγαλύτερο ποσοστό, ενδεχομένως, λόγω του ιδεολογικού της προσανατολισμού, καθώς η ιστοσελίδα είναι πιθανόν να επιδίωξε την υπεράσπιση της συμπεριφοράς της κυβέρνησης και την αποκατάσταση της εικόνας της, έπειτα από την επίρριψη κατηγοριών εις βάρος της, από τις ιστοσελίδες που τάσσονται υπέρ της αντιπολίτευσης. Παράλληλα, είναι πιθανό να προσέγγισε το θέμα των ευθυνών αναφορικά με το γεγονός, παρουσιάζοντας τις αιτίες της καταστροφής από την οπτική των διαχρονικών ευθυνών που φέρουν παλαιότερες κυβερνήσεις, ώστε να μεταθέσει σε εκείνες την ευθύνη για το γεγονός. Όσον αφορά τις υπόλοιπες κατηγορίες, οι υποθέσεις που μπορούν να γίνουν είναι οι ίδιες που αναφέρθηκαν και για την Kathimerini.gr. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, στο παρόν κεφάλαιο δεν μπορούν να τεκμηριωθούν περισσότερο οι συγκεκριμένες υποθέσεις, παρά μόνο όταν γίνει και η ποιοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών.

8.1 Η ποσοτική ανάλυση των υποκατηγοριών της κάθε θεματικής κατηγορίας

Όπως αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, όλες οι θεματικές κατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων περιλαμβάνουν μικρότερες υποκατηγορίες, εκτός από την κατηγορία των ανθρώπινων ιστοριών. Κρίθηκε, λοιπόν, σκόπιμη η εκτενέστερη ανάλυση των εν λόγω κατηγοριών, εξετάζοντας και τις υποκατηγορίες τους, έτσι ώστε να εξαχθεί μια σαφής εικόνα σχετικά με τον προσανατολισμό της κάθε θεματικής κατηγορίας, ανάλογα με την ιστοσελίδα στην οποία αυτή εντοπίζεται. Στη συνέχεια του κεφαλαίου, λοιπόν, θα επιχειρηθεί η ανάλυση των υποκατηγοριών της κάθε θεματικής κατηγορίας σε ποσοτικό επίπεδο.

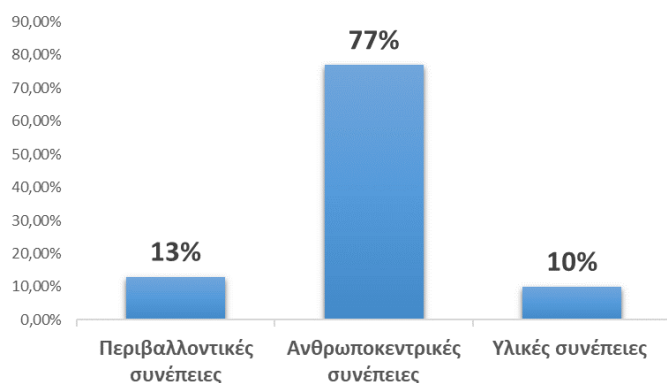
8.1.1 Απολογισμός συνεπειών

Προκειμένου να είναι ξεκάθαρος ο διαχωρισμός των άρθρων που αναφέρονται στις συνέπειες του γεγονότος, δημιουργήθηκαν τρεις υποκατηγορίες: οι περιβαλλοντικές συνέπειες, οι ανθρωποκεντρικές συνέπειες και οι υλικές συνέπειες, ώστε τα άρθρα να ταξινομηθούν σε αυτές τις τρεις υποκατηγορίες, ανάλογα με τη μορφή των συνεπειών που αναφέρουν.

A). Kathimerini.gr

Στον Πίνακα 5. παρουσιάζεται αναλυτικά ο τρόπος που διαχωρίστηκαν τα άρθρα, ανάλογα με τις αναφορές τους στις συνέπειες του γεγονότος, ενώ παράλληλα αναφέρεται ο αριθμός των άρθρων, που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία, αναφορικά με τα άρθρα της ιστοσελίδας Kathimerini.gr, τα οποία υπάγονται στη θεματική κατηγορία του απολογισμού των συνεπειών. Στη συνέχεια, ο αριθμός των άρθρων, που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία στα πλαίσια τη θεματικής κατηγορίας του απολογισμού των συνεπειών, στα άρθρα της Kathimerini.gr, αναλύεται στατιστικά στο Διάγραμμα 4.

Πίνακας 5. Απολογισμός Συνεπειών – Kathimerini.gr	
A). Περιβαλλοντικές συνέπειες	4
• Αναφορές στον αριθμό εκτάσεων γης που κάηκαν • Γενικότερες αναφορές στο μέγεθος της οικολογικής καταστροφής	
B). Ανθρωποκεντρικές συνέπειες	23
• Αναφορές στον αριθμό των θυμάτων • Αναφορές στον αριθμό των τραυματιών • Αναφορές στον αριθμό των αγνοούμενων • Αναφορές στον αριθμό των εγκλωβισμένων • Αναφορές σε μεμονωμένα ανώνυμα θύματα του γεγονότος • Αναφορές στις συνέπειες στην υγεία των ανθρώπων από τον μολυσμένο αέρα μετά τη φωτιά	
Γ). Υλικές συνέπειες	3
• Αναφορές στον αριθμό σπιτιών που κάηκαν • Αναφορές στον αριθμό οχημάτων που κάηκαν • Αναφορές στον αριθμό σπιτιών που κρίθηκαν μη κατοικήσιμα	
Συνολικός αριθμός άρθρων	30

Διάγραμμα 4. Συχνότητα υποκατηγοριών Απολογισμού Συνεπειών στην Kathimerini.gr

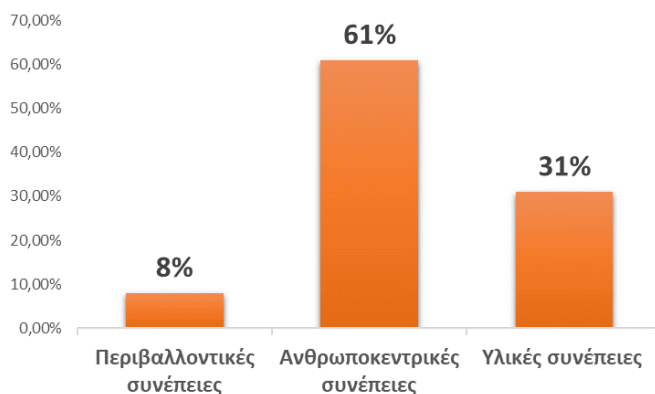
Όπως φαίνεται στον πίνακα, αλλά και στο διάγραμμα, οι ανθρωποκεντρικές συνέπειες, όπως οι αναφορές στον αριθμό των θυμάτων, των τραυματιών, των αγνοούμενων ή των εγκλωβισμένων ανθρώπων κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς ή οι σε μεμονωμένα θύματα του γεγονότος απασχόλησαν πολύ περισσότερο τα άρθρα της ιστοσελίδας σε σχέση με τις υπόλοιπες δύο κατηγορίες συνεπειών, καθώς είναι αυτές που συνήθως θεωρούνται οι πιο σημαντικές και συγκλονίζουν περισσότερο το κοινό προσελκύοντας το ενδιαφέρον του.

Σε πολύ μικρότερο ποσοστό αναφέρθηκαν τα άρθρα της ιστοσελίδας στις περιβαλλοντικές συνέπειες του γεγονότος, δηλαδή στον αριθμό των εκτάσεων γης που κάηκαν ή στο μέγεθος της οικολογικής καταστροφής γενικότερα, ενώ σε ακόμη μικρότερο ποσοστό απασχόλησαν τα άρθρα της Kathimerini.gr οι υλικές συνέπειες του γεγονότος, δηλαδή οι αναφορές στον αριθμό των κατοικιών και των οχημάτων που κάηκαν ή οι αναφορές στον αριθμό των κτηρίων που κρίθηκαν μη κατοικήσιμα, έπειτα από αυτοψία του Δήμου.

B). Efsyn.gr

Με αντίστοιχο τρόπο αναλύονται οι υποκατηγορίες της θεματικής κατηγορίας του απολογισμού συνεπειών και για τα άρθρα της Efsyn.gr. Στον Πίνακα 6. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή των συνεπειών, ενώ στο Διάγραμμα 5. παρουσιάζεται στατιστικά η συχνότητα της κάθε υποκατηγορίας, στα πλαίσια του Απολογισμού Συνεπειών.

Πίνακας 6. Απολογισμός Συνεπειών – Efsyn.gr	
A). Περιβαλλοντικές συνέπειες	1
• Αναφορές στον αριθμό εκτάσεων γης που κάηκαν • Γενικότερες αναφορές στο μέγεθος της οικολογικής καταστροφής	
B). Ανθρωποκεντρικές συνέπειες	8
• Αναφορές στον αριθμό των θυμάτων • Αναφορές στον αριθμό των τραυματιών • Αναφορές στον αριθμό των αγνοούμενων • Αναφορές στον αριθμό των εγκλωβισμένων • Αναφορές σε μεμονωμένα ανώνυμα θύματα του γεγονότος • Αναφορές στις συνέπειες στην υγεία των ανθρώπων από τον μολυσμένο αέρα μετά τη φωτιά	
Γ). Υλικές συνέπειες	4
• Αναφορές στον αριθμό σπιτιών που κάηκαν • Αναφορές στον αριθμό οχημάτων που κάηκαν • Αναφορές στον αριθμό σπιτιών που κρίθηκαν μη κατοικήσιμα	
Συνολικός αριθμός άρθρων	13

Διάγραμμα 5. Συχνότητα υποκατηγοριών Απολογισμού Συνεπειών στην Efsyn.gr

Όπως παρατηρείται στον πίνακα αλλά και στο Διάγραμμα 5., τα άρθρα της Efsyn.gr που υπάγονται στην θεματική κατηγορία του απολογισμού συνεπειών εστιάζουν περισσότερο στις ανθρωποκεντρικές συνέπειες του γεγονότος, όπως και τα

άρθρα της Kathimerini.gr, καθώς αναφέρθηκε και προηγουμένως ότι οι συνέπειες σε ανθρώπινο επίπεδο θεωρούνται συνήθως οι πιο σημαντικές από τις τρεις κατηγορίες. Σε ένα αρκετά χαμηλότερο επίπεδο, τα άρθρα εστιάζουν στις υλικές συνέπειες, ενώ οι περιβαλλοντικές συνέπειες φαίνεται ότι δεν απασχόλησαν ιδιαίτερα την ιστοσελίδα, καθώς μόλις ένα άρθρο της εστίασε στις συνέπειες του γεγονότος εις βάρος του περιβάλλοντος.

Συγκριτικά, και στις δύο ιστοσελίδες παρατηρείται μία ομοιότητα ως προς την εστίαση στις ανθρωποκεντρικές συνέπειες του γεγονότος με τη διαφορά ότι η Kathimerini.gr σε ένα δεύτερο επίπεδο εστίασε περισσότερο στις περιβαλλοντικές συνέπειες, ενώ η Efsyn.gr στις υλικές συνέπειες. Ωστόσο, και στις δύο ιστοσελίδες, οι περιβαλλοντικές και οι υλικές συνέπειες συγκέντρωσαν πολύ μικρά ποσοστά συχνότητας σε σχέση με τις ανθρωποκεντρικές συνέπειες.

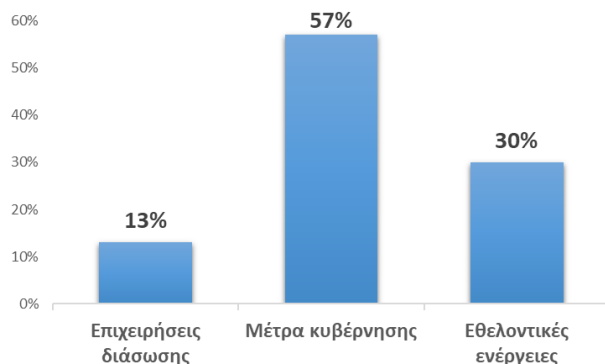
8.1.2 Τρόποι αντιμετώπισης

Η κατηγορία των τρόπων αντιμετώπισης χωρίστηκε σε τρεις υποκατηγορίες, προκειμένου να συμπεριληφθούν όλα τα είδη των τρόπων αντιμετώπισης που αναφέρθηκαν από τα άρθρα και στη συνέχεια τα τελευταία να ταξινομηθούν στις εν λόγω κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή των τρόπων που αναφέρουν. Αυτές οι υποκατηγορίες είναι: οι επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων, τραυματιών και αγνοουμένων τις κρίσιμες ώρες της καταστροφής, ως άμεσοι τρόποι αντιμετώπισής της, τα μέτρα της κυβέρνησης ως μακροπρόθεσμοι τρόποι αντιμετώπισης της καταστροφής, με σκοπό την ανακούφιση των πυρόπληκτων, καθώς και οι εθελοντικές ενέργειες των πολιτών που έσπευσαν να βοηθήσουν τους πληγέντες.

A). Kathimerini.gr

Πιο συγκεκριμένα, στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της θεματικής κατηγορίας των τρόπων αντιμετώπισης στις τρεις υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Kathimerini.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 6. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία.

Πίνακας 7. Τρόποι αντιμετώπισης – Kathimerini.gr	
Επιχειρήσεις διάσωσης	3
Μέτρα κυβέρνησης	13
Εθελοντικές ενέργειες	7
Συνολικός αριθμός άρθρων	23

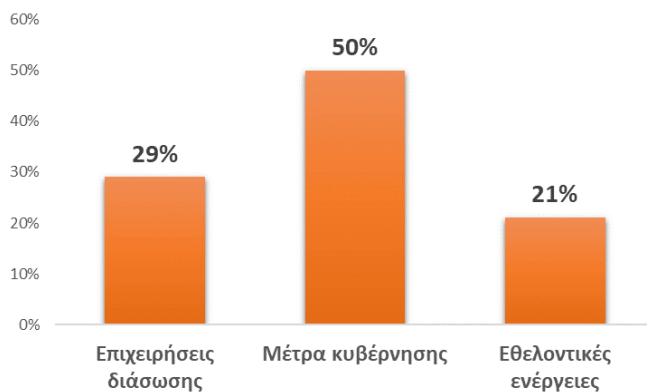
Διάγραμμα 6. Συχνότητα υποκατηγοριών Τρόπων Αντιμετώπισης στην Kathimerini.gr

Όπως παρατηρείται στον πίνακα και το διάγραμμα, τα μέτρα της κυβέρνησης για την ανακούφιση των πυρόπληκτων συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό συχνότητας στα πλαίσια των τρόπων αντιμετώπισης, ενώ σε αρκετά μικρότερο βαθμό παρατηρείται η εστίαση στις εθελοντικές ενέργειες των πολιτών. Τέλος, σε πολύ μικρότερο βαθμό δόθηκε έκταση στις επιχειρήσεις της πυροσβεστικής, του λιμενικού και της αστυνομίας για την διάσωση των τραυματιών, των εγκλωβισμένων και των αγνοούμενων.

B). Efsyn.gr

Με αντίστοιχο τρόπο, στον Πίνακα 8 παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της κατηγορίας των τρόπων αντιμετώπισης στις τρεις υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Efsyn.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 7. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας, που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία.

Πίνακας 8. Τρόποι αντιμετώπισης – Efsyn.gr	
Επιχειρήσεις διάσωσης	7
Μέτρα κυβέρνησης	12
Εθελοντικές ενέργειες	5
Συνολικός αριθμός άρθρων	24

Διάγραμμα 7. Συχνότητα υποκατηγοριών Τρόπων Αντιμετώπισης στην Efsyn.gr

Από την πλευρά της, λοιπόν, η Efsyn.gr αφιέρωσε την περισσότερη προσοχή της στα μέτρα της κυβέρνησης, ενώ έδωσε αρκετά λιγότερη έκταση στις επιχειρήσεις διάσωσης, αλλά και ακόμη μικρότερη βάση στις εθελοντικές ενέργειες που έγιναν με σκοπό την ανακούφιση των πυρόπληκτων, στα πλαίσια των τρόπων αντιμετώπισης της καταστροφής.

Διαπιστώνεται, ότι και οι δύο ιστοσελίδες, εστίασαν περισσότερο τις αναφορές τους, ως προς τους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος, στα μακροπρόθεσμα μέτρα της κυβέρνησης για την ανακούφιση των πληγέντων, ενώ έδωσαν αρκετά λιγότερη προσοχή στις άλλες δύο κατηγορίες.

8.1.3 Απόδοση ευθύνης

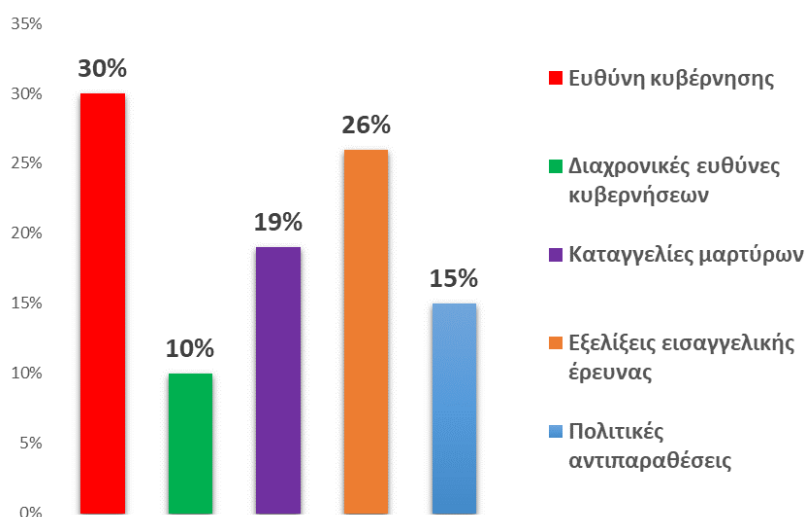
Υπενθυμίζεται ότι η κατηγορία της απόδοσης ευθύνης αναφέρεται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων με πέντε διαφορετικούς τρόπους. Ειδικότερα, η κατηγορία εμφανίζεται μέσα από τις αναφορές των άρθρων στις ευθύνες της κυβέρνησης για το γεγονός, στις διαχρονικές ευθύνες των παλαιότερων κυβερνήσεων, στις καταγγελίες

των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή και στρέφονται κατά των αρμόδιων αρχών στις εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας, προκειμένου να αποδοθούν ποινικές ευθύνες αναφορικά με το γεγονός, καθώς και μέσα από τις αναφορές στις αντιπαραθέσεις των πολιτικών πλευρών για την απόδοση ευθυνών.

A). Kathimerini.gr

Στον Πίνακα 9. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της θεματικής κατηγορίας της απόδοσης ευθύνης στις τέσσερις υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Kathimerini.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 8. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία.

Πίνακας 9. Απόδοση ευθύνης – Kathimerini.gr	
Ευθύνη της κυβέρνησης	19
Διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων	6
Καταγγελίες μαρτύρων	12
Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας	16
Πολιτικές αντιπαραθέσεις	9
Συνολικός αριθμός άρθρων	62

Διάγραμμα 8. Συχνότητα υποκατηγοριών Απόδοσης Ευθύνης στην Kathimerini.gr

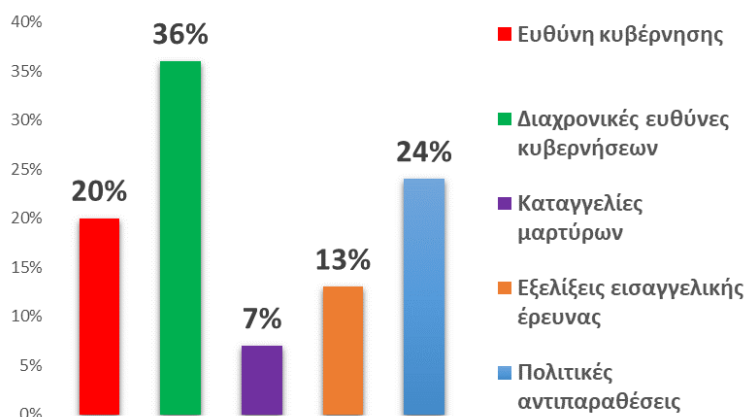
Όπως διαπιστώνεται, η Καθημερινή έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις ευθύνες της κυβέρνησης αναφορικά με το λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης, αφιερώνοντας 19 άρθρα στη συγκεκριμένη υποκατηγορία, ενώ σε ελάχιστα μικρότερο βαθμό και με 16 άρθρα εστίασε στις εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας, αναφορικά με την απόδοση ποινικών ευθυνών για το γεγονός. Παράλληλα, παρατηρείται, ότι εστίασε σε 12 άρθρα στις καταγγελίες μαρτύρων για την αδιαφορία των αρμόδιων αρχών, ενώ στις πολιτικές αντιπαραθέσεις αφιέρωσε 9 άρθρα. Τέλος, σε πολύ μικρότερο βαθμό αναφέρθηκαν οι διαχρονικές ευθύνες των κυβερνήσεων για το γεγονός, καθώς εντοπίστηκαν μόλις 6 άρθρα σε αυτή την υποκατηγορία.

Θα μπορούσε να γίνει η υπόθεση, ότι η επικέντρωση της ιστοσελίδας στην ευθύνη της κυβέρνησης αναφορικά με το γεγονός, στοχεύει στο να αποδώσει το βάρος των ευθυνών στο κυβερνητικό κόμμα και να το αποποιήσει από τις προηγούμενες ηγεσίες. Παράλληλα, η συχνή αναφορά των άρθρων στις καταγγελίες των μαρτύρων, σχετικά με την κακή διαχείριση της κατάστασης από τις αρμόδιες αρχές ενδεχομένως να στοχεύει στη μείωση του κύρους του κρατικού μηχανισμού στη συνείδηση του κοινού, κάτι που συνδέεται με τον ιδεολογικό προσανατολισμό της ιστοσελίδας.

B). Efsyn.gr

Κατά τον ίδιο τρόπο, στον Πίνακα 10. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της θεματικής κατηγορίας της απόδοσης ευθύνης στις τέσσερις υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Efsyn.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 9. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία στα πλαίσια της Απόδοσης Ευθύνης.

Πίνακας 10. Απόδοση ευθύνης – Efsyn.gr	
Ευθύνη κυβέρνησης	15
Διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων	27
Καταγγελίες μαρτύρων	5
Εξελίξεις εισαγγελικής έρευνας	10
Πολιτικές αντιπαραθέσεις	18
Συνολικός αριθμός άρθρων	75

Διάγραμμα 9. Συχνότητα υποκατηγοριών Απόδοσης Ευθύνης στην Efsyn.gr

Σύμφωνα με τον πίνακα, η ιστοσελίδα εστίασε περισσότερο στις διαχρονικές ευθύνες των κυβερνήσεων της χώρας για το γεγονός με 27 άρθρα, ενώ σε μικρότερο βαθμό και συγκεκριμένα σε 18 άρθρα αναφέρθηκε στις αντιπαραθέσεις μεταξύ των πολιτικών πλευρών σχετικά με τις ευθύνες για το γεγονός. Οι αναφορές της ιστοσελίδας στις ευθύνες της κυβέρνησης έγιναν σε 15 άρθρα, ενώ οι εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας αναφέρθηκαν μόνο σε 10 άρθρα. Τέλος, η ιστοσελίδα αφιέρωσε μόλις 5 άρθρα στις καταγγελίες των μαρτύρων εναντίον των αρμόδιων.

Όπως παρατηρείται, λοιπόν, από τη μέτρηση των εν λόγω κατηγοριών, τα άρθρα της ιστοσελίδας που υπάγονται στην κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, επικεντρώνονται στις διαχρονικές ευθύνες των παλαιότερων κυβερνήσεων, οι οποίες οδήγησαν στο τραγικό συμβάν και αρκετά λιγότερο στις ευθύνες της κυβέρνησης σχετικά με το γεγονός. Αυτό ίσως δείχνει τη διάθεση της ιστοσελίδας να αποδώσει το βάρος των ευθυνών στις αυθαιρεσίες παλαιότερων κυβερνήσεων, προκειμένου να υπερασπιστεί την εικόνα της κυβέρνησης. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι η ιστοσελίδα δεν δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις καταγγελίες των μαρτύρων προς τις αρμόδιες αρχές ίσως δείχνει επίσης την τάση της κυβέρνησης να αποκρύψει τις πληροφορίες, που δεν ευνοούν την ιδεολογική της γραμμή.

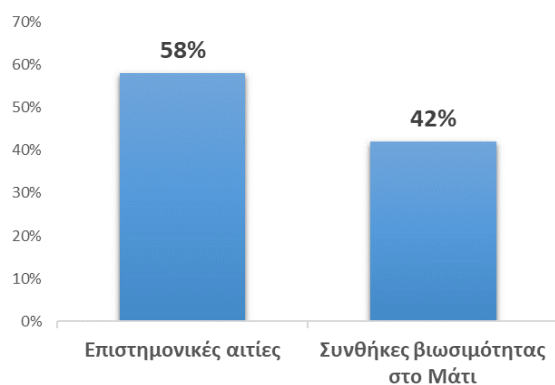
8.1.4 Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος

Τέλος, όπως αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, η θεματική κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, προκειμένου να συμπεριλαμβάνει όλα τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων που αναφέρονται σε απόψεις επιστημόνων σχετικά με το γεγονός, διαχωρίστηκε σε δυο υποκατηγορίες: τις επιστημονικές αιτίες και τις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι. Η πρώτη υποκατηγορία διαχωρίζεται σε τρεις μικρότερες υποκατηγορίες, ώστε οι επιστημονικές αιτίες του γεγονότος να διαφοροποιούνται στις φυσικές αιτίες, στις ανθρωποκεντρικές αιτίες και στον συνδυασμό των δύο προαναφερόμενων αιτιών. Παράλληλα, οι συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι, αναφέρονται στα άρθρα που οι ειδικοί επί του θέματος αναλύουν την καταλληλότητα των συνθηκών στην περιοχή μετά την πυρκαγιά, αναφορικά με τα επίπεδα τοξικότητας που συγκεντρώθηκαν στην ατμόσφαιρα.

A). Kathimerini.gr

Στον Πίνακα 11. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της θεματικής κατηγορίας της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στις δύο πρώτες υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Kathimerini.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 10. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία στα πλαίσια της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος.

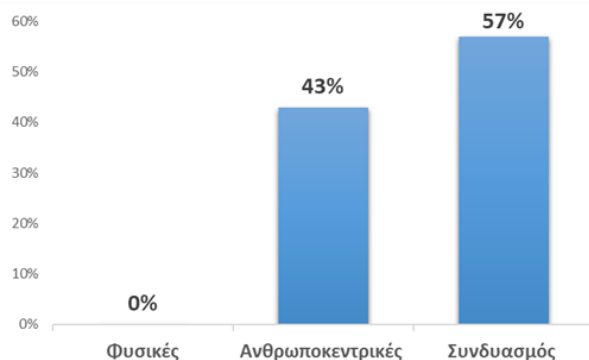
Πίνακας 11. Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος – Kathimerini.gr	
Επιστημονικές αιτίες	7
Συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι	5
Συνολικός αριθμός άρθρων	12

Διάγραμμα 10. Συχνότητα υποκατηγοριών Επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στην Kathimerini.gr

Όπως διαπιστώνεται από τα ευρήματα του πίνακα, αλλά και από το διάγραμμα, η Kathimerini.gr, στα πλαίσια της θεματικής κατηγορίας της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, αφιέρωσε έναν μεγάλο αριθμό άρθρων και στις δύο υποκατηγορίες (επιστημονικές αιτίες και συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι), ωστόσο εστίασε περισσότερο στις αιτίες του γεγονότος παρά στην ανάλυση της καταλληλότητας των συνθηκών στο Μάτι.

Πίνακας 12. Επιστημονικές αιτίες – Kathimerini.gr	
Φυσικές	0
Ανθρωποκεντρικές	3
Συνδυασμός	4
Συνολικός αριθμός άρθρων	7

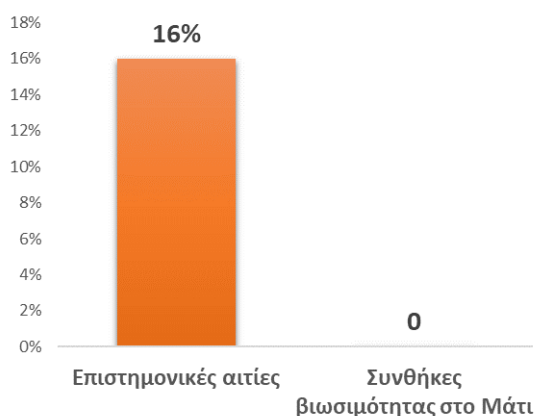
Διάγραμμα 11. Συχνότητα επιστημονικών αιτιών της θεματικής κατηγορίας Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος στην Kathimerini.gr

Παράλληλα, όπως φαίνεται στον Πίνακα 12. και το Διάγραμμα 11., τα άρθρα της Kathimerini.gr, τα οποία εστιάζουν σε επιστημονικές απόψεις αναφορικά με τις αιτίες της τραγωδίας, δεν περιέχουν καθόλου αναφορές σχετικά με τις φυσικές αιτίες, ως αποκλειστικά υπεύθυνες για την καταστροφή. Αντίθετα, όσα αναφέρονται στις επιστημονικές αιτίες του γεγονότος εστιάζουν σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων, οι οποίοι συνετέλεσαν στην καταστροφή, ενώ δεν λείπουν και τα άρθρα που αναφέρονται μόνο στις ανθρωποκεντρικές αιτίες του γεγονότος.

B). Efsyn.gr

Με αντίστοιχο τρόπο, στον Πίνακα 13. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή της θεματικής κατηγορίας της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στις δύο πρώτες υποκατηγορίες της, αναφορικά με τα άρθρα της Efsyn.gr. Παράλληλα, στο Διάγραμμα 12. παρουσιάζεται οπτικά το ποσοστό συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία στα πλαίσια της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος.

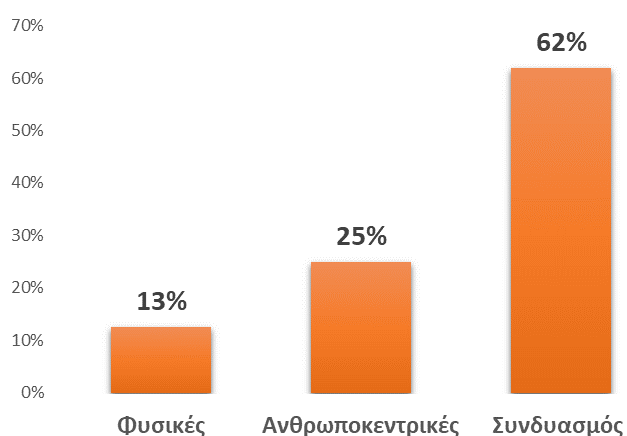
Πίνακας 13. Η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος -Efsyn.gr	
Επιστημονικές αιτίες	16
Συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι	0
Συνολικός αριθμός άρθρων	16

Διάγραμμα 12. Συχνότητα υποκατηγοριών Επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος στην Efsyn .gr

Όπως παρατηρείται, η Efsyn.gr δεν εστιάζει σε κανένα άρθρο της στην καταλληλότητα των συνθηκών για την υγεία στο Μάτι, έπειτα από την πυρκαγιά, ενώ όλα τα άρθρα της, τα οποία φιλοξενούν επιστημονικές απόψεις αναφορικά με το γεγονός, σχετίζονται με τις αιτίες του τελευταίου.

Πίνακας 14. Επιστημονικές αιτίες – Efsyn.gr	
Φυσικές	2
Ανθρωποκεντρικές	4
Συνδυασμός	10
Συνολικός αριθμός άρθρων	16

Διάγραμμα 13. Συχνότητα επιστημονικών αιτιών της θεματικής κατηγορίας
Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος στην Efsyn.gr

Τέλος, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 14. και στο Διάγραμμα 12. οι επιστημονικές απόψεις που αναφέρονται στα άρθρα της Efsyn.gr επικεντρώνονται περισσότερο σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων, ως υπεύθυνους για την καταστροφή, ενώ σε ένα μικρότερο ποσοστό αναφέρονται οι ανθρωποκεντρικές αιτίες ως υπεύθυνες για το γεγονός. Τέλος, ένας μικρός αριθμός άρθρων εστιάζει μόνο στις φυσικές αιτίες του γεγονότος.

Μέσα από την ανάλυση των δύο ιστοσελίδων αναφορικά με τις επί μέρους κατηγορίες της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, εντοπίζονται κάποιες διαφορές αλλά και ομοιότητες στην εμφάνιση της θεματικής κατηγορίας ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες. Ειδικότερα, οι τελευταίες διαφέρουν στο γεγονός, ότι η Efsyn.gr δεν αναφέρεται καθόλου στις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι, σε αντίθεση με την Kathimerini.gr, ενώ η τελευταία δεν αναφέρεται καθόλου στις φυσικές αιτίες ως αποκλειστικά υπεύθυνες για την καταστροφή, σε αντίθεση με την Efsyn.gr, που ένας μικρός αριθμός των άρθρων της εστιάζει μόνο σε αυτές. Ταυτόχρονα, οι ανθρωποκεντρικές αιτίες παρουσιάζονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό στα άρθρα της Kathimerini.gr, σε αντίθεση με την Efsyn.gr. Παρόλες όμως τις διαφορές των δύο ιστοσελίδων, παρατηρείται ότι και οι δύο αναφέρουν περισσότερο τον συνδυασμό φυσικών και ανθρωποκεντρικών αιτιών, ως υπεύθυνο για την καταστροφή. Τέλος, θα μπορούσε να ειπωθεί, ότι ενδεχομένως η απουσία αναφορών της Kathimerini.gr στις φυσικές αιτίες του γεγονότος ως μοναδικές αιτίες πρόκλησής του γίνεται στοχευμένα, ώστε να αποδοθούν ευθύνες στον κρατικό μηχανισμό για την πυρκαγιά, ενώ η αντίθεση των δύο ιστοσελίδων ως προς τις αναφορές τους στις ανθρωποκεντρικές αιτίες, ίσως φανερώνει, επίσης, τους ιδεολογικούς σκοπούς της κάθε μίας προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Ωστόσο, όπως έχει αναφερθεί πολλές φορές, πριν την ποιοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών περιεχομένου των άρθρων, δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, παρά μόνο γίνονται υποθέσεις.

Κεφάλαιο 9. Ανάλυση ειδολογικών και υφολογικών κατηγοριών περιεχομένου

Οι θεματικές κατηγορίες, οι οποίες αναφέρθηκαν προηγουμένως, συνδέονται άμεσα με τις ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες στις οποίες υπάγονται τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων. Για το λόγο αυτό κρίθηκε σκόπιμη η συνδυαστική τους ανάλυση με τις θεματικές κατηγορίες περιεχομένου, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η χρήση των ειδών και υφών που εντοπίζονται στον λόγο των άρθρων σε συνδυασμό με τις παρουσιαζόμενες πτυχές του γεγονότος. Στη συνέχεια αναλύονται οι ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες που εντοπίστηκαν στο λόγο των άρθρων, έτσι ώστε στη συνέχεια να αναλυθούν συνδυαστικά με τις θεματικές κατηγορίες.

9.1 Ειδολογικές κατηγορίες περιεχομένου

Οι ειδολογικές κατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν τα άρθρα των ιστοσελίδων διαμορφώθηκαν με βάση τα κειμενικά είδη που εντοπίστηκαν στο περιεχόμενό τους. Συγκεκριμένα, τα είδη που χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιάσουν την είδηση της πυρκαγιάς είναι το ρεπορτάζ, το άρθρο γνώμης και η συνέντευξη. Ειδικότερα, το ρεπορτάζ χρησιμοποιήθηκε στο μεγαλύτερο μέρος των άρθρων και εμφανίστηκε σε όλες τις θεματικές κατηγορίες με τη μορφή της είδησης. Παράλληλα, το άρθρο γνώμης εντοπίστηκε σε έναν μικρό αριθμό άρθρων και μόνο στα άρθρα που αναφέρονταν στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης για το γεγονός, όπου ο αρθρογράφος παραθέτει την προσωπική του άποψη για τις ευθύνες του πολιτικού συστήματος, αλλά και σε κάποια άρθρα που αναφέρονταν στη θεματική κατηγορία των ανθρώπινων ιστοριών, όπου ο ίδιος περιγράφει τον τρόπο που βίωσε το γεγονός ως δημοσιογράφος που κλήθηκε να συντάξει την είδηση του τραγικού γεγονότος ή ως ανταποκριτής στο πεδίο της καταστροφής. Τέλος, το κειμενικό είδος της συνέντευξης εμφανίστηκε ελάχιστα στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων και μόνο στα άρθρα που ανήκουν στη θεματική κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, καθώς οι συνεντευξιαζόμενοι είναι επιστήμονες και ειδικοί εμπειρογνώμονες σχετικά με τις φυσικές καταστροφές, οι οποίοι παραθέτουν την άποψη τους για τις αιτίες του γεγονότος.

9.2 Υφολογικές Κατηγορίες Περιεχομένου

Όσον αφορά τα ύφη του δημοσιογραφικού λόγου που εμφανίζονται μέσα στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, αυτά χωρίστηκαν σε πέντε κατηγορίες: ουδέτερο, ειρωνικό, αυστηρό, επιθετικό ύφος και μίξη υφών. Χαρακτηρίζοντας το ύφος των άρθρων ουδέτερο, εννοείται ότι δεν εντοπίζονται σε αυτό δραματικά στοιχεία και εκφράσεις που δηλώνουν τη συναισθηματική φόρτιση του συντάκτη ή του ομιλητή. Θα μπορούσε αλλιώς να χαρακτηριστεί απλό, σοβαρό ή τυπικό. Για το λόγο αυτό, το συγκεκριμένο ύφος λόγου εντοπίστηκε σε αρκετά από τα άρθρα που αφορούν τις θεματικές κατηγορίες των συνεπειών, των τρόπων αντιμετώπισης, της απόδοσης ευθύνης αλλά και της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, στα οποία δεν εντοπίζονται συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις. Επίσης, το ύφος του κειμένου

χαρακτηρίζεται ειρωνικό, όταν παρατηρούνται φράσεις σε αυτό, που υποδεικνύουν την ειρωνική διάθεση του συντάκτη ή του αφηγητή προς ένα συγκεκριμένο άτομο ή μια συγκεκριμένη ομάδα της κοινωνίας. Η διάθεση αυτή μπορεί να δηλώνεται με σχετικές εκφράσεις, είτε μέσω του συνδυασμού οπτικού υλικού και κειμένου. Το ειρωνικό ύφος εντοπίστηκε μόνο σε έναν μικρό αριθμό άρθρων της ιστοσελίδας Efsyn.gr, τα οποία αφορούν τη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης.

Παράλληλα, η χρήση του αυστηρού ύφους εντοπίζεται σε κάποια άρθρα, όπου μια πλευρά ασκεί αρνητική κριτική σε κάποια άλλη, χωρίς όμως ο λόγος να διακρίνεται από ιδιαίτερη ένταση. Η διαφορά του αυστηρού ύφους από το επιθετικό βρίσκεται σε αυτό τον παράγοντα. Το επιθετικό ύφος του κειμένου δηλώνει τη διάθεση έντονης διαφωνίας ή σύγκρουσης με ένα άλλο πρόσωπο ή μια ομάδα και εκφράζεται μέσα από υποτιμητικές ή και υβριστικές εκφράσεις προς έναν συγκεκριμένο αποδέκτη. Αντίστοιχα, λοιπόν, τα άρθρα στα οποία εντοπίστηκε η χρήση του αυστηρού ύφους ανήκουν κυρίως στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, όπου εντοπίζεται η αρνητική κριτική μίας πολιτικής πλευράς προς μία άλλη αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει για το γεγονός ή η αρνητική κριτική μιας μερίδας των κατοίκων της περιοχής του Ματιού προς τις αρμόδιες αρχές για το λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης με αποτέλεσμα την καταστροφή.

Τέλος, το δραματικό ύφος του κειμένου εντοπίζεται στα άρθρα, όπου ο δημοσιογραφικός λόγος διαπνέεται από μια συγκινησιακή φόρτιση και αποσκοπεί στην επίκληση του συναισθήματος του αναγνώστη. Το δραματικό ύφος προτιμάται σε μεγάλο βαθμό στον δημοσιογραφικό λόγο και, όπως έχει αναφερθεί και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, προτιμάται ιδιαίτερα για την παρουσίαση κρίσιμων γεγονότων και καταστάσεων. Για το λόγο αυτό, το συγκεκριμένο ύφος επηρέασε ιδιαίτερα και τα άρθρα της παρούσας εργασίας, εφόσον το ερευνητικό αντικείμενο είναι ένα κρίσιμο γεγονός. Η δραματικότητα του ύφους μπορεί να εκφραστεί μέσα από μεταφορικές λέξεις και εκφράσεις του κειμένου, που είναι συγκινησιακά φορτισμένες, μέσα από αφηγήσεις ιστοριών και περιγραφές καταστάσεων, που προκαλούν την αγωνία και το ενδιαφέρον του αναγνώστη, ενώ μπορεί να δηλωθεί και μέσω της χρήσης οπτικοακουστικού υλικού, το οποίο αποτυπώνει τη δραματικότητα κάποιων καταστάσεων, όπως, για παράδειγμα τραυματίες, ανθρώπους να κλαίνε ή άλλες εικόνες από φυσικές καταστροφές. Επομένως, η χρήση του συγκεκριμένου ύφους εντοπίστηκε κυρίως στα άρθρα που ανήκουν στην θεματική κατηγορία των ανθρώπινων ιστοριών, καθώς οι εν λόγω ιστορίες αφορούν τις συγκλονιστικές μαρτυρίες των ανθρώπων που

βίωσαν την καταστροφή ή τις ιστορίες ανθρώπων που βρήκαν τραγικό θάνατο εξαιτίας της τελευταίας. Ωστόσο, όπως θα διαπιστωθεί, το συγκεκριμένο ύφος λόγου διατρέχει όλες τις θεματικές κατηγορίες των άρθρων. Τέλος, άλλη μια κατηγορία υφών που χρησιμοποιείται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι η μίξη των προαναφερθέντων υφών. Η τελευταία παρουσιάζεται στα άρθρα μέσα από τη χρήση δύο ή περισσότερων υφών λόγου. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να κυριαρχεί ένα ύφος σε όλο το άρθρο, ωστόσο σε κάποιες λέξεις ή φράσεις του παρατηρείται και ένα άλλο ύφος λόγου, προδίδοντας τον δικό του χαρακτήρα στο κείμενο. Η συγκεκριμένη υφολογική κατηγορία διατρέχει όλες τις θεματικές κατηγορίες του περιεχομένου των άρθρων.

Κεφάλαιο 10. Ποιοτική ανάλυση των θεματικών, ειδολογικών και υφολογικών κατηγοριών

Αφού, λοιπόν έγινε η ποσοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών περιεχομένου και έγιναν σαφείς οι ειδολογικές και υφολογικές κατηγορίες στις οποίες αυτά υπάγονται, στο παρόν κεφάλαιο επιδιώκεται η ποιοτική ανάλυση των εν λόγω κατηγοριών. Ειδικότερα, οι θεματικές κατηγορίες περιεχομένου θα αναλυθούν με βάση κάποια παραδείγματα άρθρων από τις δύο ιστοσελίδες, ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος εμφάνισης της κάθε κατηγορίας στα άρθρα της κάθε ιστοσελίδας και να διαπιστωθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές με τις οποίες χρησιμοποιούνται οι εν λόγω κατηγορίες από τις δύο ιστοσελίδες.

10.1 Απολογισμός Συνεπειών

Στην θεματική κατηγορία «Απολογισμός συνεπειών» ταξινομήθηκαν όλα τα ερευνώμενα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, το περιεχόμενο των οποίων εστιάζει στις συνέπειες της πυρκαγιάς για την περιοχή του Ματιού και τους κατοίκους της. Οι συνέπειες που καταγράφηκαν στα εν λόγω άρθρα διαιρέθηκαν σε περιβαλλοντικές, ανθρωποκεντρικές και υλικές. Στην πρώτη κατηγορία συνεπειών αναφέρονται τα άρθρα που εστιάζουν στο μέγεθος της φυσικής καταστροφής από την πυρκαγιά, ενώ στη δεύτερη κατηγορία αναφέρονται τα άρθρα που εστιάζουν στον αριθμό των νεκρών, των τραυματιών, των εγκλωβισμένων και των αγνοούμενων ανθρώπων, έπειτα από την καταστροφή, ή σε μεμονωμένα θύματα και μεμονωμένους τραυματίες. Τέλος, η τρίτη

κατηγορία συνεπειών σχετίζεται με τις αναφορές των άρθρων στον αριθμό των κτηρίων που κάηκαν ολοσχερώς ή κρίθηκαν μη κατοικήσιμα μετά την καταστροφή, καθώς και στον αριθμό των οχημάτων τα οποία καταστράφηκαν. Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια παραδείγματα αναφορών που εντοπίστηκαν στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων σχετικά με τη θεματική κατηγορία του απολογισμού συνεπειών.

A). Περιβαλλοντικές συνέπειες

Οι δύο ιστοσελίδες αναφέρθηκαν στις περιβαλλοντικές συνέπειες του γεγονότος παρουσιάζοντας το μέγεθος της φυσικής καταστροφής που υπέστη η περιοχή, μετά την πυρκαγιά σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες. Στα συγκεκριμένα άρθρα χρησιμοποιείται το κειμενικό είδος του ρεπορτάζ και το ουδέτερο ύφος λόγου.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«Χάρτη με λεπτομερή αποτίμηση της καταστροφής στο Μάτι Αττικής έδωσε στη δημοσιότητα το Αστεροσκοπείο Αθηνών. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον χάρτη αυτό, το 70% της περιοχής αντιστοιχεί σε πλήρως καμένες εκτάσεις, ενώ το 30% αντιστοιχεί σε μερικώς ή μη καμένες εκτάσεις.» (παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 109)

«Το μέγεθος της καταστροφής που έχει συντελεσθεί στο Μάτι απ' την πρόσφατη πυρκαγιά αποτυπώνει νέος λεπτομερής χάρτης του Αστεροσκοπείου Αθηνών, σύμφωνα με τον οποίο το 70% έχει καεί πλήρως. (παράρτημα: Efsyn.gr, άρθρο 99).

B). Ανθρωποκεντρικές συνέπειες

Με παρόμοιο τρόπο οι ιστοσελίδες παρουσίασαν τις ανθρωποκεντρικές συνέπειες του γεγονότος αναφέροντας τον αριθμό των θυμάτων και των τραυματιών έπειτα από την καταστροφή. Το κειμενικό είδος που χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα αυτά είναι και πάλι το ρεπορτάζ, ενώ το ύφος του λόγου είναι δραματικό.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«Μεγαλώνει ο κατάλογος των θυμάτων από τη φωτιά στο Μάτι, καθώς το βράδυ του Σαββάτου μία εγκαυματίας ηλικίας 55 ετών υπέκυψε στα τραύματά της. Η γυναίκα νοσηλευόταν στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του Ευαγγελισμού. Με τον θάνατο της 55χρονης τα θύματα από τη φονική πυρκαγιά ανέρχονται πλέον σε 89.» (Παράρτημα, Kathimerini.gr: Άρθρο 115)

«Αποκαλύπτεται σταδιακά το μέγεθος της ανείπωτης καταστροφής στην Ανατολική Αττική. Στους 74 αυξήθηκαν οι επιβεβαιωμένοι νεκροί από τις φονικές πυρκαγιές βυθίζοντας στο πένθος ολόκληρη τη χώρα. Ο αριθμός των τραυματιών έφτασε τους 164, ενώ υπάρχουν και 23 παιδιά. Δέκα από αυτούς νοσηλεύονται διασωληνωμένοι σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. (Παράρτημα: Efsyn.gr, άρθρο 3)

Γ). Υλικές συνέπειες

Τέλος, τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων αναφέρθηκαν στις υλικές συνέπειες του γεγονότος μέσω πληροφοριών σχετικά με τον αριθμό των καμένων κτηρίων και οχημάτων στην περιοχή έπειτα από την πυρκαγιά, αλλά και τις βλάβες και τα τεχνικά προβλήματα που υπέστη η περιοχή. Το κειμενικό είδος με το οποίο παρουσιάστηκαν οι υλικές συνέπειες του γεγονότος είναι και πάλι το ρεπορτάζ, ενώ το ύφος στο λόγο των άρθρων είναι δραματικό, εφόσον εντοπίζονται σε αυτά συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα της ιστοσελίδας Kathimerini.gr είναι τα εξής:

«είδα με τα μάτια μου πάνω από 200 οχήματα που καίγονται, πάνω από 100 σπίτια που καίγονται, χωρίς να έχω γυρίσει ολόκληρο τον οικισμό», (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 2)

«Πάνω από 7.500 νοικοκυριά στην Ανατολική Αττική εξακολουθούν να παραμένουν χωρίς ηλεκτρικό, παρά τις υπεράνθρωπες προσπάθειες των συνεργείων του ΔΕΔΔΗΕ να αποκαταστήσει τις βλάβες στους πυλώνες που καταστράφηκαν από την πυρκαγιά.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 9)

10.2 Τρόποι αντιμετώπισης

Στη θεματική κατηγορία των τρόπων αντιμετώπισης ταξινομήθηκαν όλα τα ερευνώμενα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, που το περιεχόμενό τους εστιάζει στους τρόπους ανακούφισης των πυρόπληκτων και στους τρόπους ανάκαμψης της περιοχής του Ματιού μετά την καταστροφική πυρκαγιά.

Ειδικότερα, η κατηγορία των τρόπων αντιμετώπισης και στις δύο ιστοσελίδες εμφανίστηκε στο περιεχόμενο των άρθρων μέσα από τις αναφορές στις επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων και εύρεσης των αγνοούμενων από την Πυροσβεστική, το Λιμενικό Σώμα και την Αστυνομία, καθώς και μέσα από τις αναφορές στα μέτρα του κρατικού μηχανισμού, για την ανακούφιση των πυρόπληκτων και την ανάκαμψη της περιοχής. Τα εν λόγω μέτρα σχετίζονται με τις κατεδαφίσεις των αυθαίρετων κτηρίων στην περιοχή, με την οικονομική ενίσχυση των πυρόπληκτων, καθώς και την αποκατάσταση των τοπικών βλαβών, όσον αφορά την ηλεκτροδότηση, την υδροδότηση, το οδικό δίκτυο και την περισυλλογή αποβλήτων μετά την καταστροφή. Παράλληλα, έγιναν πολλές αναφορές στις εθελοντικές ενέργειες ομάδων και οργανισμών, με σκοπό την παροχή οικονομικής ή υλικής βοήθειας στους πυρόπληκτους. Κατά αυτό τον τρόπο σχηματίστηκαν οι τρεις υποκατηγορίες της θεματικής κατηγορίας των τρόπων αντιμετώπισης: επιχειρήσεις διάσωσης, μέτρα πολιτείας και εθελοντικές ενέργειες.

A). Επιχειρήσεις διάσωσης

Ειδικότερα, τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων αναφέρθηκαν στις επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων ατόμων μέσα από τη χρήση του κειμενικού είδους του ρεπορτάζ, ενώ το ύφος τους ήταν ουδέτερο στα άρθρα της Kathimerini.gr, αλλά δραματικό στα άρθρα της Efsyn.gr, το οποίο δηλώθηκε μέσω συναισθηματικά φορτισμένων εκφράσεων και τη χρήση δραματικών εικόνων από τη στιγμή της διάσωσης.

Πιο συγκεκριμένα, κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«Με εντολή του υπουργού κ. Κουρουμπλή στην περιοχή της Ραφήνας έχει σταλεί Ε/Γ-Ο/Γ ανοικτού τύπου με ιατρικό κλιμάκιο, στο οποίο μεταφέρονται για την παροχή πρώτων βοηθειών οι τραυματίες. Συνολικά το Λ.Σ – ΕΛ.ΑΚΤ. έχει δέκα πλωτά μέσα που

επιχειρούν στην περιοχή. Συνολικά από τη θάλασσα έχουν διασωθεί ως τώρα 17 άτομα.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 8)

«Το απόγευμα της Δευτέρας το Λιμεναρχείο της Ραφήνας πήρε τα πρώτα σήματα για ανθρώπους εγκλωβισμένους, για πολίτες που κινδύνευαν, για τουρίστες που έντρομοι μπήκαν σε βάρκες και χάθηκαν. Αυτό με τη σειρά του ενημέρωσε το Αρχηγείο του Λιμενικού Σώματος και αμέσως ξεκίνησε η επιχείρηση έρευνας και διάσωσης την οποία συντόνιζε ο υπουργός Ναυτιλίας, Π. Κουρουμπλής, και ο αρχηγός του Λιμενικού Σώματος, Σταμάτης Ράπτης, ενώ ο υφυπουργός Νεκτάριος Σαντορινιός και ο Β' υπαρχηγός αναχώρησαν για τη Ραφήνα.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 14)

Εικόνα 1. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018)

Εικόνα 2. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018)

Εικόνα 3. «Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε» (Efsyn.gr, 25/07/2018)

B). Μέτρα κυβέρνησης

Με αντίστοιχο τρόπο, τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων αναφέρθηκαν στα μέτρα του κρατικού μηχανισμού με σκοπό την ανακούφιση των πυρόπληκτων, μέσα από τη χρήση του κειμενικού είδους του ρεπορτάζ, ενώ το ύφος τους ήταν ουδέτερο.

Πιο συγκεκριμένα, κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«Νέα καταβολή 413 διπλών συντάξεων και μερισμάτων, ύψους 565.737,76 ευρώ, σε δικαιούχους συνταξιούχους θα πραγματοποιηθεί αύριο Παρασκευή από τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης (ΕΦΚΑ, ΕΤΕΑΕΠ, ΜΤΠΥ), βάσει αιτήσεων στις περιοχές που επλήγησαν από τις πυρκαγιές στην Αττική, στις 23 Ιουλίου 2018, όπως ανακοίνωσε το υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 156)

«Οικονομικές ενισχύσεις για τους πληγέντες από τις πυρκαγιές στην Αττική προβλέπονται σε τροπολογία που κατατέθηκε σήμερα στο νομοσχέδιο του υπουργείου Παιδείας για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το οποίο θα ψηφιστεί απόψε. Η οικονομική ενίσχυση αφορά όχι μόνο την πρώτη κατοικία, αλλά ισχύει για κάθε κατοικία.

(Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 85)

Γ). Εθελοντικές ενέργειες

Τέλος, οι εθελοντικές ενέργειες ομάδων και οργανισμών με σκοπό την ανακούφιση των πυρόπληκτων παρουσιάστηκαν στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων μέσα από το κειμενικό είδος του ρεπορτάζ, ενώ το ύφος των άρθρων είναι ουδέτερο.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«...ο ΠΑΣΥΞΕ, μέσω του διοικητικού συμβουλίου και των μελών του, θα εισφέρουν το ποσό των 100.000 ευρώ για ενίσχυση των πληγέντων.», «είναι εθνική υποχρέωση όλων των επαγγελματικών σωμάτων της χώρας να συνδράμουν στον βαθμό που ο καθένας δύναται, για την ανακούφιση των πυροπαθών κοινοτήτων της Ελλάδας.», «...για τη στήριξη των σκληρά δοκιμαζόμενων Ελλήνων αδελφών μας», (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 114)

«Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο»,

«Εάν υπάρχει κάτι θετικό που θα μας μείνει από την εθνική τραγωδία της 23ης Ιουλίου είναι το αναπάντεχα ευρύ κύμα αλληλεγγύης που αναδύθηκε από τα αποκαΐδια και οι πολυπληθείς δράσεις ανακούφισης και στήριξης των πληγέντων με όποιο μέσο»,

«Την Τετάρτη 1 Αυγούστου στο Σκοπευτήριο Καισαριανής γράφτηκε (ζανά) Ιστορία, καθώς χιλιάδες άνθρωποι έδωσαν το «παρών» στη συναυλία οικονομικής ενίσχυσης των πληγέντων από τις πυρκαγιές». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 118)

Στο δεύτερο παράδειγμα, μάλιστα, από το άρθρο της Efsyn.gr η δραματοποίηση του λόγου επιτείνεται από τις φωτογραφίες που χρησιμοποιούνται, οι οποίες απεικονίζουν το πλήθος κόσμου που συμμετείχε στην αναφερόμενη φιλανθρωπική κίνηση, και ειδικότερα, από την εικόνα, η οποία απεικονίζει το μήνυμα συμπαράστασης ενός παιδιού προς τους πυρόπληκτους, το οποίο εκφράζει ότι ακόμα και τα παιδιά που δεν αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα της κατάστασης, ευαισθητοποιήθηκαν.

Εικόνα 4. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018)

Εικόνα 5. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018)

Εικόνα 6. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018)

Εικόνα 7. «Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο» (Efsyn.gr, 9/8/2018)

10.3 Ανθρώπινες ιστορίες

Στη θεματική κατηγορία των ανθρώπινων ιστοριών κατατάσσονται όλα τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, το περιεχόμενο των οποίων εστιάζει σε αναφορές σχετικές με ιστορίες θυμάτων της τραγωδίας ή τις μαρτυρίες ανθρώπων που γλίτωσαν από την καταστροφή και εξιστορούν τον τρόπο που βίωσαν το τραγικό αυτό γεγονός. Σε πολλά από τα συγκεκριμένα άρθρα αναφέρονται επίσης οι ιστορίες ανθρώπων που αψήφησαν τον κίνδυνο να καούν και έσωσαν μέλη της οικογένειάς τους δηλώνοντας μια διάθεση ηρωοποίησης των συγκεκριμένων ανθρώπων. Το κειμενικό είδος που χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα αυτής της θεματικής κατηγορίας ήταν δραματικό, καθώς ο λόγος όλων των σχετικών άρθρων είναι συναισθηματικά φορτισμένος. Εκτός από το λεξιλόγιο του κειμένου, η δραματοποίηση του λόγου επιτείνεται σε κάποια από τα άρθρα μέσω της χρήσης δραματικών φωτογραφιών.

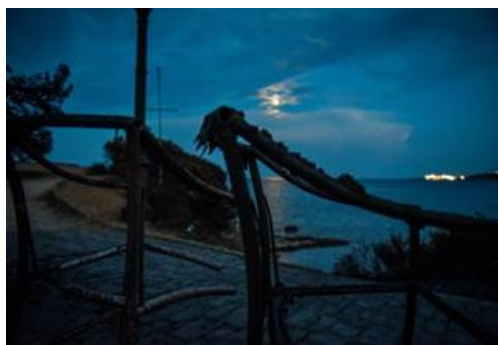
Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών από τις δύο ιστοσελίδες είναι τα εξής:

«Η τραγική ιστορία με το 13χρονο κορίτσι στο Μάτι που έχασε τη ζωή του όταν, στην προσπάθειά του να σωθεί από τη φωτιά, πήδηξε σε γκρεμό, είναι μια από τις πιο ενδεικτικές της απόγνωσης των ανθρώπων που έζησαν τον πύρινο εφιάλτη». (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 21)

«Μια συγκλονιστική μαρτυρία ενός γιατρού ο οποίος έσωσε από τις φλόγες, την κουνιάδα του, το νεογέννητο μωρό της και τον 7χρονο γιο του, κάνει τον γύρο του διαδικτύου. Σε

ανάρτησή του στο Facebook, ο Γιάννης Καλογήρου περιγράφει τη στιγμή που, παρά τις προειδοποιήσεις της πυροσβεστικής να μην πλησιάσει το ξενοδοχείο, ο ίδιος μπήκε στο φλεγόμενο κτίριο για να τους σώσει.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 22)

«Ακόμη ένα κεφάλαιο στην τραγωδία της πυρκαγιάς στο Μάτι και τη Ραφήνα γράφτηκε το πρωί της Παρασκευής, καθώς απεβίωσε η 35χρονη γυναίκα πυροσβέστη, η οποία νοσηλευόταν σε Μονάδα Εντατικής Θεραπείας. Ο σύζυγός της βρισκόταν στη μάχη με τις φλόγες, ενώ από την πυρκαγιά έχασε τη ζωή του και το έξι μηνών βρέφος τους. (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο)

Εικόνα 8. «Έχασε τη μάχη για τη ζωή και η γυναίκα του πυροσβέστη» (Efsyn.gr, 3/8/2018)

Το συγκεκριμένο άρθρο συνοδεύεται από μια φωτογραφία, η οποία απεικονίζει τη θάλασσα προς την οποία έτρεξαν να σωθούν οι κάτοικοι του Ματιού, πολλοί από τους οποίους δεν πρόλαβαν να φτάσουν και να σωθούν. Θα μπορούσε να πει κανείς, ότι η φωτογραφία λόγω της νυχτερινής λήψης της προσδίδει μια δραματικότητα στο λόγο συμβολίζοντας τη ζοφερότητα της καταστροφής.

«Χτες βράδυ ήμουν στη δουλειά, ο άντρας μου λαγοκοιμόταν κι ο μικρός έπαιζε. Κάποια στιγμή είδε τα δέντρα στην αυλή που είχαν αρπάξει φωτιά. “Μπαμπά, καιγόμαστε”, άρχισε να φωνάζει. Είναι μόλις 5 χρόνων κι ευτυχώς κατάλαβε ότι αυτό που συμβαίνει είναι επικίνδυνο - λίγο αν αργούσε θα είχαν καεί κι οι δυο ζωντανοί...», «Δεν ξέρω αν υπάρχει θεός, η κόλαση όμως υπάρχει. Ήταν η κόλαση...» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 13)

Το συγκεκριμένο άρθρο της Efsyn.gr συνοδεύεται από μια φωτογραφία που απεικονίζει το αγόρι που έσωσε την οικογένειά του από την πυρκαγιά, το οποίο ρίχνει νερό στις φωτιές που απέμειναν, συμβολίζοντας την ελπίδα που γεννιέται μέσα από την καταστροφή.

Εικόνα 9. «Η ελπίδα δίπλα στην απόγνωση» (Efsyn.gr, 27/7/2018)

10.4 Απόδοση ευθύνης

Η θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, όπως αναφέρθηκε και στην ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών, είναι αυτή που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό συχνότητας από όλες τις θεματικές κατηγορίες στον συνολικό αριθμό των ερευνώμενων άρθρων. Οι αναφορές των άρθρων που υπάγονται σε αυτή τη θεματική κατηγορία σχετίζονται με τη συζήτηση που επικράτησε για τις ευθύνες της κυβέρνησης αναφορικά με το γεγονός, όπως αποδίδονται στην ίδια από την αντιπολίτευση, τις διαχρονικές παθογένειες του πολιτικού συστήματος, οι οποίες οδήγησαν στην καταστροφή, τις καταγγελίες και τις μηνύσεις των πληγέντων σε βάρος των αρμόδιων αρχών για την καταστροφή, την εξέλιξη της εισαγγελικής έρευνας με σκοπό την απόδοση ποινικών ευθυνών, αλλά και τις έντονες προστριβές και αντιπαραθέσεις των πολιτικών φορέων, αναφορικά με την πολιτική πλευρά που βαραίνουν περισσότερο οι ευθύνες. Οι συγκεκριμένες πτυχές της απόδοσης ευθυνών, όπως αναφέρθηκαν προηγουμένως αποτέλεσαν και τις υποκατηγορίες της θεματικής κατηγορίας με βάση τις οποίες εξετάστηκε το περιεχόμενο των άρθρων της κάθε ιστοσελίδας. Στη συνέχεια αναλύονται κάποια παραδείγματα άρθρων, τα οποία εστιάζουν σε κάθε υποκατηγορία της απόδοσης ευθυνών, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος εμφάνισης της θεματικής κατηγορίας στην κάθε ιστοσελίδα.

A) Ευθύνη της κυβέρνησης

Όπως διαπιστώθηκε από την ποσοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών, η ιστοσελίδα Kathimerini.gr εστίασε στο μεγαλύτερο αριθμό των άρθρων της στη θεματική κατηγορία της απόδοση ευθυνών για την καταστροφή, παρουσιάζοντας το θέμα με όλες τις προαναφερόμενες υποκατηγορίες της. Ωστόσο, η υποκατηγορία που αναφέρθηκε περισσότερο από την ιστοσελίδα ήταν η ευθύνη της κυβέρνησης αναφορικά με το γεγονός, ενώ τα περισσότερα άρθρα της υποδηλώνουν μια διάθεση αρνητικής κριτικής προς τον κρατικό μηχανισμό, σχετικά με τον τρόπο που χειρίστηκε την κατάσταση. Αντίστοιχα, παρατηρήθηκε ότι η ιστοσελίδα Efsyn.gr εστίασε στο μεγαλύτερο αριθμό των άρθρων στην θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθυνών, ωστόσο η υποκατηγορία στην οποία επικεντρώθηκε περισσότερο ήταν οι διαχρονικές ευθύνες που φέρουν οι παλαιότερες κυβερνήσεις σχετικά με το γεγονός. Παράλληλα, όσα άρθρα αναφέρονται στις ευθύνες της κυβέρνησης σχετικά με το γεγονός παρουσιάζονται με μια διάθεση υπεράσπισης της εικόνας της παρά αρνητικής κριτικής στη στάση της. Τα άρθρα της συγκεκριμένης θεματικής κατηγορίας παρουσιάστηκαν κυρίως με το κειμενικό είδος του ρεπορτάζ, ενώ το ύφος του λόγου που επικράτησε στα ίδια είναι το αυστηρό.

Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών από τα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητός ο τρόπος εμφάνισης της θεματικής κατηγορίας σε κάθε ιστοσελίδα:

«Καμία συγγνώμη και καμία παραίτηση» είναι ο τίτλος σε τηλεγράφημα του Reuters μια ημέρα μετά την έκτακτη συνέντευξη Τύπου στην οποία ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δημήτρης Τζανακόπουλος, η ηγεσία του υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, μαζί με εκείνη της Πυροσβεστικής, χαρακτήρισαν «ενδεδειγμένη» την αντίδραση του κρατικού μηχανισμού στην πυρκαγιά...» «Ο Τσίπρας δεν έχει εμφανιστεί δημοσίως από την Τρίτη, οπότε και κήρυξε τριήμερο εθνικό πένθος για τα θύματα» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 61)

«όλοι έχουμε την ευθύνη, γιατί είμαστε μία ομάδα, μία κυβέρνηση», «όταν δίνεται η μάχη όποιος φεύγει είναι δειλός. Δεν μπορεί κάποιος να παραιτηθεί όταν δίνει μάχη. Ο κ. Τόσκας δεν μπορούσε να φύγει τώρα, γιατί θα υπήρχε κενό εξουσίας και θα δημιουργούσε

περισσότερα προβλήματα παρά θα έλυνε». «Θα αποδοθούν οι ευθύνες σε όλους και για όλα με ψύχραιμη αποτίμηση». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 55)

B). Διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι διαχρονικές ευθύνες των κυβερνήσεων αποτέλεσαν το επίκεντρο της συζήτησης στα άρθρα της ιστοσελίδας Efsyn.gr ενδεχομένως σε μια προσπάθεια υπεράσπισης της κυβέρνησης αποδίδοντας το βάρος της ευθύνης στις αυθαιρεσίες χρόνων, που οδήγησαν στην καταστροφή. Αντίθετα, η Kathimeirni.gr αναφέρθηκε στη συγκεκριμένη πτυχή του θέματος, αναγνωρίζοντας τις χρόνιες παθογένειες του πολιτικού συστήματος, ωστόσο αποδίδοντας το βάρος της ευθύνης περισσότερο στην κυβέρνηση. Στη συγκεκριμένη υποκατηγορία της απόδοσης ευθυνών παρατηρείται η χρήση του κειμενικού είδους του άρθρου γνώμης, ενώ διαπιστώνεται και η χρήση μιας μίξης υφών και κυρίως του αυστηρού με το ειρωνικό ύφος.

Στη συνέχεια, παρατίθεται κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων:

«Μέχρι τώρα η αντίδραση της αντιπολίτευσης υπήρξε νηφάλια και μετρημένη. Αλλά θα ακουστούν κατηγορίες για τις ευθύνες του Τσίπρα, όπως ακούσθηκαν το 2007 για τις ευθύνες του Καραμανλή.»

«Οι διαχρονικές παθογένειες είναι μεγάλες και γνωστές. Αλλά είναι σαφές ότι την περασμένη Δευτέρα δεν έγιναν όλα τέλεια. Πρέπει κάποιοι να αναλάβουν ευθύνες. Έτσι συμβαίνει στις ευνομούμενες δημοκρατίες. Να υπάρξουν και παραιτήσεις. Έστω από ευθιζία.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 52)

«Είναι η περιοχή που δημιουργήθηκε γύρω από την Αθήνα και τις γειτονιές της με μια τελείως άναρχη ανάπτυξη από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, αλλά με ένα μεγάλο κοινό: την απόλυτη ασυδοσία και αναρχία στο πώς στήθηκαν τα τελευταία 40 χρόνια για να εξυπηρετήσουν εκ διαμέτρου διαφορετικά συμφέροντα.»

«Κανένας δεν έκανε ό,τι έκανε από μόνος του. Υπήρχαν καλοθελητές που βοήθησαν: οι βουλευτές των δύο μεγάλων κομμάτων -που σήμερα ωρύονται για ευθύνες- του

περιβόητου υπολοίπου Αττικής εξυπηρέτησαν κατά κόρον επιχειρηματίες, εισοδηματίες, μεγαλοϊδιοκτήτες εκτάσεων, μικρούς ιδιοκτήτες.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 27)

Γ). Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας

Η υποκατηγορία των εξελίξεων της εισαγγελικής έρευνας παρουσιάστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων μέσα από αναφορές στην πορεία της διαδικασίας απόδοσης ποινικών ευθυνών στους ενόχους αναφορικά με την καταστροφή. Το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκουν τα άρθρα της συγκεκριμένης υποκατηγορίας είναι το ρεπορτάζ, ενώ διαπιστώνεται η χρήση μίας μίξης υφών στα άρθρα και συγκεκριμένα αυτή του ουδέτερου ύφους με το δραματικό, καθώς στο μεγαλύτερο μέρος τους παρατηρείται η χρήση τυπικού λεξιλογίου, ωστόσο εντοπίζονται και κάποια δραματικά στοιχεία στο λόγο τους.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών των εν λόγω άρθρων από τις δύο ιστοσελίδες:

«Λίστα με 92 νεκρούς από τους οποίους δύο αταυτοποιήτοι διαβιβάστηκε σήμερα από την ιατροδικαστική υπηρεσία στην Εισαγγελία Αθηνών προκειμένου στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης έρευνας για τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι να εξεταστούν ως μάρτυρες συγγενικά τους πρόσωπα-επιζώντες της βιβλικής καταστροφής. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 121)

«Συνελήφθη ένας 35χρονος που θεωρείται ύποπτος για πέντε πυρκαγιές που εκδηλώθηκαν στην περιοχή του Μαραθώνα και ενώ ακόμα δεν είχε σβήσει η φονική πυρκαγιά στο Μάτι. Ο συλληφθείς φέρεται να δήλωσε πως «του άρεσε να βάζει φωτιά και να παρακολουθεί τους πυροσβέστες να τρέχουν να την σβήσουν». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 87)

Το συγκεκριμένο άρθρο της Efsyn.gr συνοδεύεται από μια φωτογραφία που επιτείνει τη δραματικότητα του κειμένου, καθώς απεικονίζει έναν πυροσβέστη να κλαίει σκυμμένος πάνω στην καμένη γη του Ματιού. Η δραματικότητα της φωτογραφίας έγκειται στο ότι δεν απεικονίζεται απλά ένας άνθρωπος να κλαίει μπροστά στη θέα της καταστροφής, αλλά ένας έμπειρος επαγγελματίας, που έχει βιώσει ανάλογες

καταστάσεις στο παρελθόν και όμως μπροστά στη συγκεκριμένη καταστροφή λυγίζει συναισθηματικά.

Εικόνα 10. Ήθελα να βλέπω τους πυροσβέστες να τρέχουν να σβήσουν τις φωτιές» (Efsyn.gr, 1/8/2018).

Δ). Καταγγελίες μαρτύρων

Η εν λόγω υποκατηγορία παρουσιάστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων μέσα από τις καταγγελίες των κατοίκων της περιοχής και των ανθρώπων που βίωσαν από κοντά το γεγονός, αναφορικά με το λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τις αρμόδιες αρχές. Οι καταγγελίες αυτές εκφράστηκαν με τη μορφή διαμαρτυριών, ενώ σε πολλά άρθρα εκφράστηκαν και με τη μορφή των μηνύσεων προς συγκεκριμένα πολιτικά στελέχη. Τα άρθρα, στα οποία εμφανίστηκε η εν λόγω υποκατηγορία της απόδοσης ευθυνών, ανήκουν στην ειδολογική κατηγορία του ρεπορτάζ, ενώ στο λόγο τους παρατηρείται η χρήση μιας μίξης υφών, και συγκεκριμένα του αυστηρού με το δραματικό ύφος. Ειδικότερα, το αυστηρό ύφος του λόγου εντοπίζεται στην αρνητική κριτική των καταγγελλόντων στη συμπεριφορά του κρατικού μηχανισμού αναφορικά με την καταστροφή, ενώ το δραματικό ύφος εντοπίζεται σε κάποιες φράσεις των άρθρων, όπου οι καταγγέλλοντες περιγράφουν τον τρόπο που βίωσαν το γεγονός με συναισθηματικά φορτισμένο λόγο.

Κάποια σχετικά παραδείγματα των αναφορών των άρθρων των δύο ιστοσελίδων στις καταγγελίες των μαρτύρων της καταστροφής είναι τα εξής:

«Μόνο οι εθελοντές είναι δίπλα μας», «Είχα άγγελο γιατί πήγα στο πλάι του σπιτιού, έριξα ένα κουβά νερό πάνω μου και όταν άρχισα να καίγομαι, προσευχόμουν». «Οι εθελοντές φέρνουν νερά και φαγητό, ενώ βοηθούν στον καθαρισμό. Κανένας άλλος.

Δώδεκα εθελοντές με βοηθούσαν χθες να καθαρίσω το σπίτι μου», «Η γυναίκα μου σώθηκε γιατί δεν άκουσε τους αστυνομικούς που την έστελναν προς το Μάτι, θα είχε εγκλωβιστεί» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 112)

Στο συγκεκριμένο άρθρο, αξίζει να σημειωθεί, ότι η εν λόγω μαρτυρία παρατίθεται από έναν κάτοικο της περιοχής σε εκπομπή του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΪ, ενώ υπάρχει και το ανάλογο οπτικοακουστικό υλικό, όπου ο μάρτυρας αναφέρει την καταγγελία του στην εκπομπή. Χαρακτηριστικό είναι ότι το εν λόγω βίντεο του σταθμού έχει τον τίτλο *«Βγήκαν οι μπουλντόζες για να καλύψουν τις ευθύνες της τραγωδίας»*, κάτι που ενδεχομένως δείχνει την πρόθεση του αρθρογράφου να συνοδεύσει το κείμενο με οπτικοακουστικό υλικό που επικεντρώνεται στη θεματική των ευθυνών της κυβέρνησης και, μάλιστα, από τον συγκεκριμένο τηλεοπτικό σταθμό, ο οποίος αποτελεί μέρος των επιχειρήσεων του ιδιοκτήτη της ιστοσελίδας, όπως αναφέρθηκε και στο μεθοδολογικό μέρος της εργασίας.

«...οι χαροκαμένοι συγγενείς ζητούν τη δίωξη των μηνυόμενων κρατικών λειτουργών και ενστόλων για τα αδικήματα της έκθεσης κατά συρροή, της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, του εμπρησμού δάσους από αμέλεια και του εμπρησμού από αμέλεια.»

«Δυστυχώς οι άνθρωποι μας βρήκαν τραγικό θάνατο, πλήρως εγκαταλελειμμένοι τόσο από την Περιφέρεια και τους Δήμους όσο και από την Πυροσβεστική και την Αστυνομία, αλλά και τους άλλους, κατά το νόμο αρμόδιους και υπεύθυνους...» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 147)

Ε). Πολιτικές αντιπαραθέσεις

Η υποκατηγορία των πολιτικών αντιπαραθέσεων εμφανίστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων μέσα από την κάλυψη των συγκρούσεων και της επίρριψης κατηγοριών ανάμεσα στα στελέχη των κομμάτων της αντιπολίτευσης και της κυβέρνησης, αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει η κάθε πολιτική πλευρά για την καταστροφή. Η διαφορά της συγκεκριμένης υποκατηγορίας από αυτήν της ευθύνης της κυβέρνησης και των διαχρονικών ευθυνών των κυβερνήσεων έγκειται, στο ότι τα άρθρα που αναφέρονται στις πολιτικές αντιπαραθέσεις δεν παρουσιάζουν την επίρριψη ευθυνών από την αντιπολίτευση προς την κυβέρνηση και αντίθετα, με μια διάθεση αρνητικής κριτικής, αλλά μέσα από έντονες προστριβές και τη χρήση υποτιμητικών εκφράσεων

προς την κάθε πολιτική πλευρά στην οποία αποδίδονται οι ευθύνες. Για το λόγο αυτό, το ύφος των συγκεκριμένων άρθρων είναι επιθετικό, ενώ το κειμενικό είδος με το οποίο παρουσιάζονται οι εν λόγω συγκρούσεις είναι το ρεπορτάζ.

Στη συνέχεια, παρατίθεται κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών των συγκεκριμένων άρθρων από τις δύο ιστοσελίδες:

«Ο εκπρόσωπος Τύπου του Ποταμιού, Δημήτρης Τσιόδρας, με μία οργισμένη ανακοίνωση επιτίθεται κατά της κυβέρνησης χαρακτηρίζοντας “αισχρο θέατρο” την παρουσία του πρωθυπουργού στο Συντονιστικό, την ώρα που οι αρμόδιοι υπουργοί γνώριζαν πως ήδη είχαν χαθεί ανθρώπινες ζωές στο Μάτι.

«Πρόκειται για συνειδητή πράξη παραπλάνησης των πολιτών. Η τραγωδία απέδειξε, όχι μόνο την ανικανότητα των κυβερνώντων, αλλά και ότι δεν διστάζουν μπροστά σε τίποτα. Κυνικοί και προκλητικοί. Οι τεράστιες ευθύνες και τα μεγάλα ψέματα που καθημερινά αποκαλύπτονται θα ‘πρεπε να ‘χουν οδηγήσει σε παραιτήσεις. Αλλά, πρωθυπουργός και υπουργοί συνεχίζουν απτόητοι προκαλώντας την κοινωνία» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 77)

«Για δήθεν έγγραφα-φωτιά κάνει λόγο το Μέγαρο Μαξίμου απαντώντας στις αιτιάσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης πως η κυβέρνηση έχει αναβάλει τις κατεδαφίσεις αυθαιρέτων τα τελευταία τρεισήμισι χρόνια. Παράλληλα, την κατηγορεί για φθηνό αντιπερισπασμό και έλλειψη αποφασιστικότητας.»

«Το Γραφείο Τύπου του πρωθυπουργού σημειώνει, ακόμη, ότι δεν μπορεί λοιπόν, το κόμμα των “αναψυκτήριων”, και των καταπατητών, το κόμμα που αποκαλεί “ηλίθια” την πρακτική χαρακτηρισμού δασικών εκτάσεων, να μας κουνάει το δάχτυλο αποκαλύπτοντας, δήθεν, έγγραφα-φωτιά.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 89)

10.5 Επιστημονική ανάλυση του γεγονότος

Όπως αναφέρθηκε στην ποσοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών, η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος αφορά τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία εστιάζουν στις απόψεις επιστημόνων και ειδικών εμπειρογνομόνων, σχετικά με τις αιτίες της καταστροφής. Οι αιτίες που αναφέρονται από τους επιστήμονες

διαχωρίζονται σε φυσικές, ανθρωποκεντρικές και στον συνδυασμό των δύο προηγούμενων. Παράλληλα, η θεματική κατηγορία περιλαμβάνει και τα άρθρα τα οποία αναφέρονται στα επιστημονικά πορίσματα και τις προειδοποιήσεις των επιστημόνων αναφορικά με τις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι, έπειτα από την καταστροφή, λόγω των υψηλών επιπέδων τοξικότητας που συγκεντρώθηκαν στην περιοχή.

Ειδικότερα, από την ποσοτική ανάλυση της κατηγορίας, διαπιστώνεται ότι η Kathimerini.gr παρουσιάζει σε μεγαλύτερο βαθμό τις απόψεις των επιστημόνων που εστιάζουν σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρωποκεντρικών αιτιών, αλλά και στις ανθρωποκεντρικές αιτίες, ενώ δεν εντοπίζονται άρθρα στην ιστοσελίδα που αναφέρονται μόνο στις φυσικές αιτίες του γεγονότος. Παρατηρείται, μάλιστα, ότι οι αναφορές των άρθρων στον ανθρώπινο παράγοντα ως υπεύθυνο για το γεγονός γίνονται μέσα από την επικέντρωση στον λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τον κρατικό μηχανισμό. Τέλος, η ιστοσελίδα αφιερώνει έναν μικρό αριθμό άρθρων στις επιστημονικές απόψεις αναφορικά με την καταλληλότητα των συνθηκών βιωσιμότητας στο Μάτι.

Όπως και στην Kathimerini.gr, οι αναφορές της ιστοσελίδας Efsyn.gr στην θεματική κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος εστιάζουν στις επιστημονικές απόψεις σχετικά με τις αιτίες του γεγονότος, εκ των οποίων οι περισσότερες αφορούν έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων. Ταυτόχρονα, στα άρθρα, όπου αναφέρεται ο λανθασμένος χειρισμός της κατάστασης από τις αρχές, τονίζεται ότι η αντιμετώπιση της καταστροφής δεν θα μπορούσε να είναι καλύτερη, κάτι που οφείλεται στις διαχρονικές παθογένειες του πολιτικού συστήματος. Ειδικότερα, η ιστοσελίδα αναφέρεται στον κακό πολεοδομικό σχεδιασμό της περιοχής, στην αυθαίρετη δόμηση και τη λανθασμένη δενδροφύτευση, τα οποία αποτελούν προβλήματα δεκαετιών. Επιπρόσθετα, η ιστοσελίδα τείνει να υπερασπίζεται τη συμπεριφορά των αρχών σχετικά με το γεγονός αποδίδοντας την καθυστερημένη τους αντίδραση σε μια κατάσταση πάνω από τις δυνάμεις τους λόγω των ακραίων καιρικών φαινομένων. Τέλος, σε αντίθεση με την Kathimerini.gr, δεν υπάρχουν άρθρα στην Efsyn.gr, που να αναφέρονται στις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι. Το κειμενικό είδος που χρησιμοποιήθηκε για να παρουσιάσει τα άρθρα της κατηγορίας της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος είναι το ρεπορτάζ, το άρθρο γνώμης και η

συνέντευξη, ενώ το ύφος που χρησιμοποιήθηκε είναι διαφορετικό ανάλογα με το είδος των αιτιών που αναφέρεται.

A). Επιστημονικές αιτίες

Φυσικές αιτίες

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα άρθρα της Kathimerini.gr δεν αναφέρονται καθόλου στις φυσικές αιτίες του γεγονότος ως αποκλειστικά υπεύθυνες για το γεγονός. Αντίθετα, η Efsyn.gr αφιερώνει σε αυτές έναν μικρό αριθμό άρθρων. Το κειμενικό είδος με το οποίο παρουσιάζονται οι φυσικές αιτίες είναι το ρεπορτάζ, ενώ το ύφος με το οποίο παρουσιάζονται οι συγκεκριμένες αιτίες είναι ουδέτερο.

Κάποια σχετικά παραδείγματα των αναφορών της στα πλαίσια της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος είναι τα εξής:

«...δόθηκε σχεδόν μηδενικός χρόνος προειδοποίησης και αντίδρασης. Η ταχύτατη εξάπλωση της φωτιάς συντέλεσε σημαντικά στην ελαχιστοποίηση του διαθέσιμου χρόνου αντίδρασης, γεγονός που συντέλεσε στον μεγάλο αριθμό των θυμάτων».

«Θεωρείται πιθανή η αλλαγή στη συμπεριφορά της πυρκαγιάς λόγω αλλαγής στον τύπο της βλάστησης. Η πυρκαγιά ξεκίνησε από περιοχές που είχαν καεί στο παρελθόν με χαμηλή βλάστηση και μεγάλη ταχύτητα και μετέβη σε ένα χώρο που δεν είχε καεί σε πρόσφατη πυρκαγιά με ιδιαίτερα μεγάλη συγκέντρωση καύσιμης ύλης.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 86)

Ανθρωποκεντρικές αιτίες

Τα κειμενικά είδη που εντοπίζεται στα άρθρα σχετικά με τις ανθρωποκεντρικές αιτίες είναι το ρεπορτάζ για την Kathimerini.gr και το άρθρο γνώμης για την Efsyn.gr, ενώ το ύφος που χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση των ανθρωποκεντρικών αιτιών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων είναι κυρίως αυστηρό, καθώς οι επιστήμονες ασκούν αρνητική κριτική προς συγκεκριμένες πολιτικές πλευρές αναφορικά με το χειρισμό του γεγονότος. Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων είναι τα εξής:

«Καθοριστική για το κόστος της καταστροφής σε ανθρώπινες ζωές ήταν η μη έγκαιρη ειδοποίηση των κατοίκων να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους στο Μάτι, σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας που παρουσίασε ο καθηγητής Φυσικών Καταστροφών του Πολυτεχνείου Κρήτης, Κώστας Συνολάκης. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 155)

«Ήταν όντως ακραία τα καιρικά φαινόμενα (ισχυροί άνεμοι - πλευρικοί) που καθιστούσαν δύσκολο το έργο της κατάσβεσης των πυρκαγιών, αλλά μπορεί αυτό να δικαιολογήσει τον τραγικό απολογισμό; Όχι, δεν τον δικαιολογεί. Θα έλεγε κανείς ότι δεν λειτούργησε τίποτα σωστά, θα ήταν κάτι που δεν απέχει από την πραγματικότητα.»

«Υπήρχαν όμως και οι αντικειμενικές συνθήκες που καθιστούσαν το έργο δύσκολο, όπως η άναρχη δόμηση της περιοχής. Χρόνια τώρα επαναλαμβάνουμε ότι μια φυσική καταστροφή αντιμετωπίζεται όταν έχουν ληφθεί τα προληπτικά μέτρα, τα οποία καθιστούν εύκολη την καταστολή.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 47)

Συνδυασμός φυσικών και ανθρωποκεντρικών αιτιών

Το κειμενικό είδος με το οποίο παρουσιάζεται ο συνδυασμός των φυσικών και ανθρωποκεντρικών αιτιών του γεγονότος είναι το ρεπορτάζ για την Kathimerini.gr και η συνέντευξη για την Efsyn.gr. Το ύφος με το οποίο παρουσιάζονται οι εν λόγω αιτίες στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων είναι αυστηρό, καθώς οι επιστήμονες και πάλι ασκούν αρνητική κριτική προς συγκεκριμένες πολιτικές πλευρές αναφορικά με το χειρισμό του γεγονότος.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων σχετικά με τον συνδυασμό αυτών των δύο αιτιών που συνέβαλε στην καταστροφή είναι τα εξής:

«το ακραίο καιρικό φαινόμενο, οι ριπές του αέρα, η ταχύτητα της φωτιάς, το δάσος το οποίο δεν είχε καθαριστεί, η μορφολογία του εδάφους συνετέλεσαν στο να έχουμε μία ταχύτατη εξάπλωση με διεύθυνση από τη δύση προς την ανατολή, δηλαδή από το Πεντελικό όρος προς της θάλασσα».

«Σύμφωνα με τον καθηγητή, καθοριστικό για να έχουμε αυτήν την ταχεία εξέλιξη ήταν η διάταξη του πολεοδομικού σχεδίου στην περιοχή κάτω από τη λεωφόρο Μαραθώνος.», «ήταν ένα σχέδιο παγίδα, η οποία εγκλώβισε τους πιο πολλούς κατοίκους, τους ανθρώπους που διέμεναν εκεί ή τους επισκέπτες». «Τι μπορούμε να κάνουμε σε όλες

αυτές τις περιοχές της Ελλάδας που είναι δημιούργημα των τελευταίων 4-5 δεκαετιών και έχουμε όλα αυτά τα αποτελέσματα με τις αυθαιρεσίες, τις εντάξεις». (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 47)

« - Ποιο ήταν το κυριότερο αίτιο της τραγωδίας στην Ανατολική Αττική;

- Η μη προετοιμασία του χώρου και των πολιτών. Η έλλειψη προληπτικού σχεδιασμού σε συνδυασμό με μια πολύ δύσκολη φωτιά που ήταν σε αδυναμία η Πυροσβεστική να αντιμετωπίσει.

- Υπήρχε η δυνατότητα να δημιουργηθεί ζώνη πυροπροστασίας στη λεωφόρο Μαραθώνος;

- Όχι, δεν γινόταν εκείνη την ώρα. Οι περισσότερες παλαιότερες πυρκαγιές στην περιοχή είχαν κατεύθυνση Βορρά-Νότου, η συγκεκριμένη είχε δυτικό προσανατολισμό, γι' αυτό και δημιούργησε αυτές τις καταστροφές. Συνήθως ήταν μελέμια που πήγαιναν παράλληλα με τη Μαραθώνος, εδώ τη βρήκε κάθετα λόγω του δυτικού ανέμου...» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 21)

B). Συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, η αναφορά στις συνθήκες βιωσιμότητας στο Μάτι έπεται από την καταστροφή, εμφανίστηκε μόνο στα άρθρα της Kathimerini.gr. Το κειμενικό είδος με το οποίο παρουσιάστηκε η εν λόγω υποκατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος είναι το ρεπορτάζ, ενώ το ύφος που εντοπίστηκε στο λόγο των συγκεκριμένων άρθρων είναι ουδέτερο.

Κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα της ιστοσελίδας είναι τα εξής:

«Από τον Νοέμβριο και μετά αναμένεται να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες για διαμονή στα καμένα της Αττικής. Έως τότε οι φθινοπωρινές βροχές θα έχουν αποπλύνει την περιοχή από σκόνη και τοξικές ουσίες, που εκλύθηκαν με την πυρκαγιά, και οι χαμηλότερες θερμοκρασίες θα έχουν επαναφέρει το μικροκλίμα και τα συστατικά του σε κανονικά επίπεδα. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο)

«Καθησυχαστικές είναι οι ανακοινώσεις του Δημόκριτου σε σχέση με τις μετρήσεις που πραγματοποίησε στο Μάτι. Οι δειγματοληψίες κατέδειξαν αύξηση των αιωρούμενων

μικροσωματιδίων και των επιπέδων αιθάλης, χαμηλότερα όμως από τα όρια της νομοθεσίας. Πάντως τα υπουργεία Περιβάλλοντος, Υγείας και Παιδείας υποστήριξαν χθες ότι έχουν κινητοποιηθεί από την πρώτη ημέρα με γνώμονα την ασφάλεια των κατοίκων στην πυρόπληκτη περιοχή.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 145)

Κεφάλαιο 11. Ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίωσης

Το επόμενο στάδιο της ανάλυσης είναι η εξέταση των πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν στα ερευνώμενα άρθρα, προκειμένου να παρουσιαστεί το γεγονός της πυρκαγιάς από τις δύο ιστοσελίδες. Η ταξινόμηση των άρθρων σε κατηγορίες πλαισίων στηρίχτηκε στην κατηγοριοποίηση που έγινε στις θεματικές κατηγορίες περιεχομένου. Ωστόσο έγινε με ένα λίγο διαφορετικό τρόπο, ώστε να είναι εφικτή η διερεύνηση των βαθύτερων στοιχείων που συνθέτουν τα άρθρα και να εξαχθούν επιπλέον συμπεράσματα, από αυτά που προσφέρει η θεματική ανάλυσή τους.

Η διαμόρφωση των εν λόγω κατηγοριών είναι εμπνευσμένη κυρίως από την τυπολογία πλαισίων που προτείνουν οι Semetko και Valkenburg (2000, σ. 95-96), σύμφωνα με την οποία, τα ειδησεογραφικά πλαίσια, όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, ταξινομούνται σε θεματικά και περιπτωσιολογικά, ανθρώπινου ενδιαφέροντος, αδυναμίας, οικονομικά, συγκρουσιακά, ηθικής και ευθύνης. Ωστόσο, έγινε μια αναδιαμόρφωση των προτεινόμενων αυτών κατηγοριών, προκειμένου να συμπεριλαμβάνονται όλα τα ερευνώμενα άρθρα στις κατηγορίες.

Συγκεκριμένα, το οικονομικό πλαίσιο και το πλαίσιο ευθύνης αντικαταστάθηκαν από το πλαίσιο διάγνωσης, το οποίο προτείνουν οι Benford και Snow (2000, σ. 613) και αναφέρεται στην αναγνώριση των συνεπειών και των αιτιών μιας προβληματικής κατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, ταξινομήθηκαν τα άρθρα που αναφέρονται στις συνέπειες του γεγονότος, οι οποίες όπως αναφέρθηκε νωρίτερα δεν είναι μόνο οικονομικές αλλά και άλλων ειδών, όπως περιβαλλοντικές και ανθρωποκεντρικές, ενώ συμπεριλήφθηκαν στην κατηγορία αυτή και οι αιτίες του γεγονότος, οι οποίες δεν αφορούν μόνο την ευθύνη μιας πλευράς ανθρώπων, αλλά και άλλους παράγοντες όπως τους φυσικούς ή και έναν συνδυασμό παραγόντων. Παράλληλα, προκειμένου να ενταχθούν σε μια κατηγορία πλαισίου και τα άρθρα που

αναφέρονται στους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος, χρησιμοποιήθηκε ακόμη μια κατηγορία, που προτείνουν οι Benford και Snow (2000, σ. 613), αυτή του πλαισίου πρόγνωσης, η οποία σχετίζεται με τις αναφορές στην επίλυση ενός προβλήματος.

Τέλος, στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες προστέθηκε αυτή του πλαισίου ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος. Η χρήση της συγκεκριμένης κατηγορίας δεν βασίζεται σε κάποια προτεινόμενη τυπολογία πλαισίων, αλλά διαμορφώθηκε για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, η κατηγορία ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος αφορά τα άρθρα, στα οποία εντοπίστηκε η εμφανής προώθηση της θετικής εικόνας του πολιτικού κόμματος, στο οποίο η κάθε ιστοσελίδα θεωρείται ότι είναι φιλικά προσκείμενη, βάσει του ιδεολογικού της προσανατολισμού, όπως αυτός περιγράφεται στο μεθοδολογικό μέρος της εργασίας. Συγκεκριμένα εντοπίστηκαν κάποια άρθρα στην Kathimerini.gr, οι αναφορές των οποίων φαίνεται ότι προωθούν μια θετική εικόνα του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, ενώ, αντίστοιχα, εντοπίστηκαν και στην Efsyn.gr κάποια άρθρα που φαίνεται ότι οι συντάκτες τους τάσσονται ανοιχτά υπέρ του κυβερνητικού τότε κόμματος, Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς. Θεωρήθηκε, λοιπόν, σκόπιμο τα συγκεκριμένα άρθρα να ταξινομηθούν σε μια ξεχωριστή κατηγορία πλαισίου, ώστε να αναλυθούν οι τρόποι με τους οποίους φαίνεται ότι προωθείται αυτή η θετική εικόνα.

Επομένως, οι κατηγορίες πλαισίων στις οποίες ταξινομήθηκαν τα άρθρα διαμορφώθηκαν ως εξής:

- 1). Θεματικό/Περιπτωσιολογικό πλαίσιο
- 2). Πλαίσιο διάγνωσης
 - A). Αναγνώριση των συνεπειών του προβλήματος
 - Γ). Αναγνώριση των αιτιών του προβλήματος
- 3). Πλαίσιο πρόγνωσης
- 4). Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος
- 5). Συγκρουσιακό πλαίσιο
- 6). Πλαίσιο ηθικής
- 7). Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος

Ειδικότερα, αναφορικά με τους σκοπούς της εργασίας, η κατηγορία του θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου χρησιμοποιήθηκε για να εξεταστεί το ερώτημα, αν τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων παρουσίασαν το γεγονός της πυρκαγιάς περισσότερο ως μεμονωμένο και τυχαίο περιστατικό ή συνδεδεμένο με ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα και αποδίδοντάς του βαθύτερες ερμηνείες. Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, το πλαίσιο διάγνωσης χρησιμοποιήθηκε για να εξεταστούν οι αναφορές των άρθρων στις συνέπειες και τις αιτίες του γεγονότος, ενώ το πλαίσιο πρόγνωσης, για να εξεταστούν οι αναφορές στους τρόπους αντιμετώπισής του. Επίσης, στο πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος εντάχθηκαν όλα τα άρθρα που ταξινομήθηκαν στη θεματική κατηγορία ανθρώπινες ιστορίες, ενώ το συγκρουσιακό πλαίσιο χρησιμοποιήθηκε για να εξεταστούν οι αντιπαραθέσεις και η ανταλλαγή κατηγοριών ανάμεσα στους πολιτικούς φορείς, σχετικά με το γεγονός της πυρκαγιάς. Επιπλέον, το πλαίσιο ηθικής χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της ηθικής αντιμετώπισης του γεγονότος από τα άρθρα των ιστοσελίδων. Αν και το συγκεκριμένο πλαίσιο εμφανίστηκε μόνο στα άρθρα της ιστοσελίδας Efsyn.gr, η χρήση του θεωρήθηκε σκόπιμη για την ολοκληρωμένη εξαγωγή συμπερασμάτων. Τέλος, όπως έγινε κατανοητό νωρίτερα, το πλαίσιο ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος θεωρήθηκε σκόπιμο για την εξέταση των άρθρων, που δείχνουν ότι αναδεικνύουν θετικά το πολιτικό κόμμα που η κάθε ιστοσελίδα δείχνει ότι υποστηρίζει, βάσει του ιδεολογικού προσανατολισμού, που έχει διατηρήσει μέσα στην πορεία των χρόνων.

11.1 Ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών του θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου

Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθεί η ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίων αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των άρθρων, αλλά και για την κάθε ιστοσελίδα ξεχωριστά, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα, σχετικά με τους τρόπους που επέλεξαν οι δύο ιστοσελίδες να πλαισιώσουν το γεγονός. Η ανάλυση της κατηγορίας του θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου θα γίνει πριν την ανάλυση των υπόλοιπων κατηγοριών, καθώς αποτελεί μια γενικότερη κατηγορία, που περιλαμβάνει στα πλαίσιά της όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες, οπότε δεν μπορεί να συγκριθεί μαζί τους.

Έτσι, λοιπόν στο Πίνακα 15. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των ερευνώμενων άρθρων στις κατηγορίες του θεματικού και του περιπτωσιολογικού πλαισίου, ενώ στο Γράφημα 4. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι δύο κατηγορίες πλαισίων.

Πίνακας 15. Ποσοτική κατανομή συνολικού αριθμού άρθρων στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	
Περιπτωσιολογικό πλαίσιο	132
Θεματικό πλαίσιο	190
Συνολικός αριθμός άρθρων	322

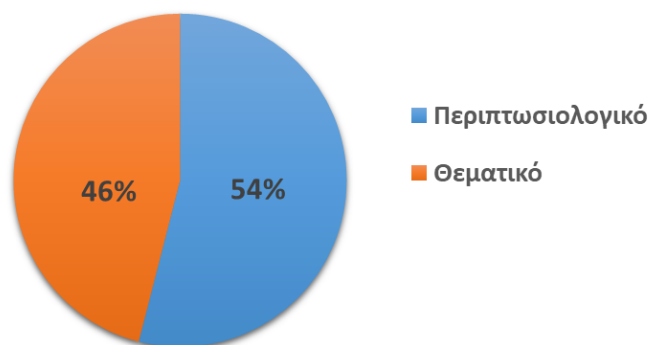
Γράφημα 4. Συχνότητες περιπτωσιολογικού και θεματικού πλαισίου επί του συνολικού αριθμού των άρθρων

Παρατηρείται, ότι και στις δύο ιστοσελίδες η κατηγορία του θεματικού πλαισίου υπερίσχυσε έναντι του περιπτωσιολογικού με ποσοστό 59%. Κατ' επέκταση, το γεγονός της πυρκαγιάς παρουσιάστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων συνδεδεμένο με ευρύτερα ζητήματα, με σκοπό να αναλυθεί εκτενώς και να αποκτήσει βαθύτερες ερμηνείες, παρά ως μεμονωμένο γεγονός. Ωστόσο, όπως παρατηρείται, και η κατηγορία του περιπτωσιολογικού πλαισίου συγκέντρωσε ένα αξιοσημείωτο ποσοστό εμφάνισης στα άρθρα των ιστοσελίδων.

A). Kathimerini.gr

Ειδικότερα, στον Πίνακα 16. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή του αριθμού των άρθρων της ιστοσελίδας Kathimerini.gr στις κατηγορίες του θεματικού και του περιπτωσιολογικού πλαισίου, ενώ στο Γράφημα 5. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι δύο κατηγορίες πλαισίων, αναφορικά με τα άρθρα της ιστοσελίδας.

Πίνακας 16. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Kathimerini.gr στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	
Περιπτωσιολογικό πλαίσιο	90
Θεματικό πλαίσιο	78
Συνολικός αριθμός άρθρων	168

Γράφημα 5. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Kathimerini.gr

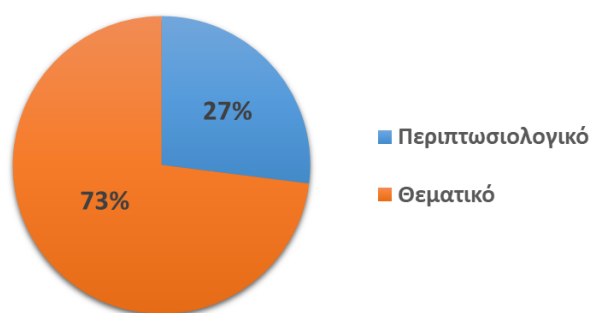
Όπως φαίνεται στον πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, η ιστοσελίδα Kathimerini.gr επέλεξε να πλαισιώσει τα άρθρα της περισσότερο περιπτωσιολογικά παρά θεματικά. Επομένως, αντιμετώπισε το θέμα της πυρκαγιάς περισσότερο ως

μεμονωμένο γεγονός, παρά συνδεδεμένο με ευρύτερα ζητήματα, ωστόσο, όπως φαίνεται στο Γράφημα 11., η διαφορά των δύο κατηγοριών δεν είναι μεγάλη, καθώς η κατηγορία του περιπτωσιολογικού πλαισίου συγκέντρωσε το 54% των άρθρων έναντι της κατηγορίας του θεματικού πλαισίου, που συγκέντρωσε το 46% των άρθρων. Διαπιστώνεται έτσι, ότι η ιστοσελίδα παρουσίασε το θέμα της πυρκαγιάς σε μεγάλο βαθμό και περιπτωσιολογικά, αλλά και θεματικά.

B). Efsyn.gr

Αντίστοιχα, στον Πίνακα 17. παρουσιάζεται η ποσοτική κατανομή των άρθρων της ιστοσελίδας Efsyn.gr στις κατηγορίες του θεματικού και του περιπτωσιολογικού πλαισίου, ενώ στο Γράφημα 6. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι δύο κατηγορίες, αναφορικά με τα άρθρα της ιστοσελίδας.

Πίνακας 17. Ποσοτική κατανομή των άρθρων της Efsyn.gr στις κατηγορίες θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου	
Περιπτωσιολογικό πλαίσιο	42
Θεματικό πλαίσιο	112
Συνολικός αριθμός άρθρων	154

Γράφημα 6. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Efsyn.gr

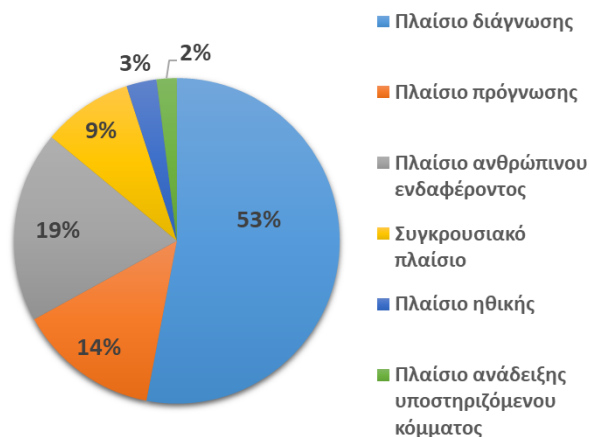
Σε αντίθεση με την Kathimerini.gr, διαπιστώνεται μια μεγάλη διαφορά στα άρθρα της Efsyn.gr αναφορικά με τη χρήση των δύο κατηγοριών πλαισίων.

Συγκεκριμένα, το 73% των ερευνώμενων άρθρων της εφημερίδας πλαισιώνει το θέμα θεματικά, αποδίδοντάς του δηλαδή ευρύτερες διαστάσεις, ενώ μόλις το 27% των άρθρων της ιστοσελίδας πλαισιώνει το θέμα περιπτωσιολογικά, αντιμετωπίζοντάς το δηλαδή, ως μεμονωμένο και τυχαίο γεγονός. Φαίνεται, λοιπόν, ότι η Efsyn.gr επέλεξε να δώσει ευρύτερες διαστάσεις στο θέμα παρά να το παρουσιάσει ως ένα τυχαίο περιστατικό.

11.2 Ποσοτική ανάλυση των υπόλοιπων κατηγοριών πλαισίων

Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα πραγματοποιηθεί η ποσοτική ανάλυση των υπόλοιπων κατηγοριών των πλαισίων. Έτσι, λοιπόν, στον Πίνακα 18. παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων που συγκέντρωσε η κάθε κατηγορία πλαισίου, αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των άρθρων, και στις δύο ιστοσελίδες, ενώ στο Γράφημα 7. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι κατηγορίες πλαισίων, βάσει του αριθμού των άρθρων που αναφέρονται στον Πίνακα 18.

Πίνακας 18. Ποσοτική κατανομή του συνολικού αριθμού των άρθρων στις κατηγορίες πλαισίων	
Πλαίσιο διάγνωσης	171
Πλαίσιο πρόγνωσης	46
Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος	61
Συγκρουσιακό πλαίσιο	27
Πλαίσιο ηθικής	11
Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος	6
Συνολικός αριθμός άρθρων	322

Γράφημα 7. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων επί του συνολικού αριθμού άρθρων

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Γραφήματος 13., η κατηγορία πλαισίου που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συχνότητα στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων είναι το πλαίσιο διάγνωσης με ποσοστό 53% επί του συνολικού αριθμού των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων. Όπως αναφέρθηκε και στην ποσοτική ανάλυση των θεματικών κατηγοριών των άρθρων, λόγω των ανυπολόγιστων συνεπειών του γεγονότος, η συζήτηση για τις αιτίες του γεγονότος, στα πλαίσια της απόδοσης ευθυνών σε συγκεκριμένες πλευρές της πολιτείας, ήταν η πιο δημοφιλής κατηγορία που εντοπίστηκε στις δύο ιστοσελίδες. Επομένως, είναι λογικό η κατηγορία του πλαισίου διάγνωσης να συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη συχνότητα στα άρθρα των ιστοσελίδων.

Επίσης, διαπιστώνεται ότι η δεύτερη μεγαλύτερη σε συχνότητα κατηγορία πλαισίου, αν και με αρκετά μικρότερη συχνότητα από αυτή του πλαισίου διάγνωσης, είναι το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος, με ποσοστό 19%. Όπως ειπώθηκε και για τις θεματικές κατηγορίες των άρθρων, οι προσωπικές ιστορίες και οι συγκλονιστικές μαρτυρίες των ανθρώπων, που βίωσαν από κοντά την καταστροφή, είναι ένα θέμα στο οποίο εστίασαν σε μεγάλο βαθμό και οι δύο ιστοσελίδες, καθώς οι συγκεκριμένες ιστορίες συγκινούν και προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού.

Στη συνέχεια, η τρίτη κατηγορία που εστίασαν όλα τα ερευνώμενα άρθρα, με ποσοστό 14%, είναι το πλαίσιο πρόγνωσης. Όπως είναι λογικό, μετά από κάθε καταστροφή, θα υπάρξουν συζητήσεις για την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν. Έτσι και στην περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι, διαπιστώθηκε

ένας αξιοσημείωτος αριθμός άρθρων και των δύο ιστοσελίδων, που εστίασε στους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος.

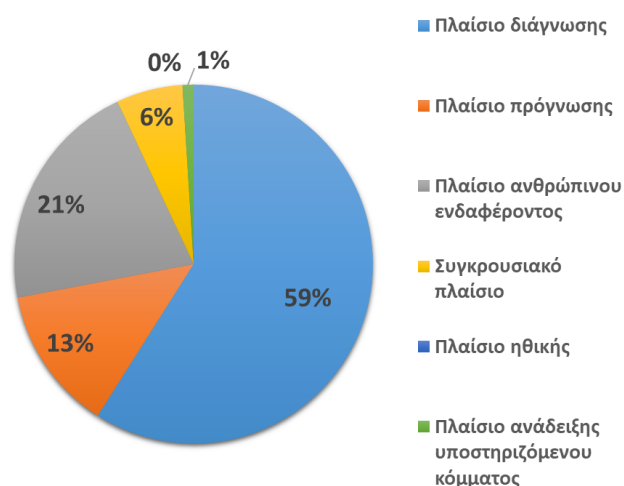
Επιπλέον, η κατηγορία του συγκρουσιακού πλαισίου συγκέντρωσε το 9% των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων. Οι αντιπαραθέσεις των πολιτικών πλευρών σχετικά με το γεγονός και τις ευθύνες που φέρουν η κάθε μια σχετικά με αυτό, φαίνεται ότι δεν εμφανίστηκαν στα άρθρα των ιστοσελίδων με τη συχνότητα που εμφανίστηκαν οι προηγούμενες κατηγορίες, ωστόσο δεν ήταν λίγα τα άρθρα που εστίασαν σε αυτή την κατηγορία.

Τέλος, οι δύο τελευταίες κατηγορίες που δεν συγκέντρωσαν μεγάλη συχνότητα εμφάνισης, είναι το πλαίσιο ηθικής, με ποσοστό 3%, και το πλαίσιο ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος, με ποσοστό 2%. Ενδεχομένως, το μικρό αυτό ποσοστό εμφάνισης των εν λόγω κατηγοριών να οφείλεται στο, ότι οι υπόλοιπες κατηγορίες πλαισίων μονοπώλησαν το ενδιαφέρον των ιστοσελίδων, με αποτέλεσμα να μην δοθεί ιδιαίτερη βάση στην ηθική αντιμετώπιση του γεγονότος, ούτε στην προώθηση της θετικής εικόνας του κάθε κόμματος. Ειδικότερα, η τελευταία κατηγορία πλαισίου δεν έγινε εμφανής σε πολλά άρθρα, ίσως, επειδή η κάθε ιστοσελίδα επιδιώκει να φαίνεται ότι βασίζεται στην αντικειμενική ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού, χωρίς πολιτικούς χρωματισμούς, ενώ, παράλληλα, η υπερβολική και ξεκάθαρη προώθηση της θετικής εικόνας ενός κόμματος τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, που η Ελλάδα έχει γνωρίσει μια πρωτοφανή τραγωδία, ίσως να υποδήλωνε μια προκλητική στάση εκ μέρους της κάθε ιστοσελίδας, και για αυτό να αποφεύχθηκε.

A). Kathimerini.gr

Εφόσον ολοκληρώθηκε η ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίων αναφορικά με τον συνολικό αριθμό άρθρων, και των δύο ιστοσελίδων, στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί η ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών για τα άρθρα της κάθε ιστοσελίδας ξεχωριστά. Έτσι, λοιπόν, στον Πίνακα 19. παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων, που εντάσσεται σε κάθε κατηγορία πλαισίου, αναφορικά με την ιστοσελίδα Kathimerini.gr, ενώ στο Γράφημα 8. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι κατηγορίες πλαισίων, βάσει του αριθμού των άρθρων που αναφέρονται στον Πίνακα 19.

Πίνακας 19. Ποσοτική κατανομή άρθρων Kathimerini.gr στις κατηγορίες πλαισίων	
Πλαίσιο διάγνωσης	99
Πλαίσιο πρόγνωσης	22
Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος	36
Συγκρουσιακό πλαίσιο	9
Πλαίσιο ηθικής	0
Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος	2
Συνολικός αριθμός άρθρων	168

Γράφημα 8. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Kathimerini.gr

Όπως γίνεται προφανές από το Γράφημα 8., η Kathimerini.gr επέλεξε να δώσει στο πλαίσιο διάγνωσης του γεγονότος ιδιαίτερη προσοχή, με ποσοστό 59% των άρθρων της, ενώ η δεύτερη κατηγορία πλαισίου στην οποία επικεντρώθηκε περισσότερο, ήταν το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος με ποσοστό 21%. Με μικρότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα 13%, εστίασε στο πλαίσιο πρόγνωσης, ενώ σε έναν μικρό αριθμό άρθρων και με ποσοστό 6% επέλεξε να εστιάσει στο συγκρουσιακό

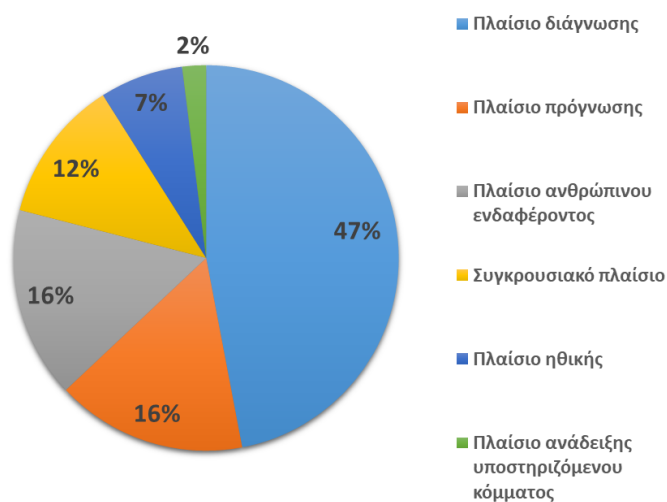
πλαίσιο. Τέλος, ένα ελάχιστο ποσοστό των άρθρων, το 1%, έδειξε να εστιάζει στην ανάδειξη μιας θετικής εικόνας του υποστηριζόμενου κόμματος, δηλαδή της Νέας Δημοκρατίας. Όπως, αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, τα άρθρα της ιστοσελίδας δεν αναφέρθηκαν καθόλου στην ηθική αντιμετώπιση του ζητήματος.

Αν μπορεί να γίνει μια υπόθεση για τις συχνότητες των κατηγοριών των πλαισίων, όπως αυτές εμφανίστηκαν στα άρθρα της Kathimerini.gr, θα μπορούσε κάποιος να πει ότι η ιστοσελίδα, λόγω του ιδεολογικού της προσανατολισμού, αφιέρωσε έναν μεγάλο αριθμό άρθρων στη συζήτηση για τις αιτίες του γεγονότος, με σκοπό να επισημανθούν όσο περισσότερο γίνεται τα λάθη του κρατικού μηχανισμού στο χειρισμό του γεγονότος. Παράλληλα, η εκτεταμένη χρήση του πλαισίου του ανθρώπινου ενδιαφέροντος ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός, ότι η ιστοσελίδα επιδίωξε τη δραματοποίηση του λόγου των άρθρων της, με σκοπό την προσέλκυση της προσοχής των αναγνωστών. Τέλος, μια ακόμη υπόθεση που μπορεί να γίνει είναι, ότι η κατηγορία του συγκρουσιακού πλαισίου, δεν συγκέντρωσε μεγάλο ποσοστό συχνότητας στην ιστοσελίδα, ίσως, επειδή, η τελευταία επεδίωξε να αναφερθεί στη συζήτηση για τις ευθύνες αναφορικά με το γεγονός, χωρίς να προσδώσει σε αυτήν στοιχεία επιθετικότητας, μίσους και μάταιων συγκρούσεων. Με τον τρόπο αυτό, ενδεχομένως να θέλησε να προωθήσει το μήνυμα, ότι η συζήτηση για τις ευθύνες της πολιτείας δεν είναι ένα προϊόν πολιτικών σκοπιμοτήτων, αλλά μια συζήτηση πολύ σημαντική, για να μην επαναληφθούν παρόμοιες τραγωδίες. Ωστόσο, η εγκυρότητα αυτών των υποθέσεων δεν μπορεί να απαντηθεί σε αυτό το κεφάλαιο.

B). Efsyn.gr

Με αντίστοιχο τρόπο, στον Πίνακα 20. παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων, που εντάσσεται σε κάθε κατηγορία πλαισίου, αναφορικά με την ιστοσελίδα Efsyn.gr, ενώ στο Γράφημα 9. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσαν οι κατηγορίες πλαισίων, βάσει του αριθμού των άρθρων που αναφέρονται στον Πίνακα 26.

Πίνακας 20. Κατηγορίες πλαισίων	
Πλαίσιο διάγνωσης	72
Πλαίσιο πρόγνωσης	24
Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος	25
Συγκρουσιακό πλαίσιο	18
Πλαίσιο ηθικής	11
Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος	4
Συνολικός αριθμός άρθρων	154

Γράφημα 9. Συχνότητες κατηγοριών πλαισίων στα άρθρα της Efsyn.gr

Όπως παρατηρείται στο Γράφημα 15., η κατηγορία του πλαισίου διάγνωσης ήταν αυτή με την οποία παρουσιάστηκαν τα περισσότερα άρθρα της Efsyn.gr, συγκεντρώνοντας το συντριπτικό ποσοστό συχνότητας 47% επί του συνολικού αριθμού των σχετικών άρθρων της ιστοσελίδας. Αρκετά μικρότερο ποσοστό συχνότητας, και συγκεκριμένα 16%, συγκέντρωσε η κατηγορία του πλαισίου

ανθρώπινου ενδιαφέροντος, ενώ το ίδιο ποσοστό συγκέντρωσε και η κατηγορία πλαισίου πρόγνωσης. Με μικρότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα 12%, εμφανίστηκε η κατηγορία του συγκρουσιακού πλαισίου, ενώ οι κατηγορίες του πλαισίου ηθικής και ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος συγκέντρωναν τα ποσοστά 7% και 2% αντίστοιχα.

Κάποιες υποθέσεις που μπορούν να γίνουν για τις συχνότητες των κατηγοριών των πλαισίων, όσον αφορά τα άρθρα της Efsyn.gr, είναι ότι, όπως και η Kathimerini.gr, επέλεξε το πλαίσιο διάγνωσης για να παρουσιάσει το γεγονός της πυρκαγιάς, περισσότερο από κάθε άλλη κατηγορία πλαισίου, με σκοπό να αναφερθεί στις ευθύνες που φέρουν οι διάφορες πολιτικές πλευρές για το γεγονός, υπερασπιζόμενη τη θέση του κυβερνητικού κόμματος. Παράλληλα, η εστίαση της ιστοσελίδας στην κατηγορία του πλαισίου ανθρώπινου ενδιαφέροντος, όπως αναφέρθηκε και για την Kathimerini.gr, έχει πιθανόν στόχο την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του κοινού, μέσω του δραματοποιημένου λόγου. Επιπλέον, το γεγονός ότι το πλαίσιο πρόγνωσης συγκέντρωσε το ίδιο μεγάλο ποσοστό με το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος, ενδεχομένως να σημαίνει ότι η ιστοσελίδα επεδίωξε να αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος της προσοχής της στους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος, υπό την μορφή των μέτρων της κυβέρνησης για την ανάκαμψη της περιοχής και των κατοίκων, σε μια προσπάθεια αποκατάστασης της εικόνας του κρατικού μηχανισμού μετά το συμβάν.

Παράλληλα, η παρουσίαση του γεγονότος μέσα από τη χρήση του συγκρουσιακού πλαισίου σε έναν αξιοσημείωτο αριθμό άρθρων της ιστοσελίδας, υποδηλώνει τη διάθεση της ιστοσελίδας να αναφερθεί στις πολιτικές αντιπαραθέσεις αναφορικά με τις ευθύνες για το γεγονός. Αν ληφθεί υπόψιν ο ιδεολογικός προσανατολισμός της ιστοσελίδας, αυτό ίσως σημαίνει ότι η τελευταία επιχείρησε να εστιάσει στη ματαιότητα των εν λόγω συγκρούσεων, ενώ ενδεχομένως να αναφέρθηκε στις επιθέσεις της αντιπολίτευσης προς την κυβέρνηση παρουσιάζοντάς τις ως επικοινωνιακό παιχνίδι, με σκοπό την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων. Για τον ίδιο λόγο, ίσως, η ιστοσελίδα να αφιερώνει ένα μικρό ποσοστό και στην ηθική αντιμετώπιση του θέματος, εστιάζοντας στην «ανηθικότητα» της συζήτησης για τις ευθύνες αναφορικά με το γεγονός, ως ένδειξη ασέβειας προς τους νεκρούς της τραγωδίας, αποπροσανατολίζοντας, παράλληλα, το κοινό από την απόδοση ευθυνών στον κρατικό μηχανισμό. Με μια τέτοια τακτική ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και για τα

αποτελέσματα της Kathimerini.gr, η εγκυρότητα αυτών των υποθέσεων δεν μπορεί να απαντηθεί σε αυτό το κεφάλαιο.

11.2.1 Πλαίσιο διάγνωσης

Εφόσον έγινε η ποσοτική ανάλυση όλων των κατηγοριών των πλαισίων στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στις υποκατηγορίες του πλαισίου διάγνωσης, καθώς είναι η μόνη κατηγορία που αποτελείται από μικρότερες υποκατηγορίες. Όπως αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, το πλαίσιο διάγνωσης περιλαμβάνει τα άρθρα που αναφέρονται στις συνέπειες και τις αιτίες του γεγονότος. Ειδικότερα, η κατηγορία χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες, στην αναγνώριση των συνεπειών και την αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος.

Η κατηγορία του πλαισίου διάγνωσης είναι η πιο πολύπλοκη από όλες τις άλλες, καθώς περιλαμβάνει τα άρθρα από έναν συνδυασμό θεματικών κατηγοριών: του απολογισμού των συνεπειών, της απόδοση ευθύνης και της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος. Ο λόγος που κρίθηκε σκόπιμη αυτή η συγχώνευση δύο θεματικών κατηγοριών σε μια κατηγορία πλαισίωσης είναι η γενίκευση της ανάλυσης των άρθρων και η ένταξή τους, όσο είναι δυνατόν, σε κατηγορίες πλαισίων, που υπάρχουν ήδη βάσει των θεωρητικών προσεγγίσεων, των ειδησεογραφικών πλαισίων. Στη συνέχεια εξηγείται αναλυτικά ο τρόπος ταξινόμησης των άρθρων των τριών αυτών θεματικών κατηγοριών σε μια κατηγορία πλαισίου.

A). Αναγνώριση του συνεπειών του γεγονότος

Η υποκατηγορία της αναγνώρισης των συνεπειών του γεγονότος περιλαμβάνει όλα τα άρθρα που υπάγονται στη θεματική κατηγορία του απολογισμού συνεπειών, δηλαδή τα άρθρα που σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές συνέπειες, τις ανθρωποκεντρικές συνέπειες και τον συνδυασμό συνεπειών.

B). Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος

Από την άλλη πλευρά, η υποκατηγορία της αναγνώρισης των αιτιών περιλαμβάνει τρεις άλλες υποκατηγορίες: τα λάθη της πολιτείας, τους φυσικούς παράγοντες και τον συνδυασμό παραγόντων. Στις τρεις αυτές επί μέρους κατηγορίες περιλαμβάνονται τα άρθρα που αναφέρονται στις αιτίες του γεγονότος, ανάλογα με μορφή των αιτιών που αναφέρουν.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί, ότι η υποκατηγορία λάθη της πολιτείας περιλαμβάνει όλα τα άρθρα που αναφέρθηκαν στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, εκτός από τις πολιτικές αντιπαραθέσεις που υπάγονται στην κατηγορία του συγκρουσιακού πλαισίου, αλλά και όλα τα άρθρα που υπάγονται στις ανθρωποκεντρικές αιτίες της θεματικής κατηγορίας, επιστημονική ανάλυση του γεγονότος, καθώς οι εν λόγω αιτίες αναφέρονται στα λάθη της πολιτείας.

Με τον ίδιο τρόπο, οι φυσικοί παράγοντες περιλαμβάνουν όλες τις φυσικές αιτίες που αναφέρονται στην κατηγορία της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, ενώ ο συνδυασμός παραγόντων περιλαμβάνει όλα τα άρθρα που αναφέρονται στην κατηγορία συνδυασμός φυσικών και ανθρωποκεντρικών αιτιών της ίδιας θεματικής κατηγορίας. Επομένως, οι αιτίες και οι ευθύνες του γεγονότος, όπως διαχωρίστηκαν στις δύο διαφορετικές θεματικές κατηγορίες, στην παρούσα ανάλυση συγχωνεύονται στην υποκατηγορία του πλαισίου διάγνωσης, αναγνώριση των αιτιών.

11.2.2 Ποσοτική ανάλυση των υποκατηγοριών του πλαισίου διάγνωσης

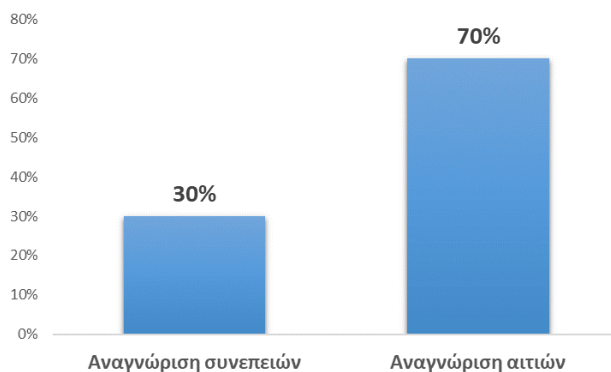
Στην ενότητα αυτή επιχειρείται η ποσοτική ανάλυση των υποκατηγοριών του πλαισίου διάγνωσης, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος χρήσης του στις δύο ιστοσελίδες.

A). Kathimerini.gr

Έτσι, λοιπόν, όσον αφορά την ιστοσελίδα Kathimerini.gr παρατηρείται στον Πίνακα 21. και στο Διάγραμμα 14., ότι η υποκατηγορία του πλαισίου διάγνωσης, αναγνώριση αιτιών, συγκέντρωσε τον μεγαλύτερο αριθμό άρθρων και το μεγαλύτερο ποσοστό συχνότητας εμφάνισης από τις δύο υποκατηγορίες του πλαισίου διάγνωσης.

Κατά αυτό τον τρόπο φαίνεται ότι η ιστοσελίδα έδωσε πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα στα άρθρα της στις αιτίες του γεγονότος παρά στις συνέπειές τους.

Πίνακας 21. Πλαίσιο Διάγνωσης - Kathimerini.gr	
Αναγνώριση συνεπειών	30
Αναγνώριση αιτιών	69
Συνολικός αριθμός άρθρων	99

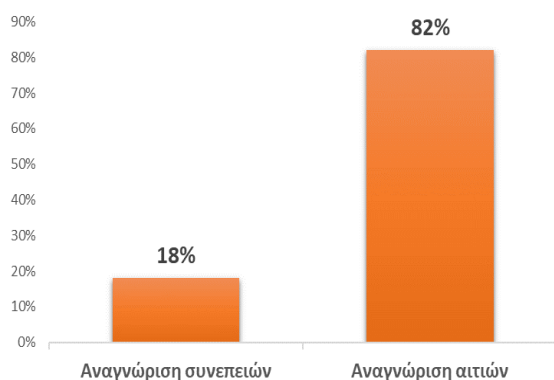
Διάγραμμα 14. Συχνότητες υποκατηγοριών πλαισίου διάγνωσης Kathimerini.gr

B). Efsyn.gr

Αντίστοιχα, όσον αφορά την ιστοσελίδα Efsyn.gr και όπως παρατηρείται στον Πίνακα 22. και στο Διάγραμμα 15., η υποκατηγορία του πλαισίου διάγνωσης, αναγνώριση αιτιών, συγκέντρωσε και πάλι τον μεγαλύτερο αριθμό άρθρων και συντριπτικά το μεγαλύτερο ποσοστό συχνότητας εμφάνισης από τις δύο υποκατηγορίες του πλαισίου διάγνωσης. Επομένως, διαπιστώνεται, ότι και οι δύο ιστοσελίδες επικεντρώθηκαν πολύ περισσότερο στις αιτίες του γεγονότος παρά στις συνέπειές του. Ο λόγος, ίσως, είναι ότι και οι δύο εστίασαν με διαφορετικό τρόπο και

για διαφορετικό λόγο σε μεγάλο βαθμό στη συζήτηση για τις ευθύνες που φέρουν οι διάφορες πλευρές της κοινωνίας για το γεγονός.

Πίνακας 22. Πλαίσιο Διάγνωσης – Efsyn.gr	
Αναγνώριση συνεπειών	13
Αναγνώριση αιτιών	59
Συνολικός αριθμός άρθρων	72

Διάγραμμα 15. Συχνότητες υποκατηγοριών πλαισίου διάγνωσης Efsyn.gr

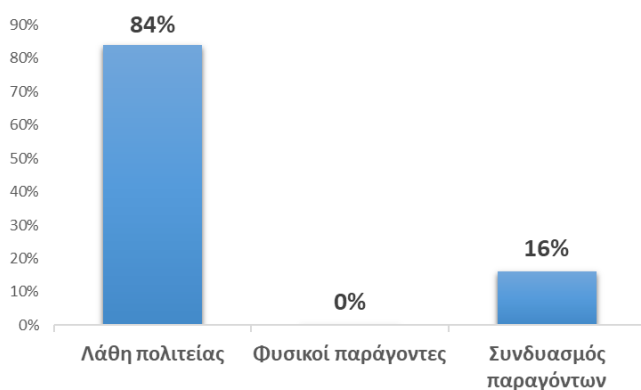
11.2.3 Περαιτέρω ποσοτική ανάλυση της υποκατηγορίας αναγνώρισης αιτιών

Στη συνέχεια, αναλύονται περαιτέρω οι μικρότερες υποκατηγορίες που διαθέτει η υποκατηγορία του πλαισίου διάγνωσης, αναγνώριση αιτιών, για να γίνει αντιληπτός ο τρόπος αναφοράς των αιτιών του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες. Υπενθυμίζεται ότι η υποκατηγορία αναγνώρισης των συνεπειών δεν αναλύεται σε περισσότερες υποκατηγορίες, καθώς οι συνέπειες του γεγονότος έχουν κατηγοριοποιηθεί στα πλαίσια της θεματικής κατηγορίας του απολογισμού των συνεπειών σε περιβαλλοντικές, ανθρωποκεντρικές και υλικές συνέπειες.

A). Kathimerini.gr

Όσον αφορά την ιστοσελίδα Kathimerini.gr, στον Πίνακα 23. παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων, που εντάσσεται σε κάθε υποκατηγορία της αναγνώρισης των αιτιών του γεγονότος, ενώ στο Διάγραμμα 16. αναφέρονται τα ακριβή ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία, βάσει του αριθμού των άρθρων που αναφέρονται στον Πίνακα 23. Παράλληλα, στον Πίνακα 23. γίνονται σαφείς οι αναφορές που περιλαμβάνουν τα άρθρα της κάθε υποκατηγορίας.

Πίνακας 23. Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος - Kathimerini.gr	
A). Λάθη πολιτείας	58
• Αναφορές σε ευθύνες της κυβέρνησης • Αναφορές σε ευθύνες και παλαιότερων ηγεσιών • Καταγγελίες μαρτύρων και μηνύσεις συγγενών θυμάτων • Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας για την απόδοση ποινικών ευθυνών	
B). Φυσικοί παράγοντες	0
• Πρόκληση γεγονότος αποκλειστικά από τις μετεωρολογικές συνθήκες της ημέρας	
Γ). Συνδυασμός παραγόντων	11
• Πρόκληση γεγονότος από τις μετεωρολογικές συνθήκες της ημέρας αλλά και από τον λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τις αρμόδιες αρχές	
Συνολικός αριθμός άρθρων	69

Διάγραμμα 16. Συχνότητες υποκατηγοριών της αναγνώρισης αιτιών για την Kathimerini.gr

Όσον αφορά τις αιτίες του γεγονότος, η Kathimerini.gr εστίασε στο μεγαλύτερο μέρος της στα λάθη της πολιτείας με το συντριπτικό ποσοστό 84% έναντι των άλλων δύο κατηγοριών. Ο συνδυασμός παραγόντων συγκέντρωσε το 16% της υποκατηγορίας, ενώ οι φυσικοί παράγοντες δεν εμφανίστηκαν καθόλου ως παρουσιαζόμενη αιτία του γεγονότος. Η απουσία αναφορών στους φυσικούς παράγοντες ως αποκλειστικά υπεύθυνους για το γεγονός, δείχνουν την τάση της ιστοσελίδας προς την απόδοση των ευθυνών στον ανθρώπινο παράγοντα. Επιπλέον, εστιάζοντας στα λάθη της πολιτείας, ενδεχομένως να επιδιώχθηκε από την Kathimerini.gr η απόδοση του βάρους των ευθυνών για το γεγονός στον κρατικό μηχανισμό.

B). Efsyn.gr

Όσον αφορά την ιστοσελίδα Efsyn.gr, στον Πίνακα 24. παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων, που εντάσσεται σε κάθε υποκατηγορία της αναγνώρισης των αιτιών του γεγονότος, ενώ στο Διάγραμμα 17. αναφέρονται τα ποσοστά συχνότητας που συγκέντρωσε η κάθε υποκατηγορία, βάσει του αριθμού των άρθρων που αναφέρονται στον Πίνακα 24.

Πίνακας 24. Αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος - Efsyn.gr	
A). Λάθη πολιτείας	43
• Αναφορές σε ευθύνες της κυβέρνησης • Αναφορές σε διαχρονικές ευθύνες κυβερνήσεων • Καταγγελίες μαρτύρων και μηνύσεις συγγενών θυμάτων • Εξελίξεις της εισαγγελικής έρευνας για την απόδοση ποινικών ευθυνών	
B). Φυσικοί παράγοντες	2
• Πρόκληση γεγονότος αποκλειστικά από τις μετεωρολογικές συνθήκες της ημέρας	
Γ). Συνδυασμός παραγόντων	14
• Πρόκληση γεγονότος από τις μετεωρολογικές συνθήκες της ημέρας αλλά και από τον λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τις αρμόδιες αρχές	
Συνολικός αριθμός άρθρων	59

Διάγραμμα 17. Συχνότητες υποκατηγοριών της αναγνώρισης αιτιών για την Efsyn.gr

Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 17. για το γεγονός, η Efsyn.gr, εστίασε με ποσοστό 73% στα λάθη της πολιτείας, στον συνδυασμό παραγόντων με ποσοστό 24% και στους φυσικούς παράγοντες ως αποκλειστικά υπεύθυνους για το γεγονός με ποσοστό 3%. Παρατηρείται, λοιπόν, ότι η ιστοσελίδα, όπως και η Kathimerini.gr εστίασε στο μεγαλύτερο μέρος στα λάθη της πολιτείας και σε ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό στον συνδυασμό παραγόντων ως αιτία του γεγονότος. Ωστόσο, σε αντίθεση με την Kathimerini.gr, η Efsyn.gr αφιέρωσε έναν μικρό αριθμό άρθρων και στους φυσικούς παράγοντες, ως αποκλειστικά υπευθύνους για την πρόκληση της πυρκαγιάς. Αν ληφθεί υπόψιν ο ιδεολογικός προσανατολισμός της ιστοσελίδας, ίσως η επικέντρωσή της στα λάθη της πολιτείας ως αιτίες του γεγονότος να οφείλεται στο ότι έγιναν αναφορές στις ευθύνες του κρατικού μηχανισμού με μια διάθεση υπεράσπισής του ή αναφέρθηκαν τα λάθη της πολιτείας από την οπτική των διαχρονικών ευθυνών των παλαιότερων κυβερνήσεων. Παράλληλα, η αφιέρωση ενός αξιοσημείωτου αριθμού άρθρων στον συνδυασμό παραγόντων, ως υπεύθυνους για το γεγονός, ίσως είναι μια προσπάθεια από την ιστοσελίδα να μειώσει το βάρος των ευθυνών από τον κρατικό μηχανισμό, αποδίδοντας ένα μέρος του σε φυσικούς παράγοντες.

Κεφάλαιο 12. Ποιοτική ανάλυση κατηγοριών πλαισίωσης

Έπειτα από την ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίωσης των άρθρων, ακολουθεί η ποιοτική ανάλυση των εν λόγω κατηγοριών, με σκοπό να γίνει περισσότερο κατανοητός ο τρόπος, με τον οποίο ταξινομήθηκαν τα άρθρα στις συγκεκριμένες κατηγορίες πλαισίωσης.

12.1 Θεματικό και περιπτωσιολογικό πλαίσιο

Όπως αναφέρθηκε στην ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών πλαισίωσης, τα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, εκτός από τις υπόλοιπες κατηγορίες πλαισίων στις οποίες υπάγονται και οι οποίες στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν σε ποιοτικό επίπεδο, ταξινομήθηκαν και σε δύο ευρύτερες κατηγορίες πλαισίωσης, αυτή του θεματικού και του περιπτωσιολογικού πλαισίου. Ειδικότερα, τα άρθρα που ταξινομήθηκαν στην κατηγορία του θεματικού πλαισίου παρουσιάζουν το γεγονός της πυρκαγιάς αποδίδοντας του ευρύτερες διαστάσεις και αναλύοντας είτε της αιτίες πρόκλησής του, είτε τις ευθύνες που βαραίνουν τις διάφορες πολιτικές πλευρές σχετικά με αυτό, είτε τους τρόπους αντιμετώπισής του. Αντίθετα, τα άρθρα που υπάγονται στην κατηγορία του περιπτωσιολογικού πλαισίου, αντιμετωπίζουν την πυρκαγιά ως ένα μεμονωμένο και τυχαίο γεγονός, που είχε τραγικές συνέπειες σε ανθρώπινο, φυσικό και υλικό επίπεδο, χωρίς όμως να του αποδίδουν ευρύτερες διαστάσεις. Στη συνέχεια, λοιπόν, θα αναφερθούν κάποια παραδείγματα άρθρων, στα οποία εντοπίζεται η χρήση των δύο πλαισίων, για την παρουσίαση του γεγονότος, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος χρήσης τους.

A). Περιπτωσιολογικό πλαίσιο

Η κατηγορία του περιπτωσιολογικού πλαισίου χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, με σκοπό να παρουσιαστεί το γεγονός της πυρκαγιάς από την οπτική των συνεπειών του, των τρόπων αντιμετώπισής του, αλλά και των ιστοριών των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή. Αντίθετα, εμφανίστηκε λιγότερο στα άρθρα που αφορούσαν τη συζήτηση για τις αιτίες του γεγονότος και τις ευθύνες που βαραίνουν τις αρμόδιες αρχές, όπου σε αυτές τις περιπτώσεις το θέμα αναλύθηκε συνδεδεμένο με ευρύτερα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται κάποια σχετικά παραδείγματα αναφορών στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, τα οποία δηλώνουν τη χρήση του περιπτωσιολογικού πλαισίου για την παρουσίαση της καταστροφής:

«Έξι νέες ταυτοποιήσεις από τα απανθρακωμένα πτώματα που είχαν περισυλλέγει από την φονική πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής, ολοκληρώθηκαν σήμερα, από την Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των απανθρακωμένων που έχουν ταυτοποιηθεί από την έρευνα γενετικού υλικού, είναι 76. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 49)

«Τα προβλήματα είναι διαχρονικά και χιλιοειπωμένα. Σήμερα στο Μάτι και στη Μάνδρα, χθες στην Πάρνηθα και στην Ηλεία, προχθές στις πλημμύρες της Αττικής. Κάθε φορά, μετά από μια καταστροφή, μικρότερη ή μεγαλύτερη, τα επισημαίνουμε και τα αναλύουμε.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 52)

«Τη μάχη για τη ζωή έχασε άλλη μια γυναίκα που έπεσε θύμα της φονικής πυρκαγιάς στην Ανατολική Αττική. Πρόκειται για 78χρονη εγκαυματία που νοσηλευόταν στη ΜΕΘ του Σισμανογλείου, σύμφωνα με πληροφορίες απ' το υπουργείο Υγείας. (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 114)

«Την έναρξη της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι, το απόγευμα της 23ης Ιουλίου, κατέγραψε κάμερα ασφαλείας σε σπίτι στο Νταού Πεντέλης. Το βίντεο φέρνει στο φως κατ' αποκλειστικότητα η «Καθημερινή». Στα στιγμιότυπα που παρατίθενται φαίνεται καθαρά πώς ξέσπασε και επεκτάθηκε η φωτιά που κόστισε τη ζωή 96 ανθρώπων...» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 113)

B). Θεματικό πλαίσιο

Η κατηγορία του θεματικού πλαισίου εμφανίζεται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία παρουσιάζουν τις αιτίες του γεγονότος, βάσει επιστημονικής ανάλυσης, καθώς και στα άρθρα που παρουσιάζουν τη συζήτηση για τις ευθύνες που βαραίνουν τις αρμόδιες αρχές, όπου σε αυτές τις περιπτώσεις το θέμα αναλύθηκε συνδεδεμένο με ευρύτερα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα.

Συγκεκριμένα, κάποια σχετικά παραδείγματα στις αναφορές των άρθρων των δύο ιστοσελίδων, στα οποία διαφαίνεται η χρήση του θεματικού πλαισίου είναι τα εξής:

«Τον δεκάλογο των συμπερασμάτων της για την καταστροφική πυρκαγιά στο Μάτι έδωσε στη δημοσιότητα η ερευνητική ομάδα του Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών υπό τον καθηγητή Ευθύμη Λέκκα έπειτα από μια πρώτη ανάλυση των δεδομένων που συνέλεξε. Όπως επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, η μη έγκαιρη προειδοποίηση, γεγονός που συνετέλεσε στον μεγάλο αριθμό των θυμάτων, οφείλεται στην ταχύτατη πλευρική εξάπλωση της πυρκαγιάς.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 49)

«Τα προβλήματα είναι διαχρονικά και χιλιοειπωμένα. Σήμερα στο Μάτι και στη Μάνδρα, χθες στην Πάρνηθα και στην Ηλεία, προχθές στις πλημμύρες της Αττικής. Κάθε φορά, μετά από μια καταστροφή, μικρότερη ή μεγαλύτερη, τα επισημαίνουμε και τα αναλύουμε.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 52)

«Όσο χρήσιμο και εάν είναι, όμως, να ερευνήσουμε τις όποιες ευθύνες για την αντίδραση του κρατικού μηχανισμού ή για τις επιπτώσεις που είχαν οι πολιτικές λιτότητας στα μέσα πυρόσβεσης και στο προσωπικό, ταυτόχρονα μπορεί να γίνεται και λίγο αποπροσανατολιστικό, γιατί μένουμε στο δέντρο και χάνουμε το δάσος. Και ποιο είναι αυτό; Μα φυσικά η κλιματική αλλαγή.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 30)

«Σε όλες τις χώρες του κόσμου συμβαίνουν δυστυχώς παρόμοιες τραγωδίες με πολλές συνέπειες και πολιτικές αναταράξεις. Η τραγωδία όμως του να γαντζώνεσαι από τους νεκρούς για να κάνεις πολιτική προπαγάνδα περισσότερο θυμίζει το γνωστό βιβλιαράκι του Νίκου Δήμου Η δυστυχία του να είσαι Έλληνας.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 128)

12.2 Πλαίσιο διάγνωσης

Όπως αναφέρθηκε και στην ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών των πλαισίων, το πλαίσιο διάγνωσης περιλαμβάνει τα άρθρα που αναφέρονται στις συνέπειες και τις αιτίες του γεγονότος. Η κατηγορία χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες, στην αναγνώριση των συνεπειών του και την αναγνώριση των αιτιών του γεγονότος. Η υποκατηγορία της αναγνώρισης των συνεπειών περιλαμβάνει όλα τα άρθρα που αναφέρονται στη θεματική κατηγορία του απολογισμού των συνεπειών, ενώ η αναγνώριση των αιτιών περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που συνέβαλαν στην καταστροφή, είτε αυτοί

σχετίζονται με φυσικούς παράγοντες, είτε με τα λάθη της πολιτείας που οδήγησαν στην καταστροφή, είτε με τον συνδυασμό των προηγούμενων παραγόντων.

A). Αναγνώριση των συνεπειών

Αναφορικά με την κατηγορία της αναγνώρισης των συνεπειών, το πλαίσιο διάγνωσης γίνεται εμφανές στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων στον τίτλο και το περιεχόμενο των άρθρων σχετικά με τα θύματα της πυρκαγιάς. Κάποια σχετικά παραδείγματα από τις αναφορές των δύο ιστοσελίδων στα οποία δηλώνεται η χρήση του πλαισίου διάγνωσης είναι τα εξής:

«Στους 96 οι νεκροί από την πυρκαγιά στο Μάτι»

«Έξι νέες ταυτοποιήσεις από τα απανθρακωμένα πτώματα που είχαν περισυλλέγει από την φονική πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής, ολοκληρώθηκαν σήμερα, από την Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 129)

«Πυροσβεστική: 80 ταυτοποιημένοι νεκροί, οκτώ αγνοούμενοι»

«Κατέληξε ακόμα ένας εγκαυματίας από τη φονική πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου στην Ανατολική Αττική με αποτέλεσμα ο αριθμός των θυμάτων να φτάνει τους 96. Πρόκειται για έναν άνδρα 68 ετών ο οποίος νοσηλευόταν διασωληνωμένος στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) του ΚΑΤ.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 101)

B) Αναγνώριση των αιτιών

Αναφορικά με την υποκατηγορία του πλαισίου διάγνωσης, αναγνώριση αιτιών, υπενθυμίζεται ότι μόνο η ιστοσελίδα Efsyn.gr αναφέρθηκε στους φυσικούς παράγοντες, ως αποκλειστικά υπευθύνους για την τραγωδία, ενώ και οι δύο ιστοσελίδες εστίασαν στις αιτίες του γεγονότος αποδίδοντάς τες σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων, ο οποίος συνετέλεσε στην καταστροφή. Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι η Kathimerini.gr εστιάζει στα λάθη του κρατικού μηχανισμού και στην απουσία οργανωμένου σχεδίου αντιμετώπισης της καταστροφής ως τις βασικές αιτίες του γεγονότος, ενώ η Efsyn.gr επικαλείται τις περισσότερες φορές το επιχείρημα της ταχύτατης εξάπλωσης της φωτιάς που δεν άφησε περιθώρια

αντίδρασης, αλλά και του κακού πολεοδομικού σχεδιασμού της περιοχής, ως ένα χρόνιο πρόβλημα που δεν έλυσαν παλαιότερες κυβερνήσεις με αποτέλεσμα την καταστροφή. Κατά αυτό τον τρόπο, αποδίδεται εμμέσως η ευθύνη της τραγωδίας στις κυβερνήσεις παλαιότερων ετών. Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια σχετικά παραδείγματα από τις αναφορές των άρθρων στις αιτίες του γεγονότος.

Φυσικοί παράγοντες

«Όταν έχεις ανέμους με ταχύτητες 100 χιλιομέτρων/ώρα, δεν μπορείς να σβήσεις μια φωτιά. Καταφέραμε να το κάνουμε (σ.σ. περιορίσουμε την φωτιά) σε αρκετά σημεία, αλλά έπρεπε να αντιμετωπιστεί μια τεράστια πυρκαγιά που κινούταν πολύ γρήγορα και τέσσερα ελικόπτερα – που φυσιολογικά είναι ένας μεγάλος αριθμός, σε μια τέτοια κατάσταση- δεν ήταν αρκετά. Και 50 να διαθέταμε δεν θα ήταν αρκετά» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο137)

Λάθη της πολιτείας

«Νέες αιχμές για την ολιγωρία των αρχών στην περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι, η οποία άφησε στο πέρασμα της 99 νεκρούς.»

«Δεν μπορεί να περιμένουμε από τον πυροσβέστη με τα 1.200 ευρώ να πάρει τέτοιες αποφάσεις (σ.σ. εκκένωσης) αλλά το περιμένουμε από μια ομάδα του κράτους. Η πρώτη βασική υποχρέωση του κράτους είναι να προστατεύει τις ζωές των πολιτών», (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 161)

«Τα συμπεράσματά της για τη φονική πυρκαγιά που έλαβε χώρα στην Ανατολική Αττική στις 23 Ιουλίου, παρουσίασε σήμερα (Τετάρτη) στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, η επιτροπή του καθηγητή Φυσικών Καταστροφών και μέλους της Ακαδημίας Αθηνών, Κώστα Συνολάκη.»

«Η επιτροπή αναγνωρίζει ότι η πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου ήταν ένα ακραίο φαινόμενο, το οποίο ωστόσο -όπως τονίζεται στη σχετική έρευνα- «δεν δικαιολογεί την απουσία σχεδιασμού και προετοιμασίας» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 149)

Εικόνα 11. «Λάθη διαπιστώνει η επιτροπή Συνολάκη για την πυρκαγιά στο Μάτι» (Efsyn.gr, 12/9/2018)

Στο συγκεκριμένο άρθρο της Efsyn.gr, αξίζει να σημειωθεί, ότι χρησιμοποιείται μια φωτογραφία που δείχνει τον καθηγητή Κώστα Συνολάκη να κάθεται δίπλα από τον πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας χαμογελώντας. Η συγκεκριμένη φωτογραφία ενδεχομένως χρησιμοποιείται από την ιστοσελίδα με ειρωνικό τρόπο, ώστε να υπονοηθεί ότι η γνώμη του επιστήμονα αναφορικά με το λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τον κρατικό μηχανισμό, καθοδηγείται από αυτήν του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας.

Συνδυασμός παραγόντων

«Η μη έγκαιρη προειδοποίηση, γεγονός που συνετέλεσε στον μεγάλο αριθμό των θυμάτων, οφείλεται στην ταχύτατη πλευρική εξάπλωση της πυρκαγιάς.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 49)

«Σύμφωνα με τον καθηγητή, τέσσερις ήταν οι καθοριστικοί παράγοντες: α) το ακραίο φυσικό φαινόμενο, που εκφράστηκε μέσα από μεγάλες ταχύτητες ανέμων, β) η μορφολογία του εδάφους έτσι όπως διαγράφεται μεταξύ της Πεντέλης και της θάλασσας, γ) το εύφλεκτο πευκοδάσος, δ) η διαμόρφωση του πολεοδομικού ιστού.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 18)

12.3 Πλαίσιο πρόγνωσης

Το πλαίσιο πρόγνωσης χρησιμοποιείται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων με σκοπό την ανάδειξη του θέματος των τρόπων αντιμετώπισης του γεγονότος. Όπως αναφέρθηκε στην ανάλυση της αντίστοιχης θεματικής κατηγορίας, οι εν λόγω τρόποι αντιμετώπισης ήταν στη συγκεκριμένη περίπτωση οι επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων ατόμων κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς, η λήψη μέτρων από την πολιτεία με σκοπό την ανακούφιση των πυρόπληκτων, καθώς και οι εθελοντικές ενέργειες για την παροχή πρώτων βοηθειών, αλλά και οικονομικών ενισχύσεων στους πληγέντες. Η κατηγορία του πλαισίου πρόγνωσης, λοιπόν, εμφανίστηκε στα άρθρα της συγκεκριμένης θεματικής κατηγορίας, προκειμένου να αναδείξει τους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος. Η χρήση του πλαισίου πρόγνωσης στα άρθρα εντοπίζεται στους τίτλους των άρθρων, στο περιεχόμενό τους, στο ύφος τους, καθώς και στο οπτικό υλικό που συνοδεύει τα άρθρα, το οποίο είναι αντιπροσωπευτικό του κάθε τρόπου αντιμετώπισης που παρουσιάζεται σε αυτά.

Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια σχετικά παραδείγματα από τις αναφορές των άρθρων των δύο ιστοσελίδων, στις οποίες εντοπίστηκε η χρήση του πλαισίου πρόγνωσης. Στα εν λόγω άρθρα το κειμενικό είδος που χρησιμοποιείται είναι το ρεπορτάζ, ενώ παρατηρείται η χρήση του δραματικού ύφους, προκειμένου να εκφραστεί η αγωνία των ανθρώπων για τις επιχειρήσεις διάσωσης που διενεργούνται με σκοπό τον απεγκλωβισμό των ατόμων και την εύρεση των αγνοούμενων. Η δραματικότητα του λόγου εκφράζεται μέσω του φορτισμένου συναισθηματικά λόγου, αλλά και τη χρήση οπτικού υλικού από τις επιχειρήσεις διάσωσης.

«Ν. Σαντορινιός: Απεγκλωβίστηκαν τουλάχιστον 700 άνθρωποι από τις ακτές της Ραφήνας»,

«...πάρα πολλά μικρά ιδιωτικά σκάφη, περίπου 30, καθώς και ταχύπλοα του Λιμενικού κινητοποιήθηκαν για να μπορέσουν να προσεγγίσουν δύσβατες παραλίες όπου είχαν εγκλωβιστεί άνθρωποι και στη συνέχεια να τους μεταφέρουν στα σκάφη του ΛΣ και ακολούθως στο λιμάνι της Ραφήνας.

«...σκάφη του Λιμενικού Σώματος και ομάδα των υποβρύχιων αποστολών χτενίζουν διαρκώς την περιοχή. Εξήγησε ότι πέρα από τις ακτές, από στελέχη του Λιμενικού διασώθηκαν και άνθρωποι που βρέθηκαν ακόμη και μέσα στο νερό». (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 9)

Εικόνα 12. «Ν. Σαντορινιός: Απεγκλωβίστηκαν τουλάχιστον 700 άνθρωποι από τις ακτές της Ραφήνας» (24/7/2018)

«Δεν θα σταματήσουν οι έρευνες στη θάλασσα»

«Ούτε λεπτό δεν σταμάτησαν οι έρευνες του Λιμενικού στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή της Ραφήνας από τη Δευτέρα της μεγάλης καταστροφής. Συνεχίζονται καθημερινά από τη στιγμή που υπάρχουν αγνοούμενοι και θα συνεχίζονται για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί, όσο μακρύ κι αν είναι». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 26)

Εικόνα 13. «Δε θα σταματήσουν οι έρευνες στη θάλασσα» (Kathimerini, 24/7/2018)

12.4 Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος

Όπως αναφέρθηκε και στην ποσοτική ανάλυση των πλαισίων, το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος αναφέρεται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία παρουσιάζουν τις προσωπικές μαρτυρίες και τις αφηγήσεις των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή, εστιάζοντας παράλληλα στην ταυτότητα των θυμάτων σε πολλά από αυτά. Το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος γίνεται εμφανές στα εν λόγω άρθρα από

τους τίτλους τους, το περιεχόμενό τους αλλά και τις εικόνες που συνοδεύουν τα κείμενα, καθώς όλα αυτά τα στοιχεία συνθέτουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο παρουσιάζονται οι ανθρώπινες ιστορίες και το δραματικό ύφος του λόγου, το οποίο, όπως αναφέρθηκε και στην αντίστοιχη θεματική κατηγορία, είναι χαρακτηριστικό των άρθρων που αναφέρονται στις ανθρώπινες ιστορίες. Στη συνέχεια αναφέρονται κάποια σχετικά παραδείγματα από τις αναφορές των άρθρων των δύο ιστοσελίδων, τα οποία υποδηλώνουν τη χρήση του πλαισίου ανθρώπινου ενδιαφέροντος:

«Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων» ,«Θέατρο πολεμικών συγκρούσεων θυμίζει το Μάτι, το Κόκκινο Λιμανάκι και η ευρύτερη περιοχή, την επομένη της φονικής πυρκαγιάς. «Οι απανθρακωμένοι μοιάζουν με κούκλες», «Πυροσβέστες που έσπευσαν από την επαρχία για να συνδράμουν συγκλονίζουν όταν μας λένε ότι τα απανθρακωμένα πτώματα που εντοπίζουν έχουν συρρικνωθεί τόσο πολύ από τη φωτιά που μοιάζουν με παιδικές κούκλες.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο)

Εικόνα 14. «Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων» (Kathimerini.gr, 24/7/2018)

Εικόνα 15. «Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων» (Kathimerini.gr, 24/7/2018)

«Το δράμα ενός πυροσβέστη»

«Βαρύ πένθος σκιάζει εδώ και ημέρες την Πυροσβεστική Υπηρεσία της Νέας Μάκρης όπου ένας 36χρονος συνάδελφός τους επλήγη από τη μεγάλη πυρκαγιά στο Μάτι, αφού έχασε το μόλις έξι μηνών μοναχοπαίδι του, ενώ έχει τη σύζυγό του να χαροπαλεύει στην Εντατική του Ευαγγελισμού.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο)

Εικόνα 16. «Το δράμα ενός πυροσβέστη» (Efsyn.gr, 28/7/2018)

12.5 Συγκρουσιακό πλαίσιο

Υπενθυμίζεται, ότι το συγκρουσιακό πλαίσιο εντοπίζεται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία παρουσιάζουν τις πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κομμάτων, αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει η κάθε πολιτική πλευρά για την καταστροφή. Τα άρθρα που υπάγονται στο συγκρουσιακό πλαίσιο αναφέρονται στις προστριβές μεταξύ δύο πολιτικών πλευρών ή την επιθετική διάθεση της μίας πλευράς μόνο προς μια άλλη μέσω της επίρριψης κατηγοριών και τη χρήση υποτιμητικών ή και υβριστικών εκφράσεων. Η χρήση του συγκεκριμένου πλαισίου γίνεται εμφανής στα άρθρα κυρίως στους τίτλους τους και το περιεχόμενό τους, ενώ το επιθετικό ύφος του λόγου, είναι αυτό που δηλώνει την ένταση της σύγκρουσης μεταξύ των δύο πλευρών ή το θυμό της μίας πλευράς προς την άλλη. Κάποια σχετικά παραδείγματα από τις αναφορές των άρθρων των δύο ιστοσελίδων, στα οποία δηλώνεται η χρήση του συγκρουσιακού πλαισίου είναι τα εξής:

«Λοβέρδος: Η ανάληψη ευθύνης συνοδεύεται από παραίτηση»

«Η ανάληψη ευθύνης συνοδεύεται από παραίτηση, αλλιώς είναι κενολογία και απόπειρα εξαπάτησης του λαού, δηλώνει σε συνέντευξή του στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της ΔΗΣΥ Ανδρέας Λοβέρδος. (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 73)

«Καταγγελία δημάρχου Ραφήνας και διάψευση»

«Ο Ευάγγελος Μπουρνούς κατηγορήσε περιφερειακή σύμβουλο ότι πλαστογράφησε κείμενο πρακτικών που δείχνουν ότι του δόθηκε προφορική εντολή για εκκένωση σε Ραφήνα και Μάτι. Η περιφερειακή σύμβουλος διαψεύδει τον δήμαρχο Ραφήνας, όμως και οι δύο επικαλούνται τους ίδιους μάρτυρες.

«Έκανε πλαστό πρακτικό. Συγκάλεσε το συντονιστικό όργανο της πολιτικής προστασίας στην Παλλήνη. Πήγαν κάποια μέλη που κλήθηκαν, αλλά το συντονιστικό δεν έγινε, καθώς απουσίαζε η πυροσβεστική. Τόλμησε και συνέταξε πρακτικό στο οποίο αναφέρεται ότι μου δόθηκε εντολή για εκκένωση της περιοχής». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 97)

12.6 Πλαίσιο Ηθικής

Το πλαίσιο ηθικής εμφανίζεται μόνο σε μερικά άρθρα της ιστοσελίδας Efsyn.gr, σε αντίθεση με τα άρθρα της Kathimerini.gr, στα οποία δεν εντοπίζεται καθόλου η χρήση του. Παρόλα αυτά, κρίθηκε απαραίτητη η ανάλυσή του ως μια ξεχωριστή κατηγορία πλαισίου, καθώς ένας αξιοσημείωτος αριθμός άρθρων της Efsyn.gr επικεντρώνεται στο γεγονός από την οπτική της ηθικής αντιμετώπισής του. Η συγκεκριμένη προσέγγιση του θέματος γίνεται μέσω της δημοσίευσης άρθρων γνώμης των αρθρογράφων της ιστοσελίδας, οι οποίοι παραθέτουν το καυστικό τους σχόλιο, αναφορικά με την εκμετάλλευση του τραγικού γεγονότος από τα Μέσα, που τάσσονται ιδεολογικά υπέρ της αντιπολίτευσης, με σκοπό να προωθήσουν τις πολιτικές τους σκοπιμότητες. Στα συγκεκριμένα άρθρα διαφαίνεται ξεκάθαρα η ιδεολογική αντίθεση των αρθρογράφων με το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας και την υπεράσπιση της κυβέρνησης.

Ειδικότερα, η χρήση του πλαισίου ηθικής γίνεται, εμφανής στους τίτλους των άρθρων, στο περιεχόμενό τους, καθώς και στο ύφος του λόγου τους. Αναφορικά με το τελευταίο, στα συγκεκριμένα άρθρα παρατηρείται μια μίξη υφών επιθετικού, ειρωνικού και δραματικού ύφους καθώς οι αρθρογράφοι εκφράζουν την υποτίμησή και την απέχθειά τους προς τους πολιτικούς και ειδησεογραφικούς φορείς, οι οποίοι

εκμεταλλεύονται τον ανθρώπινο πόνο, με σκοπό τη εξυπηρέτηση των ιδεολογικών συμφερόντων τους.

Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος χρήσης του πλαισίου ηθικής από τους αρθρογράφους, παρουσιάζονται μερικά σχετικά παραδείγματα αναφορών από τα άρθρα της Efsyn.gr, στα οποία εντοπίζεται η ηθική πλαισίωση του θέματος της πυρκαγιάς.

«Η δημοσιογραφία της... στάχτης»

«Πρωτοπόρος στον κάτω από τη ζώνη αγώνα του 2007 το Πρώτο Θέμα και κάποια λιγοστά ανάλογα πρωτοσέλιδα των εντύπων του λαϊκισμού, των ανακριβειών και της καπηλείας. Ο Ελεύθερος Τύπος το 2007 ζητούσε στο πρωτοσέλιδό του «ενότητα και αλληλεγγύη, πέρα από την οδύνη, τον πόνο και την οργή». Σήμερα, η ίδια εφημερίδα κυκλοφόρησε με τίτλο: «Υβρις προς τα θύματα». (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 60)

«Υποκρισία»

«Η Νέα Δημοκρατία κράτησε μια σχεδόν υπεύθυνη στάση για τρεις μόλις μέρες. Όσο κράτησε το εθνικό πένθος για την τραγωδία στο Μάτι. Με το πέρας του τριημέρου η υπευθυνότητα πήγε περίπατο μπροστά στο διακύβευμα της εξουσίας.»

«Ό,τι δεν κατάφερε με την οικονομία, με το Μακεδονικό και με την καθημερινότητα του πολίτη, προσπαθεί να το πετύχει τώρα πάνω από τους 85 νεκρούς της Ανατολικής Αττικής. Κουτοπόνηρα. Ενεργοποιώντας τους άριστους των φαλκιδευμένων ειδήσεων που κάνουν τη βρόμικη δουλειά από τη μια και συντηρώντας το προφίλ του Κυριάκου Μητσοτάκη, του επόμενου «σοβαρού» ηγέτη από την άλλη».

«Του ανθρώπου που βρίσκεται στο πλευρό των ανθρώπων, που έχει σχέδιο -αν και δεν το είδαμε ποτέ, εκείνου που, όπως ειπώθηκε χθες από την κ. Σπυράκη, ζητούσε το γκρέμισμα των αυθαιρέτων εδώ και μια δεκαετία! Κανένα αυθαίρετο όμως δεν έπεσε επί των ημερών του.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 94)

12.7 Πλαίσιο ανάδειξης υποστηριζόμενου κόμματος

Όπως διαπιστώθηκε από την ποσοτική ανάλυση των κατηγοριών των πλαισίων, εντοπίζεται ένας μικρός αριθμός άρθρων και στις δύο ιστοσελίδες, στον οποίο φαίνεται ότι προωθείται η θετική εικόνα του κόμματος, που η κάθε ιστοσελίδα φαίνεται ότι υποστηρίζει, βάσει του ιδεολογικού της προσανατολισμού, όπως αυτός περιεγράφηκε στο μεθοδολογικό μέρος της έρευνας. Ειδικότερα, φαίνεται στο περιεχόμενο των εν λόγω άρθρων της Kathimerini.gr ότι προωθείται η εικόνα του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας και του προέδρου της με περισσότερο θετικό τρόπο από ό,τι μπορεί να γίνεται εμμέσως στα υπόλοιπα άρθρα της ιστοσελίδας. Κρίθηκε, λοιπόν, σκόπιμη για την εξαγωγή των συμπερασμάτων η δημιουργία μιας έκτης κατηγορίας πλαισίου, που να περιλαμβάνει αυτό τον μικρό αριθμό άρθρων, ώστε να αναλυθούν ξεχωριστά από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Η ίδια ονομάστηκε κατηγορία πλαισίου ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος. Η εμφάνισή της στα άρθρα εντοπίζεται μέσα από τους τίτλους των άρθρων, το περιεχόμενό τους, στο οποίο παρουσιάζεται η ενδεδειγμένη συμπεριφορά του κάθε πολιτικού αρχηγού, που η κάθε ιστοσελίδα φαίνεται ότι τάσσεται υπέρ του ιδεολογικά, αλλά και μέσω της χρήσης οπτικού υλικού που αποδεικνύει την εν λόγω συμπεριφορά του. Μάλιστα τα συγκεκριμένα άρθρα συνοδεύονται από ασυνήθιστα πολλές φωτογραφίες του κάθε πολιτικού αρχηγού, κάτι που δηλώνει ακόμη περισσότερο τη διάθεση της κάθε ιστοσελίδας να προωθήσει θετικά την εικόνα του.

Πιο συγκεκριμένα, στα άρθρα της ιστοσελίδας Kathimerini.gr γίνεται εμφανής η χρήση του συγκεκριμένου πλαισίου μέσα από αναφορές των άρθρων της στο έμπρακτο ενδιαφέρον του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας για τα προβλήματα των πυρόπληκτων, το οποίο δηλώνεται μέσα από τις επισκέψεις του στο πεδίο της καταστροφής και τη συνομιλία του με τους κατοίκους και τους διασώστες ή την επίσκεψή του στο νοσοκομείο, όπου νοσηλεύονται οι τραυματίες για να μιλήσει απευθείας μαζί τους και να ενημερωθεί για την κατάσταση της υγείας τους από τους θεράποντες ιατρούς. Αντίστοιχα παραδείγματα άρθρων εντοπίζονται και στην Efsyn.gr, όπου αναφέρεται σε πολλά άρθρα της η επίσκεψη του Πρωθυπουργού στο Μάτι, για τον ίδιο σκοπό. Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια παραδείγματα άρθρων από τις δύο ιστοσελίδες, στα οποία δηλώνεται η χρήση του συγκεκριμένου πλαισίου.

«Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης»

«Ο πρόεδρος της ΝΔ είδε από κοντά τις καταστροφές από την πυρκαγιά και συνομίλησε με τους διασώστες. Είναι η δεύτερη φορά που ο κ. Μητσοτάκης επισκέπτεται την καμένη περιοχή, ενώ επισκέφθηκε και το ΕΚΑΒ.

Πολιτικά έχει κρατήσει χαμηλούς τόνους αποφεύγοντας την πολιτική αντιπαράθεση ενώ ακόμη διαρκεί το τριήμερο εθνικό πένθος. Αύριο αναμένεται να ανακοινώσει τις προτάσεις της για την ανακούφιση των πληγέντων και την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.» (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 51)

Εικόνα 17. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018)

Εικόνα 18. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης» (Kathimerini.gr, 26/7/2018)

Εικόνα 19. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης»
(Kathimerini.gr, 26/7/2018)

Εικόνα 20. «Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης»
(Kathimerini.gr, 26/7/2018)

«Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης - Επισκέφθηκε τους τραυματίες»

«Στο νοσοκομείο Ευαγγελισμός προκειμένου να ενημερωθεί για την πορεία της υγείας των τραυματιών από τις πυρκαγιές της ανατολικής Αττικής βρέθηκε ο Κυριάκος Μητσοτάκης». (Παράρτημα: Kathimerini.gr, Άρθρο 86)

Εικόνα 21. «Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης -Επισκέφθηκε τους τραυματίες»
(Kathimerini.gr, 30/7/2018)

Εικόνα 22. «Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης -Επισκέφθηκε τους τραυματίες»
(Kathimerini.gr, 30/7/2018)

Εικόνα 23. «Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης - Επισκέφθηκε τους τραυματίες»
(Kathimerini.gr, 30/7/2018)

«Ένας απολογισμός για τον Νίκο Τόσκα»

«Είναι όμως άδικο να ταυτιστεί η θητεία του με αυτό το γεγονός. Όσοι τον γνωρίζουν ξέρουν πως είναι άνθρωπος με όλη τη σημασία της λέξης πατριώτης, έντιμος μέχρι βλακείας, πιστός στο καθήκον χωρίς να λογαριάζει το οποιοδήποτε προσωπικό ή πολιτικό κόστος, Έλληνας, αλλά και γκρινιάρης! Μακάρι να είχαμε και άλλους τέτοιους γκρινιάρηδες!» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο)

«Αλ. Τσίπρας: Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»

«Στο Μάτι μετέβη σήμερα ο Αλέξης Τσίπρας που συναντήθηκε με επιτροπές κατοίκων και ενημερώθηκε για τα ζητήματα που αποτελούν για τους ίδιους προτεραιότητες.»

«Ο Αλ. Τσίπρας ζήτησε από τους κατοίκους να του πουν με ειλικρίνεια ποια από τα αιτήματα που του είχαν θέσει στη συνάντηση που είχαν στο Μέγαρο Μαξίμου στις 6 Αυγούστου έγιναν, ποια προχωρούν και ποια όχι, υπογραμμίζοντας ότι δεν πήγε εκεί για τις εντυπώσεις.»

«Ο πρωθυπουργός μαζί με τους κατοίκους, το κυβερνητικό κλιμάκιο και την περιφερειάρχη Αττικής περπάτησε αρκετή ώρα στην πόλη και είχε την ευκαιρία να επιθεωρήσει τις διαδικασίες αποκατάστασης των ζημιών.» (Παράρτημα: Efsyn.gr, Άρθρο 146)

Εικόνα 24. «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018)

Εικόνα 25. «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018)

Εικόνα 26. «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018)

Εικόνα 27. «Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να αναγεννηθεί το Μάτι»» (Efsyn.gr, 4/9/2018)

Κεφάλαιο 13. Συμπεράσματα

Έπειτα από τη διεξοδική ανάλυση του ερευνητικού υλικού της εργασίας σε ποσοτικό αλλά και ποιοτικό επίπεδο συνάγεται το ευρύτερο συμπέρασμα ότι η παρουσίαση της πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 πραγματοποιήθηκε μέσα από ποικίλους τρόπους από τις δύο ενημερωτικές ιστοσελίδες. Ειδικότερα, οι τελευταίες ανέδειξαν πολλές διαφορετικές πτυχές του γεγονότος αποκρύπτοντας, παράλληλα, κάποιες άλλες, ανάλογα με τους σκοπούς που εξυπηρετεί η κάθε μία στα πλαίσια της πολύπλευρης λειτουργίας μιας ειδησεογραφικής επιχείρησης.

Μέσα από τη διερεύνηση των τρόπων παρουσίασης του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες αποδεικνύεται ότι οι τρόποι αυτοί είναι πολλοί και κοινοί ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες, ωστόσο η χρήση τους διαφέρει, ανάλογα με την ταυτότητα της κάθε μίας. Επιβεβαιώνεται έτσι σε αυτή την περίπτωση η άποψη του Hallahan (1999), ότι η παρουσίαση των ειδήσεων γίνεται μέσα από την ανάδειξη κάποιων πτυχών της πραγματικότητας και την απόκρυψη κάποιων άλλων, ανάλογα με τους στόχους του κάθε ειδησεογραφικού φορέα.

Πιο συγκεκριμένα, έγινε κατανοητό ότι οι δύο ιστοσελίδες παρουσιάζουν το θέμα με κάποιους κοινούς θεματικούς, ειδολογικούς και υφολογικούς τρόπους. Όσον αφορά τη θεματολογία που καλύφθηκε από τις δύο ιστοσελίδες σχετικά με το γεγονός, αυτή αφορά τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισης του γεγονότος, τις ανθρώπινες ιστορίες που έγιναν γνωστές μέσα από την τραγωδία, καθώς και τις συγκλονιστικές μαρτυρίες των κατοίκων σχετικά με τον τρόπο που βίωσαν την καταστροφή. Παράλληλα, οι δύο ιστοσελίδες εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό στη συζήτηση αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει η πολιτεία για το γεγονός, αλλά και στην επιστημονική ανάλυση του τελευταίου με βάση την άποψη ειδικών εμπειρογνομόνων επί του θέματος.

Σε ποσοτικό επίπεδο διαπιστώθηκε ότι και οι δύο ιστοσελίδες επικεντρώθηκαν με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες θεματικές κατηγορίες, στη συζήτηση αναφορικά με τις ευθύνες που φέρουν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την καταστροφή. Ωστόσο η εστίαση στη συγκεκριμένη θεματική κατηγορία έγινε με διαφορετικούς τρόπους από τις δύο ιστοσελίδες. Ειδικότερα, η Kathimerini.gr παρουσίασε το γεγονός εστιάζοντας στο λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τον κρατικό μηχανισμό, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα την πολύνεκρη τραγωδία. Αντίθετα, η Efsyn.gr αναφέρθηκε εκτενώς στη συζήτηση για τις ευθύνες της πολιτείας, προωθώντας την άποψη ότι η αιτία της καταστροφής έγκειται στις διαχρονικές παθογένειες του πολιτικού συστήματος, καθώς οι παλαιότερες κυβερνήσεις της χώρας επέτρεψαν την άναρχη δόμηση στην περιοχή, δημιουργώντας έναν επικίνδυνο πολεοδομικό σχεδιασμό που κόστισε τις ζωές των ανθρώπων. Κατά αυτό τον τρόπο, η Kathimerini.gr αποδίδει το βάρος της ευθύνης στην κυβέρνηση, ενώ η Efsyn.gr, στην αντιπολίτευση, καθώς όταν η τελευταία βρισκόταν στη αντίστοιχη θέση εξουσίας, δεν προχώρησε στις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου να αποτρέψει την καταστροφή. Επομένως, επιβεβαιώνεται η υπόθεση, ότι η εστίαση των δύο ιστοσελίδων στη συζήτηση για τις ευθύνες των πολιτικών φορέων σχετίζεται άμεσα με τον ιδεολογικό τους προσανατολισμό.

Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι ένα μεγάλο μέρος των άρθρων και των δύο ιστοσελίδων εστίασε στις τραγικές ανθρώπινες ιστορίες των θυμάτων, καθώς και των ανθρώπων που διασώθηκαν και περιέγραψαν τον τρόπο που βίωσαν το γεγονός. Η εκτενής προβολή των συγκεκριμένων ιστοριών επιβεβαιώνει την άποψη των Wenger, James & Faupel, (1980, σ. 40), ότι η εστίαση σε προσωπικές ιστορίες ανθρώπων, οι οποίοι έχουν υποστεί τις τραγικές συνέπειες ενός γεγονότος, αποτελεί συνηθισμένη

τακτική της κάλυψης μιας κρίσης από τα Μέσα, με σκοπό την συναισθηματική ταύτιση του κοινού με την προβαλλόμενη ιστορία.

Ταυτόχρονα, σε ένα εξίσου μεγάλο μέρος των άρθρων των δύο ιστοσελίδων αναφέρθηκαν οι τρόποι αντιμετώπισης του γεγονότος, καθώς αποτελούν ένα φλέγον θέμα που απασχολεί τους πολίτες και ιδίως τους ανθρώπους που έχουν υποστεί τις τραγικές συνέπειες του γεγονότος. Παράλληλα, οι συνέπειες του γεγονότος κάλυψαν έναν αξιοσημείωτο αριθμό άρθρων, ενώ παρατηρήθηκε ότι η επιστημονική ανάλυση του γεγονότος έλαβε τη μικρότερη προσοχή από τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, κάτι που λογικά οφείλεται στο ότι το γεγονός ήταν πολύ πρόσφατο για το διάστημα που ερευνήθηκε και έτσι δεν ήταν εφικτή η εμφάνιση πολλών οργανωμένων ερευνών σχετικά με τις αιτίες του γεγονότος.

Ωστόσο, και σε αυτή την περίπτωση επιβεβαιώθηκε η υπόθεση, ότι η κάθε ιστοσελίδα, μέσα από την παράθεση επιστημονικών απόψεων για τις αιτίες του γεγονότος, εστιάζει σε αυτές που εξυπηρετούν τον ιδεολογικό προσανατολισμό της. Συγκεκριμένα, και οι δύο ιστοσελίδες φιλοξένησαν στα άρθρα τους επιστημονικές απόψεις για το γεγονός, οι οποίες αναφέρονται σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων, στον οποίο οφείλεται η καταστροφή. Ωστόσο, τα σχετικά άρθρα της Kathimerini.gr αναφέρθηκαν στον ανθρώπινο παράγοντα, ορίζοντάς τον ως τη λανθασμένη διαχείριση της κατάστασης και την απουσία οργανωμένου σχεδίου από τις αρμόδιες αρχές. Αντίθετα, η Efsyn.gr. εστίασε στις αυθαιρεσίες των παλαιότερων κυβερνητικών συστημάτων, οι οποίες οδήγησαν στην τραγωδία.

Μέσα από την εξέταση των τρόπων παρουσίασης των άρθρων, διαπιστώθηκε ακόμη, ότι τα είδη και τα ύφη του δημοσιογραφικού λόγου, τα οποία εντοπίστηκαν στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, διατρέχουν όλες τις θεματικές κατηγορίες περιεχομένου που αναφέρθηκαν προηγουμένως και για αυτό αναλύθηκαν συνδυαστικά με τις τελευταίες, έτσι ώστε να διαφανεί η χρησιμότητά τους στην παρουσίαση του γεγονότος. Ειδικότερα, τα είδη του δημοσιογραφικού λόγου που εντοπίστηκαν ήταν το ρεπορτάζ, το άρθρο γνώμης και η συνέντευξη. Το πρώτο είδος εμφανίστηκε στα περισσότερα άρθρα των ιστοσελίδων παρουσιάζοντας κάθε πτυχή του γεγονότος με τη μορφή της απλής είδησης, ενώ το άρθρο γνώμης εμφανίστηκε κυρίως στα άρθρα που αναφέρονταν στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθυνών, εκφράζοντας την άποψη του αρθρογράφου σχετικά με τις ευθύνες που φέρει η πολιτεία για το γεγονός.

Η διαφορά που παρατηρείται ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες, αναφορικά με τη χρήση του άρθρου γνώμης, είναι ότι η Kathimerini.gr χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο είδος λόγου σε πολύ μικρότερο βαθμό από την Efsyn.gr, η οποία εστιάζει ιδιαίτερα στις απόψεις των αρθρογράφων της, αναφορικά κυρίως με τη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης, όπου οι ίδιοι προσθέτουν το καυστικό τους σχόλιο σχετικά με την επίρριψη ευθυνών στον κρατικό μηχανισμό από την αντιπολίτευση χαρακτηρίζοντας τη στάση της ανήθικη. Κατά αυτό τον τρόπο, η ιστοσελίδα φαίνεται ότι υπερασπίζεται τη θέση της κυβέρνησης και για μια ακόμη φορά εκδηλώνεται ο ιδεολογικός χαρακτήρας των άρθρων της. Τέλος, το κειμενικό είδος της συνέντευξης χρησιμοποιήθηκε από τις δύο ιστοσελίδες, κυρίως για να παρουσιαστεί το θέμα από επιστημονική οπτική, μέσα από τις απόψεις ερευνητών σχετικά με τις αιτίες της καταστροφής, ενώ, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, οι συγκεκριμένες απόψεις εξυπηρετούν την ιδεολογική γραμμή της κάθε ιστοσελίδας.

Ταυτόχρονα, οι υφολογικοί τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων για την παρουσίαση του γεγονότος εντοπίζονται στη χρήση του ουδέτερου, ειρωνικού, επιθετικού και δραματικού ύφους, αλλά και στη μίξη των συγκεκριμένων υφών στο λόγο των άρθρων. Οι υφολογικοί τρόποι, όπως και οι ειδολογικοί, αναλύθηκαν συνδυαστικά με τους θεματικούς τρόπους παρουσίασης του γεγονότος, καθώς τα ύφη του λόγου, που εντοπίστηκαν στα άρθρα είχαν άμεση σχέση με τα θέματα που αναφέρονται σε αυτά.

Πιο συγκεκριμένα, το ουδέτερο ύφος εντοπίστηκε στο λόγο των άρθρων μέσα από τη χρήση τυπικού λεξιλογίου, χωρίς εκφράσεις ή άλλα μέσα που να υποδεικνύουν τη συναισθηματική φόρτιση του λόγου. Η χρήση του εμφανίστηκε κυρίως στα άρθρα που αναφέρονταν στη θεματική κατηγορία των τρόπων αντιμετώπισης και της επιστημονικής ανάλυσης του γεγονότος, όπου ο λόγος τους ήταν απλός και συμβατικός.

Επιπλέον, το αυστηρό ύφος λόγου έγινε εμφανές κυρίως στα άρθρα στα οποία ασκείται αρνητική κριτική στις πρακτικές μιας πολιτικής πλευράς προς μια άλλη, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή στο Μάτι, ενώ το ειρωνικό ύφος λόγου εντοπίστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων τα οποία ανήκουν κυρίως στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης και η εμφάνισή του μέσα στο λόγο γίνεται υπό τη μορφή υποτιμητικών εκφράσεων από μια πολιτική πλευρά προς μια άλλη. Επιπλέον,

το ειρωνικό ύφος εντοπίστηκε σε μεγάλο βαθμό και στα άρθρα γνώμης της Efsyn.gr, όπου οι αρθρογράφοι δηλώνουν την υποστήριξή τους στον κρατικό μηχανισμό ψέγοντας το ήθος της αντιπολίτευσης και των ειδησεογραφικών φορέων που τάσσονται ιδεολογικά υπέρ της τελευταίας, εκμεταλλευόμενοι τον ανθρώπινο πόνο με γνώμονα το πολιτικό τους όφελος. Κατά αυτό τον τρόπο, η Efsyn.gr δηλώνει με φανερό τρόπο για μια ακόμη φορά την ιδεολογική της θέση αναφορικά με το γεγονός.

Με παρόμοιο τρόπο, το επιθετικό ύφος του λόγου εμφανίστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία αναφέρονται κυρίως στις ευθύνες της πολιτείας σχετικά με το γεγονός, και συγκεκριμένα, στις πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κομμάτων αναφορικά με την πολιτική πλευρά που βαρύνει περισσότερο η ευθύνη για αυτό. Στα εν λόγω άρθρα η μία πολιτική πλευρά εκτοξεύει ευθύνες προς την άλλη μέσω της χρήσης μειωτικών ή και υβριστικών εκφράσεων ψέγοντας το ήθος της και την ικανότητα της να ανταπεξέλθει στα καθήκοντά της.

Επιπρόσθετα, το επιθετικό ύφος εντοπίστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία ανήκουν στο κειμενικό είδος του ρεπορτάζ και στη θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθυνών, ενώ γίνεται ακόμη περισσότερο αισθητό στα άρθρα γνώμης της Efsyn.gr, τα οποία αναφέρονται στις πολιτικές αντιπαραθέσεις για τις ευθύνες σχετικά με το γεγονός. Στα συγκεκριμένα άρθρα διαφαίνεται το αιχμηρό σχόλιο του αρθρογράφου, ο οποίος επιτίθεται φραστικά στην αντιπολίτευση, εξαιτίας της επίρριψης κατηγοριών από την ίδια προς την κυβέρνηση. Η επιθετικότητα του ύφους του λόγου υποδεικνύει την ανοιχτή υπεράσπιση του κρατικού μηχανισμού από την Efsyn.gr, σε αντίθεση με την Kathimerni.gr, η οποία διατηρεί περισσότερο χαμηλούς τόνους σχετικά με αυτό το θέμα. Παρόλα αυτά, δεν λείπουν και από εκείνη τα άρθρα γνώμης, στα οποία οι αρθρογράφοι κατακρίνουν τη στάση του κρατικού μηχανισμού, ωστόσο με έναν πιο έμμεσο τρόπο.

Τέλος, το δραματικό ύφος εμφανίζεται στα άρθρα όλων των θεματικών κατηγοριών, μέσα από συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις του λόγου ή οπτικοακουστικό υλικό που συνοδεύει τα άρθρα, το οποίο αποτυπώνει τη δραματικότητα του γεγονότος. Ωστόσο, η θεματική κατηγορία στην οποία το συγκεκριμένο ύφος λόγου κάνει περισσότερο αισθητή την εμφάνισή του, είναι αυτή των ανθρώπινων ιστοριών, καθώς οι μαρτυρίες των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή και οι τραγικές ιστορίες των θυμάτων, εκ των οποίων πολλά ήταν και

παιδιά, διαπνέονται από ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση, η οποία γίνεται εμφανής στις γλαφυρές και μεταφορικές εκφράσεις του λόγου, καθώς και στη χρήση οπτικοακουστικού υλικού που αποτυπώνει τη δραματικότητα της κατάστασης. Επιβεβαιώνεται, έτσι και η άποψη του Bennett (1999, σ. 100-105), σύμφωνα με το οποίο οι είδησεις που μεταδίδονται από τα Μέσα τείνουν να είναι προσωποποιημένες και δραματοποιημένες, με σκοπό την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του κοινού.

Όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, η χρήση του οπτικού υλικού από τα πεδία των κρίσεων λειτουργεί για το κοινό ως το πειστήριο της τραγικότητας της κατάστασης, με αποτέλεσμα το ίδιο να μην αμφισβητεί την πληροφορία που λαμβάνει από τα Μέσα (Hoijer, 2004, σ. 520). Παράλληλα, τα Μέσα επενδύουν στο δραματικό στοιχείο του λόγου σε μεγάλο βαθμό κατά την παρουσίαση των ειδήσεων, στα πλαίσια της εμπορικής τους λειτουργίας, μέσω της δημοσιοποίησης των πληροφοριών που προκαλούν τη συναισθηματική ταύτιση του κοινού (Glassner, 1999/2010, σ. 210). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Christie (1996) τα θύματα που θεωρούνται τα πιο σημαντικά για τα Μέσα είναι τα παιδιά, καθώς λόγω της αθωότητας της ηλικίας τους δεν μπορούν καν να αντιληφθούν το λόγο που βιώνουν της τραγικές συνέπειες ενός γεγονότος. Έτσι, οι αναφορές των άρθρων των δύο ιστοσελίδων στα θύματα της τραγωδίας, εκ των οποίων πολλά αποτελούν παιδιά, αυξάνουν τη δραματικότητα του λόγου.

Παράλληλα με τα υπόλοιπα ύφη που εντοπίζονται στο λόγο των άρθρων, γίνεται εμφανής και η μίξη των προηγούμενων υφών σε αρκετά άρθρα, τα οποία ανήκουν σε όλες τις προαναφερθείσες θεματικές κατηγορίες. Ο συνδυασμός διαφορετικών υφών λόγου εντοπίζεται στα άρθρα, τα οποία χαρακτηρίζονται στο μεγαλύτερο μέρος τους από ουδέτερο ύφος, ωστόσο στο περιεχόμενό τους χρησιμοποιούνται και κάποιες δραματικές εκφράσεις ή κάποιο οπτικοακουστικό υλικό, που δηλώνει τη δραματικότητα της κατάστασης και έτσι προσδίδουν το δικό τους χαρακτήρα στο λόγο. Ακόμα, εντοπίζεται και ο συνδυασμός του επιθετικού, του ειρωνικού και του δραματικού ύφους, κυρίως στα άρθρα της Efsyn.gr, τα οποία αναφέρονται στην ανηθικότητα της συζήτησης σχετικά με την απόδοση ευθυνών, η οποία αποσκοπεί στην εκμετάλλευση του ανθρώπινου πόνου, ενώ εμφανίζεται και στα άρθρα σχετικά με τις διαχρονικές ευθύνες των παλαιότερων κυβερνήσεων, οι εγκληματικές πράξεις των οποίων οδήγησαν στην καταστροφή. Τέλος, η μίξη των συγκεκριμένων υφών εντοπίζεται στα άρθρα της Kathimerini.gr σχετικά με τις

καταγγελίες των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι έχασαν συγγενικά τους πρόσωπα από την πυρκαγιά και επιτίθενται φραστικά προς τις αρμόδιες αρχές, η αδιαφορία των οποίων κόστισε τη ζωή των συγγενών τους.

Όσον αφορά τους τρόπους πλαισίωσης του γεγονότος από τις δύο ιστοσελίδες, οι ίδιοι συνδέονται άμεσα με τη θεματολογία που παρουσιάστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων όπως ακριβώς και οι ειδολογικοί και υφολογικοί τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίασή του. Για το λόγο αυτό, οι κατηγορίες πλαισίων στις οποίες ταξινομήθηκαν τα άρθρα προσαρμόστηκαν στις θεματικές τους κατηγορίες περιεχομένου που προαναφέρθηκαν.

Οι κατηγορίες πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση του γεγονότος από τα Μέσα διαχωρίστηκαν σε δύο γενικές και σε έξι ειδικές κατηγορίες. Συγκεκριμένα, οι γενικές κατηγορίες είναι αυτές του θεματικού και περιπτωσιολογικού πλαισίου και οι έξι ειδικές, αυτές των πλαισίων διάγνωσης, πρόγνωσης, ανθρώπινου ενδιαφέροντος, σύγκρουσης, ηθικής και ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος.

Η χρήση του θεματικού πλαισίου εντοπίζεται στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, όπου παρουσιάζεται το γεγονός της πυρκαγιάς συνδεδεμένο με ευρύτερα ζητήματα και βαθύτερες ερμηνείες, ενώ το περιπτωσιολογικό πλαίσιο, στα άρθρα όπου παρουσιάζεται ως μεμονωμένο και τυχαίο περιστατικό, χωρίς να του αποδίδονται ευρύτερες διαστάσεις. Κατά αυτό τον τρόπο, τα άρθρα, στα οποία εντοπίζεται το θεματικό πλαίσιο, αφορούν τις αιτίες της πρόκλησης του γεγονότος, είτε αυτές αναφέρονται στην απόδοση ευθυνών σε κάποιες πλευρές της κοινωνίας, είτε στην ανάλυση των αιτιών με επιστημονικό τρόπο, αποδίδοντας το γεγονός σε φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, ενώ η χρήση του εντοπίζεται και στις ανθρώπινες ιστορίες των θυμάτων και των ανθρώπων που βίωσαν την καταστροφή, καθώς το γεγονός αναλύεται με βάση συγκεκριμένες προσωπικές μαρτυρίες. Παράλληλα, η χρήση του θεματικού πλαισίου εμφανίζεται στην παρουσίαση του ζητήματος με βάση τους μακροπρόθεσμους τρόπους αντιμετώπισής του, οι οποίοι αφορούν τα μέτρα της πολιτείας για την ανακούφιση των πυρόπληκτων. Από την άλλη πλευρά, η χρήση του περιπτωσιολογικού πλαισίου εμφανίζεται μέσα από τις αναφορές των άρθρων στις συνέπειες του γεγονότος και στους άμεσους τρόπους αντιμετώπισής του, όπως είναι οι επιχειρήσεις διάσωσης των εγκλωβισμένων.

Από την ποσοτική ανάλυση του συνολικού αριθμού των άρθρων, αναφορικά με τις κατηγορίες του θεματικού και του περιπτωσιολογικού πλαισίου, προέκυψε ότι και οι δύο ιστοσελίδες πλαισίωσαν το θέμα περισσότερο θεματικά παρά περιπτωσιολογικά, εστιάζοντας στις ευρύτερες διαστάσεις του ζητήματος και όχι παρουσιάζοντας το απλώς ως ένα μεμονωμένο και τυχαίο γεγονός.

Σχετικά με τις ειδικότερες κατηγορίες πλαισίων, διαπιστώθηκε ότι το πλαίσιο διάγνωσης ήταν αυτό που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, για την παρουσίαση του γεγονότος. Το ίδιο χρησιμοποιήθηκε για να παρουσιαστεί το γεγονός από την οπτική της αναγνώρισης των συνεπειών και των αιτιών του. Η εμφάνισή του γίνεται σε όλα τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, που αναφέρονται στη θεματική κατηγορία του απολογισμού συνεπειών, αλλά και σε αυτά που αναφέρονται στην θεματική κατηγορία της απόδοσης ευθύνης και των επιστημονικών αιτιών του γεγονότος.

Η ομοιότητα που παρατηρείται στη χρήση του πλαισίου διάγνωσης από τις δύο ιστοσελίδες εντοπίζεται στην αναφορά των συνεπειών του γεγονότος, καθώς και οι δύο ιστοσελίδες επικεντρώθηκαν στις ανθρωποκεντρικές συνέπειες του, ενώ και οι δύο ιστοσελίδες αναφέρθηκαν στις αιτίες του γεγονότος εστιάζοντας σε έναν συνδυασμό φυσικών και ανθρωποκεντρικών παραγόντων.

Παρόλα αυτά, οι δύο ιστοσελίδες διαφέρουν ως προς τον τρόπο που παρουσιάζουν τον ανθρώπινο παράγοντα, ο οποίος συνετέλεσε στην καταστροφή. Ειδικότερα, η Kathimerini.gr χρησιμοποιεί το πλαίσιο διάγνωσης για να παρουσιάσει τις αιτίες του γεγονότος από την πλευρά κυρίως των σφαλμάτων της κυβέρνησης που οδήγησαν στην πολύνεκρη τραγωδία, ενώ η Efsyn.gr ορίζει την καταστροφή ως το αποτέλεσμα των παράνομων πρακτικών των παλαιότερων κυβερνήσεων της χώρας. Έτσι, γίνεται εμφανής και πάλι η επιρροή του ιδεολογικού προσανατολισμού της κάθε ιστοσελίδας στο περιεχόμενο των άρθρων της.

Παρατηρείται, ακόμη, ότι το πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος χρησιμοποιήθηκε σε ένα μεγάλο μέρος των άρθρων, με σκοπό να παρουσιαστούν οι ανθρώπινες ιστορίες από το πεδίο της καταστροφής, ενώ σε έναν μικρότερο βαθμό, εντοπίστηκε η χρήση του πλαισίου πρόγνωσης. Το τελευταίο, χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων με σκοπό να παρουσιαστούν οι τρόποι αντιμετώπισης του γεγονότος, όπως αναφέρθηκαν στην αντίστοιχη θεματική κατηγορία.

Το αποτέλεσμα για τις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες πλαισίων δεν αποτελεί έκπληξη, καθώς, οι κατηγορίες αυτές συνδέονται άμεσα με τις θεματικές κατηγορίες περιεχομένου των άρθρων. Επομένως, τα αποτελέσματά τους είναι ανάλογα με αυτά των αντίστοιχων θεματικών κατηγοριών. Σε αντίθεση όμως με αυτές, η κατηγορία του συγκρουσιακού πλαισίου η οποία αφορά τα άρθρα που εστίασαν στις αντιπαραθέσεις των πολιτικών φορέων σχετικά με το γεγονός εμφανίστηκε σε έναν πολύ μικρότερο αριθμό άρθρων. Η συγκεκριμένη κατηγορία πλαισίου εντοπίστηκε στα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, όπου αναφέρονται οι πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κομμάτων αναφορικά με τις ευθύνες που φέρει η κάθε πλευρά για το γεγονός.

Αναφορικά με το συγκεκριμένο πλαίσιο, παρατηρείται μια διαφορά ως προς τη χρήση του από τις δύο ιστοσελίδες, καθώς εμφανίστηκε πολύ περισσότερο στα άρθρα της Efsyn.gr, με τρόπο που αναδεικνύεται η υπερασπιστική γραμμή της ιστοσελίδας προς τον κρατικό μηχανισμό, και, παράλληλα, η έκφραση της επιθετικής της διάθεσης απέναντι στους πολιτικούς και ειδησεογραφικούς φορείς, που επιρρίπτουν κατηγορίες εναντίον της κυβέρνησης.

Επιπρόσθετα, το πλαίσιο ηθικής εμφανίστηκε μόνο στα άρθρα της Efsyn.gr, καθώς η Kathimerini.gr δεν αναφέρεται καθόλου στην ηθική αντιμετώπιση του ζητήματος. Το εν λόγω πλαίσιο χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα της Efsyn.gr και πάλι για να εκφράσει την επιθετική διάθεση απέναντι στους πολιτικούς της αντιπάλους και τους ειδησεογραφικούς φορείς, οι οποίοι εκμεταλλεύονται την πολύνεκρη τραγωδία για να προωθήσουν τις ιδεολογικές τους σκοπιμότητες. Κατά αυτό τον τρόπο επιβεβαιώνεται για μια ακόμη φορά η συμφωνία των τρόπων παρουσίασης του γεγονότος από την ιστοσελίδα με την ιδεολογική της ταυτότητα. Αντίθετα, διαπιστώθηκε ότι η Kathimerini.gr κρατά περισσότερο χαμηλούς τόνους αναφορικά με αυτό το θέμα.

Τέλος, η χρήση του πλαισίου ανάδειξης του υποστηριζόμενου κόμματος εμφανίστηκε ελάχιστα στα άρθρα και των δύο ιστοσελίδων, δηλώνοντας την τάση των τελευταίων να μην εκδηλώνουν την υπεράσπιση του κόμματος, το οποίο υποστηρίζουν, μέσω της προβολής της θετικής εικόνας του, αλλά προτιμώντας άλλους τρόπους, κυρίως μέσω της απόδοσης ευθύνης στο αντίπαλο κόμμα, για να εξυπηρετήσουν τους ιδεολογικούς τους σκοπούς. Ωστόσο, ακόμη και αυτή η ελάχιστη εμφάνιση της κατηγορίας και στις δύο ιστοσελίδες αποδεικνύει ότι και οι δύο τάσσονται ιδεολογικά υπέρ του κάθε κόμματος.

Όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, τα πλαίσια έχουν επεξηγηματικό χαρακτήρα σε μια είδηση βοηθώντας στην κατανόησή της με συγκεκριμένους τρόπους. Η χρήση τους μπορεί να εντοπίζεται στους τίτλους των άρθρων, στο περιεχόμενό τους, καθώς και στα στοιχεία που συνοδεύουν το άρθρο, όπως το οπτικοακουστικό υλικό (Tankard, 2001, σ. 101). Έτσι, λοιπόν, και στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα πλαίσια παρουσίασης της πυρκαγιάς από τις δύο ιστοσελίδες εντοπίστηκαν στους τίτλους και στο θέμα των άρθρων, καθώς και στις αντιπροσωπευτικές εικόνες που συνοδεύουν τα άρθρα, ανάλογα με τη θεματολογία τους. Πέραν, όμως όλων των άλλων στοιχείων, για κάθε πλαίσιο χρησιμοποιούνται και συγκεκριμένα δημοσιογραφικά είδη και ύφη λόγου.

Ειδικότερα, στα περισσότερα από τα άρθρα χρησιμοποιούνται τα είδη και τα ύφη του δημοσιογραφικού λόγου, που αναφέρθηκαν για τις αντίστοιχες θεματικές κατηγορίες. Αναφορικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες πλαισίων και συγκεκριμένα, το συγκρουσιακό πλαίσιο, το ύφος που χρησιμοποιείται είναι επιθετικό, καθώς εκφράζεται η ένταση της σύγκρουσης μεταξύ δύο πολιτικών πλευρών μέσα από αμφίδρομες υποτιμητικές έως και υβριστικές εκφράσεις, ενώ στο πλαίσιο ηθικής χρησιμοποιείται η μίξη του δραματικού, του επιθετικού και του ειρωνικού ύφους, προκειμένου να εκφραστεί η ανηθικότητα της συζήτησης αναφορικά με τις ευθύνες που φέρουν οι πολιτικές πλευρές για το γεγονός, με σκοπό την εκμετάλλευση της πολύνεκρης τραγωδίας για πολιτικό όφελος.

Σύμφωνα με την άποψη του Hacket (1984, σ. 246-248), ο τρόπος παρουσίασης ενός γεγονότος από τα Μέσα σχετίζεται άμεσα με την έννοια της ιδεολογίας. Η συγκεκριμένη άποψη επιβεβαιώνεται και στην παρούσα εργασία, καθώς, μέσα από την παρουσίαση των ποικίλων τρόπων παρουσίασης του γεγονότος της πυρκαγιάς από τις δύο ιστοσελίδες, γίνεται εμφανές ότι οι τελευταίες εκδηλώνουν στα άρθρα τους την ιδεολογική τους ταυτότητα, είτε με έμμεσο είτε με άμεσο τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα, η Kathimerini.gr εκφράζει την ιδεολογική της υποστήριξη στο πολιτικό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, μέσα από τα άρθρα στα οποία αναφέρεται στις ευθύνες που φέρει η κυβέρνηση για το γεγονός, μέσα από τις αναφορές στις πολυπληθείς καταγγελίες των κατοίκων της περιοχής για την αδιαφορία των αρχών τις κρίσιμες στιγμές της καταστροφής, αλλά και μέσα από την παράθεση επιστημονικών απόψεων, αναφορικά με τις αιτίες του γεγονότος, οι οποίες εστιάζουν κυρίως στον

λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από τον κρατικό μηχανισμό. Τέλος, η ιδεολογική ταυτότητα της ιστοσελίδας εντοπίζεται και σε έναν μικρό αριθμό άρθρων, ο οποίος εστιάζει στη θετική ανάδειξη της εικόνας του προέδρου του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας. Παρόλα αυτά, η εν λόγω υποστήριξη δηλώθηκε μόνο με έμμεσο τρόπο από την ιστοσελίδα, σε αντίθεση με την Efsyn.gr, η οποία εξέφρασε με εμφανέστατο τρόπο την υποστήριξή της προς το κυβερνητικό κόμμα. Συγκεκριμένα, η ιδεολογική ταυτότητα της ιστοσελίδας εκφράστηκε στα άρθρα, όπου παρουσιάζονται τα διαχρονικά προβλήματα του πολιτικού συστήματος των παλαιότερων δεκαετιών, αλλά και μέσα από τα άρθρα τα οποία παρουσιάζουν τις επιστημονικές απόψεις σχετικά με το γεγονός εστιάζοντας στις διαχρονικές αυθαιρεσίες των παλαιότερων κυβερνητικών συστημάτων. Ταυτόχρονα, η ιστοσελίδα αφιερώνει έναν μεγάλο αριθμό άρθρων γνώμης στο γεγονός, στα οποία οι αρθρογράφοι επιτίθενται στο ήθος της αντιπολίτευσης και των ειδησεογραφικών φορέων που επιρρίπτουν κατηγορίες στον κρατικό μηχανισμό, με σκοπό την εξυπηρέτηση ιδεολογικών συμφερόντων.

Τέλος, μέσα από τις προηγούμενες διαπιστώσεις, γίνεται κατανοητό, ότι οι δύο ιστοσελίδες εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες ως προς τη φύση των θεματικών, ειδολογικών και υφολογικών τρόπων, με τους οποίους παρουσίασαν το γεγονός, αλλά και ως προς τα πλαίσια παρουσίασης, που χρησιμοποίησαν. Ωστόσο, όπως κατέστη επίσης σαφές, οι δύο ιστοσελίδες εμφανίζουν και αρκετές διαφορές ως προς τη χρήση των συγκεκριμένων τρόπων παρουσίασης. Ειδικότερα, αναφορικά με τη θεματολογία με την οποία παρουσίασαν το γεγονός, παρατηρείται ότι οι δύο ιστοσελίδες παρουσίασαν με διαφορετικό τρόπο τις αιτίες του γεγονότος, καθώς και τις ευθύνες που φέρει η κάθε πολιτική πλευρά για το γεγονός, ενώ διαπιστώθηκε και μια διαφοροποίηση ως προς τους υφολογικούς τρόπους που εκφράστηκε η εν λόγω θεματολογία. Ο βασικός λόγος αυτών των διαφοροποιήσεων έγκειται στους αντίθετους ιδεολογικούς προσανατολισμούς των δύο ιστοσελίδων, ο οποίος επηρεάζει καθοριστικά τον τρόπο παρουσίασης του γεγονότος. Επομένως, επιβεβαιώνεται και στην παρούσα εργασία, η άποψη της Chapman-Perkins (2005), σύμφωνα με την οποία το περιεχόμενο των Μέσων ρυθμίζεται από βαθύτερους πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Το αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι οι ειδησεογραφικοί φορείς να μεταδίδουν μόνο τις απόψεις που συμφωνούν με αυτές των ιδιοκτητών τους, εξυπηρετώντας τους ιδεολογικούς σκοπούς της εκάστοτε ειδησεογραφικής επιχείρησης.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία διερευνήθηκαν οι τρόποι, με τους οποίους δύο εγχώριες ενημερωτικές ιστοσελίδες παρουσίασαν το γεγονός της πυρκαγιάς στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 κατά το ερευνώμενο χρονικό διάστημα από τις 23 Ιουλίου 2018 έως και τις 30 Σεπτεμβρίου 2018. Οι εν λόγω ιστοσελίδες αποτελούν τις ηλεκτρονικές εκδόσεις δύο εφημερίδων διαφορετικού ιδεολογικού προσανατολισμού, και συγκεκριμένα της Εφημερίδας των Συντακτών από το χώρο της κεντροαριστεράς και της Καθημερινής από το χώρο της κεντροδεξιάς. Μέσα από την εστίαση στις ηλεκτρονικές εκδόσεις των δύο εφημερίδων, εξετάστηκαν οι ομοιότητες, αλλά και οι διαφορές που εντοπίζονται στους τρόπους παρουσίασης του γεγονότος από την κάθε ιστοσελίδα, ενώ εξετάστηκε και η υπόθεση, αν αυτές συνδέονται με τον ιδεολογικό προσανατολισμό των αντίστοιχων εφημερίδων.

Το ερευνητικό υλικό της εργασίας αποτέλεσαν τα άρθρα των δύο ιστοσελίδων, τα οποία μελετήθηκαν με τη χρήση ενός συνδυασμού μεθόδων έρευνας, οι οποίες ήταν η Ανάλυση Περιεχομένου και η Κριτική Ανάλυση Λόγου, σε ποιοτικό αλλά και ποσοτικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για τη μελέτη των θεματικών, ειδολογικών και υφολογικών τρόπων με τους οποίους παρουσιάστηκε το γεγονός, ενώ η δεύτερη χρησιμοποιήθηκε για τη μελέτη των τρόπων πλαισίωσης του θέματος από τις δύο ιστοσελίδες.

Μέσα από τη μελέτη του ερευνητικού υλικού αποδείχτηκε, ότι και οι δύο ιστοσελίδες αφιέρωσαν ένα μεγάλο αριθμό άρθρων στο γεγονός της πυρκαγιάς, παρουσιάζοντας ποικίλες πτυχές και διαστάσεις του. Ο λόγος ήταν, ότι αποτέλεσε μια πολύνεκρη τραγωδία, που συγκλόνισε την εγχώρα, αλλά και τη διεθνή κοινή γνώμη και έτσι το ενδιαφέρον των Μέσων κλιμακώθηκε για αυτό αντίστοιχα. Παράλληλα, οι ομοιότητες και οι διαφορές που εντοπίστηκαν στις δύο ιστοσελίδες αφορούν τους θεματικούς, ειδολογικούς και υφολογικούς τρόπους παρουσίασης του γεγονότος, καθώς και τα ειδησεογραφικά πλαίσια που χρησιμοποιήθηκαν για την παρουσίαση του.

Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι και οι δύο ιστοσελίδες εστίασαν ιδιαίτερα στην ευθύνη που φέρει η πολιτεία για το γεγονός, ενώ επικεντρώθηκαν σε ένα μεγάλο βαθμό και στις δραματικές ανθρώπινες ιστορίες που δημοσιοποιήθηκαν, έπειτα από την καταστροφή. Ωστόσο, η βασική διαφορά που εντοπίστηκε ανάμεσα στις δύο ιστοσελίδες, αφορά την πολιτική πλευρά, στην οποία απέδωσαν την ευθύνη για το

γεγονός, καθώς και το ύφος του δημοσιογραφικού λόγου που χρησιμοποιήθηκε για αυτό το σκοπό. Πιο συγκεκριμένα, τα άρθρα της Kathimerini.gr εστίασαν στο λανθασμένο χειρισμό της κατάστασης από την κυβέρνηση ως τη βασική αιτία του γεγονότος, ενώ η Efsyn.gr παρουσίασε την καταστροφή ως το αποτέλεσμα των διαχρονικών παθογενειών του πολιτικού συστήματος της χώρας.

Παράλληλα, η Kathimerini.gr απέδωσε την ευθύνη για το γεγονός στον κρατικό μηχανισμό με έμμεσο τρόπο, χωρίς να επιρρίπτει ευθείες κατηγορίες στα στελέχη του, ενώ η Efsyn.gr δήλωσε με φανερό τρόπο την υπεράσπισή της στην κυβέρνηση διατηρώντας, παράλληλα, μια επιθετική στάση κατά της αντιπολίτευσης. Κατά αυτό τον τρόπο, παρατηρήθηκε ότι η ιδεολογική ταυτότητα και των δύο ιστοσελίδων επηρέασε τον τρόπο παρουσίασης του γεγονότος. Επιπλέον, έγινε εμφανής η εξυπηρέτηση της εμπορικής λειτουργίας των δύο ιστοσελίδων, καθώς οι τελευταίες εστίασαν ιδιαίτερα στη δραματοποίηση του λόγου των άρθρων, με σκοπό την ταύτιση του αναγνωστικού κοινού με τον πόνο των πυρόπληκτων.

Κατά την εν λόγω ερευνητική διαδικασία παρουσιάστηκαν και κάποιοι περιορισμοί ως προς τη διεκπεραίωσή της. Οι ίδιοι αφορούσαν την επιλογή του ερευνητικού υλικού, και κυρίως τον ορισμό κοινών κριτηρίων αναφορικά με την επιλογή των εφημερίδων, η ηλεκτρονική έκδοση των οποίων θα αποτελούσε το αντικείμενο μελέτης της εργασίας. Ειδικότερα, ο αρχικός σκοπός της έρευνας ήταν να επιλεγθούν ηλεκτρονικές εκδόσεις εφημερίδων, οι οποίες αντιπροσωπεύουν όλο το ιδεολογικό φάσμα. Ωστόσο, αντιμετωπίστηκε μία δυσκολία ως προς την εύρεση εφημερίδων, με διαφορετικές ιδεολογικές ταυτότητες, που, παράλληλά, να διαθέτουν ηλεκτρονική έκδοση, καθώς και αξιόπιστη μηχανή αναζήτησης, για τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων. Για το λόγο αυτό, οι πηγές του ερευνητικού υλικού περιορίστηκαν σε δύο μόνο εφημερίδες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν δύο αντίθετα πολιτικά ρεύματα, ενώ διαθέτουν ηλεκτρονική έκδοση, καθώς και αξιόπιστη μηχανή αναζήτησης, ώστε να επιτυγχάνεται ο στοιχειώδης βαθμός ομοιομορφίας των δεδομένων.

Εκτός όμως από την επιλογή των εφημερίδων αντιμετωπίστηκαν και κάποιες δυσκολίες ως προς την ταξινόμηση των άρθρων σε εξαντλητικές και αμοιβαία αποκλειόμενες θεματικές κατηγορίες, καθώς πολλά άρθρα προσέγγιζαν περισσότερες από μια θεματικές ενότητες αναφορικά με το γεγονός. Ωστόσο, κρίθηκε σκόπιμη η

ταξινόμησή τους στις κατηγορίες με βάση τη θεματική ενότητα στην οποία εστιάζουν περισσότερο.

Συνοψίζοντας, η πυρκαγιά στο Μάτι Αττικής τον Ιούλιο του 2018 αποτέλεσε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον ερευνητικό αντικείμενο για την παρούσα εργασία, το οποίο θα μπορούσε να εξεταστεί στο μέλλον και με ποικίλους άλλους τρόπους. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη εργασία ανέδειξε το δραματοποιημένο και προσωποποιημένο χαρακτήρα της είδησης, μέσα από την εστίαση των ιστοσελίδων στις ιστορίες των θυμάτων, καθώς και τις συγκλονιστικές μαρτυρίες των ανθρώπων που διασώθηκαν από την πυρκαγιά. Θα ήταν, λοιπόν, σκόπιμο στο μέλλον να εξεταστούν περισσότερο οι ανθρώπινες ιστορίες που αναδύθηκαν από αυτό το τραγικό γεγονός, μέσα από την διεξαγωγή συνεντεύξεων με συμμετέχοντες τους πληγέντες. Κατά αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να αποδοθούν βαθύτερες ερμηνείες στους τρόπους, που οι ίδιοι αντιμετώπισαν τη συγκεκριμένη κρίση. Παράλληλα, εξίσου ενδιαφέρουσα θα ήταν και η μελέτη των δημοφιλέστερων hashtags στην Πλατφόρμα Κοινωνικής Δικτύωσης Twitter, αναφορικά με την καταστροφή, καθώς και η μελέτη των εθελοντικών ενεργειών που οργανώθηκαν από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, με σκοπό την παροχή των πρώτων βοηθειών στους πληγέντες.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Ιστοσελίδες

Η δεύτερη πιο φονική πυρκαγιά στον 21^ο αιώνα παγκοσμίως. (2018, Ιούλιος 25).

Ανακτήθηκε από: https://www.efsyn.gr/kosmos/158786_i-deyteri-pio-foniki-pyrkagia-ston-21o-aiona-pagkosmios

Kalogeropoulos, A. (2019). *Digital News Report*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism. Ανακτήθηκε από: <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2019/greece-2019/>

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Γιωτάκος, Ο.(2008). *Παρέμβαση στην Κρίση. Επείγοντα Ψυχολογικά Προβλήματα*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.

Δουλκέρη, Τ. (2001). *Διαφήμιση και Επικοινωνία*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ., (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. [ηλεκτρονικό βιβλίο] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>

Κικούδη Ξιαρχοπούλου, Ά. Ε. (2009). *Η νοηματική πλαισίωση της πυρκαγιάς στην Πάρνηθα και των σχετικών κινητοποιήσεων διαμαρτυρίας του καλοκαιριού του 2007 μέσα από τα ελληνικά ιστολόγια (blogs)* (Διπλωματική Εργασία). Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε από: <http://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/15040>

- Κυριαζή, Ν. (2011). *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Πεδίο.
- Λουκοπούλου, Α. Ε. (2012). *Ανθρωπιστικές κρίσεις και ΜΜΕ (πόλεμος και συγκρούσεις), η διαχείριση του σεισμού της Αϊτής από τον ελληνικό τύπο* (Διπλωματική Εργασία). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/134315>
- Μαχαιροπούλου, Κ. (2019). *Κριτική ανάλυση του περιβαλλοντικού λόγου στα ΜΜΕ: η περίπτωση της Μάνδρας Αττικής* (Διπλωματική Εργασία). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από: <http://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/1197>
- Μοσχούτης Ν.Γ. (2002). *Διαχείριση Κρίσεων: Στρατηγικές Χειρισμού Κρίσεων*, Πειραιάς: Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Λιμενικού Σώματος.
- Μπένος, Β. (1991). *Μέθοδοι και τεχνικές δειγματοληψίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Πανηγυράκης, Γ. & Βεντούρα-Νεοκοσμίδη, Ζ. (2001). *Σύγχρονη Διοικητική Δημοσίων Σχέσεων*, Αθήνα: Μπένου.
- Παπαγεωργίου, Ι. (2015). *Θεωρία δειγματοληψίας*. [ηλεκτρονικό βιβλίο] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1296>
- Παπαθανασόπουλος, Σ., (1993). *Απελευθερώνοντας την τηλεόραση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Παπαθανασόπουλος, Σ., Καραδημητρίου, Α. & Γιαννούλη, Η. (2014). Η πολιτική ενημέρωση σε περιόδους κρίσης. *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 18-19, 89-111.
- Πολίτης, Π. (2001). Μέσα μαζικής ενημέρωσης: το επικοινωνιακό πλαίσιο και η γλώσσα τους. Στο Α.Φ. Χρηστίδης (επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. (σ. 114-120). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Πλειός, Γ., (2011). *Η κοινωνία της ενημέρωσης: Ειδήσεις και νεωτερικότητα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Σημιαίκη, Μ., & Τσαπάρα, Μ. Ε. (2016). *Πυρκαγιές στην Ηλεία 2007. Σύγκριση και ανάλυση της παρουσίας του θέματος απο τηλεοπτικούς διαδικτυακούς και*

δημοσιογράφους των έντυπων μέσων. Βρείτε και αναλύστε συγκεκριμένα παραδείγματα. Δημοσιογραφική αποτύπωση της σημερινής κατάστασης 8 χρόνια μετά (Πτυχιακή Εργασία). Πύργος: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας. Ανακτήθηκε από: <http://repository.library.teimes.gr/xmlui/>

Στάμου, Α. Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Μ. Γεωργιάδου, Μ. Σηφianού, Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*. (149-187) Αθήνα: Νήσος.

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, Ν. (2009). Η τηλεοπτική διαχείριση του πόνου του πολίτη. Το κοινωνικό πλαίσιο της διεκπεραιωτικής λειτουργίας του δημοσιογραφικού λόγου. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 14(56), 279-299.

Φραγκονικολόπουλος, Χ.Α. (2005). Τα ΜΜΕ και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις στις διεθνείς κρίσεις: καλύπτοντας το κενό της ενημέρωσης. Στο Χ. Α. Φραγκονικολόπουλος (επιμ.) *ΜΜΕ, κοινωνία και πολιτική. Ρόλος και λειτουργία στη σύγχρονη Ελλάδα* (σ. 481-497). Αθήνα: Σιδέρης

Φραγκονικολόπουλος, Χ. Α. & Παναγιώτου Ν. (2008). Η Επίδραση των Παγκόσμιων Δικτύων Ενημέρωσης στην Εξωτερική Πολιτική και τις Διεθνείς Σχέσεις, *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 7, 39-51.

Χαλεβελάκη, Μ. (2010). *Μια εισαγωγή στη σημειολογία: θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Καστανιώτη

Χουλιάρáκη, Α. (2012). *Το θέαμα της Οδύνης* (επιμ. μτφρ.: Σχινά Χ.), Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2011).

Ψυχογιός, Δ. (2004). Τα Έντυπα Μέσα Επικοινωνίας, από τον πηλό στο Δίκτυο. Αθήνα, Καστανιώτης.

Wimmer, R. D. & Dominick, J. R. (2014). *Έρευνα στα ΜΜΕ: Εισαγωγή*. (μτφρ. Ελένη Δημητριάδου & Ηρακλής Οικονόμου και επιμ. Αντώνης Γαρδικιώτης.). Αθήνα: Πεδίον. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2006).

Ξενόγλωσση

- Altheide, D. (1976). *Creating reality: How television news distorts events*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Antilla, L. (2005). Climate of scepticism: US newspaper coverage of the science of climate change. *Global Environmental Change*, 15(4), 338–352. doi:10.1016/j.gloenvcha.2005.08.003
- Apps, P. (2009). Reporting humanitarian crises. Στο J. Owen & H. Purdey (επιμ.), *International news reporting* (σ. 253-272). West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Arno, A., & Dissanayake, W. (1984). *The news media in national and international conflict*. Boulder: Westview Press.
- Bailey, S. (2006). *Integrating Emergency Responders and Scientists into the Emergency Response Plan at Mount Rainier, Washington, USA*. Paper presented at the Symposium VI: Emergency Management at Cities on Volcanoes 4. Quito, Ecuador, January, 23-27.
- Bell, M. (1998). The journalism of attachment. In M. Kieran (ed.) *Media Effects* (σ. 15-22). London: Routledge.
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual review of sociology*, 26(1), 611-639. doi: 10.3917/pox.099.0217
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Barthes, R. (1972). *Mythologies*, (επιμ. μτφρ. A. Lavers). New York: Hill and Wang. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το έτος 1967).
- Barton, L. (1993). *Crisis in organizations: Managing and communicating in the heat of chaos*. Cincinnati, Ohio: South-Western Publishing Company.
- Bennett, W. L. (1999). *Ειδήσεις: Η πολιτική των ψευδαισθήσεων*. Αθήνα: Δρομέας.
- Benthall, J. (1995). *Disasters, relief and the media*. New York: I .B. Tauris.

- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Michigan: Free Press.
- Blandford, D. (2019). *Burn Baby Burn*”–Controlling the Risk of Wildfires in Greece. Paper presented at the annual meetings of the Agricultural Economics Society at Warwick University. Coventry, United Kingdom, April, 15 – 17.
- Blumler, J.G. & Kavanagh, D. (1999). The third age of political communication: Influences and features. *Political Communication*, 16 (3), 209-230. doi: 10.1080/105846099198596
- Carvalho, A. (2008). Media(ted) Discourse and Society. *Journalism Studies*, 9(2), (σ. 161-177). doi: 10.1080/14616700701848162
- Chandler, D. (2019). *Semiotics for beginners*. Ανακτήθηκε από: <http://visual-memory.co.uk/daniel/Documents/S4B/index.html?LMCL=lcLXEC>
- Chapman-Perkins, S. (2005). Un-presidented: A Qualitative Framing Analysis of the NAACP’s Public Relations Response to the 2000 Presidential Election. *Public Relations Review*. 31, pp. 63-71. doi: 10.1016/j.pubrev.2004.11.006
- Chong, D., & Druckman, J. (2007). Framing theory. *Annual Review of Political Science*, 10, 103-126. doi: 10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054
- Christie, N. (1996). The Ideal Victim. In E.A. Fattah (ed.) *From Crime Policy to Victim Policy* (σ. 17–30). London: Macmillan.
- Coombs, W. T. (2014). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding*. California: Sage Publications.
- Cote, W., & Bucqueroux, B. (1996). Tips on interviewing victims. *Nieman Reports*, 50(3), 27.
- Culler, J. (1976) *Saussure*, London: Fontana.
- D’ Angelo, (2002). News framing as a multiparadigmatic research program: A response to Entman. *Journal of communication*, 52(4), 870-888. doi: 10.1111/j.1460-2466.2002.tb02578.x
- Denzin N.K. & Lincoln Y.S. (2005), Introduction: The discipline and practice of qualitative research. Στο N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (επιμ.), *Handbook of qualitative research* (σ.1-32). Thousand Oaks: Sage Publications.

- Du Gay, P., & du Gay, P. (Eds.). (1997). *Production of culture/cultures of production*. Thousand Oaks: Sage.
- Duhe, S. F., & Zoch, L. M. (1994). Framing the media's agenda during a crisis. *Public Relations Quarterly*, 39(4), 42-45.
- Entman, M. R. (1993). Framing: Toward clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58. doi: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
- Esser, Frank and D' Angelo, P. (2003). Framing the Press and the Publicity Process: A Content Analysis of Metacoverage in Campaign 2000 Network News. *American Behavioral Scientist*, 46(5), 617-641. doi: 10.1177/0002764202238489
- Fairclough, N. (1992). A Social Theory of Discourse. Στο N. Fairclough (επιμ.) *Discourse and Social Change* (σ. 62-100). Cambridge: Polity Press. Διαθέσιμο στο: https://www.academia.edu/10844622/FAIRCLOUGH_Discourse_and_Social_Change
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis; the critical study of language*. Essex: Longman. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1989).
- Fairclough, N. (2001). *Language and power*, (2nd edition). England: Pearson Education Limited.
- Fairclough, N. (2003). *Analyzing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news. Discourse and ideology in the British press*. London: Routledge.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge*, Brighton. Harvester Press), 206, 381-93.
- Fürsich, E. (2010). Media and the representation of Others. *International Social Science Journal*, 61(199), 113-130. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2451.2010.01751.x>
- Gamson, W. A. (1989). News as Framing. *American Behavioral Scientist*, 33(2), (σ. 157-161). doi: 10.1177/0002764289033002006
- Gamson, A. W. and Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion in Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95, pp. 1-37. doi: 10.1086/229213

- Gentz, N. & Kramer, S. (2006). *Globalization, cultural identities, and media representations*. Suny Press.
- Gitlin, T. (1980). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press.
- Glaesser, D. (2006). *Crisis Management in the Tourism Industry*. Burlington: Butterworth-Heinemann. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2003).
- Glassner, B. (2010). *The Culture of Fear: Why Americans Are Afraid of the Wrong Things: Crime, Drugs, Minorities, Teen Moms, Killer Kids, Mutand Microbes, Plane Crashes, Road Rage, & so much more*. New York: Basic Books. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1999).
- Goffman, E., (1974). *Frame analysis*. New York: Harper & Row.
- Griffin, E. (2000). *A First Look at Communication Theory*. Boston, M.A.: McGraw-Hill.
- Hackett, R. A., (1984). Decline of a paradigm? Bias and objectivity in news media studies. *Critical Studies in Mass Communication*, 1, 229-259. doi: 10.1080/15295038409360036
- Hall, S. (1982). The Rediscovery of “Ideology”: Return of the Repressed in Media Studies. In T. Gurevitch, M. Bennett, J. Curran, & J. Woollacott (Eds.), *Culture, Society and the Media* (σ. 56-90). London: Methuen.
- Hall, S. (1997). Representation: Cultural representations and signifying practices. Στο S. Hall (επιμ.), *The work of representation*, 2 (σ. 13-74), London: Sage Publications Ltd.
- Hall, S., Du Gay, P., Janes, L., Mackay, H., & Negus, K. (1997). *Doing cultural studies: the story of the Sony Walkman*. London: Open University.
- Hallahan K., (1999). Seven Models of Framing: Implications for Public Relations. *Journal of Public Relations Research*, 11(3), 205-242. doi: 10.1207/s1532754xjpr1103_02
- Harvey, D. (1990). *The condition of postmodernity*. Malden: Blackwell Publishing.

- Hermann, C. F. (1972). *Some issues in the study of international crisis. International crises: Insights from behavioral research*, New York: Free Press.
- Heywood, A. (2007). *Πολιτικές ιδεολογίες*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Hoijer, B., Nohrstedt, S.A. & Ottosen, R. (2002). The Kosovo War in the Media: Analysis of a Global Discursive Order. *Conflict & Communication Online*, 1(2): Ανακτήθηκε από: www.cco.regener-online.de
- Hoijer, B. (2004). Global discourses of compassion: the audience and media reporting of human suffering. *Media, Culture & Society*, 28(4), 513–531. doi: 10.1177/0163443704044215
- Howard, P. N., Agarwal, S. D. and Hussain, M. M. (2011). When Do States Disconnect Their Digital Networks? Regime Responses to the Political Uses of Social Media. *The Communication Review*, 14(3), 216-232. doi: 10.1080/10714421.2011.597254
- Iyengar, S. (1991). *Is Anyone Responsible? How Television frames Political Issues*. Chicago: University of Chicago Press.
- Joly, M. (2011) . *L'image et les signes. Approche sémiologique de l'image fixe* (2e ed.). Paris: Armand Colin (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1994).
- Joye, S. (2010). News discourses on distant suffering: a Critical Discourse Analysis of the 2003 SARS outbreak. *Discourse & Society*, 21(5), 586-601. doi: 10.1177/0957926510373988
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (2000). Survey research. *Foundations of behavioral research*, 4, 599-619.
- Kidd, J. (2016). *Representation (Key Ideas in Media & Cultural Studies)*. Routledge: Abingdon.
- Krippendorff (1980) *Content analysis: An introduction to its methodology*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Kosicki, M. (1993). Problems and opportunities in agenda-setting research. *Journal of communication*, 43(2), 100-127. doi: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01265.x

- Krippendorff, K. (2004). Reliability in content analysis. *Human Communication Research*, 30 (3), 411-433. doi: 10.1093/hcr/30.3.411
- Krippendorff K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Kinder, R. D., (2007). Curmudgeonly Advice. *Journal of Communication*, 57, 155-162. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00335.x
- Lagouvardos, K., Kotroni, V., Giannaros, T. M., & Dafis, S. (2019). Meteorological conditions conducive to the rapid spread of the deadly wildfire in eastern Attica, Greece. *Bulletin of the American Meteorological Society*, 100(11), 2137-2145. doi: 10.1175/BAMS-D-18-0231.1
- Lincoln, N. K. & Denzin, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative research*. Thousand Oaks: Sage.
- Lippmann, W. (1922). The nature of news: Toward a critique of public opinion. *The Century Magazine*, 103, 603-612.
- Lister, M., & Wells, L. (2001). Seeing beyond belief: Cultural studies as an approach to analysing the visual. *Handbook of visual analysis*, 61-91.
- Luecke, R. (2004). *Crisis management: Mastering the skills to prevent disasters*. Cambridge, MA: Harvard Business School Publishing.
- Mirowski, P. & Plehwe, D. (eds.) (2009). *The Road from Mont Pèlerin: The Making of the Neoliberal Thought Collective*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Moscovici, S. (1981). On social representations. *Social cognition: Perspectives on everyday understanding*, 8(12), 181-209.
- Moeller, S.D. (1999) *Compassion Fatigue: How the media sell disease, famine, war and death*. New York: Routledge.
- Murthy, D. (2013). New media and natural disasters: Blogs and the 2004 Indian Ocean tsunami. *Information, Communication & Society*, 16(7), 1176-1192. doi: 10.1080/1369118X.2011.611815
- Neuman, R., Just, M. and Crigler, A. (1992). *Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: University of Chicago Press.

- Noelle-Neumann, E. (1974). The spiral of silence a theory of public opinion. *Journal of communication*, 24(2), 43-51. doi: 10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367.x
- Nussbaum, M.C. (2001). *Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O’Keeffe, A. (2011) Media and Discourse Analysis, στο J. Gee, & M. Handford (επιμ.), *The Routledge Handbook of Discourse Analysis* (σ. 441-454). London: Routledge. Διαθέσιμο στο: <https://dspace.mic.ul.ie/handle/10395/1681>
- Ong, J. C. (2009). The cosmopolitan continuum: locating cosmopolitanism in media and cultural studies. *Media, Culture & Society*. 31(3): 449–466. doi: 10.1177/0163443713507811
- Pan, Z. and Kosicki, M. (1993). Framing Analysis: An Approach to News Discourse. *Political Communication*, 10, 55- 75. doi: 10.1080/10584609.1993.9962963
- Park, R. E. (1940). News as a Form of Knowledge: A Chapter in the Sociology of Knowledge. *American Journal of Sociology*, 45(5), 669-686. doi:10.1086/218445
- Paveglio, T., Norton, T., & Carroll, M. S. (2011). Fanning the flames? Media coverage during wildfire events and its relation to broader societal understandings of the hazard. *Human Ecology Review*, 41-52.
- Peirce, C. S. (1998). Nomenclature and Divisions of Triadic Relations, as Far as They Are Determined. In C. S Peirce (eds. The Peirce Edition Project), *Essential Peirce: Selected Philosophical Writings (1893-1913)*, (2), (σ. 289-299). Bloomington: Indiana University Press.
- Reese S. D., (2001). Prologue-Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. In S. D. Reese, O. H. Jr. Gandy and A. E. Grant (επιμ.), *Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World* (σ. 7-31). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Reese, S. D. (2007). The framing project: A bridging model for media research revisited. *Journal of communication*, 57(1), 148-154. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00334.x

- Robinson, P. (1999). The CNN effect: can the news media drive foreign policy?. *Review of international studies*, 25(2), 301-309. doi: 10.1017/S0260210599003010
- Robinson, P. (2005). The CNN Effect Revisited. *Critical Studies in Media Communication*, 22(4), 344-349. doi: 10.1080/07393180500288519
- Robinson, J. D. (2009). Media portrayals and representations. In Eadie, W.F. (επιμ.) *21st century communication: A Reference Handbook* (σ. 497-505). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. doi: 10.4135/9781412964005
- Rosenthal, U., & Pijnenburg, B. (1991). *Crisis management and decision making: simulation oriented scenarios*. Norway: Kluwer Academic Publishers.
- Rothe, A. (2011). Television: Watching the pain of others. In A. Rothe (επιμ.), *Popular trauma culture: Selling the pain of others in the mass media* (p. 49-53). New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.
- Russell, B. (2000). *History of Western Philosophy*. London: Routledge.
- Safarov, R. (2019). *Framing Environmental Dilemmas: The ethical positioning of the seal hunt in two Canadian newspapers* (Διδακτορική Διατριβή). Ottawa: University of Ottawa. Ανακτήθηκε από: <https://prod-ruor.uottawa.ca/handle/10393/39728>
- Saussure, F. D. (1960). *Course in general linguistics* ed. by Charles Bally and Albert Sechehaye, with the collaboration of Albert Reidlinger, (μτφρ. Wade Baskin). London: Peter Owen. (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1915).
- Scheufele, A. D. & Tewksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57, pp. 9-20. doi: 10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x
- Sheyholislami, J. (2001). *Yesterday's "separatists" are today's "resistance fighters": A Critical Discourse Analysis of the representation of Iraqi Kurds in The Globe and Mail and The New York Times*. (Διπλωματική εργασία). Ottawa: Carleton University. Ανακτήθηκε από: <https://curve.carleton.ca/system/files/etd/761defe5-e7b4-46b8-9240->

fb6d1a5fa7ce/etd_pdf/0dfeef43613e1c0fbc35b7be4a8c1a39/sheyholislami-yesterdaysseparatistsaretodaysresistencefighters.pdf

- Scollon, R. (1998). *Mediated discourse as social interaction*. London: Longman.
- Sehldon S. W. (2004). *Politics and Vision: Continuity and Innovation in Western Political Thought*. Princeton University Press.
- Semetko, A. H. & Valkenburg, M. P. (2000), Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 50, pp. 93-109. doi: 10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x
- Seymour, M., & Moore, S. (2000). *Effective Crisis Management. Worldwide Principles and Practice*. London: Cassel.
- Silva M., & McGann, T. (1995). *Overdrive: Managing in Crisis-Filled Times*. New York: John Wiley & Sons.
- Sznaider, N. (1998) The Sociology of Compassion: A Study in the Sociology of Morals, *Cultural Values*, 2(1): 117–139. doi: 10.1080/14797589809359290
- Starn, R. (1976). Métamorphoses d'une notion. *Communications*, 25(1), 4-18. doi: 10.3406/comm.1976.1377
- Stewart, M., & Hodgkinson, P. E. (1988). Disaster and the media. *Disaster management*, 1(2), 8-18.
- Stewart C. & Kowaltze A. (2008) Representation. In C. Stewart & A. Kowaltze (eds.) *Media: New ways and meanings* (pp. 35-68). Milton, Qld. : Jacaranda.
- Strauss, C. L. (1943). The social use of kinship terms among Brazilian Indians. *American Anthropologist*, 45(3), 398-409.
- Suroko, A. P., Muktiyo, W., & Rahmanto, A. N. (2019). Construction of Reality in Post-Disaster News on Television Programs: Analysis of Framing in "Sulteng Bangkit" News Program on TVRI. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(3), 845-853. doi: 10.18415/ijmmu.v6i3.876
- Swenson, J. (1990). *News Coverage of the Abortion Issue: Framing Change in the 1980's*. Paper presented to the Committee on the Status of Women, Association for Education in Journalism and Mass Communication, Minneapolis, Minnesota, August.

- Tankard, J. W. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. In: Reese, S. D., Gandy, O. H. Jr. and Grant, A. E., eds. *Framing Public Life: Perspectives on Media and our Understanding of the Social World.*, pp. 95-106. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Taylor, P. (2004). Φωτιές και Πυροσβέστες. Οι διεθνείς υποθέσεις και τα ειδησεογραφικά Μέσα. Στο P. Taylor (μτφρ. Κώστας Περεζούς και επιμ. Νίκος Δεμερτζής), *Πόλεμος και Διεθνείς Σχέσεις στην Εποχή της Πληροφορίας* (σ. 149-238). Αθήνα: Παπαζήσης (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1945).
- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.
- Thompson, J. B. (1990). Ideology and modern culture. *South African Journal of Philosophy*. 12 (1), 12-18.
- Quarantelli, E. L. (1988). Disaster crisis management: A summary of research findings. *Journal of management studies*, 25(4), 373-385. doi: 10.1111/j.1467-6486.1988.tb00043.x
- Van Dijk, T. A. (1989). Structures of Discourse and Structures of Power. *Annals of the International Communication Association*, 12(1), 18-59. doi:10.1080/23808985.1989.11678711
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of Critical Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 4(2), 249–283. doi:10.1177/0957926593004002006
- Van Dijk, T.A. (2001). Critical Discourse Analysis. Στο D. Tannen, H.E. Hamilton, & D. Schiffrin (επιμ.), *The Handbook of Discourse Analysis* (σ. 466-485). London: Blackwell. Διαθέσιμο στο:
http://www.sscnet.ucla.edu/anthro/faculty/ochs/articles/Ochs_2015_Discursive_Underpinnings.pdf
- Vincent, A. (1993). *Modern Political Ideologies*. Oxford: Blackwell Publishing.
- de Vreese, C. H., Jochen, P. and Semetko, A. H. (2001). Framing Politics at the Launch of the Euro: A Cross-National Comparative Study of Frames in the News». *Political Communication*, 18, pp. 107-122. doi: 10.1080/105846001750322934

- Walizer, M.H. & Wiener, P.L. (1978). *Research methods and analysis: searching ,for relationships*. New York: Harper and Row.
- Wenger, D., James, T. & Faupel, C. (1980). Mass media and disaster: some empirical observations. In *Disasters and the Mass Media: Proceedings of the Committee on Disasters and the Mass Media Workshop, February 1979* (σ. 241-254). Washington, D.C.: National Academy of Sciences.
- White, P. (1997). Death, Disruption and the Moral Order: the Narrative Impulse in Mass-Media “Hard news” Reporting. Στο F. Christie, & J.R. Martin, (επιμ.), *Genres and Institutions: Social Processes in the Workplace and School* (σ. 101-133). London: Cassell.
- Wigley, S. (2003). Relationship maintenance in a time of crisis: The 2001 Oklahoma State University plane crash. *Public Relations Quarterly*, 48(2), 39-42.

Παράρτημα

Τα άρθρα της ιστοσελίδας “Kathimerini.gr” για το χρονικό διάστημα 23 Ιουλίου 2018 έως 30 Σεπτεμβρίου 2018:

Άρθρα	Τίτλος	Ημερομηνία δημοσίευσης	Ηλεκτρονική διεύθυνση	Ημερομηνία πρόσβασης
1	Επεκτείνεται η φωτιά που ξέσπασε στην Καλλιτεχνούπολη –Δεκάδες εγκλωβισμένοι στο Μάτι	23/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976396/article/epikairothta/ellada/epekt-einetai-h-fwtia-poy-3espase-sthn-kallitexnoypolh--dekades-egklwvismenoi-sto-mati	20/5/2020
2	Για 100 καμένα σπίτια κάνει λόγο ο δήμαρχος Ραφήνας-Πικερμίου	23/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976397/article/epikairothta/ellada/gia-100-kammena-spitia-kanei-logo-o-dhmarxos-rafhnas-pikermioy	20/5/2020
3	Εικόνες ολοκληρωτικής καταστροφής από τις πυρκαγιές (Φωτο - Βίντεο)	23/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976401/gallery/epikairothta/ellada/eikones-oloklhrwtikhs-katastrofhs-apo-tis-pyrkagies-fwto---vinteo	20/5/2020
4	Εθνική τραγωδία: 74 νεκροί και 164 ενήλικες τραυματίες, 23 παιδιά (Live blogging)	23/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976403/gallery/epikairothta/ellada/e8nikh-tragwdia-74-nekroi-kai-164-enhlikes-traymaties-23-paidia--live-blogging	20/5/2020
5	Άμεση Ανάλυση - 9 ώρες χωρίς καμία επίσημη ενημέρωση	23/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976405/article/epikairothta/ellada/amesh-analysh---9-wres-xwris-kamia-epishmh-enhmerwsh	20/5/2020
6	Εντοπίστηκαν οι δύο από τους δέκα Δανούς	23/7/2020	https://www.kathimerini.gr/976411/article/epikairothta/ellada/entopi	20/5/2020

	που διέφυγαν με βάρκα από το Μάτι		sthkan-oi-dyo-apo-toys-deka-danoys-poy-diefygan-me-varka-apo-to-mati	
7	Δραματική επιχείρηση διάσωσης από πλοίο – Βίντεο Ντοκουμέντο	24/7/2018	https://m.kathimerini.com.cy/gr/-1/dramatiki-epixeirisi-diasosis-apo-ploio-binteo	20/5/2020
8	Μεγάλος αριθμός ατόμων έχει περισυλλεγεί από παραλίες και μεταφέρονται σε σημεία υποδοχής	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976428/article/epikairothta/ellada/megalos-ari8mos-atomwn-exei-perisyllegei-apo-paralies-kai-metaferontai-se-shmeia-ypodoxhs	20/5/2020
9	Ν. Σαντορινιός: Απεγκλωβίστηκαν τουλάχιστον 700 άνθρωποι από τις ακτές της Ραφήνας	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976431/article/epikairothta/ellada/n-santorinios-apegklwvishkan-toylaxiston-700-an8rwpoi-apo-tis-aktes-ths-rafhnas	20/5/2020
10	Τίτλος: Ανείπωτη τραγωδία με τουλάχιστον 50 νεκρούς από τις πυρκαγιές στην Αττική	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976432/article/epikairothta/ellada/aneipwth-tragwdia-me-toylaxiston-50-nekroys-apo-tis-pyrkagies-sthn-attikh	20/5/2020
11	Αγωνία και ολονυχτία	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976434/article/epikairothta/ellada/agwnia-kai-olonyxtia	20/5/2020
12	Αποκαταστάθηκε η κυκλοφορία στην Αθηνών - Κορίνθου, κανονικά τα δρομολόγια του προαστιακού	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976436/article/epikairothta/ellada/apokatasta8hke-h-kykloforia-sthn-a8hnwn---korin8oy-kanonika-ta-dromologia-toy-proastiakoy	20/5/2020

13	Τίτλος: ΔΕΔΔΗΕ: Αποκαθίσταται σταδιακά η ηλεκτροδότηση στις πληγείσες περιοχές	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976501/article/epikairothta/ellada/deddh-e-apoka8istatai-stadiaka-h-hlektrodothsh-stis-plhgeises-perioxes	20/5/2020
14	Ξεκινούν μικτές περιπολίες στις πληγείσες περιοχές	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976506/article/epikairothta/ellada/rafhn-a-3ekinoy-miktes-peripolies-stis-plhgeises-perioxes	20/5/2020
15	Αποκαταστάθηκε η κυκλοφορία στη λεωφόρο Μαραθώνος	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976559/article/epikairothta/ellada/apokatasta8hke-h-kykloforia-sth-lewforo-mara8wnos	20/5/2020
16	Κύμα αλληλεγγύης από το εξωτερικό προς την Ελλάδα	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976567/article/epikairothta/ellada/kyma-allhleggyhs-apo-to-e3wteriko-pros-thn-ellada	20/5/2020
17	Η «ΑΠΟΣΤΟΛΗ» πλάι στους πυροπαθείς	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976587/gallery/epikairothta/ellada/h-apostolh-plai-stoys-pyropa8eis	20/5/2020
18	Βομβαρδισμένο τοπίο το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι - Συγκλονιστικές μαρτυρίες κατοίκων	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976594/gallery/epikairothta/ellada/vomvardismeno-topio-to-mati-kai-to-kokkino-limanaki---sygklonistikes-martyries-katoikwn	20/5/2020
19	Ωρες αγωνίας για τους αγνοούμενους – Δεκάδες κλήσεις δέχεται η πυροσβεστική	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976598/article/epikairothta/ellada/wres-agwnias-gia-toys-agnooymenoys--dekades-klhseis-dexetai-h-pyrosvestikh	20/5/2020
20	Σοκαριστικές εικόνες καταστροφής από ψηλά στο	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976604/gallery/epikairothta/ellada/sokaristikies-eikones-katastrofh8is-apo-ψηλα-sto	20/5/2020

	Μάτι Αττικής (βίντεο)		katastrofhs-apo-yhla-sto-mati-attikhs-vinteo	
21	Η τραγική ιστορία της 13χρονης που σκοτώθηκε, πέφτοντας από γκρεμό για να γλιτώσει από τη φωτιά	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976607/article/epikairothta/ellada/h-tragikh-istoria-ths-13xronhs-poy-skotw8hke-peftontas-apo-gkremo-gia-na-glitwsei-apo-th-fwtia	20/5/2020
22	Ο γιατρός-ήρωας που έσωσε τρεις ανθρώπους από την πύρινη λαίλαπα	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976612/article/epikairothta/ellada/o-giatros-hrwas-poy-eswse-treis-an8rwpoy-s-apo-thn-pyrinh-lailapa	20/5/2020
23	Τίτλος: Κάτοικος Ραφήνας: Καιγόμασταν εδώ και δεν έπαιρνε χαμπάρι κανείς	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976616/article/epikairothta/ellada/katoikos-rafhnas-kaigomastan-edw-kai-den-epairne-xampari-kaneis	20/5/2020
24	Πέντε εικόνες που αποτυπώνουν τον πανικό όταν πλησίαζαν οι φλόγες	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976619/gallery/epikairothta/ellada/pent-e-eikones-poy-apotypwnoyn-ton-paniko-otan-plhsiazan-oi-floges	20/5/2020
25	Δήμαρχος Ραφήνας: Το Μάτι και το Κόκκινο Λιμανάκι έχουν χαθεί από τον χάρτη	24/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976624/article/epikairothta/ellada/dhmarxos-rafhnas-to-mati-kai-to-kokkino-limanaki-exoyn-xa8ei-apo-ton-xarth	20/5/2020
26	Κορυφώνεται η αγωνία για τους αγνοούμενους, στους 81 οι νεκροί	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976634/gallery/epikairothta/ellada/koryfwnetai-h-agwnia-gia-toys-agnooymenoys-stoys-81-oi-nekroi	20/5/2020
27	Εθνική τραγωδία: 79 νεκροί, πολλά αναπάντητα ερωτήματα	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976622/gallery/epikairothta/ellada/e8nikh-tragwdia-79-	20/5/2020

			nekroi-polla-anapanthta-erwthmata	
28	Δήμαρχος Ραφήνας- Πικερμίου: Δεν υπήρξε οργανωμένο σχέδιο εκκένωσης στο Μάτι	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976649/article/epikairothta/ellada/dhmarxos-rafhnas-pikermioy-den-yphr3e-organwmeno-sxedio-ekkenwshs-sto-mati	20/5/2020
29	Έκκληση ΚΕΕΛΠΝΟ για εθελοντές όλων των ειδικοτήτων στο Μάτι	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976722/article/epikairothta/ellada/ekklhsh-keelpno-gia-e8elontes-olwn-twn-eidikothtwn-sto-mati	20/5/2020
30	«Δεν είναι οι δίδυμες τα κοριτσάκια στη βάρκα»	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976726/article/epikairothta/ellada/den-einai-oi-didymes-ta-koritsakia-sth-varka	20/5/2020
31	Πρωθυπουργός Αυστραλίας: Μια τραγωδία που πλήττει την Ελλάδα πλήττει και την Αυστραλία	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976733/article/epikairothta/ellada/prw8ypoyrgos-aystralias-mia-tragwdia-poy-plhttei-thn-ellada-plhttei-kai-thn-aystralia	20/5/2020
32	«Στο Μάτι δεν υπήρχε διέξοδος προς την παραλία γιατί είχαν γίνει μάντρες»	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976743/article/epikairothta/ellada/sto-mati-den-yphrxe-die3odos-pros-thn-paralia-giati-eixan-ginei-mantres	20/5/2020
33	Η δραματική προειδοποίηση στο Facebook του σεφ που έχασε τη ζωή του από τη φωτιά	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976744/article/epikairothta/ellada/h-dramatikh-proeidopoihsh-sto-facebook-toy-sef-poy-exase-th-zwh-toy-apo-th-fwtia	20/5/2020
34	Άμεση Ανάλυση: Επτά ερωτήματα ζητούν απαντήσεις	25/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976764/article/epikairothta/ellada/amesh-analysh-epta-erwthmata-zhtoyn-apanthseis	20/5/2020

35	Τα μέτρα ανακούφισης των πυρόπληκτων που ανακοίνωσε το υπουργείο Εθνικής Άμυνας	25/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976766/article/epikairothta/ellada/tametra-anakoyfishstwn-pyroplhktwn-poy-anakoinwse-to-ypourgeio-e8nikhs-amynas	20/5/2020
36	Εικόνες αποκάλυψης: Το Μάτι πριν και μετά την καταστροφική πυρκαγιά (Βίντεο)	25/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976776/gallery/epikairothta/ellada/eikones-apokalyhs-to-mati-prin-kai-meta-thn-katastrofikh-pyrkagia-vinteo	20/5/2020
37	Λαμαρίνες, στάχτες, σπασμένα γυαλιά -«Θα φύγω από το Μάτι, δεν μου έχει μείνει τίποτα»	25/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976780/article/epikairothta/ellada/lamarines-staxtes-spasmena-gyalia--8a-fygw-apo-to-mati-den-moy-exei-meinei-tipota	20/5/2020
38	Μας έστειλαν να καούμε σαν τα ποντίκια (βίντεο)	25/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976783/article/epikairothta/ellada/martiria-mas-esteilan-na-kaoyme-san-ta-pontikia-vinteo	20/5/2020
39	Ραγίζουν καρδιές οι ιστορίες των πυρόπληκτων	25/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976786/gallery/epikairothta/ellada/ragizovn-kardies-oi-istories-twn-pyroplhktwn	20/5/2020
40	Έκκληση για βοήθεια από τη Φιλοζωική Ραφήνας – Πικερμίου	26/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976807/article/epikairothta/ellada/ekklhsh-gia-voh8eia-apo-th-filozwikh-rafhnas---pikermioy	20/5/2020
41	Η υπόθεση των δίδυμων κοριτσιών πρωτοσέλιδο στους «The Times» (φωτογραφίες)	26/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976809/article/epikairothta/ellada/h-ypo8esh-twn-didymwn-koritsiwn-prwtoselido-stoys-the-times-fwtografies	20/5/2020
42	Σε οι ύφεση πυρκαγιές στα	26/7/2018	https://www.kathimeri.gr/976810/article/ep	20/5/2020

	μέτωπα της Κινέτας και της Καλλιτεχνούπολης		ikairothta/ellada/se-yfesh-oi-pyrkagies-sta-metwpa-ths-kinetas-kai-ths-kallitexnoypolhs	
43	Αυτοψίες του υπ. Υποδομών: Μη κατοικήσιμα σχεδόν τα μισά κτίρια στις πυρόπληκτες περιοχές (πίνακες)	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976822/article/epikairothta/ellada/aytoyies-toy-yp-ypodomwn-mh-katoikhsima-sxedon-ta-misa-ktiria-stis-pyroplhktes-perioxes-pinakes	20/5/2020
44	Αποτεφρώθηκε η σορός του Μάνου Ελευθερίου: «Σε μια χώρα που εν ριπή οφθαλμού μπορεί να καείς ζωντανός, απαγορεύεται να καείς νεκρός»	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976833/article/epikairothta/ellada/apotefrw8hke-h-soros-toy-manoy-eley8erioy-se-mia-xwra-poy-en-riph-of8almoy-mporei-na-kaeis-zwntanos-apagoreyetai-na-kaeis-nekros	20/5/2020
45	Νεκρός ο Ιρλανδός που είχε έρθει με τη γυναίκα του μήνα του μέλιτος στο Μάτι	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976853/article/epikairothta/ellada/nekros-o-irlandos-poy-eixe-er8ei-me-th-gynaika-toy-mhna-toy-melitos-sto-mati	20/5/2020
46	Η καταστροφή όπως την κατέγραψε ο δορυφόρος (βίντεο)	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976855/article/epikairothta/ellada/h-katastrofh-opws-thn-kategraye-o-doryforos-vinteo	20/5/2020
47	Λέκκας: Το Μάτι έχει ένα πολεοδομικό σχέδιο παγίδα	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976877/article/epikairothta/ellada/lekka-s-to-mati-exei-ena-poleodomiko-sxedio-pagida	20/5/2020
48	Σπίρτζης: «Θα αποδοθούν ευθύνες σε όσους έχουν»	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976895/article/epikairothta/ellada/spirtzhs-8a-apodo8oyn-ey8ynes-se-osoys-exoyn	20/5/2020
49	Ερευνητική ομάδα	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976897/article/epikairothta/ellada/eraynitiki-omada	20/5/2020

	Τμήματος Γεωλογίας: Οι δέκα λόγοι της τραγωδίας		ikairothta/ellada/ereynhtikh-omada-tmhmatos-gewlogias-oi-deka-logoi-ths-tragwdias	
50	FAZ: Στο Μάτι οι κατοικίες είχαν χτιστεί στο παρελθόν χωρίς άδεια	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976907/article/epikairothta/ellada/faz-sto-mati-oi-katoikies-eixan-xtistei-sto-parel8on-xwris-adeia	20/5/2020
51	Επίσκεψη στο Μάτι πραγματοποίησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976913/gallery/epikairothta/ellada/episkeyh-sto-mati-pragmatopoihse-o-kyriakos-mhtsotakhs	20/5/2020
52	Άμεση Ανάλυση: Διαχρονικές παθολογίες, ευθύνες και παραπτώσεις	26/7/2018	https://www.kathimerini.gr/976917/article/epikairothta/ellada/amesh-analysh-diachronikes-patologies-eythynes-kai-parapthseis	20/5/2020
53	Ώρες αγωνίας για πατέρα που αναζητά τον 13χρονο γιο του - Τον αναγνώρισε σε φωτογραφίες	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977032/gallery/epikairothta/ellada/wres-agwnias-gia-patera-poy-anazhta-ton-13xrono-gio-toy---ton-anagnwrise-se-fwtoγραφies	20/5/2020
54	Εθνικό Αστεροσκοπείο: «Στάχτη» 13.000 στρέμματα	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977044/article/epikairothta/ellada/e8niko-asteroskopeio-staxth-13000-stremmata	20/5/2020
55	Ταυτοποιήθηκε η σορός του συζύγου της Χρύσας Σπηλιώτη	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977047/gallery/epikairothta/ellada/taytopoih8hke-h-soros-toy-syzygoy-ths-xrysas-sphliwth	20/5/2020
56	Βίντεο – ντοκουμέντο από την πύρινη κόλαση που κόβει την ανάσα	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977049/article/epikairothta/ellada/vinteo--ntokoymento-apo-thn-pyrinh-kolash-poy-kovei-thn-anasa	20/5/2020

57	Συνεχίζονται οι αυτοψίες στις πληγείσες περιοχές - Απομακρύνθηκαν 380 κατεστραμμένα αυτοκίνητα	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977100/article/epikairothta/ellada/synexizontai-oi-aytoyies-stis-plhgeises-perioxes---apomakryn8hkan-380-katestrammena-aytokinhhta	20/5/2020
58	Στην αναζήτηση των υπευθύνων της φονικής πυρκαγιάς θα συμβάλλουν οι Έλληνες εισαγγελείς	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977108/article/epikairothta/ellada/sthn-anazhthsh-twn-ypey8ynwn-ths-fonikhs-pyrkagias-8a-symvalloyn-oi-ellhnes-eisaggeleis	20/5/2020
59	ΤΕΕ: Στα 327 τα δηλωμένα αυθαίρετα στο Μάτι	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977113/article/epikairothta/ellada/tee-sta-327-ta-dhlwmena-ay8aireta-sto-mati	20/5/2020
60	Η ΠΟΕΔΗΝ καταγγέλλει: Έγιναν σοβαρά λάθη στην περισυλλογή των πυρόπληκτων	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977129/article/epikairothta/ellada/h-poedhn-kataggellei-eginan-sovara-la8h-sthn-perisyllogh-twn-pyroplhktwn	20/5/2020
61	Reuters: Καμία συγγνώμη, καμία παραίτηση, άφαντος ο Τσίπρας	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977138/article/epikairothta/ellada/reuters-kamia-syggnomh-kamia-paraitish-afantos-o-tsipras	20/5/2020
62	Άρχισε η εισαγγελική έρευνα για τη φονική πυρκαγιά	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977132/article/epikairothta/ellada/axise-h-eisaggelikh-ereyna-gia-th-fonikh-pyrkagia	20/5/2020
63	Το ξέρεις ότι οι χαρουπιές «φωνάζουν» όταν καίγονται;	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977148/article/epikairothta/ellada/to-3ereis-oti-oi-xaropies-fwnazoyntan-kaigontai	20/5/2020
64	Άνδρες της ΕΜΑΚ: Είδαμε το μέταλλο των	27/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977168/article/epikairothta/ellada/andre	20/5/2020

	αυτοκινήτων σε μορφή υγρού		s-ths-emak-eidame-to-metallo-twn-aytokinhtwn-se-morfhygroy	
65	Ταυτοποιήθηκαν οι σοροί των δίδυμων κοριτσιών και των δύο μελών της οικογένειας Φύτρου	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977188/article/epikairothta/ellada/taytopoihkan-oi-soroi-twn-didymwn-koritsiwn-kai-twn-dyo-melwn-ths-oikogeneias-fytroy	20/5/2020
66	«Η κατάσταση δεν εκτιμήθηκε σωστά, η πυρκαγιά πέρασε χωρίς να έχει δοθεί εντολή εκκένωσης» λέει ο καθηγητής Ζερεφός	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977194/article/epikairothta/ellada/h-katastash-den-ektimh8hke-swsta-h-pyrkagia-perase-xwris-na-exei-do8ei-entolh-ekkenwshs-leei-o-ka8hghths-zerefos	20/5/2020
67	Αυξάνεται ο αριθμός των νεκρών από την πυρκαγιά στην Αττική	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977198/article/epikairothta/ellada/ay3anetai-o-ari8mos-twn-nekrwn-apo-thn-pyrkagia-sthn-attikh	20/5/2020
68	Βίντεο με τη διάσωση ναυαγού από τη φρεγάτα «ΕΛΛΗ»	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977259/article/epikairothta/ellada/vinteo-me-th-diaswsh-nayagoy-apo-th-fregata-ellh	20/5/2020
69	Ταυτοποιήθηκε και η σορός του 13χρονου που αγνοείτο	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977314/article/epikairothta/ellada/taytopoihke-kai-h-soros-toy-13xronoy-poy-agnoeito	20/5/2020
70	Βίντεο - ντοκουμέντο: Όταν κάτοικοι και παραθεριστές στο Μάτι κατέφυγαν στη θάλασσα	28/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977317/gallery/epikairothta/ellada/vinteo---ntokoymento-otan-katoikoi-kai-para8eristes-sto-mati-katefygan-sth-8alassa	20/5/2020

71	Το Μάτι πριν και μετά - Δορυφορικές εικόνες που αποτυπώνουν την καταστροφή	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977341/gallery/epikairothta/ellada/to-mati-prin-kai-meta---doryforikes-eikones-poy-apotypwnoyn-thn-katastrofh	20/5/2020
72	Συνεχίζονται οι έρευνες για τους αγνοούμενους	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/933168/article/epikairothta/ellada/synexizontai-oi-ereynes-gia-toys-agnoomenoys-toy-navagioy-sthn-kalolimno	20/5/2020
73	Η ανάληψη ευθύνης συνοδεύεται από παραίτηση	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977346/article/epikairothta/ellada/loverdos-h-analhyh-ey8ynhs-synodeyetai-apo-paraithsh	20/5/2020
74	Αυτοψία της φονικής πυρκαγιάς (βίντεο)	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977348/gallery/epikairothta/ellada/ayto-via-ths-fonikhs-pyrkagias-vinteo	20/5/2020
75	Επικεφαλής ΟΥΚ: «Έντοπίσαμε τον πρώτο νεκρό πριν νυχτώσει»	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977347/gallery/epikairothta/ellada/epik-efalhs-oyk-entopisame-ton-prwto-nekro-prin-nyxtwsei	20/5/2020
76	Έξι ημέρες μετά χωρίς καμία επίσημη ενημέρωση για τους αγνοούμενους	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977360/article/epikairothta/ellada/e3i-hmeres-meta-xwris-kamia-epishmh-enhmerwsh-gia-toys-agnoomenoys	20/5/2020
77	Αισχρό θέατρο μπροστά στις κάμερες	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977361/article/epikairothta/ellada/potami-aisxro-8eatro-mprosta-stis-kameres	20/5/2020
78	Συνεχίζονται οι έρευνες για τους αγνοούμενους στο Μάτι – Ενέργειες για	29/7/2018	https://www.kathimeri.gr/977406/article/epikairothta/ellada/synexizontai-oi-ereynes-gia-toys-agnoomenoys-sto-mati--energeies-	20/5/2020

	αποκατάσταση ηλεκτροδότησης		gia-apokatastash-hlektrodothshs	
79	Κορυφώνεται η αγωνία για τους 25 αγνοούμενους	29/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977442/article/epikairothta/ellada/koryfwnetai-h-agwnia-gia-toys-25-agnoomenoys	20/5/2020
80	Οι δραματικές στιγμές των κατοίκων, όταν η πυρκαγιά έφτασε στο Μάτι	29/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977444/gallery/epikairothta/ellada/vinto-oi-dramatikes-stigmes-twn-katoikwn-otan-h-pyrkagia-eftase-sto-mati	20/5/2020
81	Ρώσος κοσμοναύτης εκφράζει τη λύπη του για την τραγωδία στο Μάτι	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977462/article/epikairothta/ellada/rwsos-kosmonayths-ekfrazei-th-lyph-toy-gia-thn-tragwdia-sto-mati	20/5/2020
82	Εθνικό Αστεροσκοπείο: Έγιναν «στάχτη» 12.600 στρέμματα	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977465/gallery/epikairothta/ellada/e8niko-asteroskopeio-eginan-staxth-12600-stremmata	20/5/2020
83	Τραγικός επίλογος για τη Χρύσα Σπηλιώτη	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977477/article/epikairothta/ellada/tragikos-epilogos-gia-th-xrysa-sphliwth	20/5/2020
84	Καταθέτει σήμερα ο δήμαρχος Ραφήνας για τις φωτιές στην Αττική	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977482/article/epikairothta/ellada/kata8etei-shmera-o-dhmarxos-rafhnas-gia-tis-fwties-sthn-attikh	20/5/2020
85	Κατατέθηκε η πρώτη μήνυση πολίτη για την πυρκαγιά 23ης Ιουλίου στην ανατολική Αττική	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977486/article/epikairothta/ellada/katate8hke-h-prwth-mhnysh-polith-gia-thn-pyrkaglia-23hs-ioylioy-sthn-anatolikh-attikh	20/5/2020
86	Στον Ευαγγελισμό ο Μητσοτάκης -	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977513/article/epikairothta/ellada/ston-eyaggelismo-o-	20/5/2020

	Επισκέφθηκε τους τραυματίες		mhtsotakhs--episkef8hke-toys-traymaties	
87	Εντόπισαν σορό αγνώστων στοιχείων στο Κόκκινο Λιμανάκι	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977517/article/epikairothta/ellada/entopisan-soro-agnwstwn-stoixeiwn-sto-kokkino-limanaki	20/5/2020
88	Επανηλεκτροδότηση των κτισμάτων στην ανατ. Αττική και επανέλεγχος των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977523/article/epikairothta/ellada/epanhlektrodothsh-twn-ktismatwn-sthn-anat-attikh-kai-epanelegxos-twn-hlektrikwn-egkatastasewn	20/5/2020
89	ΠΟΕΔΗΝ: Ο πρώτος νεκρός έφθασε στο Σισμανόγλειο πριν τις 11 το βράδυ της Δευτέρας	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977532/article/epikairothta/ellada/poedhn-o-prwtos-nekros-ef8ase-sto-sismanogleio-prin-tis-11-to-vrady-ths-deyteras	20/5/2020
90	Νέα δωρεάν λεωφορειακή γραμμή «Νέος Βουτζάς - Κλειστό Γυμναστήριο Μαραθώνα»	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977534/article/epikairothta/ellada/nea-dwrean-lewforeiakh-grammh-neos-voytzas--kleisto-gymnasthrio-mara8wna	20/5/2020
91	Το συγκινητικό μήνυμα της γυναίκας που έχασε σύζυγο και δύο παιδιά στις φονικές φωτιές στο Μάτι	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977533/article/epikairothta/ellada/to-sygkinhtiko-mhnyma-ths-gynaikas-poy-exase-syzygo-kai-dyo-paidia-stis-fonikes-fwties-sto-mati	20/5/2020
92	Δήμαρχος Ραφήνας: Θα έχουμε 120 νεκρούς	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977545/article/epikairothta/ellada/dhma-rxos-rafhnas-8a-exoyme-120-nekroys	20/5/2020
93	Σαμαρείτες του Ερυθρού Σταυρού: Αυτό	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977547/gallery/epikairothta/ellada/samareites-toy-ery8roy-	20/5/2020

	που αντικρίσαμε ήταν ασύλληπτο		stayroy-ayto-poy-antikrisame-htan-asyllhpto	
94	Φωτιά στο Μάτι: Στους 14 οι αγνοούμενοι - 70 ταυτοποιημένες σοροί	30/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977557/article/epikairothta/ellada/fwtia-sto-mati-stoys-14-oi-agnooyomenoi---70-taytopoihmenes-soroi	20/5/2020
95	Νέο βίντεο ντοκουμέντο από το Μάτι - Διασώστες απομακρύνουν παιδιά από το Κόκκινο Λιμανάκι	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977583/gallery/epikairothta/ellada/neo-vinteo-ntokoymento-apo-to-mati---diaswstes-apomakrynoyn-paidia-apo-to-kokkino-limanaki	20/5/2020
96	Ένα κερί για τα θύματα της τραγωδίας στο Μάτι (Φωτογραφίες)	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977589/gallery/epikairothta/ellada/enakeri-gia-ta-8ymata-ths-tragwdias-sto-mati-fwtografies	20/5/2020
97	Καταγγελία δημάρχου Ραφήνας: Περιφερειακή σύμβουλος πλαστογράφησε έγγραφα	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977609/article/epikairothta/ellada/katag-gelia-dhmarxoy-rafhnas-perifereiakh-symvoylos-plastografhse-eggrafa	20/5/2020
98	Συγκλονίζει η μαρτυρία εθελοντή: Ολόκληρο το σώμα της ήταν καλυμμένο με κάρβουνα και αποκαΐδια	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977690/article/epikairothta/ellada/sygklonizei-h-martyria-e8elonth-oloklhro-to-swma-ths-htan-kalymmeno-me-karvoyna-kai-apokaidia	20/5/2020
99	Εισαγγελική έρευνα για τις διόδους προς την παραλία στο Μάτι	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977698/article/epikairothta/ellada/eisag-gelikh-ereyna-gia-tis-diodoys-pros-thn-paralia-sto-mati	20/5/2020
100	Τα 15 προκαταρκτικά συμπεράσματα της έρευνας του	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977716/article/epikairothta/ellada/ta-15-prokatarktika	20/5/2020

	ΕΚΠΑ για τις πυρκαγιές		symperasmata-ths-ereynas-toy-ekpa-gia-tis-pyrkagies	
101	Πυροσβεστική: 80 ταυτοποιημένοι νεκροί, οκτώ αγνοούμενοι	31/7/2018	https://www.kathimerini.gr/977745/article/epikairothta/ellada/pyrosvestikh-80-taytopoihmenoi-nekroi-oktw-agnooymenoi	20/5/2020
102	Πρόεδρος ΤΕΕ: Εκατοντάδες εθελοντές μηχανικοί δεν αξιοποιούνται από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες	1/8/2018	https://www.kathimerini.gr/977817/article/epikairothta/ellada/proedros-tee-ekatonrades-e8elontes-mhxanikoiden-a3iopoioyntai-apo-tis-armodies-kratikes-yphresies	20/5/2020
103	Φονική Πυρκαγιά: «Το 6 μηνών βρέφος έφτασε στο Παίδων στις 22:10»	1/8/2018	https://www.kathimerini.gr/977830/article/epikairothta/ellada/fonikh-pyrkagia-to-6-mhnwn-vrefos-eftase-sto-paidwn-stis-2210	20/5/2020
104	Ποινική δίωξη σε 35χρονο για πέντε εμπρησμούς στον Μαραθώνα	1/8/2018	https://www.kathimerini.gr/977888/article/epikairothta/ellada/poinikh-diw3h-se-35xrono-gia-pente-emprhsmoys-ston-mara8wna	20/5/2020
105	Δημοτικός σύμβουλος Μαραθώνα: Άφαντοι Ψινάκης και Δούρου τις κρίσιμες ώρες	2/8/2018	https://www.kathimerini.gr/977977/article/epikairothta/ellada/dhmoitikos-symvoylos-mara8wna-afantoi-yinakhs-kai-doyroy-tis-krisimes-wres	20/5/2020
106	Κατέληξε η μητέρα του 6 μηνών βρέφους της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι	3/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978207/article/epikairothta/ellada/katelh3e-h-mhtera-toy-6-mhnwn-vrefoys-ths-fonikhs-pyrkagias-sto-mati	20/5/2020
107	Συγκλονίζει η μαρτυρία της συγγραφέως Πολύμνιας Κοσσόρα:	3/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978243/article/epikairothta/ellada/sygklonizei-h-martyria-ths-syggrafews-	20/5/2020

	Έχασα τον άντρα μου όταν έκλεισε η Μαραθώνος		polymnias-kossora-exasa-ton-antra-moy-otan-ekleise-h-maraθwnos	
108	ZDF για τις πυρκαγιές στην Αττική: «Πώς μπόρεσε να συμβεί κάτι τέτοιο;»	3/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978260/article/epikairothta/ellada/zdf-gia-tis-pyrkagies-sthn-attikh-pws-mporese-na-symvei-kati-tetoio	20/5/2020
109	Στάχτη το 70% των εκτάσεων στο Μάτι - ο χάρτης της καταστροφής	3/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978279/gallery/epikairothta/ellada/staxth-to-70-twn-ektasewn-sto-mati---o-xarths-ths-katastrofh	20/5/2020
110	Επίθεση «Ρουβίκωνα» στη διεύθυνση του υπουργείου Υποδομών	3/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978300/article/epikairothta/ellada/epiθesh-royvikwna-sth-dieythynsh-toy-ypoyrgeioy-ypodomwn	20/5/2020
111	Ιατροδικαστής: Η νεκροτομή όσων έχασαν τη ζωή τους στο Μάτι ήταν μία από τις πιο δύσκολες αποστολές μου	4/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978345/article/epikairothta/ellada/iatrodi-kasths-h-nekrotomh-oswn-exasan-th-zwh-toys-sto-mati-htan-mia-apo-tis-pio-dyskoles-apostoles-moy	20/5/2020
112	Μαρτυρία: «Έριξα πάνω μου ένα κουβά νερό και σώθηκα»	4/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978351/gallery/epikairothta/ellada/marturia-eri3a-panw-moy-ena-koyva-nero-kai-sw8hka	20/5/2020
113	ΔΕΔΔΗΕ: Δωρεάν ο έλεγχος της εσωτερικής ηλεκτρικής εγκατάστασης των κτισμάτων στις πληγείσες περιοχές	4/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978472/article/epikairothta/ellada/deddh-e-dwrean-o-elegxos-ths-eswterikhhs-egkatastashs-twn-ktismatwn-stis-plhgeises-perioxes	20/5/2020
114	Προσφορά 100.000 ευρώ	4/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978477/article/epikairothta/ellada/prosfora-100000-eyro	20/5/2020

	για τους πυρόπληκτους στην Ελλάδα από τους Ξενοδόχους της Κύπρου		ikairothta/ellada/prosfora-100000-eyrw-gia-toys-pyroplhktoys-sthn-ellada-apo-toys-3enodoxoys-ths-kyprou	
115	Κατέληξε 55χρονη εγκαυματίας - Στους 89 οι νεκροί	5/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978525/article/epikairothta/ellada/katelh3e-55xronh-egkaymatias---stoys-89-oi-nekroi	20/5/2020
116	Δήμαρχος Ραφήνας: Υπήρχε σχέδιο εκκένωσης αλλά δεν δόθηκε εντολή ενεργοποίησής του	5/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978548/article/epikairothta/ellada/dhmarxos-rafhnas-yphrxesxedio-ekkenwshs-alla-den-dothike-entolh-energopoihshtoy	20/5/2020
117	Κατέληξε 85χρονος εγκαυματίας - Στους 90 οι νεκροί	5/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978551/article/epikairothta/ellada/katelh3e-85xronos-egkaymatias---stoys-90-oi-nekroi	20/5/2020
118	Στους 91 οι νεκροί από την πυρκαγιά στο Μάτι	6/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978591/article/epikairothta/ellada/stoys-91-oi-nekroi-apo-thn-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
119	Εξάωρη αυτοψία εισαγγελέων στο Μάτι - πού στρέφονται οι έρευνες	6/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978645/article/epikairothta/ellada/e3awrh-aytoyia-eisaggelewn-sto-mati--poy-strefontai-oi-ereynes	20/5/2020
120	Οι εισαγγελείς ανοίγουν τα «πρακτικά» των κρατικών υπηρεσιών την ώρα της τραγωδίας	7/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978858/article/epikairothta/ellada/oi-eisaggeleis-anoigoynta-praktika-twn-kratikwn-yphresiwn-thn-wra-ths-tragwdias	20/5/2020
121	Στα χέρια των εισαγγελέων η λίστα με τους 92 νεκρούς -	8/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978977/article/epikairothta/ellada/staxeria-twn-	20/5/2020

	Αρχίζουν οι καταθέσεις των συγγενών		eisaggelewn-h-lista-me-toys-92-nekroys---arxizoy-n-oi-kata8eseis-twn-syggennwn	
122	Στο πλευρό των πυρόπληκτων ψυχολόγοι του Δήμου Αθηναίων	8/8/2018	https://www.kathimerini.gr/978996/article/epikairothta/ellada/sto-pleyro-twn-pyrophktwn-vyxologoi-toy-dhmoy-a8hnaiwn	20/5/2020
123	Μαρτυρία στην «Κ»: Προσπάθησε να αυτοκτονήσει γιατί έχασε τους οικείους της	8/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979020/article/epikairothta/ellada/marturia-sthn-k-prospa8hse-na-aytoktonhsei-giati-exase-toys-oikeioys-ths	20/5/2020
124	Συναυλία αλληλεγγύης στους πυρόπληκτους, αφιερωμένη στον Μ. Ελευθερίου στο Ηρώδειο	8/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979024/article/epikairothta/ellada/synaylia-allhleppyhs-stoys-pyrophktoys-afierwmenh-ston-m-eley8erioy-sto-hrwdeio	20/5/2020
125	«Πόρτα-πόρτα» η περισυλλογή αποβλήτων στις πυρόπληκτες περιοχές	9/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979250/article/epikairothta/ellada/porta-porta-h-perisyllogh-apovlhtwn-stis-pyrophktes-perioxes	20/5/2020
126	Φωτιά στο Μάτι: Οι αναντιστοιχίες... στους εισαγγελείς	10/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979321/article/epikairothta/ellada/fwtiastomati-oi-anantistoixies-stoys-eisaggeleis	20/5/2020
127	Οι επιπτώσεις των πυρκαγιών στην υγεία	12/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979699/article/epikairothta/ellada/oi-epiptwseis-twn-pyrkagiwn-sthn-ygeia	20/5/2020
128	Δεν έχει τέλος η τραγωδία στο Μάτι - Στους 95 οι νεκροί	13/8/2018	https://www.kathimerini.gr/979773/article/epikairothta/ellada/den-exei-telos-h-tragwdia-sto-mati---stoys-95-oi-nekroi	20/5/2020

129	Συνεχίζονται οι διαδικασίες υλοτόμησης και απομάκρυνσης καμένων δένδρων στις πυρόπληκτες περιοχές	13/8/2018	https://www.kathimeri.gr/979806/article/epikairothta/ellada/synexizontai-oi-diadikasies-ylotomhshs-kai-apomakrynshs-kamenwn-dendrwn-stis-pyroplhktes-perioxes	20/5/2020
130	Νέα μήνυση από συγγενείς θυμάτων για την τραγωδία στο Μάτι	13/8/2018	https://www.kathimeri.gr/979811/article/epikairothta/ellada/nea-mhnysh-apo-syggeneis-8ymatwn-gia-thn-tragwdia-sto-mati	20/5/2020
131	Προειδοποίηση Λέκκα: Τουλάχιστον 100 περιοχές σαν το Μάτι	17/8/2018	https://www.kathimeri.gr/980352/article/epikairothta/ellada/proei-dopoihsh-lekka-toylaxiston-100-perioxes-san-to-mati	20/5/2020
132	Μήνυση κατά Τόσκα-Σκουρλέτη-Δούρου για τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι	17/8/2018	https://www.kathimeri.gr/980356/article/epikairothta/ellada/mhnysh-kata-toska-skoyrleth-doyroy-gia-th-fonikh-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
133	Η φωτογραφία του Ψινάκη στο Instagram από το καμένο Μάτι - Τι ζητά από τους πολίτες	17/8/2018	https://www.kathimeri.gr/980408/article/epikairothta/ellada/h-fwtografia-toy-yinakh-sto-instagram-apo-to-kameno-mati---ti-zhta-apo-toys-polites	20/5/2020
134	Άρχισαν οι κατεδαφίσεις των «κόκκινων» κτιρίων στο Μάτι	20/8/2018	https://www.kathimeri.gr/980746/article/epikairothta/ellada/arxisan-oi-katedafiseis-twn-kokkinwn-ktiriwn-sto-mati	20/5/2020
135	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας πυρόπληκτων στη Βουλή - Κατέθεσαν υπόμνημα	20/8/2018	https://www.kathimeri.gr/980807/gallery/epikairothta/ellada/syggkentrowsh-diamartyrias-pyroplhktwn-sth-bouli-katethesan-upomnhma	20/5/2020

136	Μάτι: «Εγκληματικά λάθη και παραλείψεις» - το πόρισμα του τεχνικού συμβούλου των οικογενειών των θυμάτων	21/8/2018	https://www.kathimerini.gr/980899/article/epikairothta/ellada/mati-egklhmatika-la8h-kai-paraleiyeis---to-porisma-toy-texnikoy-symvoyloy-twn-oikogeneiwn-twn-8ymatwn	20/5/2020
137	Μάτι: Ξεπερνούν τα 33,7 εκατ. ευρώ οι αποζημιώσεις των ασφαλιστικών εταιριών	21/8/2018	https://www.kathimerini.gr/980950/article/epikairothta/ellada/mati-3epernoyn-ta-337-ekata-eyrw-oi-apozhmiwseis-twn-asfalistikwn-etairiwn	20/5/2020
138	Καθυστερήσεις στην καταβολή επιδόματος καταγγέλλουν οι πυρόπληκτοι	23/8/2018	https://www.kathimerini.gr/981208/article/epikairothta/ellada/ka8ystershseis-sthn-katavolh-epidomatos-kataggelloy-n-oi-pyroplhktoi	20/5/2020
139	Μάτι: Διορίζονται στο Δημόσιο, αλλά χωρίς οικονομικές απαιτήσεις, συγγενείς θυμάτων	23/8/2018	https://www.kathimerini.gr/981358/article/epikairothta/ellada/mati-diorizontai-sto-dhmosio-alla-xwris-oikonomikes-apaitiseis-syggeneis-8ymatwn	20/5/2020
140	Διευκρινίσεις από το υπουργείο για τον διορισμό πυρόπληκτων στο Δημόσιο	24/8/2018	https://www.kathimerini.gr/981370/article/epikairothta/ellada/dieykriniseis-apo-to-ypoyrgeio-gia-ton-diorismo-pyroplhktwn-sto-dhmosio	20/5/2020
141	Ζερεφός: Μόνο με μάσκα στο Μάτι - Από Νοέμβριο οι κατάλληλες συνθήκες για διαμονή	25/8/2018	https://www.kathimerini.gr/981583/article/epikairothta/ellada/zerefos-mono-me-mask-a-sto-mati---apo-noemvrio-oi-katalalhles-syn8hkes-gia-diamonh	20/5/2020

142	Στους 97 οι νεκροί από την πυρκαγιά στο Μάτι	27/8/2018	https://www.kathimerini.gr/981850/article/epikairothta/ellada/stoys-97-oi-nekroi-apo-thn-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
143	Στην εισαγγελία πρωτοδικών η δικογραφία για την πυρκαγιά στο Μάτι	28/8/2018	https://www.kathimerini.gr/982013/article/epikairothta/ellada/sthn-eisaggelia-prwtodikwn-h-dikografia-gia-thn-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
144	Εξιτήριο για παιδί που νοσηλευόταν στο Παίδων μετά την πυρκαγιά στο Μάτι	28/8/2018	https://www.kathimerini.gr/982030/article/epikairothta/ellada/e3ithrio-gia-paidi-poy-noshleyotan-sto-paidwn-meta-thn-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
145	Καθησυχαστικές οι ανακοινώσεις του Δημόκριτου σε σχέση με τις μετρήσεις που πραγματοποίησε στο Μάτι	28/8/2018	https://www.kathimerini.gr/982059/article/epikairothta/ellada/ka8hsyxastikes-oi-anakoinwseis-toy-dhmokritoy-se-sxesh-me-tis-metrhseis-poy-pragmatopoihse-sto-mati	20/5/2020
146	Στους 98 οι νεκροί από τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι	30/8/2018	https://www.kathimerini.gr/982305/article/epikairothta/ellada/stoys-98-oi-nekroi-apo-th-fonikh-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
147	Πυρκαγιά στο Μάτι: Να αναλάβει την έρευνα ειδικός εφέτης ζητά απόστρατος αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού	3/9/2018	https://www.kathimerini.gr/982962/article/epikairothta/ellada/pyrkagia-sto-mati-na-analavei-thn-ereyna-eidikos-efeths-zhta-apostratos-a3iwmatikos-toy-polemikoy-naytikoy	20/5/2020
148	Νέα μήνυση από συγγενείς οκτώ θυμάτων για τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι	4/9/2018	https://www.kathimerini.gr/983103/article/epikairothta/ellada/nea-mhnysh-apo-syggeneis-oktw-thymatwn-gia-th-fonikh-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020

			fonikh-pyrkagia-sto-mati	
149	Μάτι: Επιστολή των πυρόπληκτων για την καθυστέρηση των έργων	5/9/2018	https://www.kathimerini.gr/983195/article/epikairothta/ellada/mati-epistolh-twn-pyroplhktwn-gia-thn-ka8ysterhsh-twn-ergwn	20/5/2020
150	Τη δημιουργία πάρκου στο Μάτι αποφάσισε η Διαρκής Ιερά Σύνοδος	5/9/2018	https://www.kathimerini.gr/983320/article/epikairothta/ellada/th-dhmioyrgia-parkoy-sto-mati-apofasise-h-diarkhs-iera-synodos	20/5/2020
151	Κανένας κίνδυνος από ραδιενέργεια μετά την πυρκαγιά στο Μάτι	6/9/2018	https://www.kathimerini.gr/983392/article/epikairothta/ellada/kanenas-kindynos-apo-radienergeia-meta-thn-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
152	Στη Βουλή η μήνυση κατά Σκουρλέτη και Τόσκα για το Μάτι	6/9/2018	https://www.kathimerini.gr/983397/article/epikairothta/ellada/sth-voylh-h-mhnysh-kata-skoyrleth-kai-toska-gia-to-mati	20/5/2020
153	Η Μπόνι έσμιξε ξανά με την οικογένειά της στο Μάτι Αττικής	11/9/2018	https://www.kathimerini.gr/984268/article/epikairothta/ellada/h-mponi-esmi3e-3ana-me-thn-oikogeneia-ths-sto-mati-attikhs	20/5/2020
154	Δεν έχει τέλος η τραγωδία – Κατέληξε 26χρονη εγκαυματίας από τη φωτιά στο Μάτι	11/9/2018	https://www.kathimerini.gr/984286/article/epikairothta/ellada/den-exei-telos-h-tragwdia--katelh3e-26xronh-egkaymatias-apo-th-fwtia-sto-mati	20/5/2020
155	Πόρισμα για το Μάτι: Στοίχισε ζωές η αργοπορημένη ειδοποίηση	12/9/2018	https://www.kathimerini.gr/984462/article/epikairothta/ellada/porisma-gia-to-mati-stoixise-zwes-h-argoporhmenh-eidopoihsh	20/5/2020
156	Καταβολή έκτακτης οικονομικής	13/9/2018	https://www.kathimerini.gr/984616/article/epikairothta/ellada/katav	20/5/2020

	ενίσχυσης σε πυρόπληκτους συνταξιούχους την Παρασκευή		olh-ektakths-oikonomikhsh-enisxyshs-se-pyroplhktoys-synta3ioyxoys-thn-paraskeyh	
157	Καθησυχαστικές οι περιβαλλοντικές μετρήσεις του «Δημόκριτου» στο Μάτι Αττικής	14/9/2018	https://www.kathimerini.gr/984824/article/epikairothta/ellada/ka8hsyxastikes-oi-perivallontikes-metrhseis-toy-dhmokritoy-sto-mati-attikhs	20/5/2020
158	Νέο βίντεο ντοκουμέντο από τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι	17/9/2018	https://www.kathimerini.gr/985247/gallery/epikairothta/ellada/neo-vinteo-ntokoymento-apo-th-fonikh-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
159	Μάτι: «Καταλάβαμε ότι κατευθυνόμασταν στο θάνατο» - Μήνυση από συγγενή θυμάτων	20/9/2018	https://www.kathimerini.gr/985756/article/epikairothta/ellada/mati-katalavame-oti-katey8ynomastan-sto-8anato---mhnysh-apo-syggenh-8ymatwn	20/5/2020
160	Το Εθνικό Αστεροσκοπείο για τη δυνατότητα εκκένωσης στο πυρόπληκτο Μάτι	20/9/2018	https://www.kathimerini.gr/985840/article/epikairothta/ellada/to-e8niko-asteroskopeio-gia-th-dynatothta-ekkenwshs-sto-pyroplhkto-mati	20/5/2020
161	Συνολάκης για Μάτι: Την εντολή εκκένωσης δεν την περιμένεις από τον απλό πυροσβέστη	21/9/2018	https://www.kathimerini.gr/985913/article/epikairothta/ellada/synolakhsh-gia-mati-thn-entolh-ekkenwshs-den-thn-perimeneis-apo-ton-aplo-pyrosvesth	20/5/2020
162	Αλλάζουν τα δεδομένα στην έρευνα για το Μάτι	24/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986392/article/epikairothta/ellada/allazony-ta-dedomena-sthn-ereyna-gia-to-mati	20/5/2020

163	Αλλαγή πλεύσης από τη Δικαιοσύνη για το Μάτι μετά τις αντιδράσεις	25/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986504/article/epikairothta/ellada/allagh-pleyshs-apo-th-dikaiosynh-gia-to-mati-meta-tis-antidraseis	20/5/2020
164	Ευθύνες για την τραγωδία στο Μάτι καταλογίζουν στο υπ. Υγείας 15 βουλευτές της ΝΔ	25/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986550/article/epikairothta/ellada/ey8ynes-gia-thn-tragwdia-sto-mati-katalogizoun-sto-yp-ygeias-15-voyleytes-ths-nd	20/5/2020
165	Δικηγόρος συγγενών θυμάτων στο Μάτι: Μη νόμιμο το αίτημα της εισαγγελέως του Αρείου Πάγου	25/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986569/article/epikairothta/ellada/dikhg-oros-syggennwn-thymatwn-sto-mati-Mh-nomimo-to-aitima-tis-eisaggelews-tou-Areiou-Pagoy	20/5/2020
166	Μάτι: Έρευνα της δικαιοσύνης για κακοδιαχείριση των προσφορών των εθελοντών	25/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986577/article/epikairothta/ellada/mati-ereyna-ths-dikaiosynhs-gia-kakodiaxeirish-twn-prosforwn-twn-eθelontwn	20/5/2020
167	Παρατημένες οι προμήθειες για τους πυρόπληκτους στο Μάτι - Οι εικόνες που προκάλεσαν την παρέμβαση του Εισαγγελέα	26/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986685/gallery/epikairothta/ellada/parat-hmenes-oi-promh8eies-gia-toys-pyrophlhtoys-sto-mati--oi-eikones-poy-prokalesan-thn-paremvash-toy-eisaggelea	20/5/2020
168	Εισαγγελέας Η. Ζαγοραίος για την έρευνα στο Μάτι: «Το έγγραφο της Ξ. Δημητρίου προφανώς παρερμηνεύθηκε»	26/9/2018	https://www.kathimerini.gr/986752/article/epikairothta/ellada/eisaggeleas-h-zagoraios-gia-thn-ereyna-sto-mati-to-eggrafo-ths-3-dhmihtrioy-profanws-parermhney8hke	20/5/2020

Τα άρθρα της ιστοσελίδας “Efsyn.gr” για το χρονικό διάστημα 23 Ιουλίου 2018 έως 30 Σεπτεμβρίου 2018:

Άρθρα	Τίτλος	Ημερομηνία δημοσίευσης	Ηλεκτρονική διεύθυνση	Ημερομηνία πρόσβασης
1	Η Αττική φλέγεται	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158587_i-attiki-flegetai	20/5/2020
2	Τα διεθνή μέσα για την πολύνεκρη καταστροφή στην Ελλάδα	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/kosmos/158620_tai-diethni-mesa-gia-tin-polynekri-katastrofi-stin-ellada	20/5/2020
3	Ανείπωτη τραγωδία	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158619_a-neipoti-tragodia	20/5/2020
4	Συγκλονιστικές μαρτυρίες από το Μάτι	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158679_s-ygklonistikies-martyries-apo-mati	20/5/2020
5	Δήμαρχος Ραφήνας: Μάτι και Κόκκινο Λιμανάκι έχουν χαθεί από τον χάρτη	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158687_dimarhos-rafinas-mati-kai-kokkino-limanaki-ehoy-n-hathei-apo-ton-harti	20/5/2020
6	Ας κατεβάσουμε τις κουρτίνες για λίγο...	24/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/158691_katebasoy-me-tis-koyrtines-gia-ligo...	20/5/2020
7	Βουβός πόνος, καταστροφή και αλληλεγγύη	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158694_b-oybos-ponos-katastrofi-kai-allileggyi	20/5/2020
8	Η «Εφ.Συν.» καταγράφει την τραγωδία	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/arheio/158693_i-efsyn-katagrafei-tin-tragodia	20/5/2020

9	7.500 νοικοκυριά χωρίς ρεύμα	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158740_7500-noikokyria-horis-reyma	20/5/2020
10	Βάση δεδομένων για αγνοούμενους	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158749_basi-dedomenon-gia-agnoomenoys	20/5/2020
11	«Τη μαμά μου, τον μπαμπά μου, τα παιδιά μου. Πού να τους ψάξω;»	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158703_ti-mama-moy-ton-mpampa-moy-ta-paidia-moy-poy-na-toys-psaxo	20/5/2020
12	Έγκλημα διαρκείας	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/tasos-pappas/158711_egklima-diarkeias	20/5/2020
13	Η ελπίδα δίπλα στην απόγνωση	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158707_i-elpida-dipla-stin-apognosi	20/5/2020
14	«Ακόμα και η θάλασσα έκαιγε»	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158723_a-koma-kai-i-thalassa-ekaige	20/5/2020
15	Το καλοκαίρι της οδύνης	25/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/158800_ka-lokairi-tis-odynis	20/5/2020
16	Μετράει τις πληγές της η Ελλάδα	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158813_m-etraei-tis-pliges-tis-i-ellada	20/5/2020
17	Έντεκα χρόνια μετά, ξανά εθελοντής	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/158874_en-teka-hronia-meta-xana-ethelontis	20/5/2020
18	Γιατί είχαμε τόσα θύματα στο Μάτι	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158819_gi-ati-eihame-tosa-thymata-sto-mati	20/5/2020
19	Με ταχείς ρυθμούς το δύσκολο έργο της ταυτοποίησης	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158863_m-e-taheis-rythmoys-dyskolo-ergo-tis-taytopoiisis	20/5/2020
20	81 οι επιβεβαιωμένοι νεκροί	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158862_81-oi-epibebaiomenoi-nekroi	20/5/2020

21	«Η έλλειψη προληπτικού σχεδιασμού και μία δύσκολη φωτιά, κύρια αίτια της τραγωδίας»	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/synenteyxeis/158858_i-elleipsi-proliptikoy-shedias moy-kai-mia-dyskoli-fotia-kyria-aitia-tis-tragwdias	20/5/2020
22	Αλληλεγγύη, το λουλούδι που ανθίζει μέσα από φλόγες και στάχτες	26/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158859_al_lileggiyi-loyloydi-poy-anthizei-mesa-apo-floges-kai-stahtes	20/5/2020
23	Εμπρησμούς δείχνουν τα στοιχεία από τους δορυφόρους	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158952_e_mprismoys-deihnoyn-ta-stoiheia-apo-toys-doryforoys	20/5/2020
24	Βγήκαν τα «μαχαίρια» μετά το πέρας του εθνικού πένθους	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/158944_bgikan-ta-mahairia-meta-toy-ethnikoy-penthoy	20/5/2020
25	Αυτοψία Μητσοτάκη σε Μάτι και Ραφήνα	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/158955_aytopsia-mitsotaki-se-mati-kai-rafina	20/5/2020
26	Δεν θα σταματήσουν οι έρευνες στη θάλασσα	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158970_d_en-tha-stamatisoyn-oi-ereynes-sti-thalassa	20/5/2020
27	Οι δύο όψεις της ασύδοτης ανάπτυξης	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/158957_oi-dyo-opseis-tis-asydotis-anaptyxis	20/5/2020
28	Έτσι πρέπει να είναι λοιπόν ο φόβος	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/158978_etsi-prepei-na-einai-loipon-o-fobos	20/5/2020
29	Υποτίμησαν τον κίνδυνο	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/158960_y_potimisan-ton-kindyno	20/5/2020
30	Ποιος φταίει, ανθρώπακο, για την καταστροφή;	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/tasos-tsakirogloy/158968_poi-os-ftaiei-anthropako-gia-tin-katastrofi	20/5/2020
31	Πέντε σημεία δράσης για	27/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159049	20/5/2020

	τους πυρόπληκτους		pente-simeia-drasis-gia-toys-pyropliktoys	
32	Μη κατοικήσιμα ένα στα δύο κτίρια που έχουν ελεγχθεί	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159058_mi-katoikisima-ena-sta-dyo-ktiria-poy-ehoun-ehghthei	20/5/2020
33	Το δράμα ενός πυροσβέστη	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159082_d-rama-enos-pyrosbesti	20/5/2020
34	«Μέλημα η αντιμετώπιση των αναγκών των πυρόπληκτων »	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159095_melima-i-antimetopisi-ton-anagkon-ton-pyroplikton	20/5/2020
35	Εκεί που καίγονται άνθρωποι και δάση, φυτρώνουν... αυθαίρετα	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159064_e-kei-poy-kaigontai-anthropoi-kai-dasi-fytronoun-aythaireta	20/5/2020
36	Κράτος εμπρηστής	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/sto-kentro-toy-perithorion/159069_kratos-empristis	20/5/2020
37	Φαύλος κύκλος	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/tasos-pappas/159067_faylos-kyklos	20/5/2020
38	Νεκρός ο 13χρονος που αγνοούνταν στο Μάτι	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159140_n-ekros-o-13hronos-poy-agnooyntan-sto-mati	20/5/2020
39	Ο δημόσιος χώρος υποχωρεί στην αρπακτική βουλμία του ιδιωτικού	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159075_o-dimosios-horos-ypohorei-stin-arpaktiki-boylimia-toy-idiotikoy	20/5/2020
40	Τα σκοτεινά σημεία του χτες είναι οι φωτοδότες για το αύριο	28/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/159159_ta-skoteina-simeia-toy-htes-einai-oi-fotodotes-gia-ayrio	20/5/2020
41	Πώς τα χωράφια	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159072_p	20/5/2020

	έγιναν μια πόλη -κλουβί		os-ta-horafia-eginan-mia-poli-kloybi	
42	Αγώνας για αποκατάσταση με όπλο την αλληλεγγύη	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159172_a_gonas-gia-apokatastasi-me-oplo-tin-allileggyi	20/5/2020
43	Ανασκευάζει τις δηλώσεις για τους νεκρούς ο Δημήτρης Μπαλτάκος	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/159174_anaskeyazei-tis-diloseis-gia-toys-nekroys-o-dimitris-mpaltakos	20/5/2020
44	«Εν ολίγοις τι μας είπαν; Ότι φταίμε εμείς που καήκαμε»	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159066_e_n-oligois-ti-mas-eipan-oti-ftaime-emeis-poy-kaikame	20/5/2020
45	Επισήμως 25 οι αγνοούμενοι των πυρκαγιών	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159195_e_pisimos-25-oi-agnoomenoi-ton-pyrkagion	20/5/2020
46	Να μην ξεχάσουμε τους νεκρούς στο επόμενο δασοφαγικό νομοσχέδιο	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159077_na-min-xehasoyme-toys-nekroys-sto-epomeno-dasofagiko-nomoshedio	20/5/2020
47	Να επιλυθεί το θέμα της αστικοποίησης των δασών της Αττικής	29/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159076_na-epilythei-thema-tis-astikopoiisis-ton-dason-tis-attikis	20/5/2020
48	«Μια ψυχούλα, η Χρύσα Σπηλιώτη»	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/tehnes/art-neia/159225_mia-psyhoyla-i-hrysa-spilioti	20/5/2020
49	Τα «βατράχια» σαρώνουν τον βυθό	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159245_ta-batrahia-saronoy-n-ton-bytho	20/5/2020
50	Επιστολή από το υπουργείο Υγείας για τις ΜΕΘ	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159240_e_pistoli-apo-ypoyrgeio-ygeias-gia-tis-meth	20/5/2020
51	Τι έδειξαν οι αυτοψίες στις πληγείσες περιοχές	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159237_ti-edeixan-oi-aytopsies-stis-pligeises-periohes	20/5/2020

52	Τώρα είναι η ώρα!	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159235_tora-einai-i-ora	20/5/2020
53	Ζητήθηκε μεν αλλά...	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159233_zitithike-men-alla	20/5/2020
54	«Πρέπει να φύγουν όσοι ενεπλάκησαν στον χαμένο πόλεμο στο Μάτι»	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/159263_prepei-na-fygoyn-oso-eneplakisan-ston-hameno-polemo-sto-mati	20/5/2020
55	«Δεν είχε κανένας πρόθεση να αποκρύψει κάτι»	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159262_den-eihe-kanenas-prothesi-na-apokrypsei-kati	20/5/2020
56	Χάνεται η ελπίδα;	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159242_h-anetai-i-elpida	20/5/2020
57	Καταθέτει ο δήμαρχος Ραφήνας για τις φονικές πυρκαγιές	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/159266_katathetei-o-dimarhos-rafinas-gia-tis-fonikes-pyrkagies	20/5/2020
58	«Δεν είναι ώρα για πολιτική αντιπαράθεση πάνω στους νεκρούς»	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159273_den-einai-ora-gia-politiki-antiparathesi-pano-stoys-nekroys	20/5/2020
59	Αδιανόητα πράγματα	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/159230_adianoita-pragmata	20/5/2020
60	Η δημοσιογραφία της... στάχτης	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159239_i-dimosiografia-tis-stahtis	20/5/2020
61	Επιβεβλημένος ο επανέλεγχος απ' τον ΔΕΔΔΗΕ στις πυρόπληκτες περιοχές	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159306_e-pibeblimenos-o-epaneleghos-ap-ton-deddie-stis-pyropliktes-periohes	20/5/2020
62	Η αλληλεγγύη συνεχίζεται και οργανώνεται πιο	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159244_i-allileggyi-synehizetai-kai-organonetai-pio-apotelesmatika	20/5/2020

	αποτελεσματι κά			
63	Ερίζουν για τον χρόνο γνωστοποίησης των θυμάτων	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159326_erizoyn-gia-ton-hrono-gnostopoiisis-ton-thymaton	20/5/2020
64	Τραγωδία δίχως τέλος Ενεήντα ένας νεκροί καταμετρημένοι.	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159223_tragodia-dihos-telos	20/5/2020
65	Η Ιταλία ένιωσε βαθύτατα τον πόνο μας	30/7/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/ypografoyn/159254_i-italia-eniose-bathytata-ton-pono-mas	20/5/2020
66	Τελευταίο αντίο στη Χρύσα Σπηλιώτη	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/tehnes/artnea/159428_teleytaio-antio-sti-hrysa-spilioti	20/5/2020
67	Παραδοχή λαθών και έκκληση για ομόνοια	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159352_paradohi-lathon-kai-ekklisi-gia-omonoia	20/5/2020
68	«Έμπρακτη συγγνώμη» με μέτρα	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159351_emprakti-syggnomi-me-metra	20/5/2020
69	«Άθλια διαχείριση και άθλια επιχείρηση συγκάλυψης»	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/159347_athlia-diaheirisi-kai-athlia-epiheirisi-syggalypsis	20/5/2020
70	Καταγγελία δημάρχου Ραφήνας και διάψευση	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159349_kataggelia-dimarhoy-rafinas-kai-diapseysi	20/5/2020
71	Πολύς... θόρυβος για μία αθόρυβη επίσκεψη	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159353_polys-thorybos-gia-mia-athorybi-episkepsi	20/5/2020
72	Οι Εθελοντές Πυροσβέστες διαψεύδουν ότι έμειναν νηστικοί στην πυρκαγιά	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159385_oi-ethelontes-pyrosbestes-diapseydoyn-oti-emeinan-nistikoi-stin-pyrkagia	20/5/2020
73	Η φωτιά... ακόμα καίει	31/7/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/1593	20/5/2020

	στην Κεντροαριστε ρά		54_i-fotia-akoma-kaiei- stin-kentroaristera	
74	Τα λάθη θα συγχωρεθούν, η αλαζονεία ποτέ	31/7/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/sti-
les/ypografoyn/mpampi-
s-
agrolampos/159402_talathi-tha-syghorethoyn-i-alazoneia-pote">https://www.efsyn.gr/sti- les/ypografoyn/mpampi- s- agrolampos/159402_talathi-tha-syghorethoyn-i-alazoneia-pote	20/5/2020
75	Τα ερωτήματα του ΚΙΝ.ΑΛΛ. για τις ευθύνες	31/7/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/po-
litiki/antipoliteysi/159421_tal-erotimata-toy-kinall-gia-tis-eythynes">https://www.efsyn.gr/po- litiki/antipoliteysi/159421_tal-erotimata-toy-kinall-gia-tis-eythynes	20/5/2020
76	«Φώτα παρακαλώ» για τη Χρύσα Σπηλιώτη...	31/7/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/te-
hnes/media/159420_fota-parakalo-gia-ti-hrysa-spilioti">https://www.efsyn.gr/te- hnes/media/159420_fota-parakalo-gia-ti-hrysa-spilioti	20/5/2020
77	Ομάδα κρούσης για ανασυγκρότη ση στο Μάτι	31/7/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159496_omada-kroysis-gia-anasygkrotisi-sto-mati">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159496_omada-kroysis-gia-anasygkrotisi-sto-mati	20/5/2020
78	Μνήμες	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/po-
litiki/paraskinia/159479_mnimes">https://www.efsyn.gr/po- litiki/paraskinia/159479_mnimes	20/5/2020
79	«Η μάχη χάθηκε στην Πεντέλη»	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159485_i-mahi-hathike-stin-penteli">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159485_i-mahi-hathike-stin-penteli	20/5/2020
80	Το αλφαβητάρι μιας τραγωδίας	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/sti-
les/apopseis/159511_alfabitari-mias-tragodias">https://www.efsyn.gr/sti- les/apopseis/159511_alfabitari-mias-tragodias	20/5/2020
81	Ο «πόλεμος» της ώρας	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159497_o-polemos-tis-oras">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159497_o-polemos-tis-oras	20/5/2020
82	Αποκατάστα ση, απολογισμός και απόδοση ευθυνών	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159518_apokatastasi-apologismos-kai-apodosi-eythynon">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159518_apokatastasi-apologismos-kai-apodosi-eythynon	20/5/2020
83	Πόσα likes πιάνει ο ανθρώπινος πόνος;	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159520_posa-likes-pianeio-anthropinos-ponos">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159520_posa-likes-pianeio-anthropinos-ponos	20/5/2020
84	Πόσα «αλλά» χωράνε σε μια τραγωδία;	1/9/2018	<a href="https://www.efsyn.gr/ell-
ada/koinonia/159533_posa-alla-horane-se-mia-tragodia">https://www.efsyn.gr/ell- ada/koinonia/159533_posa-alla-horane-se-mia-tragodia	20/5/2020

85	Πρόσθετες ενισχύσεις για τους πυρόπληκτους	1/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159534_p_rosthetes-enishyseis-gia-toys-pyropliktoys	20/5/2020
86	Οι 5 αιτίες της τραγωδίας σύμφωνα με τους επιστήμονες	1/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159494_oi-5-aities-tis-tragodias-symfona-me-toys-epistimones	20/5/2020
87	«Ήθελα να βλέπω τους πυροσβέστες να τρέχουν να σβήσουν τις φωτιές»	1/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159567_it_hela-na-blepo-toys-pyrosbestes-na-trehoy-na-sbisoy-n-tis-foties	20/5/2020
88	Προαναγγελθέν έγκλημα	2/9/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159634_pr_oanaggelthen-egklima	20/5/2020
89	«Αυθαίρετες» κατηγορίες και απάντηση Μαξίμου	2/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/159629_aythairetes-katigories-kai-apantisi-maximoy	20/5/2020
90	Μάνδρα και Μάτι ας είναι το έναυσμα για σημαντικές αλλαγές	2/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159701_tsipras-mandra-kai-mati-einai-enaysma-gia-simantikes-allages	20/5/2020
91	Interamerican: Γύρω στα 6,5 εκατ. ευρώ οι αποζημιώσεις για τις πυρκαγιές	2/9/2018	https://www.efsyn.gr/oikonomia/elliniki-oikonomia/159709_interamerican-gyro-sta-65-ekat-eyro-oi-apozimioseis-gia-tis-pyrkagies	20/5/2020
92	Έμπρακτη αλληλεγγύη και δωρεές από παντού	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159781_e_mprakti-allileggyi-kai-dorees-apo-pantoy	20/5/2020
93	Δικαιωμένοι νιώθουν οι αστυνομικοί	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159779_dikaionoi-niothoy-n-oi-astynomiko-i	20/5/2020
94	Υποκρισία	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/i-apopsi-tis-efsyn/159732_ypokrisia	20/5/2020
95	Σαντορινιός: Δεν είναι ώρα	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159768	20/5/2020

	για παραιτήσεις		santorinios-den-einai-ora-gia-paraitiseis	
96	Έχασε τη μάχη για τη ζωή και η γυναίκα του πυροσβέστη	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159764_e_hase-ti-mahi-gia-ti-zoi-kai-i-gynaika-toy-pyrosbesti	20/5/2020
97	«Ανταρτοπόλεμος» από Νέα Δημοκρατία	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/159770_antartopolemos-apo-neo-dimokratia	20/5/2020
98	Στιγμιότυπα ενός μικρού οδοιπορικού στον τόπο της τραγωδίας	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/159825_stigmiotypa-enos-mikroy-odoiporikoy-ston-topo-tis-tragodias	20/5/2020
99	Η αποτίμηση της καταστροφής στο Μάτι	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159834_i-apotimisi-tis-katastrofis-sto-mati	20/5/2020
100	Παραιτήθηκε ο Νίκος Τόσκας	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/159840_paraitithike-o-nikos-toskas	20/5/2020
101	Ο φλεγόμενος κόσμος	4/9/2018	https://www.efsyn.gr/nisides/anohyroti-poli/159859_o-flegomenos-kosmos	20/5/2020
102	Πυριτιδαποθήκη η Αν. Αττική	5/9/2018	https://www.efsyn.gr/themata/thema-tis-efsyn/159882_pyritidapothiki-i-attiki	20/5/2020
103	Οι σκοπιμότητες κατασκευάζουν ειδήσεις	5/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/159879_oi-skopimotites-kataskeyazoyn-eidiseis	20/5/2020
104	Επόμενη στάση... καμένα	5/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/159883_epomeni-stasi-kamena	20/5/2020
105	«Σαν ταινία τρόμου με ζόμπι»	6/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160055_san-tainia-tromoy-me-zompi	20/5/2020
106	Πόσο εύκολα θα φεύγαμε;	6/9/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/hronografima/160026_poso-eykola-tha-feygame	20/5/2020
107	«Ο λαός θα κρίνει και την	6/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/synenteyxeis/1600	20/5/2020

	ευθύνη και την αντίδραση της κυβέρνησης»		36 o-laos-tha-krinei-kai-tin-eythyni-kai-tin-antidrasi-tis-kybernis	
108	Συνεχίζεται εντατικά η δικαστική έρευνα για την πυρκαγιά	7/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/160144-synehizetai-entatika-i-dikastiki-ereyna-gia-tin-pyrkagia	20/5/2020
109	Πύρινη κριτική από το Κίνημα Αλλαγής	7/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/160163-pyrini-kritiki-apo-kinima-allagis	20/5/2020
110	Από τη συναίνεση στο «ρινγκ» της πολιτικής εξόντωσης	7/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/160158-apo-ti-synainesi-sto-ringk-tis-politikis-exontosis	20/5/2020
111	«Έλεγε ο άλλος: “Όχι, πάρε την κυρία, είναι πιο καμένη από μένα”»	7/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160141-el-ege-o-allos-ohi-pare-tin-kyria-einai-pio-kameni-apo-mena	20/5/2020
112	Στην εισαγγελία λίστα με τους νεκρούς απ' την πυρκαγιά στο Μάτι	8/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/160310-stin-eisaggelia-lista-me-toys-nekroys-ap-tin-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
113	Το τέλος του πολιτικού πολιτισμού στο Μάτι	8/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/160268-telos-toy-politikoy-politismoy-sto-mati	20/5/2020
114	Κατέληξε άλλη μια εγκαυματίας	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160432-k-atelixe-alli-mia-egkaymatias	20/5/2020
115	600 πυρόπληκτα νοικοκυριά και επιχειρήσεις έχουν λάβει ενισχύσεις	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160450_600-pyroplikta-noikokyria-kai-epiheiriseis-ehoyn-labei-enishyseis	20/5/2020
116	Ιδρύεται Εθνικό Σύστημα Εκτάκτων Αναγκών	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/160456-idryetai-ethniko-systima-ektakton-anagkon	20/5/2020

117	Ένας Γερμανός επιστήμονας για το Μάτι	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160472_e_nas-germanos-epistimonas-gia-mati	20/5/2020
118	Οι νότες της αλληλεγγύης ήχησαν στο Σκοπευτήριο	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160396_oi-notes-tis-allileggyis-ihisan-sto-skopeytirio	20/5/2020
119	Της φωτιάς	9/9/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/160418_tis-fotias	20/5/2020
120	Ευθύνες στην Πυροσβεστική από πόρισμα της Περιφέρειας	10/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160520_e_ythynes-stin-pyrosbestiki-apo-porisma-tis-perifereias	20/5/2020
121	«Η Ν.Δ. καθοδηγείται από συγκεκριμένα οικονομικά και εκδοτικά κέντρα»	11/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/160637_i-nd-kathodigeitai-apo-sygkekrimena-oikonomika-kai-ekdotika-kentra	20/5/2020
122	Χρέος μας είναι να είμαστε έτοιμοι την επόμενη φορά	12/9/2018	https://www.efsyn.gr/nisides/160636_hreos-mas-einai-na-eimaste-etoimoi-tin-epomeni-fora	20/5/2020
123	Αφήστε τη φύση και τους δασολόγους να κάνουν τη δουλειά τους	13/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/periballon/160779_afiste-ti-fysi-kai-toys-dasologoyis-na-kanoynti-doyleia-toys	20/5/2020
124	Τιμητική πολιτογράφηση στον Αιγύπτιο διασώστη Mahmoud Elsayed Moussa	13/9/2018	https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/160778_timitiki-politografisi-ston-aigyptio-diasosti-mahmoud-elsayed-moussa	20/5/2020
125	Παράσταση πολιτικής αγωγής από συγγενή θύματος της πυρκαγιάς	13/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160860_p_arastasi-politikis-agogis-apo-syggeni-thymatos-tis-pyrkagias	20/5/2020
126	Ζητάει ντοκουμέντα	14/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/160961	20/5/2020

	για τη φονική πυρκαγιά		zitaei-ntokoymenta-gia-ti-foniki-pyrkagia	
127	Το πόρισμα Λέκκα για τη φονική πυρκαγιά	14/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160908_porisma-lekka-gia-ti-foniki-pyrkagia	20/5/2020
128	Τα «συστεγαζόμενα» ΜΜΕ υπενθυμίζουν	14/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/paraskinia/160910_ta-systegazomena-mme-ypenthymizoun	20/5/2020
129	Στους 96 οι νεκροί από την πυρκαγιά στο Μάτι	14/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/160972_stoys-96-oi-nekroi-apo-tin-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
130	Μήνυση κατά παντός υπευθύνου από τη Β. Φύτρου	17/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/161149_minysi-kata-pantos-ypethystynoy-apo-ti-b-fytroy	20/5/2020
131	«Οι πάντες είναι εμπλεκόμενοι στο παιχνίδι της αυθαίρετης δόμησης»	18/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/synenteyxeis/161234-oi-pantes-einai-emplekomenoi-sto-paihni-di-tis-aythairetis-domisis	20/5/2020
132	Από Ραφήνα και Μαραθώνα στη Βουλή	21/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/161554_apo-rafina-kai-marathona-sti-boyli	20/5/2020
133	Πώς ξεκίνησε η φονική πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου	21/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/161491_pos-xekinise-i-foniki-pyrkagia-tis-23is-ioulioy	20/5/2020
134	Ένας μήνας από την τραγωδία	23/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/161773_enas-minas-apo-tin-tragodia	20/5/2020
135	Ένας απολογισμός για τον Νίκο Τόσκα	24/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/161868_enas-apologismos-gia-ton-niko-toska	20/5/2020
136	Ή αλλάζουμε ή... βουλιάζουμε	24/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/161866_i-allazoyme-i-boyliazoyme	20/5/2020
137	«Και 50 ελικόπτερα να διαθέταμε, δεν	25/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/161974_kai-50-elikoptera-na	20/5/2020

	θα ήταν αρκετά»		diathetame-den-tha-itan-arketa	
138	Νέα επίθεση Ν.Δ. στην κυβέρνηση για τους νεκρούς στο Μάτι	26/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/162093_nea-epithesi-nd-stin-kybernisi-gia-toys-nekroys-sto-mati	20/5/2020
139	Φτηνή προπαγάνδα στην πλάτη των θυμάτων της φωτιάς	26/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/162149_ftini-propaganda-stin-platiton-thymaton-tis-fotias	20/5/2020
140	Κουτσούμπας: «Προαναγγέλ θέν έγκλημα» η πυρκαγιά στο Μάτι	26/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/162239_koytsoympas-proanaggelthen-egklima-i-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
141	Στην Εισαγγελία η δικογραφία της πυροσβεστική ς	28/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/162331_stin-eisaggelia-i-dikografia-tis-pyrosbestikis	20/5/2020
142	Ζητά αναμόρφωση του περιφερειακού προϋπολογισμού υπέρ πυρόπληκτων	28/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/162352_zita-anamorfosi-toy-perifereiakoy-proypologismoy-yper-pyroplikton	20/5/2020
143	Ο απολογισμός και η επόμενη μέρα για την Περιφέρεια	29/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/162396_o-apologismos-kai-i-epomeni-mera-gia-tin-perifereia	20/5/2020
144	Πατούλης κατά Δούρου	29/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/162444_patoylis-kata-doyroy	20/5/2020
145	Αίτημα να αναλάβει εφέτης ανακριτής την έρευνα για το Μάτι Μαρία Δήμα	3/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/163027_aitima-na-analabei-efetis-anakritis-tin-ereyna-gia-mati	20/5/2020
146	Αλ. Τσίπρας: «Στοιχείμα να	4/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/163055	20/5/2020

	αναγεννηθεί το Μάτι»		al-tsipras-stoihima-na-anagennithei-mati	
147	Νέες μηνύσεις από συγγενείς θυμάτων στο Μάτι	4/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/163116_nees-minyseis-apo-syggeneis-thymaton-sto-mati	20/5/2020
148	Μια επίσκεψη κατά της λήθης	5/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/kybernisi/163194_mia-episkepsi-kata-tis-lithis	20/5/2020
149	Λάθη διαπιστώνει η επιτροπή Συνολάκη για την πυρκαγιά στο Μάτι	12/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/164134_lathi-diapistonei-i-epitropi-synolaki-gia-tin-pyrkagia-sto-mati	20/5/2020
150	Εκθέσεις ειδικών	14/9/2018	https://www.efsyn.gr/politiki/paraskinia/164285_ektheseis-eidikon	20/5/2020
151	Προσοχή στα εσφαλμένα συμπεράσματ α για το Μάτι	19/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/164923_prosohi-sta-esfalmena-symperasmata-gia-mati	20/5/2020
152	Πέντε σημεία για την πυρκαγιά στο Μάτι από το Εθνικό Αστεροσκοπεί ο	20/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/165173_pente-simeia-gia-tin-pyrkagia-sto-mati-apo-ethniko-asteroskopeio	20/5/2020
153	Μάτι: Επιβίωση, δικαιοσύνη, αναγέννηση	24/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/165540_mati-epibiosi-dikaiosyni-anagennisi	20/5/2020
154	Στον εισαγγελέα το πόρισμα	25/9/2018	https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/165704_ston-eisaggelea-porisma	20/5/2020

